Міністерство України з питань надзвичайних ситуацій
та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи

ПРАВИЛА БЕЗПЕКИ ПРАЦІ
В ОРГАНАХ І ПІДРОЗДІЛАХ МНС УКРАЇНИ

Київ-2006

ІНФОРМАЦІЙНІ ДАНІ

РОЗРОБЛЕНІ Українським науково-дослідним інститутом пожежної безпеки (УкрНДІПБ) МНС України спільно із Сектором охорони праці МНС України

ВНЕСЕНІ МНС України

УЗГОДЖЕНІ з

ВВЕДЕНІ В ДІЮ наказом МНС України від

НАБУЛИ ЧИННОСТІ з

ЗАРЕЄСТРОВАНІ

ДОДАТКОВІ ВІДОМОСТІ: Правила безпеки праці в органах і підрозділах МНС України розроблені замість НАПБ 01.037-2000 Правила безпеки праці в державній пожежній охороні МВС України (наказ МВС України від 05.12.2000 №840).

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ МНС України
07.05.2007 р. № 312

ПРАВИЛА БЕЗПЕКИ ПРАЦІ В ОРГАНАХ І ПІДРОЗДІЛАХ МНС УКРАЇНИ

1. Загальні положення

1.1. Галузь застосування

1.1.1. Правила безпеки праці (далі – Правила) в органах і підрозділах Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи (далі – МНС України) визначають систему заходів спрямованих на збереження життя, здоров'я і працездатності осіб рядового і начальницького складу та працівників(далі – працівники).

Правила встановлюють вимоги належних та безпечних умов праці, а також її організації в системі МНС України.

1.1.2. Вимоги цих Правил є обов'язковими для виконання всіма категоріями працівників МНС України, а також працівниками інших відомств, установ та організацій, що виконують певні види робіт на об'єктах МНС України.

1.1.3. Вимоги Правил повинні також застосовуватись при виконанні робіт у сфері цивільного захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи, поводження з радіоактивними відходами та вибуховими матеріалами промислового та військового призначення, рятувальної справи, техногенної, пожежної і промислової безпеки тощо.

1.1.4. Особи, винні у порушенні вимог цих Правил, несуть дисциплінарну, адміністративну, матеріальну або кримінальну відповідальність згідно з чинним законодавством.

1.2. Загальні вимоги з охорони праці.

1.2.1. Організація роботи щодо забезпечення безпеки праці в МНС України здійснюється згідно з Законом України „Про охорону праці", відповідними нормативно-правовими актами України, нормативними документами МНС України, а також цими Правилами, в обсязі та порядку, передбаченими для відповідних професій.

1.2.2. Керівники міністерства, структурних підрозділів та підприємств підпорядкованих МНС України, безпосередні керівники робіт та інші посадові особи, повинні забезпечувати виконання вимог цих Правил у межах покладених на них завдань та функціональних обов'язків, відповідно до законодавства щодо забезпечення безпеки праці.

1.2.3. Головним органом у системі МНС України що забезпечує своєчасне проведення заходів щодо організації виконання правових, організаційно-

технічних, санітарно-гігієнічних, соціально-економічних і лікувально-профілактичних заходів, спрямованих на запобігання нещасним випадкам, професійним захворюванням і аваріям у процесі праці працівників є Сектор з охорони праці МНС України (далі – Сектор).

У межах своїх повноважень Сектор самостійно і через підпорядковані служби з охорони праці органів і підрозділів МНС України проводить роботу щодо виконання вимог законодавства України та інших нормативно-правових актів з безпеки праці, контролює їх виконання. Здійснює у межах визначених повноважень організаційно-розпорядчі та консультативно-дорадчі функції.

1.2.4. Служби з охорони праці органів і підрозділів МНС України здійснюють організацію та проведення роботи щодо забезпечення безпеки праці у структурних підрозділах Міністерства (головних управліннях (управліннях) МНС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, науково-дослідних установах, відомчих вищих навчальних закладах, аварійно-рятувальних підрозділах, підприємствах тощо) та керуються у своїй роботі Типовим положенням про службу охорони праці (далі - Типовим положенням), затвердженим наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 15.11.2004 № 255, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 01.12.2004 за № 1526/10125 (НПАОП 0.00-4.35-04).

Структура та чисельність служби з охорони праці органів і підрозділів МНС України визначається відповідними відомчими нормативно-правовими актами.

1.2.5. Навчання і перевірка знань з питань охорони праці працівників проводяться відповідно до вимог Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці, затвердженого наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 26.01.2005 № 15, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 15.02.2005 за № 231/1051 (НПАОП 0.00-4.12-05).

1.2.6. Працівники та посадові особи, зайняті при виконанні робіт з підвищеною небезпекою зазначених у Переліку робіт з підвищеною небезпекою, затвердженому наказом Держнаглядохоронпраці України від 26.01.2005 № 15 та зареєстрованому в Міністерстві юстиції України від 15.02.2005 N 232/10512 (НПАОП 0.00-4.12-2005), а також Переліку робіт, де є потреба у професійному доборі, затвердженому наказом МОЗ та Держнаглядохоронпраці України від 23.09.94 N 263/121 і зареєстрованому Міністерством юстиції України 25.01.95 N 18/554 (ДНАОП 0.03-8.06-94), проходять щорічне спеціальне навчання і перевірку знань відповідних нормативно-правових актів з питань охорони праці.

1.2.7. Порядок розслідування, ведення обліку нещасних випадків, які сталися в органах і підрозділах МНС України проводиться у відповідності з Інструкцією про порядок розслідування, ведення обліку нещасних випадків в органах і підрозділах Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи, затвердженої наказом МНС України від 18.06.2006 № 540, і зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 10.10.2006 за N 1106/12980.

1.2.8. Медичні огляди працівників проводяться в установлені терміни відповідно до Положення про медичний огляд працівників певних категорій, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України від 31.03.94 №

45, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 21.06.94 за № 136/345 (ДНАОП 0.03 - 4.02-94).

1.2.9. Працівники певних категорій забезпечуються безкоштовно спеціальним одягом, спеціальним взуттям та іншими засобами індивідуального захисту відповідно до галузевих норм та в порядку згідно з наказом МНС України від 12.09.2005 року №207 "Про заходи щодо виконання постанови КМУ від 23.08.2005 року № 795 "Про затвердження опису та зразків форменого одягу і відповідних знаків розрізнення особового складу органів і підрозділів цивільного захисту і норм забезпечення форменим одягом".

1.3. Інструктажі з питань охорони праці

1.3.1. Складовою частиною системи управління безпеки праці є інструктажі з питань охорони праці.

1.3.2. Працівники, під час прийняття на роботу та періодично, повинні проходити інструктажі з питань охорони праці, надання першої медичної допомоги потерпілим від нещасних випадків, а також з правил поведінки та дій при виникненні аварійних ситуацій, пожеж і стихійних лих тощо.

1.3.3. Інструктажі з питань охорони праці проводить спеціаліст з охорони праці або фахівець, на яку наказом покладено ці обов'язки, що має спеціальну освіту або який в установленому Типовим положенням про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці (НПАОП 0.00-4.12-05) порядку пройшов навчання і перевірку знань з питань охорони праці.

1.3.4. За характером і часом проведення інструктажі з питань охорони праці (далі – інструктажі) поділяються на вступний, первинний, повторний, позаплановий та цільовий.

1.3.5. Вступний інструктаж з питань охорони праці проводиться:

- з усіма працівниками, які щойно прийняті на роботу (постійну або тимчасову) незалежно від їх освіти, стажу роботи за цією професією (спеціальністю) або посади;
- з працівниками, які прибули у відрядження до підрозділу і беруть безпосередню участь у виконанні певних видів робіт, що пов'язані з підвищеною небезпекою (перелік цих робіт встановлено законодавством України про охорону праці);
- з працівниками, які прибули до підрозділу для проходження навчальної практики, стажування, підвищення кваліфікації, перепідготовки тощо;
- з курсантами та слухачами відомчих вищих навчальних закладів перед початком навчання, з абітурієнтами після прибуття до навчальною закладу;
- з особами, які прибули для участі в змаганнях, аварійно-рятувальних або пожежно-тактичних навчаннях тощо.

1.3.6. Вступний інструктаж проводиться в кабінеті охорони праці або в приміщенні, яке спеціально для цього обладнане, з використанням сучасних технічних засобів навчання та наочних посібників (плакатів, натурних експонатів, макетів, моделей, кінофільмів, відеофільмів тощо) і з урахуванням особливостей підрозділу.

1.3.7. Запис про проведення вступного інструктажу робиться в журналі реєстрації вступного інструктажу з питань охорони праці (додаток 1), який зберігається службою охорони праці або працівником, що відповідає за проведення вступного інструктажу, а також у наказі про прийняття працівника на роботу.

1.3.8. Первинний інструктаж проводиться на робочому місці до початку роботи:

- з щойно прийнятими (постійно чи тимчасово) працівниками;
- з працівниками, які переведені з одного підрозділу до іншого;
- з працівниками, які будуть виконувати нову для них роботу;
- з працівниками, курсантами і слухачами відомчих вищих навчальних закладів, які прибули на навчальну практику, стажування, підвищення кваліфікації, перепідготовку, а також перед виконанням нових видів робіт, перед вивченням кожної нової теми під час проведення практичних занять.

1.3.9. Первинний інструктаж проводиться індивідуально або з групою осіб спільного фаху за програмою, складеною з урахуванням вимог відповідних інструкцій з охорони праці, інших нормативних актів про охорону праці.

1.3.10. Програма первинного інструктажу розробляється спеціалістом з охорони праці або посадовою особою, на яку покладено ці обов’язки, і затверджується керівником структурного підрозділу або керівником підприємства підпорядкованого МНС України.

1.3.11. Повторний інструктаж проводиться на робочому місці з усіма працівниками, але не рідше:

- на роботах з підвищеною небезпекою – 1 (один) раз на 3 (три) місяці;
- для решти робіт – 1 (один) раз на 6 (шість) місяців.

1.3.12. Повторний інструктаж проводиться індивідуально або з групою працівників, які виконують однотипні роботи, за програмою первинного інструктажу в повному обсязі.

1.3.13. Позаплановий інструктаж проводиться з працівниками на робочому місці або в кабінеті охорони праці:

- при введенні в дію нових або переглянутих нормативно-правових актів з охорону праці, а також при внесенні змін та доповнень до них;
- при зміні технологічного процесу, заміні або модернізації техніки, устаткування, приладів та інструментів, матеріалів та інших факторів, що впливають на стан охорони праці;
- при порушеннях працівниками вимог нормативно-правових актів з охорони праці, що призвели до травм, аварій, отруєння тощо;
- при перерві в роботі виконавця робіт з підвищеною небезпекою більш ніж на 30 календарних днів, а дня решти робіт - більш ніж на 60 днів;
- за вимогою органу державного нагляду за охороною праці або керівного підрозділу МНС України.

1.3.14. Позаплановий інструктаж проводиться індивідуально з окремим працівником або з групою працівників спільного фаху. Обсяг і зміст інструктажу визначаються у кожному окремому випадку залежно від причин і обставин, що спричинили необхідність його проведення.

1.3.15. Цільовий інструктаж проводиться індивідуально з окремим працівником або з групою працівників. Обсяг і зміст цільового інструктажу визначаються залежно від виду робіт, що виконуватимуться.

1.3.16. Цільовий інструктаж проводиться з працівниками:

- при ліквідації аварій, катастроф, стихійного лиха тощо;
- при проведенні робіт, на які відповідно до законодавства оформлюються наряд – допуск, наказ або розпорядження.

1.3.17. Первинний, повторний, позаплановий і цільовий інструктажі завершуються перевіркою знань у вигляді усного опитування або за допомогою технічних засобів, а також перевіркою набутих навичок безпечних методів праці, особою, яка проводила інструктаж.

При незадовільних результатах перевірки знань, умінь і навичок щодо безпечного виконання робіт після первинного, повторного чи позапланового інструктажів протягом 10 днів додатково проводяться інструктаж і повторна перевірка знань.

При незадовільних результатах перевірки знань після цільового інструктажу допуск до виконання робіт не надається. Повторна перевірка знань при цьому не дозволяється.

Особи, які й під час повторної перевірки знань виявили незадовільні знання, працевлаштовуються згідно з чинним законодавством.

1.3.18. Про проведення первинного, повторного, позапланового та цільового інструктажів та їх допуск до роботи, особа, яка проводила інструктаж, уносить запис до журналу реєстрації інструктажів з питань охорони праці, форма якого наведена у додатку 2.

1.3.19. Журнал реєстрації інструктажів з питань охорони праці повинен бути зареєстрований у органах і підрозділах МНС України.

Сторінки журналу реєстрації інструктажів повинні бути пронумеровані, прошнуровані і скріплені печаткою.

У разі виконання робіт, що потребують оформлення наряду-допуску, цільовий інструктаж реєструється в цьому наряді-допуску, а в журналі реєстрації інструктажів - не обов'язково.

1.3.20. Тематика та порядок проведення інструктажів з питань охорони праці для курсантів та слухачів відомчих вищих навчальних закладів визначаються нормативно-правовими актами в галузі освіти, а також відомчими наказами та розпорядженнями.

1.3.21. Для службових і виробничих приміщень повинні бути розроблені інструкції з охорони праці, які вивішуються на видних місцях. У разі недоцільності цього, комплект інструкцій зберігається у певному доступному для працівників місці з урахуванням простоти та зручності ознайомлення з ним.

1.3.22. Працівники зобов’язані не рідше 1 (одного) разу на 3 (три) роки пройти перевірку знань з питань охорони праці.

1.3.23. Рядовий і молодший начальницький склад аварійно-рятувальних підрозділів МНС України повинен вивчати вимоги цих Правил на заняттях, практичних навчаннях, під час проведення оперативно - тактичного вивчення об'єктів тощо.

За рішенням керівників структурних підрозділів та підприємств підпорядкованих МНС України додатково можуть проводитись спеціальні заняття з вивчення окремих питань безпеки праці.

1.3.24. Перед перевіркою знань з питань охорони праці у структурному підрозділі та на підприємстві для працівників організується навчання: лекції, семінари та консультації.

1.3.25. Рядовий і молодший начальницький склад аварійно-рятувальних підрозділів МНС України проходить перевірку знань з питань охорони праці в обсязі, що виконуються за штатною посадою або функціональними обов'язками.

1.3.26. Перелік питань для перевірки знань середнього та старшого начальницького складу повинен складатися в обсязі положень Законодавства України про охорону праці, цих Правил, інших нормативно-правових документів МНС України, які регламентують вимоги з безпеки праці.

1.3.27. Особи, які суміщують професії, проходять навчання, інструктаж і перевірку знань з питань охорони праці як з їхніх основних професій, так і з професій за сумісництвом.

1.3.28. Перевірка знань працівників з питань охорони праці здійснюється комісією з перевірки знань з питань охорони праці (далі - комісія) структурних підрозділів та підприємств МНС України, склад якої затверджується наказом керівника. Головою комісії призначається керівник або його заступник, до службових обов'язків яких входить організація роботи з охорони праці, а в разі потреби створення комісій в окремих структурних підрозділах їх очолюють керівник відповідного підрозділу чи його заступник.

До складу комісії, як правило, входять спеціалісти служби охорони праці, представники відповідних служб структурного підрозділу або виробничих, (технічних) служб підприємства, вповноважена особа з питань охорони праці тощо.

Комісія вважається правочинною, якщо до її складу входять не менше трьох осіб.

1.3.29. Усі члени комісії у порядку, установленому Типовим положенням, повинні пройти навчання та перевірку знань з питань охорони праці.

1.3.30. Перелік питань для перевірки знань будь-якої категорії працівників повинен бути затверджений головою комісії по перевірці знань з питань охорони праці та узгоджений із відповідною службою охорони праці МНС України.

1.3.31. Формою перевірки знань з питань охорони праці працівників є тестування, залік або іспит. Тестування проводиться комісією за допомогою технічних засобів (автоекзаменатори, модульні тести тощо), залік або іспит - за екзаменаційними білетами у вигляді усного або письмового опитування.

1.3.32. Результат перевірки знань з питань охорони праці з робіт з підвищеною небезпекою, а також там, де є потреба у професійному доборі, до виконання яких допускається працівник, оформлюється протоколом засідання комісії з перевірки знань з питань охорони праці (додаток 3).

Особам, які під час перевірки знань з охорони праці виявили задовільні результати, видається посвідчення про перевірку знань з питань охорони праці (додаток 4). При цьому в протоколі та посвідченні у стислій формі зазначається перелік основних нормативно-правових актів з охорони праці та з безпечного

виконання конкретних видів робіт, в обсязі яких працівник пройшов перевірку знань.

1.3.33. Працівники, які виявили незадовільні знання, мають протягом одного місяця пройти повторну перевірку з питань охорони праці та пожежної безпеки.

1.3.34. Забороняється допуск до роботи осіб, які не пройшли навчання і перевірку знань з питань охорони праці.

1.3.35. Організаційне забезпечення роботи комісії (організація проведення перевірки знань з питань охорони праці, оформлення, облік і зберігання протоколів перевірки знань, оформлення і облік посвідчень про перевірку знань з питань охорони праці) покладається на керівників структурних підрозділів та підприємств підпорядкованих МНС України.

Термін зберігання протоколів перевірки знань з питань охорони праці не менше 5 років.

1.3.36. Відповідальність за організацію і здійснення інструктажів, навчання та перевірки знань працівників з питань охорони праці покладається на керівників структурних підрозділів та підприємств підпорядкованих МНС України.

1.3.37. На пунктах зв'язку пожежних загонів та частин, базах ГДЗС, у штабах пожежогасіння, у ремонтних зонах загонів та частин технічної служби, постах технічного обслуговування техніки і на кожному пожежному, аварійно-рятувальному та автомобілі першої допомоги мають бути медичні аптечки з набором медикаментів згідно з переліками, що додаються **(додатки 5,6)**.

1.3.38. Особовий склад підрозділів МНС зобов'язаний знати правила особистої та загальної гігієни, порядок надання першої долікарняної допомоги **(додаток 8)** і вміти надати її собі та потерпілим.

1.4. Порядок проведення адміністративно-громадського контролю в підрозділах оперативно-рятувальної служби цивільного захисту, відомчої, місцевої та добровільної пожежної охорони

1.4.1. Адміністративно-громадський контроль у системі управління охороною праці в підрозділах оперативно-рятувальної служби цивільного захисту, відомчої, місцевої та добровільної пожежної охорони (далі - підрозділах) є основною формою контролю за виконанням вимог чинного законодавства і нормативних актів про охорону праці та цих Правил.

1.4.2. Адміністративно-громадський контроль проводиться за трьома ступенями.

1.4.3. Перший ступінь контролю проводиться начальником караулу щоденно під час заступання на чергування, а за необхідності - і впродовж усього чергування.

1.4.3.1. На першому ступені контролю перевіряються:

- заходи щодо усунення порушень, що виявлені попередньою перевіркою;
- забезпечення порядку в службових приміщеннях та на території частин підрозділів;
- стан спецодягу та спорядження;
- справність пожежних автомобілів, пожежно-технічного озброєння, засобів зв'язку, освітлення та сповіщення;
- справність електрообладнання, наявність та придатність до використання

електрозахисних засобів;

- знання особовим складом своїх обов’язків;

- наявність та додержання особовим складом вимог інструкцій з охорони праці;

- проведення перевірки № 1, 2 ізолюючих протигазів.

У ході контролю першого ступеня також проводиться інструктаж водіїв з безпеки праці та правил дорожнього руху.

1.4.3.2. Порушення та недоліки, що виявлені перевіркою, мають бути усунені під безпосереднім керівництвом начальника караулу.

Якщо порушення чи недоліки, що виявлені перевіркою, не можуть бути усунені зусиллями караулу, начальник караулу після закінчення огляду повинен доповісти про це начальнику частини для вжиття відповідних заходів.

1.4.4. Другий ступінь контролю проводиться начальником частини (заступником) та, за необхідності, з представником профспілкової організації частини не рідше двох разів на місяць.

1.4.4.1. На другому ступені контролю перевіряються:

- організація і результати першого ступеня контролю;

- виконання заходів, що передбачались за результатами проведення другого та третього ступенів контролю;

- виконання заходів, що запропоновані приписами органів державного нагляду за охороною праці;

- виконання заходів щодо усунення причин нещасних випадків, передбачених у матеріалах їх розслідування;

- справність верстатів і обладнання та їхніх захисних пристроїв;

- технічна документація на пожежні автомобілі;

- документація газодимозахисної служби (далі - ГДЗС) та справність обладнання бази (поста) ГДЗС.

Якщо порушення чи недоліки, що виявлені перевіркою, не можуть бути усунені зусиллями частини, її начальник після закінчення огляду повинен доповісти про це начальнику головних управлінь (управлінь) МНС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі для вжиття відповідних заходів.

1.4.4.2. Результати перевірки першого і другого ступенів контролю записуються до журналу **(додаток 9)**, який зберігається у начальника караулу.

Журнал адміністративно-громадського контролю має бути пронумерований, прошнурований, скріплений печаткою та зареєстрований.

1.4.5. Третій ступінь контролю проводиться комісією у складі не менше трьох чоловік, яка очолюється начальником загону (частини), не рідше одного разу на два місяці.

1.4.5.1. На третьому ступені контролю перевіряються:

- організація роботи щодо проведення першого і другого ступенів контролю;

- виконання заходів, розроблених за результатами проведення третього ступеня контролю;

- виконання наказів, розпоряджень, приписів вищих органів з питань охорони праці;

- протипожежний стан будівель частини підрозділів;

- забезпечення особового складу спецодягом і спорядженням;

- організація своєчасного і якісного навчання та інструктажу працівників з охорони праці;

- наявність посвідчень у особового складу, який має право працювати з компресорами, механізованим та електрифікованим інструментами;

- відповідність верстатів, обладнання, вантажопідіймального, транспортного, енергетичного та іншого устаткування вимогам нормативних актів про охорону праці.

1.4.5.2. Результати перевірки оформляються актом та в тижневий строк обговорюються на нараді в загоні (частині).

1.4.6. У загонах (частинах) технічної служби адміністративно-громадський контроль організується з урахуванням вимог цього розділу та специфіки робіт.

2. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПРАЦІ ДО СЛУЖБОВИХ ПРИМІЩЕНЬ І СПОРУД

2.1. Пожежні депо

2.1.1. Пожежні частини, як правило, розміщуються в спеціальних будівлях, які відповідають вимогам чинних будівельних норм та технічним умовам. В окремих випадках для нечисленних пожежних частин (як правило, в сільській місцевості) можливе використання інших будівель, що спеціально переобладнані та забезпечують необхідні безпечні умови для розміщення людей, утримування техніки та виконання службових обов’язків.

2.1.2. Будівлі пожежних депо мають розміщуватися на окремих ділянках з відступом від червоної лінії забудови по фронту воріт гаража не менше ніж на 15 м. Відстані (розриви) до житлових, громадських та інших об’єктів мають відповідати вимогам діючих норм.

2.1.3. Напрямок виїзду з воріт гаража не повинен бути направлений до місця інтенсивного руху транспорту та масового перебування людей. Навпроти воріт гаражів пожежних частин припарковувати або залишати особистий, службовий та інший транспорт забороняється. Проїзна частина вулиці та тротуар навпроти виїзної площі пожежного депо мають бути обладнані світлофором та світловим показником з акустичним сигналом, що дозволяє зупиняти рух транспорту та пішоходів під час виїзду пожежних автомобілів з гаража по тривозі. Вмикання та вимикання світлофора має здійснюватися з пункту зв'язку пожежної частини. Площа перед виїзними воротами пожежного депо має бути заасфальтована або забетонована та мати ухил від порогу до червоної лінії забудови для водозливу.

2.1.4. Територія пожежної частини озеленюється і огороджується. На території пожежної частини (на подвір’ї) слід розміщувати навчально - спортивне містечко (майданчик) з необхідним обладнанням, учбовою баштою і 100-метровою смугою з перешкодами, склади пально-мастильних матеріалів і піноутворювача, будівлю для господарчих потреб. Біля одного з боків фасаду встановлюється засклена постова будка з опаленням, освітленням та телефонним зв'язком.

2.1.5. У кожному гарнізоні пожежної охорони має бути не менше однієї теплодимокамери і смуги психологічної підготовки.

2.1.6. Для забезпечення нормальних умов виконання службових обов’язків особовим складом у пожежному депо повинні передбачатись: гараж, караульне приміщення, пункт зв'язку, службові кабінети, навчальні класи, контрольний пост (база) ГДЗС, пост технічного обслуговування, акумуляторна, приміщення для ремонту і сушіння рукавів, спецодягу та обмундирування, комора, мийна, харчоблок, спортивна зала, оздоровчий пункт, кімната психологічного розвантаження, душові, санітарні вузли на кожному поверсі та інші приміщення.

2.1.7. За умови розміщення караульних та інших приміщень на другому поверсі для прибуття особового складу по тривозі в гараж повинні передбачатись спускові стовпи з металу діаметром 100-200 мм. Поверхня стовпів має бути гладкою, кількість стовпів визначається з розрахунку - один стовп на 7 чоловік чергового караулу. Для пом'якшення удару при приземленні в основі стовпа підлога устилається пружинними матами діаметром не менше 1 м.

2.1.8. Улаштування порогів у дверях кабін спускових стовпів, так само як і у всіх дверних прорізах пожежної частини, не допускається. Кабіни спускових стовпів повинні мати щільно підігнані двері з ущільненнями в стулках, м'якими прокладками для попередження просочування вихлопних газів з гаража. Двері мають бути двостулковими, відчинятись усередину кабіни та мати пристрій, що утримує їх у відчиненому і зачиненому стані.

2.1.9. Забороняється у приміщеннях пожежної частини:

- тримати інвентар, обладнання та інші предмети на майданчиках і сходових клітках, неподалік спускових стовпів та дверних прорізів;
- застилати килимами, доріжками і т. ін. підлогу в караульному приміщенні, навчальному класі, гаражі і на шляхах руху особового складу за сигналом тривоги.

2.1.10. У приміщеннях з постійним перебуванням людей стіни фарбуються в м’які світлі кольори, підлога має бути лише дерев'яною, в інших приміщеннях-бетонною чи залізобетонною.

2.1.11. Гараж, караульне приміщення та підходи (шляхи евакуації) до них повинні забезпечувати електричним освітленням, яке вмикається з пункту зв'язку частини у вечірній і нічний час одночасно із сигналом тривоги. Окрім цього, в караульному приміщенні має бути передбачене чергове освітлення зеленими плафонами або розсіювачами, яке не повинне вимикатись навіть під час відпочинку особового складу. Освітлення душових (саун, якщо є такі) виконується у вологозахищеному варіанті. Електророзетки маркуються із зазначенням величини напруги. Силові, освітлювальні щити та щити аварійного освітлення мають бути забезпечені написами для споживачів проти кожного вимикача, тумблера, рубильника тощо. Електричні розподільчі коробки належить замикати негорючими кришками.

2.1.12. Опалення в пожежних підрозділах повинне бути, як правило, центральне водяне. Як виняток, допускається пічне опалення, але при цьому не дозволяється влаштовувати топкові отвори з боку гаража і акумуляторної. Температура повітря в приміщеннях з постійним перебуванням людей має бути не нижче за $+18^0$С, а в гаражі і акумуляторній - не нижче за $+10^0$С. Сушіння рукавів та бойового одягу проводиться підігрітим повітрям.

У разі, якщо пожежна частина має власну котельню, необхідно керуватись вимогами відповідних Правил будови та безпечної експлуатації парових та водогрійних котлів.

2.1.13. Будівлі пожежних депо повинні мати внутрішнє та зовнішнє водопостачання і каналізацію згідно з державними будівельними нормами. На території встановлюється пожежний гідрант або влаштовується пожежне водоймище ємкістю не менше 50 $м^3$. Гарячим водопостачанням обладнуються харчоблок, душові, приміщення для миття рукавів, прання обмундирування, ремонту, миття та сушіння апаратів захисту органів дихання; стіни яких мають бути облицьовані керамічною плиткою.

2.1.14. Зміни внутрішніх планувань пожежного депо, заміна будівельних конструкцій виконуються тільки з дозволу начальника головних управлінь (управлінь) МНС України в Автономній Республиці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, відповідно до загальноприйнятих вимог. Усі будівлі і споруди пожежного депо забезпечуються блискавкозахистом. Будівлі і споруди пожежних депо, що знаходяться в сейсмічних зонах, мають бути сейсмостійкими.

2.1.15. Утримання приміщень і територій головних управлінь (управлінь) МНС України в Автономній Республиці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, загонів та частин, випробувальних пожежних лабораторій, науково-дослідних установ, вищих навчальних закладів МНС України має відповідати чинним протипожежним, санітарно-гігієнічним вимогам і нормам, а їх будівлі забезпечуватися первинними засобами пожежогасіння згідно з нормами належності.

2.1.16. У кожному підрозділі місця, де дозволяється куріння, необхідно обладнати урною або попільницею з негорючих матеріалів, позначити їх знаком або написом.

2.1.17 Під час прийому в експлуатацію збудованих будівель та споруд пожежної охорони до складу приймальних комісій необхідно обов'язково включати представників служб державного нагляду за охороною праці МНС України.

2.2. Караульне приміщення

2.2.1. Караульне приміщення (приміщення чергової зміни) має бути розміщене поблизу гаража і мати вихід безпосередньо у гараж із розрахунку одні двостулкові двері розміром 1,2х2 м на кожний пожежний автомобіль, бойовий розрахунок якого складає більше двох осіб. Двері обладнуються пристроями для захисту приміщення від проникнення до нього вихлопних газів і пари бензину з гаража. У приміщенні встановлюються крісла, що легко складаються, чи тапчани або ліжка, які не перешкоджають збору особового складу за тривогою, для нічного відпочинку чергової зміни з необхідною кількістю резервних місць на випадок підсилення служби.

2.2.2. Забороняється: облицьовувати караульні приміщення синтетичними горючими плівками та іншими матеріалами, що не відповідають санітарно-гігієнічним вимогам до спальних приміщень, влаштовувати над ними санітарні

вузли, проходи через караульні приміщення, проводити засклення дверей, розміщувати меблі, що перешкоджають збору караулу за тривогою.

2.2.3 Забороняється у приміщеннях пожежної частини:

- тримати інвентар, обладнання та інші предмети на сходових клітинах, неподалік спускових стовпів та дверних прорізів;

- застилати килимами, доріжками і т. ін. підлогу в караульному приміщенні, навчальному класі, гаражі і на шляхах руху особового складу за сигналом тривоги.

2.3. Приміщення для розташування керівного (командного) складу

2.3.1. Приміщення для розташування керівного (командного) складу (далі - Приміщення) повинні своєчасно очищатися від горючого сміття і постійно утримуватися в чистоті.

2.3.2. Евакуаційні шляхи та виходи повинні утримуватися вільними, нічим не захаращуватися і в разі виникнення пожежі забезпечувати безпеку під час евакуації людей, які перебувають у Приміщеннях.

2.3.3. В Приміщенях забороняється:

- паління, крім спеціально обладнаних місць;

- зберігання та застосування ЛЗР та ГР, пожежовибухонебезпечних речовин та матеріалів;

- експлуатувати несправну електропроводку, обладнання.

2.3.4. У разі виникнення пожежі повідомити диспетчера частини, прийняти необхідні заходи по її гасінню, евакуації людей та матеріальних цінностей.

2.4. Гараж

2.4.1. У приміщенні гаража пожежного депо відстань між пожежними автомобілями, що знаходяться на бойовому чергуванні, має бути такою:

- між автомобілями - не менше 2 м;

- від крайнього правого (за виїздом) автомобіля до стіни - не менше 2 м;

- від крайнього лівого (за виїздом) автомобіля до стіни - не менше 1,5 м;

- від автомобіля до граней колони - не менше 1 м;

- від автомобіля до передньої чи задньої стінки приміщення:

- у гаражах на 1-3 автомобіля - не менше 2 м; - у гаражах на 4 і більше автомобілів - не менше 3 м.

2.4.2. У частинах, де є автомобілі повітряно - пінного гасіння, димовисмоктувачі, автодрабини, колінчасті підйомники та інша техніка великих габаритів, відстань від автомобіля (ззаду та спереду) до частин будівельних конструкцій споруди, що виступають, має бути не менше 1 м і техніка має бути розташована так, щоб не заважати пересуванню особового складу чергового караулу за сигналом тривоги до іншої пожежної техніки.

2.4.3. Підлога в гаражі влаштовується з нахилом у бік воріт, стіни рекомендується фарбувати масляною фарбою або облицьовувати керамічною плиткою. Штучне освітлення має бути трьох видів: основне, чергове та аварійне. Аварійне освітлення повинно мати автономне джерело електроживлення.

2.4.4. Крім загальнообмінної вентиляції, приміщення гаража має бути обладнане газовідводами для видалення назовні відпрацьованих газів від двигунів

пожежних автомашин. Газовідводи в гаражі виконуються за допомогою схованого прокладання, їх стояки для приєднання гнучких шлангів до газовідвідної труби двигуна не мають виступати за габарити автомобілів. Система газовідведення має бути постійно підключена до системи газовідведення автомобілів і саморозмикатися на початку руху.

2.4.5. Безпечна гранична допустима концентрація (далі -ГДК) оксиду вуглецю (СО) у приміщенні гаража не повинна перевищувати 20 мг/м^3. Під час перевірки роботи двигунів пожежних автомобілів, вакуумної герметичності насоса та працездатності систем всмоктування води короткочасна ГДК не має перевищувати:

- при роботі в атмосфері, що містить оксид вуглецю, тривалістю не більше 1 год. - 50 мг/м^3;
- при тривалості роботи не більше 30 хв - 100 мг/м^3;
- при тривалості роботи не більше 15 хв - 200 мг/м^3.

Повторні роботи за умов підвищеного складу оксиду вуглецю в повітрі робочої зони можуть проводитися з перервою не менше 2 год. за умови видалення оксиду вуглецю до безпечного рівня.

Для періодичного контролю за концентрацією шкідливих речовин у повітрі приміщення гаража пожежної частини, що утворюються під час перевірки пожежних автомобілів, слід залучати санітарно-епідеміологічні станції. Контроль проводиться не рідше 1 разу на рік.

2.4.6. Ворота в гаражі пожежного депо мають бути завширшки не менше 4 метрів. В усіх випадках вони повинні бути на 1 метр ширші за ширину пожежних автомобілів, що є на озброєнні. Кожні ворота мають бути обладнані механічними чи автоматичними запорами, обладнані фіксаторами, що попереджають самостійне їх зачинення та відчинення. Верхня частина воріт має бути засклена не менше ніж на 30 % всієї площі воріт та мати конструкцію, що запобігає травмуванню людей у разі пошкодження скла. У полотнищі перших (від пункту зв'язку) воріт, як правило, обладнуються вхідні двері розміром 0,7х2,0 м. Двері суміжних з гаражем приміщень відчиняються в бік гаража та не повинні мати порога.

2.4.7. Бойовий одяг і спорядження кожного пожежника складається окремо на спеціально обладнаних стелажах або тумбочках. Стелажі, що обладнуються дверцятами, повинні мати фіксатори для утримання дверцят у відчиненому стані. Стелажі (тумбочки) з бойовим одягом особового складу чергового караулу мають розміщуватись позаду пожежних автомобілів. Дозволяється розміщення їх збоку автомобілів, якщо відстань від стелажа (тумбочки) до автомобіля становить не менше 1,5 м.

2.4.8. У кожному гаражі для виконання оглядів та технічного обслуговування пожежних автомобілів належить мати переносні електролампи напругою не більше 36 В, що захищені скляним ковпаком та металевою сіткою.

2.4.9. Канава для огляду повинна мати 2 спуски: один - сходами, другий - скобами, що закріплені в стінах канави. Зверху вона закривається решіткою з металевих прутків діаметром не менше 12 мм і з відстанню між поперечними прутками не більше 60 мм, котрі мають бути пофарбовані. По периметру канава обладнується запобіжною ребордою висотою 8-10 см для попередження наїзду автомобіля на канаву, яка на в’їзді автомобіля має бути округленою. Всередині

канава облицьовується керамічною плиткою й обладнується стаціонарним освітленням з напругою не більше 36 В, на її дно вкладаються дерев'яні решітки, в стінах мають бути ніши для інструменту. Перед роботою канава для огляду провітрюється, а після роботи прибирається від пально-мастильних матеріалів, що були пролиті, та ганчір'я.

2.4.10. Габарити стоянки автомобілів позначаються білими смугами завширшки 10 см. У гаражах у зоні стоянки автомобілів під задні колеса мають передбачатись упори-обмежувачі для запобігання руху автомобіля назад. У разі розміщення позаду автомобіля стелажів чи тумбочок для бойового одягу, упори-обмежувачі мають забезпечувати стоянку автомобіля на відстані не менше 1.5 м від них. Гаражі обладнуються табло погодних умов. На передній стінці біля кожних воріт встановлюються дзеркала заднього огляду розміром не менше ніж 1,0х0,4 м. На воротах або на передній стінці гаража робиться напис про порядок посадки особового складу в разі тривоги.

2.4.11. Забороняється стоянка в гаражі автомобілів, що не передбачені штатами частини.

2.4.12. Забороняється в приміщеннях гаража заряджати акумуляторні батареї, використовувати відкрите полум'я, відпочивати особовому складу, в тому числі в пожежних автомобілях, заправляти автомобілі пально-мастильними матеріалами (далі - ПММ).

2.4.13. Усі роботи в гаражі потрібно проводити при суворому дотриманні чинних норм та правил безпеки праці.

2.5. Пост технічного обслуговування пожежних автомобілів

2.5.1. Пост технічного обслуговування пожежних автомобілів має складатися: з майстерні, кабінету або куточка безпеки руху, охорони та безпеки праці, канави для огляду автотехніки, комори, пункту заправки та складу ПММ. Стіни поста облицьовуються керамічною плиткою, а обладнання фарбується згідно з вимогами Системи стандартів безпеки праці (далі - ССБП).

2.5.2. На посту мають бути:

- витяжна шафа для заряджання акумуляторів з витяжкою;
- заточний верстат (обладнаний опорним пристроєм та захисним щитком);
- свердлувальний верстат;
- електропровід у котушках для переносних ламп;
- шафа для інструменту, запасних частин і експлуатаційних матеріалів;
- ящики металеві для чистого та брудного ганчір'я (окремо);
- верстак з лещатами, обладнаний сіткою-екраном;
- захисні окуляри, гумові рукавиці, фартухи, брезентові рукавиці для роботи на обладнанні та з електролітом;
- електророзетки.

2.5.3. До того ж на посту необхідно мати:

- інструкцію з безпеки праці для роботи на кожному виді обладнання;
- наказ начальника частини про допуск осіб до роботи на верстатах та список осіб, які допущені до роботи на верстатах.

2.5.4. Дозволяється зберігання у металевих шафах у невеликих кількостях (1-2 літри) лако-фарбувальних матеріалів, електроліту, дистильованої води та кислоти в щільно закритому посуді, з відповідними написами.

2.6. Пункт зв'язку пожежної частини (окремого поста), центральний пункт пожежного зв'язку гарнізону пожежної охорони. Загальні вимоги

2.6.1. Приміщення пункту зв'язку пожежної частини розташовується праворуч від гаража щодо виїзду. В стіні, суміжній з гаражем, вбудовується вікно розміром не менше 1 х 1 м для видачі путівок на виїзд. Вихід з приміщення пункту зв'язку безпосередньо до гаража не допускається. Забороняється центральний пункт пожежного зв’язку (далі - ЦППЗ) чи пункт зв’язку частини (далі - ПЗЧ) розміщувати під санвузлами. На пункті зв'язку слід передбачати приміщення для відпочинку диспетчерів (радіотелефоністів), що відповідає санітарно-гігієнічним вимогам.

2.6.2. Об'єм приміщення пункту зв'язку на одного працюючого (диспетчер, радіотелефоніст тощо) має бути не менше 15 $м^3$, а площа - не менше 5 $м^2$. Висота приміщення має бути не менше 3 м.

2.6.3. Під час будівництва, ремонту і оздоблення приміщень пунктів зв'язку забороняється застосовувати горючі легкозаймисті матеріали та ті, що не відповідають санітарно-гігієнічним вимогам.

2.6.4. Приміщення центрів агрегатованої автоматизованої системи зв'язку і оперативного управління (далі - ААСЗОУ) ДПО, центру управління силами і засобами (далі - ЦУСЗ), ЦППЗ, пункту зв'язку загону (далі - ПЗЗ), ПЗЧ повинні мати звукопоглинаюче облицювання стін і стелі.

2.6.5. Коридори, проходи, основні й запасні виходи мають перебувати у належному стані, нічим не захаращуватись, а в нічний час - освітлюватись.

2.6.6. На пунктах зв'язку слід передбачати наявність як штучного, так і природного освітлення. Освітленість на робочому місці диспетчера має бути не менше 40 лк для люмінесцентних ламп і не менше 100 лк для ламп розжарювання. Допускається створення комбінованого освітлення, при цьому норма освітлення від світильників загального освітлення становить не менше 10 відсотків від норми комбінованого освітлення.

У приміщеннях пунктів зв'язку слід передбачити й аварійне освітлення. Воно має забезпечувати освітленість не менше 5 відсотків від загальної норми освітлення.

2.6.7. Еквівалентний рівень шуму на робочих місцях диспетчерів не повинен перевищувати 65 дБ (за шкалою А шумоміра). За наявності у приміщенні телеграфного апарату під час його роботи припускається підвищення рівня шуму на 10-15 дБ.

2.6.8 Значення гранично допустимої напруженості електромагнітного поля на робочому місці диспетчера пункту зв'язку в діапазоні частот 50-300 МГц не повинно перевищувати за електричною складовою 5,0 В/м, за магнітною -0,3 А/м.

2.6.9. Розміщувати апаратуру слід таким чином, щоб виключити можливість ураження обслуговуючого персоналу електричним струмом шляхом одночасного доторкання до корпусу обладнання і труб водопровідної мережі чи батарей опалення. Для захисту обслуговуючого персоналу від ураження струмом у разі пробивання ізоляції силової апаратури на корпус необхідно виконати захисне заземлення або занулення.

2.6.10. У приміщеннях пунктів зв'язку у легкодоступних місцях необхідно розміщувати вуглекислотні вогнегасники у кількості, визначеній за розмірами приміщень.

2.6.11. На видному місці в приміщеннях ЦППЗ (ПЗЧ) мають бути вивішені інструкції з безпеки праці.

2.7. Кросове та стативне приміщення

2.7.1. Кросове та стативне приміщення є складовою частиною (ЦППЗ, ПЗЧ). Все електричне обладнання, яке перебуває в приміщенні, має бути змонтоване та заземлене згідно з монтажними вимогами до цього обладнання. На підлозі біля силових щитів та іншої електричної апаратури необхідно мати діелектричні килимки.

Визначення наявності напруги на джерелах живлення, а також в окремих електричних ланцюгах апаратури проводиться тільки за допомогою вимірювальних приладів.

2.7.2. Електромонтажні роботи виконуються тільки при вимкнених джерелах живлення.

2.8. Приміщення для ремонту засобів радіозв’язку та дротяного зв'язку

2.8.1. У гарнізонах пожежної охорони повинні бути приміщення, обладнані для ремонту засобів радіо- та дротяного зв'язку, укомплектовані зразковими приладами і допоміжним обладнанням.

2.8.2. Приміщення обладнується вентиляцією згідно з діючими нормами. При облицюванні стін та захисних конструкцій приміщення слід враховувати вологе прибирання від пилу. Розташування засобів вимірювання, повіряючих та випробувальних установок, ремонтних стендів, верстатів має відповідати таким вимогам:

- ширина проходу - не менше 1.5 м;
- вільний простір навколо стаціонарних приладів та установок - не менше 1 м;
- відстань між робочими столами при одному робочому місці за столом - не менше 0.8 м, при двох робочих місцях - не менше 1.5 м.

Робоче місце повинно мати загальне освітлення у системі комбінованого не менше як 300 лк.

Робочі поверхні столів покриваються ізоляційним матеріалом - склом, гетинаксом, оргсклом і т.п.

Стільниця стола по краях повинна виступати над її поверхнею для запобігання падіння інструменту та деталей на підлогу.

2.8.3. Всі стаціонарні електротехнічні пристрої та вимірювальні прилади мають бути технічно справні і надійно заземлені згідно з технічною документацією до них.

У приміщенні має бути достатня кількість захисних засобів (діелектричні килимки, рукавиці, боти, інструмент з ізольованими ручками і т.п.).

Підключення електроспоживачів до електромережі виконується стандартно виготовленими та справними з'єднаннями (шнурами, вилками, штепсельними розетками і т.п.).

2.8.4. У приміщеннях для ремонту засобів радіозв’язку та дротяного зв'язку у легкодоступних місцях необхідно розміщувати вуглекислотні вогнегасники у кількості, визначеній розмірами приміщень.

2.9. Акумуляторна та приміщення для ремонту та обслуговування акумуляторів

2.9.1. Акумуляторна

2.9.1.1. Приміщення для акумуляторних, що живлять засоби зв'язку, необхідно розміщувати в безпосередній близькості до пункту зв'язку та обладнувати стелажами. Стіни, перекриття та стелажі покриваються кислотостійкою фарбою, а підлога - кислотостійкою плиткою.

2.9.1.2. Акумуляторна обладнується примусовою витяжною вентиляцією відповідно до вимог Правил устройства электроустановок (далі - ПУЭ), віконне скло має бути матовим. Двері акумуляторної повинні бути протипожежними 2-го типу і не виходити безпосередньо до приміщень пункту зв'язку чи гаража, вхід до акумуляторної має здійснюватись через тамбур-шлюз, площа якого не менше 1,5 $м^2$. На дверях слід розмістити написи: "Акумуляторна", "Небезпечно", "З вогнем не заходити", "Палити забороняється".

2.9.1.3. При розміщенні кислотних акумуляторів у витяжних шафах їх внутрішня поверхня покривається кислотостійкою фарбою, а при розміщенні лужних акумуляторів - бітумною фарбою.

2.9.1.4. У загонах та частинах технічної служби біля входу до акумуляторної (чи в безпосередній близькості до неї) обладнують умивальну кімнату, в якій має бути мило, вата в упаковці, рушник та закрита посудина з 5-10% нейтралізуючим розчином аміаку або соди.

2.9.1.5. Освітлення та вентиляційне обладнання в приміщенні аккумуляторної повинно відповідати чинним нормам і вимогам для цих приміщень.

2.9.1.6. Опалення акумуляторного приміщення має бути централізованим (водяним або паровим) у вигляді цільних зварених труб без фланців та вентилів.

2.9.1.7. Не рідше одного разу на місяць потрібно робити огляд електрообладнання на відповідність вимогам чинної нормативної та технічної документації.

При заміні або ремонті світильників, електродвигунів, вентиляції, іншого електрообладнання та електропроводки в основних і допоміжних приміщеннях акумуляторних слід враховувати вимоги до їх монтажу, установки та експлуатації відповідно до ПУЭ.

2.9.1.8. Луг, кислоту, дистильовану воду зберігають окремо в скляному закритому посуді. На всіх посудинах мають бути зроблені відповідні написи (найменування).

При роботі з кислотними акумуляторними батареями необхідно:

- переливання кислоти здійснювати тільки за допомогою спеціального сифону;

- виготовлення електроліту здійснювати в спеціальному приміщенні в свинцевій, фаянсовій чи ебонітовій ванні (при цьому необхідно сірчану кислоту лити у дистильовану воду, помішуючи розчин);

- перевезення та перенесення бутлів із сірчаною кислотою і електролітом здійснювати в кошиках або в дерев'яних клітинах.

При встановленні акумуляторних батарей слід вивернути пробки з акумуляторних банок, з’єднати акумулятори між собою, потім підключити до клемної дошки, важіль реостатів перевести на номінальну силу зарядного струму, після включення рубильника встановити необхідну силу зарядного струму.

Кислотні та лужні акумуляторні батареї, які встановлюються для зарядки, з'єднують між собою пружними затискачами (для кислотних) та за допомогою плоских наконечників (для лужних), які мають надійний електричний контакт і виключають можливість іскріння.

2.9.1.9. У приміщеннях акумуляторних забороняється:

- входити з відкритим вогнем (запаленим сірником, цигаркою тощо);

- перебувати стороннім особам, окрім чергового і обслуговуючого персоналу;

- виготовляти електроліт у скляному посуді, лити дистильовану воду в сірчану кислоту;

- виконувати роботи з кислотою без запобіжних окулярів, гумових рукавичок, чобіт та ґумового фартуха;

- використовувати електронагрівальні прилади (електричні плитки тощо);

- розміщувати в одному приміщенні кислотні й лужні акумулятори;

- приєднувати вентиляцію із зарядних приміщень акумуляторних до димоходів та загальної вентиляційної мережі будівель;

- підключати акумулятори до банки або до групи банок, які перебувають у режимі заряджання;

- з'єднувати затискачі акумуляторних батарей дротом;

- перевіряти акумуляторні батареї коротким замиканням клем;

- зберігати та приймати їжу, питну воду.

2.9.1.10. В акумуляторній електричні лампи необхідно встановлювати у вибухозахищеній арматурі. Відкриту освітлювальну проводку потрібно виконувати освинцьованим дротом.

2.9.1.11. В акумуляторній і тамбурі забороняється встановлювати вимикачі, запобіжники та штепсельні розетки, а також випрямлячі, мотор-генератори, електродвигуни тощо.

2.9.1.12. Після закінчення робіт в акумуляторній необхідно ретельно вимити з милом обличчя і руки.

2.9.1.13. Все протипожежне обладнання повинне розміщуватися не в середині приміщення, а поза приміщенням, біля входу до нього.

2.9.2. Цех (майстерня, дільниця) для ремонту та обслуговування акумуляторів у загонах (частинах) технічної служби

2.9.2.1. Приміщення цеху (майстерні, дільниці) з ремонту та обслуговування акумуляторів у загонах (частинах) технічної служби має бути завжди зачинене.

Електромонтерам-акумуляторникам та особам (крім оперативного персоналу), які мають право на огляд цих приміщень, ключі видаються на загальних підставах під час роботи або огляду.

2.9.2.2. Забороняється паління в приміщенні акумуляторних батарей, вхід до нього з вогнем, користування електронагрівальними приладами та технічними засобами, що можуть дати іскру.

2.9.2.3. На дверях приміщення акумуляторних батарей мають бути написи: "Акумуляторна", "Вогненебезпечно", "З вогнем не заходити", "Палити забороняється".

2.9.2.4. Припливно-витяжну вентиляцію приміщень акумуляторних батарей слід вмикати перед початком зарядження батарей і вимикати після видалення всіх газів - не раніше ніж через 1,5 год. після закінчення зарядження.

2.9.2.5. Кожне акумуляторне приміщення має бути забезпечене: костюмом з вовни, гумовим фартухом, гумовими рукавицями та чоботами, захисними окулярами, скляним або порцеляновим кухлем з носиком (або глеком) місткістю 1,5 - 2,0 л для приготування електроліту та доливання його в посудини, нейтралізуючим розчином соди (5%-ним) - для кислотних батарей і борної кислоти та оцтової есенції (одна частина есенції на вісім частин води) - для лужних батарей.

2.9.2.6. На всіх посудинах з електролітом, дистильованою водою, содовим розчином або розчином борної кислоти мають бути зроблені чіткі написи (найменування).

Кислоту слід зберігати в скляних оплетених бутлях, в окремих приміщеннях, що провітрюються. Пляшки з кислотою мають бути встановлені на підлозі в один ряд. Кожну з них слід забезпечити биркою з найменуванням кислоти. Порожні пляшки з-під кислоти зберігаються в аналогічних умовах.

2.9.2.7. Усі роботи з кислотою та лугом мають проводитися людьми, що пройшли спеціальну підготовку згідно з Типовим положенням про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці, затвердженого наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 26.01.2005 № 15, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 15.02.2005 за № 231/10511 (НПАОП 0.00-4.12-05).

2.9.2.8. Перенесення бутлів має проводитися двома особами на спеціальних носилках, на яких бутель надійно закріплюється на рівні двох третин своєї висоти. Заздалегідь має бути перевірена справність носилок.

2.9.2.9. Розливання кислоти з бутлів слід проводити з примусовим нахилом за допомогою спеціальних пристроїв для закріплення бутлів.

Під час приготування розчину кислота повільно, з зупинками, аби уникнути інтенсивного нагріву розчину, тонким струменем з кухля місткістю 1-2 л вливається до посудини з дистильованою водою. Розчин при цьому слід увесь час перемішувати.

Забороняється приготування розчину шляхом вливання води в кислоту. Під час приготування розчину в скляних посудинах потрібно бути обережним, маючи на увазі, що під час нагрівання розчину скло може тріснути.

2.9.2.10. Під час роботи з кислотою та лугом слід одягти кислотостійкий костюм, захисні окуляри та гумові рукавиці. Штани костюма одягаються поверх халяв чобіт.

2.9.2.11. Подрібнення шматків сухого їдкого лугу проводиться із застосуванням спеціальних совків та мішковини; працівник має бути захищений гумовим фартухом, гумовими рукавицями та захисними окулярами.

2.9.2.12. Під час виконання цих робіт поблизу має знаходитись посудина з нейтралізуючим розчином.

2.9.2.13. Паяння пластин в акумуляторному приміщенні дозволяється лише за таких умов:

- не раніше ніж через 2 год. після закінчення зарядження. Батареї, що працюють за методом постійного дозарядження, мають бути за 2 год. до початку робіт переведені в режим розрядження; до початку робіт має бути заздалегідь увімкнена вентиляція для забезпечення повного видалення всіх газів з приміщення;
- під час паяння має забезпечуватись безперервна вентиляція;
- місце паяння має бути огороджене від решти батареї вогнестійкими щитами.

2.9.2.14. При обслуговуванні ртутного випрямляча слід:

- встановлення ртутної колби та інші роботи в шафі випрямляча проводити лише при вимкнутих вимикачах постійного та змінного струму;
- під час роботи випрямляча шафу тримати завжди зачиненою; щоб уникнути пошкодження зору забороняється дивитись на працюючу ртутну колбу без запобіжних окулярів або захисного оглядового скла.

2.9.2.15. Під час обслуговування селенових випрямлячів забороняється зняття кожуха та проведення будь-яких робіт на струмопровідних частинах без вимкнення випрямляча.

2.9.2.16. Експлуатаційне обслуговування акумуляторної батареї проводиться спеціальним електромонтером-акумуляторником та оперативним персоналом з кваліфікаційною групою не нижче III.

2.10. Навчальні башти

2.10.1. Навчальні башти установлюються на спеціально обладнаних майданчиках на дворовій території чи добудовуються до будівель пожежних депо. Башти, що добудовані, мають відповідати ступеневі вогнестійкості будівель і мати окремий вхід. За наявності входу з будівлі двері мають бути протипожежними. Навчальні башти, що стоять окремо, можуть бути будь-якого ступеня вогнестійкості.

2.10.2. Навчальні башти повинні відповідати таким вимогам:

1) чотириповерхова, не менш ніж на два ряди вікон, фасадна площина обшивається дошками, на ній передбачається:

- на кожному поверсі (крім першого) по два і більше віконних прорізи без фрамуг розмірами 1,1х1,87 м;
- відстань від вікна до обрізу стіни не менше 65 см;

- ширина простінка не менше 60 см, ширина підвіконня 40 см, висота підвіконня від рівня підлоги - 80 см, висота підвіконня 2-го поверху від рівня землі - 4,25 см, відстань між підвіконнями 2-го, 3-го та 4-го поверхів - 3,3 м;

- підвіконня 2-го, 3-го, 4-го поверхів повинні виступати за фасадну площину башти на 3 см. До лицьової частини підвіконня 2-ого поверху прибивається шар прогумованої тканини. Робоча сторона навчальної башти, крім віконних прорізів, не повинна мати отворів і частин, що виступають (крім підвіконня та обмежувального бруса у нижній частині башти). У нижній частині башти, на 1-2 см нижче рівня третьої сходинки драбини-штурмівки, набивається брусок перерізом 6х6 см. Від вікна 2-го поверху до землі фасадна частина оббивається листовим залізом чи гумою. Навчальні башти обладнуються внутрішніми стаціонарними сходами і первинними засобами пожежогасіння. Маршові сходи повинні мати поручні. Вертикальні сходи не повинні бути наскрізними по всій висоті башти та з'єднувати тільки поверх із поверхом. Прорізи у перекриттях башти повинні мати огорожу. Майданчики біля вікон усередині навчальної башти мають бути глибиною (від робочої сторони) не менше 1,5 м;

2) майданчик для проведення занять зі штурмовою і висувною драбинами повинен бути рівним, без каміння, дрібних колючих і ріжучих предметів, мати однакове покриття (не допускається кам'яне чи бетонне), довжиною не менше 50 м і шириною не менше 10 м (залежно від конструкції башти і кількості віконних прорізів на поверсі);

3) навчальна башта забезпечується пристроями для страхування, із розрахунку один пристрій на один ряд вікон по вертикалі. Пристрій для страхування випробовується за спеціальною програмою щорічно та після ремонтів (статичне та динамічне випробування).

Статичне випробування: рятувальна мотузка пропускається через блоки і замок. До кінця мотузки на карабіні підвішується вантаж вагою 350 кг на 5 хв. При цьому замок має міцно утримувати мотузку. Після зняття навантаження на мотузці не повинно бути ніяких пошкоджень, подовження мотузки не повинно перевищувати 5% початкової довжини.

Динамічне випробування: до кінця мотузки, що пропущена через блоки і замок, на карабіні підвішується і скидається з підвіконня 3-го поверху вантаж вагою 150 кг. При скиданні вантажу мотузка має не пробуксовувати більше 30см.

Пристрій для страхування необхідно випробовувати також безпосередньо перед застосуванням. Для перевірки на мотузці, що пропущена через блоки і замок, підтягуються та зависають на 1-2 с три чоловіка. При цьому замок страхувального пристрою має міцно втримувати мотузку і після зняття навантаження на ньому не повинно бути пошкоджень та залишкової деформації;

4) перед робочою стороною башти у грунті має бути влаштована запобіжна подушка товщиною не менше 1м. Запобіжна подушка має виступати за габарити башти не менше ніж на 1 м і мати довжину від кінця твердого покриття доріжки до робочої сторони башти 4 м. Вона виконується із суміші (1:1) піску і тирси, що насипана шаром 0,5 м на основу товщиною 0,5 м із хмизу чи іншого пружного матеріалу. Між хмизом і засипкою розміщують прокладку. Для відведення води з-під запобіжної подушки створюється дренаж чи інший пристрій, який забезпечує її витік. Оновлювання запобіжної подушки здійснюється не рідше одного разу на

24 місяці і оформлюється актом. Під час занять на башті верхній шар запобіжної подушки має бути розпушеним. За температури зовнішнього повітря нижче 0^0С запобіжна подушка башти вкривається щитами (матами).

2.10.3. За умови використання навчальної башти для сушіння і миття пожежних рукавів шахта для сушіння і приміщення для миття відокремлюються від приміщення навчальної башти суцільною стіною, вихід на верхній робочий майданчик шахти і у приміщення, де миють пожежні рукави, допускається через приміщення башти. Верхній робочий майданчик обладнується лебідкою для підйому рукавів на висоту до 25 м. Шахта обладнується лебідкою для підйому рукавів, пускова апаратура розміщується внизу і на верхньому майданчику сушильної шахти. Кріплення рукавів має забезпечуватись пристроями, які дозволяють просте і швидке їх закріплення і звільнення, а також має виключити самовільне падіння рукавів униз.

2.10.4. Забороняється використовувати навчальні башти для зберігання обладнання і різних предметів, крім пожежних рукавів, які підвішуються для сушіння.

2.11. База (пост) газодимозахисної служби

2.11.1. База ГДЗС повинна мати:

- апаратну (для зберігання та перевірки апаратів захисту органів дихання);
- майстерню для ремонту апаратів;
- приміщення для миття та сушіння апаратів;
- кисненаповнюючий пункт;
- повітронаповнюючий пункт;
- приміщення для зберігання, зарядки та випробувань регенеративних патронів;
- приміщення для зберігання кисневих і повітряних балонів;
- приміщення для випробувань кисневих і повітряних балонів.

2.11.2. Приміщення бази ГДЗС мають відокремлюватись від інших вогнестійкими стінами чи мати окремий вхід зовні. За умови відсутності достатньої кількості приміщень (у разі їх розміщення в існуючих будівлях) дозволяється мити і сушити протигази у приміщеннях зберігання і перевірки протигазів.

2.11.3. У приміщеннях для зберігання регенеративних патронів і хімічного поглинача температура повітря має знаходитися у межах від $+5^0$С до $+20$ ^{0}С, влаштовувати у ньому водопровід забороняється.

2.11.4. Кисненаповнюючий пункт (далі - КНП) має розміщуватись біля зовнішніх стін будівлі, з розрахунку розміщення зовні будівлі спеціальних металевих шаф для зберігання транспортних балонів з киснем.

2.11.5. Зовнішнє засклення КНП не повинно пропускати прямі сонячні промені.

2.11.6. У кисневому і повітронаповнюючому пунктах розміщуються робочі та резервні повітряні компресори.

2.11.7. Зберігання будь-яких деталей чи предметів, а також виконання робіт, що не пов’язані з наповненням балонів на наповнюючих пунктах, не допускається.

2.11.8. Вхід у приміщення наповнюючого пункту дозволяється тільки особам, які працюють з насосами і компресорами.

2.11.9. Транспортні балони установлюються у вертикальному положенні і закріплюються хомутами. Під башмаки балонів обов'язково підкладають дерев’яні прокладки.

2.11.10. Монтаж, установку та експлуатацію кисневих і повітряних компресорів слід виконувати згідно із заводською інструкцією.

2.11.11. Температуру в кисневих і повітронаповнюючих пунктах необхідно підтримувати у межах від $+5^0$С до $+20^0$С. Приміщення їх необхідно обладнати витяжною вентиляцією. Канал для всмоктування слід розмістити на висоті 50 см від підлоги. Підлога виготовляється з матеріалу, який не поглинає і не адсорбує мастила і шкідливу пару.

2.11.12. Відбирання повітря компресором, який має необхідні очисні фільтри і можливість заповнення балонів протигазів з тиском від 0 до робочого - 20-30 МПа (200-300 кгс/см^2), допускається здійснювати із компресорної. При виведенні всмоктувального повітроводу з приміщення компресорної назовні його необхідно виносити у безпечну зону, в межах якої неможливе попадання шкідливих газів у цей повітропровід.

2.11.13. У всіх пожежних частинах (в тому числі і навчальних), що мають газодимозахисну службу, а також у штабах пожежогасіння обладнуються контрольні пости ГДЗС.

Контрольний пост ГДЗС призначається для зберігання ізолюючих протигазів, що закріплені за особовим складом, вільним від несення служби, запасних частин, регенеративних патронів, малолітражних балонів, а також для чищення, дезінфекції та перевірки протигазів.

Приміщення контрольного поста обладнується водопровідними кранами з холодною та гарячою водою.

2.11.14. Ізолюючі протигази мають зберігатись у спеціальних шафах чи на стелажах, що обладнані гніздами. Останні забезпечуються табличками із зазначенням на них номерів протигазів і прізвищ осіб, за якими закріплені протигази. Ізолюючі протигази, які зберігаються на стелажах і в шафах, мають бути справними, чистими, підготовленими до роботи. Шафи для зберігання протигазів на контрольному посту ГДЗС мають зачинятися на ключ та опечатуватися особисто кожним начальником караулу після здачі чергування.

2.11.15. Наповнені, порожні і несправні кисневі і повітряні балони зберігаються окремо у секціях, які позначаються написами: "Наповнені", "Порожні", "У ремонт". Аналогічно зберігаються і регенеративні патрони.

2.11.16. Розміщення на контрольних постах компресорного обладнання не дозволяється.

2.11.17. Запасні кисневі балони і регенеративні патрони зберігаються на стелажах чи у шафах, що встановлені на відстані не менше 1.5 м від нагрівальних приладів. Барабани з хімічним поглиначем, а також використані регенеративні патрони, які ще придатні для подальшого застосування, мають зберігатися на відстані не менше 1.5 м від нагрівальних приладів. Забороняється спільне зберігання барабанів з придатним і відпрацьованим хімічним поглиначем, а також придатних та використаних регенеративних патронів. Приміщення для зберігання кисневих балонів, регенеративних патронів, барабанів з хімічним поглиначем має

бути темним і з температурою повітря від +5 ^{0}С до +20 ^{0}С. Доступ до цих приміщень обмежений.

2.11.18. Під час проведення робіт на базах і постах ГДЗС необхідно керуватися вимогами Правил будови та безпечної експлуатації посудин, що працюють під тиском.

2.12. Теплодимокамера

2.12.1. Теплодимокамера обов’язково розміщається у будівлі, яка стоїть окремо (чи добудована до будівлі пожежного депо і з'єднана через тамбур) і має два виходи, що розташовані з різних боків будівлі. Обладнується припливно-витяжною вентиляцією (за умови створення безпечних концентрацій диму протягом 2 хв), автоматикою стеження за газодимозахисниками (напругою не вище 36 В), пристроями для імітації факторів пожежі і приміщеннями.

2.12.2. Для задимлення димокамери треба застосовувати димові шашки, відходи деревини (тирсу і стружку), а також інші речовини, які не викликають отруєння і опіків у газодимозахисників. Забороняється застосовувати нафтопродукти, горючі плівки і полімерні матеріали.

2.12.3. Перегородки і підлога мають виконуватися із негорючих матеріалів. У дверних прорізах, перегородках та інших конструкціях не повинно бути гостро виступаючих частин (цвяхів, болтів тощо). Двері відчиняються із приміщень назовні.

У приміщенні пульта теплодимокамери повинно бути вікно розміром не менше 1м х1 м для контролю за станом особового складу.

2.12.4. При проведенні занять з газодимозахисниками керівник користується діючою методикою проведення занять з особовим складом ГДЗС пожежної охорони, і перед тренуванням у задимленому середовищі зобов'язаний:

- опитати особовий склад про стан здоров'я;
- оголосити вправи, поставити завдання, звернувши особливу увагу на безпеку праці під час виконання вправ;
- включити освітлення виходів, перевірити температуру повітря (для димокамери до +40^{0}С, для теплокамери до +50^{0}С), стан гучномовного зв'язку, сигналізації, витяжної вентиляції;
- зняти запори з дверей. Шумові ефекти не мають перевищувати допустимих норм згідно з вимогами ГОСТ 12.1.003-83 та санітарних норм допустимих рівнів шуму на робочих місцях СН № 3223-85.

2.13. Пожежні полігони, вогневі смуги психологічної підготовки та 100-метрові смуги з перешкодами

2.13.1. Психологічна підготовка особового складу на полігонах і вогневих смугах проводиться в умовах, максимально наближених до реальних, що виникають при гасінні пожеж.

2.13.2. До занять на полігоні чи вогневій смузі допускаються особи, які пройшли початкову підготовку у повному обсязі.

2.13.3. Усі види тренувань виконуються особовим складом у бойовому одязі і спорядженні (пожежній касці із захисною лицьовою маскою, брезентових рукавицях), а в окремих випадках - у тепловідбиваючих костюмах та ізолюючих протигазах.

2.13.4. Територія вогневої смуги має бути огороджена.

2.13.5. При проведенні занять необхідно враховувати вимоги Рекомендацій з методики проведення занять на вогневій смузі психологічної підготовки пожежників та її обладнання.

2.13.6. Керівник занять перед їх початком зобов'язаний:

- проінструктувати особовий склад з питань безпеки праці і про порядок виконання вправ на приладі;
- установити єдиний сигнал оповіщення людей про небезпеку;
- опитати особовий склад про стан здоров'я;
- перевірити справність технологічного обладнання полігону та приладів вогневої смуги.

2.13.7. Керівник занять зобов'язаний не допускати перебування сторонніх осіб на території вогневої смуги.

2.13.8. Для імітації полум'я дозволяється застосовувати нетоксичні вогненебезпечні рідини. Не допускається розтікання рідини на шляхах руху особового складу.

2.13.9. Наповнення обладнання та лотків нафтопродуктами дозволяється виконувати тільки після їх охолодження. Розпалювання горючих рідин на технологічному обладнанні полігону необхідно проводити за допомогою дистанційних систем разової чи багаторазової дії, на приладах вогневої смуги - за допомогою спеціальних факелів довжиною не менше 3 м.

2.13.10. Після проведення занять всі прилади та інше обладнання вогневої смуги потрібно очистити від залишків горючих речовин та матеріалів.

2.13.11. Для надання невідкладної допомоги потерпілим на бойових ділянках виставляються пости безпеки (пожежник зі стволом), рукавна лінія заповнюється водою під робочим тиском. У разі необхідності на посту безпеки встановлюється порошковий вогнегасник.

2.13.12. Заняття проводяться тільки в присутності медичного працівника.

2.13.13. Зони вогню і високої температури особовий склад має долати швидко, не втрачати один одного з поля зору, глибоко не вдихати; замикати групу має командир відділення або ланки.

2.13.14. Вогневі смуги психологічної підготовки, розміщення на них приладів та їх розміри мають відповідати вимогам типової вогневої смуги психологічної підготовки.

2.13.15. Забороняється проведення занять на полігонах і вогневих смугах психологічної підготовки в нічний час.

2.13.16. Майданчик для проведення занять (змагань) на 100-метровій смузі з перешкодами та з інших видів пожежно-прикладного спорту, розміщення на них приладів і їх розміри мають відповідати правилам проведення змагань з пожежно-прикладного спорту. Покриття майданчика може бути будь-яким (грунт, трава, гумобітум, асфальт). Дерев'яне покриття доріжок не допускається.

2.14. Рукавна база

2.14.1. Рукавна база (пост) розміщується на території пожежного депо і повинна мати приміщення для:

- технічного обслуговування пожежних рукавів;
- складу зберігання і видачі рукавів;
- зберігання підсобних матеріалів;
- миття і сушіння рукавів;
- відпочинку чергового водія автомобіля доставки рукавів;
- стоянки автомобіля доставки рукавів.

2.14.2. Приміщення для технічного обслуговування і зберігання пожежних рукавів повинно мати природне та електричне освітлення.

Підготовлені до використання рукава зберігаються на складі, покладеними на стелажі, у згорнутому вигляді, з'єднувальними головками назовні.

Електричне освітлення в приміщеннях технічного обслуговування і миття виконуються у вологозахищеному варіанті.

2.14.3. Рукавна база укомплектовується інструментом та пристроями, що відповідають вимогам безпеки праці. Біля кожного пристрою необхідно мати затверджені технологічні інструкції з безпеки праці щодо його використання.

2.15. Склади пально-мастильних матеріалів, піноутворювача і порошку

2.15.1. Улаштування та обладнання складів ПММ, піноутворювача і порошку та пунктів заправки має відповідати діючим правилам пожежної безпеки, ПУЭ, нормам та вимогам інших чинних нормативних актів і забезпечувати тривале зберігання ПММ, піноутворювача і порошку.

2.15.2. ПММ у тарі слід зберігати у критих складських приміщеннях в один ярус на дерев'яних підкладках (піддонах), пробки металевої тари мають загвинчуватись спеціальними ключами, які виключають можливість іскріння. Бочки укладаються обережно, пробками догори, без ударів одна об одну.

Категорично забороняється відкривати пробки за допомогою молотків, зубил та іншого інструменту, не призначеного для цього.

Розливання бензину проводиться тільки в спеціально призначені для цього ємкості. Забороняється застосовувати для цього пластикові каністри та відра.

Приміщення тарного сховища має утримуватися в чистоті, пролиті легкозаймисті рідини (далі - ЛЗР) і горючі рідини (далі - ГР) негайно прибираються.

Не допускається зберігання в приміщенні тарного складу порожньої тари, спецодягу, обтирального матеріалу.

2.15.3 Склади піноутворювача будуються заглибленими і утепленими (з температурою від $+5^0$С до $+30^0$С). Приміщення обладнуються припливно-витяжною вентиляцією і освітленням, які відповідають вимогам ПУЭ.

2.15.4. Ємкості з піноутворювачами, які перебувають на території пожежного депо, повинні мати запірну арматуру і огородження, які виключають доступ до них сторонніх осіб.

2.15.5. Під час роботи, що пов'язана з розвантаженням піноутворювачів, промиванням апаратури та тари, слід виключити можливість потрапляння розчину на шкірні покриви, слизові оболонки очей та в кишково-шлунковий тракт. Обслуговуючий персонал при цьому повинен бути забезпечений засобами індивідуального захисту згідно з ГОСТ 12.4.011: водонепроникним спецодягом, гумовими чобітьми, прогумованими рукавицями, захисними окулярами та щитками. Для захисту рук слід користуватись захисними кремами типу "Силіконовий" або "Ланоліновий". В разі потрапляння продукту в очі або на шкіру його треба змити великою кількістю проточної води.

2.15.6. Тим, хто працює з піноутворювачами, необхідно дотримуватись правил особистої гігієни. Перед вживанням їжі та курінням треба вимити руки з милом, після закінчення роботи з піноутворювачами - прийняти душ. При сильному забрудненні необхідно змінити одяг.

2.15.7. Ті, хто працює з піноутворювачами, мають проходити попередні та періодичні (не рідше 1 разу на рік) медичні огляди.

2.15.8. Вогнегасні порошки зберігаються в сухому приміщенні, яке провітрюється (при температурі від $+5^0$С до $+40^0$С) та обладнується припливно-витяжною вентиляцією відповідно до вимог ПУЭ.

2.15.9. Тару з порошком розміщують на стелажах або полицях згідно з інструкцією заводу-виробника.

2.15.10. Доставка піноутворювача і порошку на склади пожежних частин (загонів) має здійснюватися найбільш безпечними і зручними при навантаженні та розвантаженні способами, які виключають небезпеку травматизму, забруднення тіла, шляхів дихання людини, грунту, який знаходиться навколо складу.

Заправка порошком має бути механізована.

2.15.11. Наказом начальника частини призначається відповідальний за стан складу ПММ, піноутворювача і порошку, їх облік і використання.

2.15.12. Особи, які працюють на складах, мають одержувати інструктажі з правил безпеки праці і пожежної безпеки, з відповідним записом у журналі реєстрації інструктажів.

2.15.13. У приміщеннях складів ПММ, піноутворювача і порошку вивішуються інструкції з безпеки праці.

2.16. Приміщення актових залів, навчальних класів, спортзалів, кімнат психологічного розвантаження, оздоровчо-відновлювальних комплексів

2.16.1. Приміщення актових залів, навчальних класів, спортзалів, кімнат психологічного розвантаження, оздоровчо-відновлювальних комплексів (далі - приміщення) мають розміщуватися з таким розрахунком, щоб забезпечити швидкий вихід чергового караулу (зміни). Двері мають бути двостулкові та без порогів.

2.16.2. Щодо забезпечення надійності енергопостачання приміщення належать до III-ї категорії.

2.16.3. Управління робочим та евакуаційним освітленням має здійснюватися апаратами, встановленими при вході до приміщення.

2.16.4. Управління приводами зашторення вікон, а також вмикання кінопроекторів, інших приладів та засобів (у приміщеннях, де вони є) здійснюється з пульта викладача (особи, яка проводить заняття). Освітлення приміщень має відповідати санітарним нормам. Вентиляція, як правило, передбачається штучна витяжна.

2.16.5. У разі використання приміщень для показу художніх або навчальних фільмів вони мають обладнуватися відповідно до чинних правил і норм для цих приміщень.

2.17. Приміщення для репортажного та монтажного обладнання центрів громадських зв'язків та заходи безпеки під час роботи на монтажному обладнанні

2.17.1. Для забезпечення безпечної роботи стаціонарне, репортажне та монтажне обладнання повинно мати постійне заземлення згідно з технічними умовами до нього.

2.17.2. Перед початком роботи необхідно впевнитись у справності апаратури.

2.17.3. Категорично забороняється залишати ввімкнену апаратуру без нагляду.

2.17.4. Необхідно суворо дотримуватись інструкцій заводів-виробників на репортажне та монтажне обладнання центру в частині його використання та зберігання.

2.17.5. Після закінчення роботи потрібно вимкнути всі електричні прилади.

2.17.6. Під час проведення ремонту електрообладнання та паяльних робіт у приміщенні необхідно враховувати вимоги пункту 2.7. цих Правил.

2.18. Лабораторні приміщення науково-дослідних інститутів, випробувальних пожежних лабораторій та вищих навчальних закладів МНС України

2.18.1. До роботи у лабораторіях допускаються особи:

- які можуть працювати у лабораторних приміщеннях за станом здоров'я;
- які ознайомлені з Правилами технічної експлуатації електричних установок споживачів, Правилами безпеки при експлуатації електроустановок споживачів, Правилами пожежної безпеки в Україні та цими Правилами;
- які пройшли інструктаж з безпечних методів роботи з установками лабораторій, про що має бути відповідний запис у журналі;
- які ознайомлені з чинними Правилами безпеки в газовому господарстві;
- які ознайомлені з Основними правилами безпеки праці у хімічних лабораторіях.

2.18.2. Головними небезпечними виробничими факторами при проведенні дослідних робіт у лабораторіях є:

- небезпека ураження електричним струмом;
- небезпека отруєння токсичними продуктами;
- небезпека контакту з нагрітими до високих температур елементами обладнання та приладами;

- небезпека травмування колючими та ріжучими інструментами, що застосовуються при підготовці зразків, і уламками скла при руйнуванні приладів і обладнання, що досліджуються.

Під час виконання дослідних робіт має бути вжито заходів перестороги, щоб уникнути впливу небезпечних факторів.

На робочому місці мають знаходитись тільки необхідні для виконання роботи прилади і обладнання, а також засоби індивідуального захисту.

2.18.3. Робоче місце лаборанта має відповідати вимогам електробезпеки за ГОСТ 12.1.019-79 і санітарно-гігієнічним вимогам за ГОСТ 12.1.005-88.

2.18.4. Лабораторія має бути забезпечена первинними засобами пожежогасіння: вуглекислотним чи порошковим вогнегасником, ковдрою з негорючого матеріалу (кошмою).

2.18.5. Оператор лабораторії має бути забезпечений такими засобами індивідуального захисту: халат бавовняний, темний костюм бавовняний, захисний фартух, протигаз з набором коробок марок А, КД, БКФ, захисні гумові рукавиці. Забороняється використання засобів захисту, які мають пошкодження або термін використання їх закінчився.

2.18.6. У лабораторії має бути аптечка з медикаментами, необхідними для надання первинної допомоги та інструкціями щодо їх застосування.

Працівники лабораторії мають вміти надавати первинну допомогу при отриманні найбільш імовірних травм і пошкоджень під час проведення дослідних робіт.

2.18.7. Забороняється виконувати в лабораторії будь-які роботи, що не пов’язані безпосередньо з виконанням покладених завдань.

2.18.8. При виникненні пошкоджень обладнання необхідно припинити роботу, вимкнути живлення і вжити заходів щодо їх усунення.

Заходи безпеки праці при підготовці до роботи

2.18.9. Перед початком роботи в лабораторії має бути перевірено:

- справність і готовність до роботи приладів і установок;
- наявність заземлення і надійність з'єднання проводів зовнішнім оглядом і легким посмикуванням;
- наявність і справність засобів індивідуального захисту, пожежогасіння, а також комплектність аптечки;
- відсутність короткозамкнених з'єднань на зовнішніх струмозйомних клемах обладнання;
- розташування ручок регуляторів напруги електроприладів (вони повинні бути у вимкненому положенні).

2.18.10. Забороняється:

- розпочинати і проводити роботи в лабораторії з використанням обладнання або реактивів одному;
- розпочинати роботу, не ознайомившись із властивостями речовин і матеріалів, з якими доведеться працювати, а також у тому разі, коли етапи роботи викликають сумнів;

- розташовувати поблизу робочого місця частини обладнання, що проводять електричний струм, перебувають під напругою і до яких можливий випадковий дотик.

Заходи безпеки праці при проведенні дослідних робіт у хімічних та фізичних лабораторіях

2.18.11. Усі прилади повинні бути забезпечені методиками проведення досліджень та інструкціями з безпеки праці до них.

Дослідні роботи слід виконувати згідно зі стандартами та встановленими методиками проведення досліджень.

2.18.12. При зберіганні хімічних реактивів та їх розчинів необхідно дотримуватись правил сумісного зберігання речовин і матеріалів. Забороняється сумісне зберігання речовин, які реагують одна з одною. Ємкості з реактивами і хімічними речовинами, що зберігаються в лабораторії (ділянці), повинні мати етикетки з розбірливими написами, де вказані назва сполуки і хімічна формула. Забороняється виправляти написи на етикетках, наклеювати нові етикетки, не знявши старі, наносити на тару написи, що легко змиваються.

2.18.13. Забороняється користуватися реактивами без етикеток. У цих випадках необхідно за допомогою аналізу встановити, яка речовина міститься в тарі, чи негайно знищити її.

Речовини і матеріали необхідно приймати до випробувань тільки з паспортами і етикетками на упаковці, які мають вміщувати дані, необхідні для вхідного контролю.

2.18.14. У лабораторії на видному, легкодоступному місці мають знаходитись розчини, що нейтралізують дію хімічних речовин на людину, а саме: 1%-ний розчин борної кислоти та 1%-ний розчин питної соди, використання яких регламентується інструкцією з безпеки праці у лабораторіях.

2.18.15. З отруйними, подразнюючими органи дихання і сильно пахучими речовинами необхідно працювати у витяжній шафі при увімкненій вентиляції, у гумових рукавицях, а у деяких випадках - у протигазі.

2.18.16. Забороняється зливати до каналізації залишки кислот і лужних речовин, вогненебезпечних, отруйних і сильно пахучих рідин. Порядок їх утилізації встановлюється місцевими інструкціями, що розміщуються на робочих місцях.

Заходи безпеки праці при проведенні дослідних робіт у електротехнічній лабораторії

2.18.17. Працюючи у лабораторії, необхідно:

- дослідні роботи виконувати згідно зі стандартами та встановленими методиками проведення досліджень;
- з'єднання приладів і обладнання, роботи з регулювання і ремонту приладів виконувати при знятих робочих напругах і залишкових зарядах;
- перевірити відсутність напруги на ділянці роботи показником напруги заводського виготовлення, справність якого перед застосуванням перевірена згідно з інструкцією;

- працювати, стоячи на діелектричному килимку;

- застосовувати інструменти з ізольованими ручками (у викрутці, окрім того, має бути ізольовано і стержень), за умови відсутності такого інструменту користуватись діелектричними рукавицями;

- знати місцезнаходження рубильника аварійного вимкнення напруги.

Персоналу, який виконує дослідження, забороняється залишати робоче місце до кінця дослідження.

Заходи безпеки праці після закінчення роботи

2.18.18. Після закінчення робіт треба:

- вимкнути усі прилади з електромережі;

- з приладів і обладнання видалити залишки речовин і реактивів;

- привести у порядок робоче місце, захисний одяг і засоби індивідуального захисту;

- через 20 хв після закінчення досліду вимкнути витяжну вентиляцію.

2.19. Приміщення для зберігання майна та техніки

2.19.1. Для зберігання всіх видів матеріально-технічних засобів організуються самостійні склади і гаражі-стоянки або ізольовані відділення (секції-сховища) у складах, гаражах-стоянках майна поточного утримання.

Сховища мають бути сухими, захищеними від проникнення грунтових вод, атмосферних опадів і пилу. Слід передбачити звичайну (кватирки, вентиляційні труби і отвори) чи примусову вентиляцію.

Вентиляційні труби-віддушини, кватирки обладнуються козирками, які запобігають проникненню всередину приміщення атмосферних опадів.

Дах, стіни, підлога, вікна і ворота (двері) необхідно постійно утримувати у належному стані. Ворота сховищ мають відчинятись назовні. Конструкція воріт повинна забезпечувати використання засобів механізації. Проходи до сховища навпроти вхідних воріт мають бути не менші за ширину воріт.

Пороги воріт, які запобігають затіканню поверхневих вод, перевищують рівень помостів навколо них. Ворота мають захисні легкознімні козирки.

Зовнішні ворота (двері) обладнуються надійними запірними пристосуваннями.

Підлога сховищ повинна витримувати навантаження, яке створюється майном і автоспецтехнікою, а також мати поверхню, стійку до утворення піску, пилу і зручну для прибирання.

Стіни і стеля приміщень мають бути побілені чи пофарбовані у світлі тони.

Вікна сховищ захищаються залізними гратами і мають забезпечувати сховище достатнім природним освітленням для проведення робіт у денний час.

2.19.2. Усі складські приміщення обладнуються охоронно-пожежною сигналізацією з виведенням на пульт черговому в караульне приміщення.

2.19.3. У сховищах має бути електричне освітлення. Рубильники знаходяться з зовнішньої сторони приміщень у металевих шафах, які зачиняються.

Електропроводка у сховищах утримується у належному стані відповідно до ПУЭ і норм для складських приміщень.

Після закінчення робіт електромережа освітлення має бути відключена.

2.19.4. При відсутності електромережі необхідно користуватися акумуляторними електричними ліхтарями. Користування в сховищах гасовими лампами, факелами, свічками та іншими приладами освітлення з відкритим полум'ям забороняється.

2.19.5. Для зручності роботи сховища мають бути відповідним чином обладнані і забезпечені необхідним інвентарем, а саме:

- шафами, настилами, стелажами, підкладками, підставками для розміщення майна;
- столами і табуретками для проведення робіт з перевірки і огляду майна;
- інструментом для розпакування і упакування майна;
- інструментом і пристосуваннями для робіт з консервації і технічного обслуговування техніки та ПТО;
- вимірювальними приладами: психрометром, термометром;
- інвентарем для прибирання приміщення і робочих місць.

2.19.6. Стелажі, розміщені в сховищах, мають відповідати розмірам і виду майна, що зберігається, витримувати повне навантаження і не давати при цьому перекосів і осідання, легко переноситись і розбиратися.

Стелажі в сховищах розміщують з урахуванням найкращого використання площі, природного освітлення і нагляду за майном.

Як правило, стелажі установлюються на відстані 0,6-0,7 м від стін і не менше 0,8-1,2 м один від одного так, щоб вікна приходились на середину проходів. Центральний прохід між стелажами має бути не менше 1,6 м. Висота і довжина стелажів визначається габаритами сховища. Нижня полиця стелажа має бути над підлогою на висоті 0,25-0,4 м.

2.19.7. Сховища мають постійно утримуватись у чистоті і підтримуватись у справному стані, для цього необхідно своєчасно і регулярно проводити прибирання сховищ, проводити попереджувальні заходи проти їх псування і ушкодження; своєчасно проводити ремонт.

Прибирання робочих місць у сховищах проводиться щоразу після закінчення робіт, а загальне прибирання - не менше одного разу на місяць.

2.19.8. Сніг з дахів сховищ необхідно систематично скидати, особливо у відлигу і після великих снігопадів. З приходом відлиги дахи сховищ слід повністю очистити від снігу, а водостічні труби, жолоби - від льоду, щоб створити вільний стік води. Печі та інші опалювальні прилади в сховищах, які опалюються, а також електропроводку належить періодично оглядати. Після закінчення опалювального сезону топки печей пломбуються.

2.19.9. На час капітального ремонту сховище звільнюється від майна. Звичайний ремонт проводиться без звільнення сховища від майна.

2.19.10. Категорично забороняється проводити роботи у сховищах із застосуванням відкритого вогню.

2.19.11. Режим температури і вологості у сховищах підтримується за допомогою своєчасного і правильного провітрювання приміщення, а в сховищах, які опалюються, крім того, за допомогою роботи печей і опалювальних приладів.

Провітрювання здійснюється шляхом відчинення дверей, вентиляційних труб і отворів, зазвичай, в суху, ясну і тиху погоду, при відносній вологості, що дорівнює відносній вологості зовнішнього повітря чи вища за неї.

При короткочасному провітрюванні взимку і ранньою весною відчиняються вікна, які знаходяться з одного боку сховища. В теплу пору року для провітрювання відчиняються всі двері, вікна і вентиляційні труби.

Щойно побудовані сховища впродовж перших двох років експлуатації вимагають посиленого провітрювання для знищення зайвої вологості.

Провітрювання сховищ не допускається:

- у разі туману, диму від лісових і торф'яних пожеж, грози, дощу та снігопаду;
- при вітрі зі швидкістю більше 7 м/с;
- при температурі ззовні вище $+30^0$С та нижче -10^0С.

2.19.12. На території складу необхідно мати пожежне водоймище і пожежний гідрант. Біля кожного сховища мають стояти ящики з піском і лопатами, а у літній час, крім того, - бочки з водою.

Водоймище чи резервуари розміщуються від об'єктів, що обслуговуються, на відстані не більше 200 м при використанні автонасосів і не більше 150 м у разі застосування мотопомп.

Під'їзд до водоймища має забезпечувати під'їзд пожежних автомашин у будь-яку пору року.

2.19.13. Біля кожного об'єкта встановлюються протипожежні щити. На щиті мають бути розміщені:

- вогнегасники (2 шт.);
- лопати (2 шт.);
- ломи (2 шт.);
- сокири (2 шт.);
- багри (1 шт.);
- відра (2 шт.).

2.19.14. Вогнегасники встановлюються в середині сховища з розрахунку один вогнегасник на кожні 200 кв.м площі сховища, але не менше одного на сховище. Крім того, на кожній автомашині в зручному місці закріплюються штатні вогнегасники.

2.20 Караульні приміщення для вахти з охорони складів

2.20.1. Караульне приміщення складається із:

- загальної кімнати для складу караулу;
- кімнати для відпочиваючої зміни караулу;
- їдальні з обладнанням для розігрівання їжі;
- місця для вмивання, паління, чищення зброї і взуття;
- сушильні;
- туалету;
- комори для палива.

Караульні приміщення нечисленних караулів можуть не мати їдальні. В такому разі обладнується місце для зберігання посуду, продуктів і для розігрівання їжі.

У кожній кімнаті вивішуються на стіні списки майна та інвентарю, що знаходиться в кімнаті.

2.20.2. Караульні приміщення забезпечуються засобами пожежогасіння згідно з нормами належності.

2.20.3. Перед караульним приміщенням обладнується майданчик для заряджання та розряджання зброї з кулевловлювачем, який у нічний час має освітлюватись.

2.21. Приміщення для приготування та приймання їжі

2.21.1. Приміщення для приготування та приймання їжі обладнуються електричними чи газовими нагрівальними приладами, холодильниками, шафами з дверцятами для зберігання їжі та посуду, стільцями і гігієнічними столами в необхідній кількості.

Електричне і газове обладнання має бути справним, відповідати вимогам правил експлуатації та пожежної безпеки.

Приміщення для приймання їжі потрібно відокремити від приміщення, де готується їжа, а також забезпечувати інструкціями з охорони праці і експлуатації газових та електричних приладів.

2.21.2. Наказом по підрозділу необхідно призначити осіб, відповідальних за їх експлуатацію.

2.21.3. Приміщення мають провітрюватися через кватирки або фрамуги, передбачені у вікнах.

У приміщеннях для приготування та приймання їжі слід передбачити систему центрального водяного опалення і вентиляцію.

2.21.4. Приміщення для приготування та приймання їжі в пожежних частинах розміщуються з таким розрахунком, щоб забезпечити швидке прибуття особового складу чергового караулу до гаража, тобто зв’язані з ним найкоротшим шляхом.

2.22. Приміщення з ЕОМ та ПК

2.22.1. У приміщеннях з ЕОМ та ПК слід щоденно проводити вологе прибирання. У приміщеннях повинні бути медичні аптечки першої допомоги.

2.22.2. Облаштування робочих місць, обладнання ПК, повинно забезпечувати:

- належні умови освітлення приміщення і робочого місця, відсутність відблисків;
- оптимальні параметри мікроклімату;
- належні ергономічні характеристики основних елементів робочого місця.

2.22.3 Будівлі та приміщення, в яких експлуатуються ПК та виконується їх обслуговування, налагодження і ремонт, повинні відповідати вимогам: ПУЭ, ДБН В.1.1-7-2002 Пожежна безпека об'єктів будівництва, НАПБ А.01.001-2004

Правила пожежної безпеки в Україні, експлуатаційної документації заводу-виробника ПК, чинним санітарним нормам у сфері охорони праці.

2.22.4. Забороняється:

- експлуатація кабелів та проводів з пошкодженою ізоляцією, залишення під напругою кабелів та проводів з неізольованими провідниками;
- застосування саморобних подовжувачів, які не відповідають вимогам ПУЭ до переносних електропроводок;
- застосування для опалення приміщення нестандартного обладнання;
- користування пошкодженими розетками, розгалужувальними та з'єднувальними коробками, вимикачами та іншими електровиробами;
- підвішування світильників безпосередньо на струмопровідних проводах, обгортання електроламп і світильників папером, тканиною, експлуатація їх зі знятими ковпаками.

Вимоги до організації робочого місця користувача ПК

2.22.5. При організації робочих місць з ПК необхідно дотримуватись таких вимог:

- робочі місця з ПК розміщуються на відстані не менше 1м від стін зі світловими прорізами;
- відстань між бічними поверхнями ПК має бути не меншою за 1,2 м;
- відстань між тильною поверхнею одного ПК та екраном іншого не повинна бути меншою 2,5 м;
- прохід між рядами робочих місць має бути не менше 1 м.

2.22.6. Якщо користування ПК є основним видом діяльності, то вказане обладнання розміщується на основному робочому столі, як правило, з лівого боку.

Вимоги до організації робочого місця користувача ЕОМ

2.22.7. Якщо використання відеотермінала та персональної ЕОМ є періодичним, то устаткування, як правило, розміщується на приставному столі, переважно з лівого боку від основного робочого столу.

2.22.8. Висота робочої поверхні столу для відеотермінала має бути в межах 680-8 мм, а ширина – забезпечувати можливість виконання операцій в зоні досяжності моторного поля.

Рекомендовані розміри столу: висота – 725 мм, ширина – 600-1400 мм, глибина – 800-1000 мм.

2.22.9. Робоче сидіння користувача ПК повинно бути підйомно-поворотним, таким, що регулюється за висотою, кутом нахилу сидіння та спинки, за відстанню спинки до переднього краю сидіння, висотою підлокітників.

2.22.10. Ширина та глибина сидіння повинні бути не меншими за 400 мм. Висота поверхні сидіння має регулюватися в межах 400-500 мм, а кут нахилу поверхні – від 15 град. Вперед до 5 град.

2.22.11. Екран відеотермінала та клавіатура мають розташовуватися на оптимальній відстані від очей користувача, але не ближче 600 мм, з урахуванням розміру алфавітно-цифрових знаків та символів.

Відстань від екрана до ока працівників повинна складати:
При розмірі екрана по діагоналі –

35/38 см/14/15/ - 600-700 мм;
43 см/17/ - 700-800 мм;
48 см/19/ - 800-900 мм;
53 см/21/ - 900-1000 мм.

Клавіатуру слід розміщувати на поверхні столу або на спеціальній, регульованій за висотою, робочій поверхні окремо від столу на відстані 100-300 мм від краю, ближчого до працівника. Кут нахилу клавіатури має бути в межах 5-15 град.

2.22.12. Робоче місце з відеотерміналом слід оснащувати пюпітром для документів, що легко переміщується.

Пюпітр для документів повинен бути рухомим та встановлюватись вертикально (або з нахилом) на тому рівні та відстані від очей користувача ПК, що відеотермінал.

2.22.12. Розміщення принтера або іншого пристрою введення - виведення інформації на робочому місці має забезпечувати добру видимість екрана відеотермінала, зручність ручного керування пристроєм введення - виведення інформації в зоні досяжності моторного поля: по висоті 900 – 1300 мм. По глибині 400-500 мм.

3. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ДО ОПЕРАТИВНОГО АВТОТРАНСПОРТУ

3.1. Загальні положення

3.1.1. Конструктивні рішення автотранспорту (розміщення агрегатів, систем управління, пожежно-технічного озброєння, бойового розрахунку тощо) мають забезпечувати безпеку особового складу під час експлуатації. Схема розміщення та вузли кріплення пожежно-технічного озброєння мають забезпечувати надійність його фіксації, зручність та безпечність при зніманні та встановленні. Експлуатація їх у несправному стані забороняється. Технічний стан та придатність до використання визначаються при технічних обслуговуваннях, випробуваннях, а також при прийомі машин на чергування.

3.1.2. Технічне обслуговування пожежних автомобілів проводиться з метою забезпечення їх постійної технічної готовності і безпечної експлуатації, попередження виникнення несправностей, їх виявлення і своєчасного усунення.

Види, періодичність та переліки основних операцій технічного обслуговування і випробування автомобілів встановлені інструкціями заводів-виробників.

3.1.3. Конструкція пневматичних та гідравлічних систем, робочих органів автомобілів, посудин, що працюють під тиском, мають відповідати вимогам нормативних документів.

3.1.4. Улаштування й експлуатація електрообладнання мають відповідати діючим Правилам улаштування електроустановок, Правилам технічної

експлуатації електроустановок споживачів, Правилам безпеки при експлуатації електроустановок пожежних автомобілів і причепів.

3.2. Пожежні автомобілі та мотопомпи

3.2.1. Технічний стан пожежних автомобілів та мотопомп має відповідати вимогам стандартів, що стосуються безпеки дорожнього руху і охорони навколишнього середовища, а також правил технічної експлуатації, інструкцій заводів-виробників та іншої нормативно-технічної документації. Безаварійна та безпечна робота забезпечується своєчасним та кваліфікованим їх обслуговуванням водіями та мотористами, які несуть відповідальність за справний стан закріпленої за ними техніки.

3.2.2. До управління пожежними автомобілями, обладнаними спеціальними звуковими та світловими сигналами і до роботи із спецагрегатами допускаються водії з безперервним дворічним стажем роботи на посаді водія відповідних категорій транспортних засобів, які пройшли спеціальну підготовку та отримали свідоцтво встановленого зразка, видане кваліфікаційною комісією головних управлінь (управлінь) МНС України в Автономній Республиці Крим, областях, містах Києві та Севастополі.

3.2.3. До роботи на мотопомпах допускаються особи, які пройшли навчання та отримали свідоцтво на право роботи на пожежній мотопомпі.

3.2.4. Пожежна техніка, що знаходиться в бойовому розрахунку та резерві чергового караулу, має бути технічно справною. При виявленні несправностей техніка виводиться з бойового розрахунку. Про виявлення несправностей водії та мотористи повинні негайно доповісти начальнику чергового караулу та вжити необхідних заходів щодо їх усунення.

3.2.5. Рух автомобіля дозволяється тільки при зачинених дверях кабіни та кузова. Забороняється перебування в автомобілях сторонніх осіб.

3.2.6. При зміні караулу запуск двигунів може відбуватися тільки після огляду та прийому пожежно-технічного озброєння.

3.3 Пожежні автодрабини

3.3.1 До складу робіт з експлуатації автодрабин входять транспортування, монтаж і демонтаж, введення в експлуатацію, використання за призначенням, технічне обслуговування, ремонт і зберігання.

3.3.2 Контроль за експлуатацією автодрабин здійснює відділ техніки Головного управління МНС України в Кіровоградській області. Експлуатацією автодрабин здійснює безпосередньо начальник підрозділу. Основними документами, які визначають безпечну і надійну експлуатацію автодрабин, є технічний опис та інструкція з експлуатації, в яких містяться загальні технічні вимоги до автодрабин, гідравлічного й електричного обладнання, правил роботи і

технічного обслуговування, описано порядок розслідування аварій і нещасних випадків.

3.3.3 При одержані автодрабини пожежним підрозділом з заводу виробника перевіряють її комплектність. Автодрабина передається власникові в повністю зібранім вигляді, справною, укомплектованою робочим обладнанням, набором запасних частин (згідно опису завода - виробника) та інструмента, запасним колесом, експлуатаційною документацією (інструкція з експлуатації і технічного опису автодрабини, відомість запасних частин, формуляр, перелік промислових вузлів, які використовуються в авто драбині).

3.3.4 У формулярі містяться дані виготовлення, загальні відомості про виріб, технічна характеристика автодрабини, дані про основні комплектуючі вироби і матеріали, їх характеристика. В процесі експлуатації до формуляру заносяться відомості про місцезнаходження автодрабини, про осіб, відповідальних за її справний стан, про ремонт металоконструкцій і заміну механізмів і канатів, результати технічного освідотства, дані про гарантії заводу–виробника і порядок виставлення рекламацій тощо. Формуляр повинен зберігатись у старшого водія (техніка) пожежної частини.

3.3.5 Інструкція з експлуатації містить технічний опис автодрабини, власне інструкцію з її експлуатації, а також інструкцію з технічного обслуговування і монтажу, пуску і регулювання автодрабини на місці її використання, відомості про зберігання та транспортування автодрабин. До інструкції додається технічний опис та інструкція з експлуатації автомобіля і гідромашин, гідро розподільників та інших комплектуючих виробів.

3.3.6 Автодрабину, поставлену в зібраному вигляді, до введення в експлуатацію реєструють в органах Державтоінспекції. При реєстрації автодрабині присвоюють реєстраційний номер і видають дозвіл на пуск у роботу на підставі записаних у формулярі результатів її випробування, проведеного заводом – виробником, і технічного освідотства, проведеного власником.

3.3.7 Технічний огляд (освідотство) провадиться перед початком експлуатації автодрабини, після ремонту, при передачі новому власникові, але не менше ніж один раз на рік – для автодрабин з експлуатацією до 10 років, та два рази на рік – для автодрабин з експлуатацією більш ніж 10 років. Експлуатація автодрабин, які не пройшли технічний огляд (освідотство), забороняється**.**

3.3.8 Технічному огляду підлягає автомобіль, а освідотству підлягає сама автодрабина. Для огляду (освідотства) автодрабини призначається спеціальна комісія наказом начальника підрозділу.

3.3.9 Технічний огляд (освідотство) проводять для перевірки справного стану автодрабини, який забезпечує її безвідмовну роботу; відповідності порядку і правил технічного обслуговування вимогам технічного опису, інструкції з експлуатації та керівництва з експлуатації автомобіля. Огляд автомобіля провадиться представником Державтоінспекції.

3.3.10 При огляді (освідотстві) автодрабин здійснюється:

- зовнішній огляд;
- перевірка механізму керування двигуном;
- перевірка механізму блокування ресор і опорного пристрою;
- перевірка механізму бокового вирівнювання;

- перевірка механізму піднімання, висування і повороту драбини;
- перевірка запобіжників від зустрічі з перешкодою(„лобового удару”);
- перевірка аварійного приводу;
- перевірка гучномовного зв’язку;
- перевірка пристрою автоматики, блокування і сигналізації;
- перевірка часу виконання маневрів;
- перевірка комплектності і придатності зйомного обладнання. Стан його кріплення.

3.3.11 По результатам проведеного технічного огляду (освідотства) складається акт з висновком комісії про технічний стан автодрабини. В акті також вказуються всі недоліки виявлені при проводженні технічного огляду (освідотства) для подальшого їх усунення.

3.3.12 При зовнішньому огляді візуально перевіряють**:**
- якість монтажу всіх складових одиниць і автодрабини в цілому;
- зварні з’єднання розсувної драбини (відсутність тріщин, деформацій та інших дефектів;
- стан канатів і їх кріплень;
- блоки, осі і деталі їх кріплення, а також елементи кріплення драбини;
- стан електропроводки;
- комплектність зйомного пожежного обладнання, оснащення, запасних частин та інструмента;
- якість оброблення, пофарбування драбини, відповідність фарбування виносної рухомої балки вимогам ДАІ, наявність попереджувальних знаків та написів.

3.3.13 Для перевірки механізму керування двигуном слід:
- прогріти двигун до стійких обертів на холостому режимі;
- перевірити запуск двигуна при ввімкненому запалюванні з пульта керування і досягти заданого робочого тиску в гідросистемі.

Перевірку проводять не менше двох разів.

3.3.14 Механізм керування двигуном має забезпечити плавну зміну числа обертів двигуна як при збільшенні, так і при зменшенні. При цьому елементи механізму повинні переміщуватися плавно, без ривків та заїдань.

3.3.15 Для перевірки механізму блокування ресор і опорного пристрою необхідно:
- заблокувати ресори і висунути опори до відриву коліс заднього візка від ґрунту;
- розвернути драбину на 90º відносно поздовжньої осі автомобіля;
- підняти на кут 25º – 30º , висунути до максимального вильоту, потім зробити поворот на 180º в обидва боки.

Перевірку проводять не менше двох разів.

3.3.16 Блокування ресор має здійснюватись до моменту зіткнення поверхонь опор з ґрунтом. Довільне висування – зсування опор і розблокування ресор не допускається.

3.3.17 Перевірку працездатності автодрабини:

3.3.17.1На майданчику ухилом 6º здійснюють для визначення можливості приведення щаблів драбини в горизонтальне положення і функціювання приводу

повороту. Імітацію ухилу 6º допускається застосовувати з допомогою підкладок під колеса з одного боку автодрабини.

3.3.17.2 При повороті слід:

- привести автодрабину в стан готовності для виконання маневрів драбини;
- підняти коліна на кут 65º - 70º;
- повернути драбину праворуч або ліворуч на 360º із зупинкою і перевіркою горизонтальності щаблів через кожні 90º повороту;
- вимірювання горизонтальності щаблів робити рівнеміром з ціною ділення не більше 15′ (4,4 мм/м) і діапазоном вимірювань не менше 1º30′. Рівнемір встановлюють на довільно обраний необгумований щабель. Перевірку проводять не менше двох разів.

3.3.17.3 Відхилення щаблів від горизонтальної площини не повинно перевищувати 1º. Після цього проводять перевірку правильності установлення і показань виска автодрабини.

3.3.18 Перевірку механізму піднімання колін проводять на драбині, повернутій на 90º відносно поздовжньої осі машини в будь – який бік.

3.3.19 При перевірці виконують:

- піднімання до +75° і опускання до -7° градусів драбини в зсунутому стані не менше двох разів;
- піднімання драбини послідовно на 20°, 30°, 40°, 50°, 65° і 75° і висування до досягнення вершиною драбини меж поля руху на кожному із заданих кутів.

3.3.20 Піднімання і опускання драбини мають бути плавними і рівномірними (без ривків і зупинок).

3.3.21 У будь-якому завданому положенні драбина повинна чітко фіксуватися. Довільне піднімання і опускання не допускаються.

3.3.22 Перевірка механізму висування і зсування колін проводиться на драбині**,** повернутій на 90° відносно поздовжньої осі автомобіля.

3.3.23 При перевірці проводять:

- висування при куті піднімання 75° на половину довжини драбини з подальшим повним зсуванням - не менше двох разів;
- те саме, на 2/3 довжини драбини;
- те саме, на повну довжину драбини;
- висування драбини до меж поля руху при кутах +50°, +40°, +30° і +20° з подальшим повним зсуванням не менше двох разів на кожен із кутів. Зсування драбини проводять при куті піднімання не менше 30°.

3.3.24 При кожному зсуванні проводять одне вимкнення руху встановленням рукоятки керування в нейтральне положення, при цьому зсування колін має припинитись.

3.3.25 Висування і зсування колін має бути повним (без ривків і заїдань). Довільне висування і зсування драбин не допускається.

3.3.26 При перевірці механізму повороту колін здійснюють поворот драбини праворуч і ліворуч на 360° не менше двох разів із зупинкою і зміною напрямку повороту при кутах піднімання 20° (при зсунутій і висунутій до меж поля руху драбині), 65° (при повністю висунутій драбині).

3.3.27 Поворот драбини має бути плавним (без ривків і заїдань). Різка, без зупинки, зміна напрямку повороту не допускається.

3.3.28 При перевірці в автодрабині АД-506 і АД-506В суміщення поздовжніх осей драбини і автомобіля при вкладанні драбини на опорну стойку вмикають пристрій „ОСТАНОВКА ПОВОРОТА”, при цьому мають вимкнутися механізм повороту і спрацювати звукова та світлова сигналізації, які дозволяють укладання.

3.3.29 Перевірку запобіжників від зустрічі з перешкодою („лобового удару") проводять з допомогою шнура, прикріпленого до кінця кожного запобіжника („вуса"), почергово деформуючи кожний запобіжник при підніманні, опусканні, висуванні, зсуванні і повороті драбини.

3.3.30 При спрацьовуванні запобіжника всі рухи повинні припинитися. Поновлення рухів можливе тільки після відновлення електричного ланцюга. Перевірку кожного запобіжника проводять не менше двох разів на кожен рух драбини. Далі проводять перевірку спрацьовування запобіжників при упорі вершини драбини в стіну. При цьому запобіжники повинні зупинити рухи драбини до моменту упору вершини в стіну.

3.3.31 Усі рухи драбиною необхідно провадити на малих швидкостях і з особливою обережністю.

3.3.32 При перевірці аварійного приводу слід підняти драбину на 75°, висунути повністю, повернути на 90° праворуч або ліворуч. Потім з допомогою аварійного приводу драбину повертають у похідний стан.

Час, витрачений на приведення драбини в похідний стан, не повинен перевищувати 30 хв.

3.3.33 Перевірку гучномовного зв'язку проводять на драбині, висунутій не менше ніж на 2/3 її довжини і піднятій на 45° -60°.

3.3.34 При передачі мовлення з верхнього переговорного пристрою (на відстані 0,5 м від мікрофона) і середньому рівні гучності мовлення, яке передасться, повинна бути повна чіткість слів, які відтворюються у нижньому переговорному пристрої. При цьому той, хто слухає, мусить перебувати на відстані 5 м від пульта керування (при непрацюючому двигуні автомобіля).

3.3.35 При передачі мовлення в мікрофон нижнього переговорного пристрою мають бути розбірливо чутні слова, відтворювані верхнім переговорним пристроєм, при цьому перевіряючи повинні перебувати на землі на відстані не менше 20 м від автодрабини (двигун має бути вимкнений).

3.3.36 Кабель гучномовного пристрою повинен вільно переміщатися при будь-якій швидкості і величині висування і зсування драбини.

3.3.37 Стріла провисання кабелю при будь-яких положеннях колін не повинна бути більша за 0,25 м.

3.3.38 При перевірці пристроїв автоматики блокувань, сигналізації проводять:

- піднімання драбини (у зсунутому стані) до +75° і опускання до -7°. При досягненні драбиною крайніх положень рух (піднімання, опускання) повинен автоматично припинятися;

- піднімання драбини послідовно на 20°, 30°, 40°, 50°, 65°, 75° і висування її. При досягненні вершиною драбини меж поля руху (для кожного з наведених значень кута піднімання) висування повинно автоматично припинятись;

- піднімання драбини на 75°, повне висування її і ввімкнення механізму опускання. Опускання повинно автоматично припинятись при досягненні вершиною драбини меж поля руху. Потім драбину зсувають на 5 м і опускають до

досягнення меж поля руху до кута піднімання 20°. При досягненні вершиною драбини меж поля руху опускання повинно автоматично припинитись;

- піднімання драбини на 75°, потім на 65°, 50°, 40°, 30°, 20° і одночасне висування та опускання. При досягненні вершиною драбини меж поля руху обидва рухи повинні автоматично припинитись.

3.3.39 При досягненні вершиною драбини меж поля руху повинні спрацьовувати звукова і світлова сигналізації, а при висуванні і зсуванні колін у момент суміщення щаблів повинна загорятися сигнальна лампа.

3.3.40 Відстань (виліт) від осі поворотної основи до проекції вершини драбини на горизонтальну площину повинна відповідати зазначеній для АД-21 – 18±0,5м., для АД-506, АД-506В -16±0,5м.

3.3.41 Проводять також піднімання драбини на 75°, висування її на половину довжини і вимкнення двигуна. Зсування і опускання драбини при цьому не допускається. Коліна автодрабини АД-21 на замикачі не ставлять.

3.3.42 Для автодрабини АД-506 і АД-506В проводять піднімання драбини на 75°, висування її на половину довжини й імітують обрив одного з тягових канатів висування. При цьому зсування коліна, яке випробовується, не повинно перевищувати 0,3 м від первісного положення.

Перевірку проводять не менше двох разів.

3.3.43 При підніманні драбини на 20° при заблокованих ресорах і опущених опорах перевіряють неможливість транспортного руху автодрабини.

3.3.44 При незаблокованих ресорах і піднятих опорах перевіряють неможливість ввімкнення рухів драбини (піднімання, висування, поворот).

3.3.45 Для всіх моделей автодрабин протягом періоду перевірки пристрою автоматики, блокувань перевіряють:

- роботу проблискових маяків і спеціального звукового сигналу;
- сигналізацію, яка показує на положення дверей платформи;
- дію сигнальних ламп пульта керування;
- роботу всіх освітлювальних приладів.

3.3.46 Перевірку часу виконанню маневрів проводять без навантаження. Час виконання маневрів має відповідати зазначеному в (табл. 3.3.1):

Таблиця 3.3.1

Найменування показника	Значення		
	АД-30(131)Л21	АД-30(131) ПМ506	АД-30(131) ПМ506В
Найменший час маневрів драбини без навантаження, с, при:			
підніманні від 0º до 75º	30±5	25±5	25±5
опусканні з 75º до 0º	30±5	25±5	25±5
висуванні на повну довжину прикуті	30±5	25±5	25±5
піднімання 75º	30±5	25±5	25±5
зсуванні (повному) при куті			

піднімання 75º поворот на 360º праворуч або ліворуч при складеному комплекті колін, піднятому на 75º	60±5	45±5	45±5

3.3.47 Перевірку комплектності і придатності зйомного обладнання. Стан його кріплення:

Розташування та кріплення проводять згідно вимог заводу-виробника. Обладнання і приладдя діляться за своїм призначенням на групи:

а) приладдя для керування основними органами драбини і додатковим обладнанням;

б) протипожежний інвентар;

в) інструмент і приладдя водія;

г) гаражний інструмент.

Інструмент і приладдя перших трьох груп постійно знаходяться на автодрабині, а перших двох і частина інструмента водія 9 - розміщені й закріплені в задньому відсіці.

3.3.48 В автодрабині АД-21: лафетний ствол 3 із змінними насадками, рукоятка ручного насоса, рукоятка приводу повороту 8, вірьовка для керування лафетним стволом 4, вірьовка рятувальна 5, дві котушки з розтяжними вірьовками, каністра для мастила (10 л), вогнегасник 2.

3.3.49 В автодрабині АД-506 додатково, замість рукоятки для ручного аварійного насоса, є рукоятки для ручного поршневого насоса і гребінець для поєднання двох ГПС-600, всмоктувального рукава для поршневого насоса. В автодрабині АД-506В - рятувальний рукав, укладений в мішок.

3.3.50 Технічний огляд (освідотства) може бути суміщений з ТО-2 або СО. Результати технічного огляду (освідотства) автодрабини записуються у формуляр особою, яка провадила огляд. Повний технічний огляд повинен включати в себе статичні випробування.

3.3.51 Мета статичних випробувань - перевірка окремих складальних одиниць і стійкості автодрабини в цілому. Для проведення статичних випробувань призначається спеціальна комісія наказом начальника ГУ МНС. Не рідше одного разу на рік (для автодрабин з періодом експлуатації до 10 років) або на рідше одного разу на пів року (для автодрабин з періодом експлуатації понад 10 років)автодрабини повинні проходити статичні випробування.

3.3.52 Випробування необхідно провадити в такій послідовності:
встановити автодрабину на опори; закріпити у верхньому щаблі першого коліна сталевий канат діаметром 10-12 мм завдовжки 32-33 м, підклавши під нього підкладки, щоб уникнути пошкодження гумової накладки.

3.3.53 Для автодрабини АД-21:

-драбину підняти на 75°, висунути повністю і посадити на замикачі, закріпити в кінці каната платформу для вантажів на висоті 1-1,5 м від землі;

- навантажити платформу пробним навантаженням 100 кг і витримати протягом 2 хв.;

- зняти навантаження і з допомогою теодоліта зафіксувати початкове положення вершини драбини;

- навантажити платформу вантажем 325 кг (включно з масою платформи і канатів) і витримати протягом 5 хв.;

- зняти навантаження і з допомогою теодоліта визначити положення вершини драбини. Відхилення вершини від первісного положення не повинно перевищувати 10 мм.

3.3.54 Після випробування драбини залишкових деформацій у колінах та інших вузлах не повинно бути.

3.3.55 Для автодрабини АД-506 і АД-506В:

- підняти драбину на кут, який забезпечив би максимально допустимий виліт (55° для АД-506 і 57° для АД-506В), а в АД-506В додатково розвернути коліна на 90° відносно поздовжньої осі автомобіля;

- висунути драбину на довжину максимально допустимого вильоту, тобто на 27,1 м;

- підвісити випробувальний вантаж, що на 50% перевищує робоче навантаження (тобто 240±20 кг, включно з масою каната і допоміжних пристроїв) на вершину не приставленої драбини з таким розрахунком, щоб він знаходився на відстані 100-200 мм від землі, і витримати протягом 10 хв.;

- зняти вантаж і провести огляд усіх вузлів автодрабини.

3.3.56 Автодрабина вважається такою, що витримала навантаження, якщо протягом 10хв. не виявлено опускання на землю випробного вантажу і пошкоджень механізмів та металоконструкцій автодрабини.

3.3.57 Після випробувань автодрабина перевіряється шляхом пробних рухів на зсування, висування, піднімання, опускання і поворот. За результатами випробувань складається акт.

3.3.58 У практиці проведення випробувань вантажну платформу заміняють металевим контейнером розміром 700 х 700 х 700 мм. Замість вантажу на платформу як навантаження в контейнер наливають воду. Рівень води за ваговим навантаженням тарується на вагах з позначкою у вигляді ліній різного кольору. При випро-буваннях порожній контейнер підвішують до драбини і заповнюють водою до контрольних позначок. Після випробувань вода зливається через кран, влаштований у днищі контейнера.

3.3.59 У процесі експлуатації кожна автодрабина один раз на три роки повинна підлягати експлуатаційним випробуванням.

3.3.60 Автодрабина, яка перебувала на зберіганні понад 24 місяці, повинна проходити експлуатаційні випробування перед введенням в експлуатацію.

До складу експлуатаційних випробувань входить:

- визначення зусиль по переміщенню важелів керування;

- визначення рівня загазованості в робочій зоні оператора;

- визначення середньоквадратичних значень вібрації вертикальної складової в октавних смугах частот на робочому місці оператора.

3.3.61 Зусилля по переміщенню важелів гідророзподільників пультів керування вимірюється динамометром при робочому тиску в гідросистемі. Зусилля не повинні бути більшими від 150 Н (15 кгс).

3.3.62 Рівень звукового тиску в робочій зоні оператора (на пульті керування) вимірюється шумометром при виконанні рухів автодрабини. Рівень звукового тиску не повинен перевищувати 85 дБ.

3.3.63 Рівень загазованості в робочій зоні оператора (на пульті керування) вимірюється газоаналізатором після безперервної роботи автодрабини протягом 20 хв. Рівень загазованості в робочій зоні оператора не повинен перевищувати 20 мг СО/м3.

3.3.64 При виконанні рухів автодрабини вимірюються середньоквадратичні значення вібрації вертикальної складової в октавних смугах частот на робочому місці оператора, які не повинні перевищувати значень, наведених у (табл. 3.3.2.):

Таблиця 3.3.2

Середньогеометричні частоти в октавних смугах, Гц	2	4	8	16	31,5	63
Середньоквадратичні значення рівня вібрації, м/с, не більше	0,035	0,013	0,0063	0,0056	0,0056	0,0056

3.3.65 До експлуатації автодрабин допускаються водії, які пройшли курс початкової підготовки з відповідної програми навчального закладу і отримали свідоцтво на право роботи на пожежній автодрабині. Самостійно виконувати обов'язки під час чергування може водій, який на підставі приказу начальника частини закріплений за автодрабиною та пройшов стажування протягом 5 чергувань під керівництвом начальника караулу.

3.3.66 Водії, що мають перерву у роботі на автодрабині більше року, перед призначенням на посаду складають залік із знання будови, технічного обслуговування та практичної роботи на автодрабині.

3.3.67 З метою постійного утримання автодрабин у справному стані, організації обслуговування і технічного нагляду наказом начальника частини призначається відповідальний за здійснення нагляду за безпечною експлуатацією автомобіля і закріплюється водій. Він відповідає за збереження закріпленого за ним автомобіля, постійну його справність і готовність.

3.3.68 Він зобов'язаний:

- знати матеріальну частину, технічні можливості і правила експлуатації закріпленої за ним пожежної автодрабини;
- вміти працювати на автодрабині, правильно використовувати обладнання і оснащення;
- вміти впевнено керувати автодрабиною в різних погодних умовах, суворо дотримуватись правил дорожнього руху;
- підтримувати автодрабину справною і в постійній бойовій готовності, знати терміни, обсяг робіт з технічного обслуговування та ремонту, вміти виконувати ці роботи, провадити регулювання і налагодження;
- запобігати поломкам і несправностям, доповідати про них безпосередньому

начальнику і негайно усувати, знати подальшу роботу автодрабини при цих несправностях;

- знати норми витрат пального і мастильних матеріалів, не допускати їх перевитрат;

- повсякчасно стежити за людьми, які перебувають на колінах автодрабини;

- стаючи на чергування, мати посвідчення водія і свідоцтво на право керування автодрабиною, оскільки керування драбиною і автомобілем здійснюється однією і тією ж особою.

3.3.69 При експлуатації автодрабини забороняється:

- допускати до керування автодрабиною осіб, які не мають спеціального свідоцтва;

- працювати на поверхні з ухилом понад 6°;

- працювати під лініями електропередач і ближче ніж за ЗО м від них;

- допускати сторонніх осіб на автодрабину під час її роботи;

- перебувати під піднятими колінами;

- перебувати на драбині і допускати переміщення по ній людей понад норму;

-працювати, не пересвідчившись у надійній установці тарілок на грунт і в надійній твердості ґрунту;

- працювати при незаблокованих ресорах;

- працювати без розтяжних вірьовок при швидкості вітру понад 10 м/с;

- працювати в нічний час без увімкнення освітлювальних приладів, установлених на автодрабині;

- допускати людей на марші драбини при працюючому двигуні шасі;

- прокладати по колінах телефонні кабелі і проводи;

- працювати без колодок під колесами;

- працювати при відмові системи блокування поля руху;

- працювати з вимкненою автоматикою бокового вирівнювання;

- провадити маневри драбини при наявності на ній людей;

- виконувати операції при нагріванні робочої рідини в системі понад допустиму температуру, при виявленні несправностей гідрозамків, пристроїв кріплення і небезпечних коливаннях колін;

- залишати драбину без нагляду;

- працювати драбиною з піднятими опорами;

- допускати людей на коліна автодрабини АД-21, якщо вони не посаджені на замикачі.

3.3.70 Слід пам'ятати, що спроба провести висування чи зсування драбини в той час, коли на ній перебувають люди, може призвести до їх тяжкого травмування. Спроба провести регулювання запобіжно-розвантажувального клапана з метою підвищення робочого тиску в гідросистемі під час роботи автодрабини може призвести до виходу з ладу всієї гідросистеми.

3.3.71 Під зберіганням мається на увазі утримання автодрабини, яка не використовується за призначенням, в належному стані у відведеному для її розміщення місці із забезпеченням збереження протягом визначеного терміну.

3.3.72 Автодрабина при експлуатації повинна зберігатися в закритому гаражі в стані постійної повної готовності до виїзду. Температура в гаражі має бути не нижчою від +5°С.

3.3.73 При перервах у роботі понад три місяці автодрабина передасться на зберігання, для чого консервується.

3.3.74 Перед консервацією провадиться технічне обслуговування ТО-1 з усуненням виявлених несправностей.

Консервація і розконсервація автошасі ЗІЛ провадиться відповідно до вимог стосовно консервації і зберігання автотракторної техніки.

3.3.75 При консервації автодрабин необхідно:

- заповнити бак гідросистеми робочою рідиною до верхньої позначки щупа;
- заправити відповідним мастилом усі вузли і механізми, змащення яких передбачено таблицею змащування автодрабини;
- законсервувати всі зовнішні непофарбовані металеві поверхні і таблички гарматним мастилом (ПВК), попередньо почистивши і знежиривши поверхні бавовняними серветками, змоченими нефрасом;
- змастити канати.

Гарматне мастило наносять на поверхні у розплавленому стані при температурі 80° -100° С шляхом занурення, розбризкування або щіткою. Шар мастила повинен бути рівномірний, без підтікань, повітряних бульбашок та сторонніх включень.

Запасні частини та інструмент консервують гарматним мастилом, загортають у вологостійкий папір, на якому є бирки, і вкладають у ящик ЗІП. Гумові деталі перед пакуванням необхідно пересипати тальком, ящик ЗІП опломбувати.

3.3.76 Після консервації пульт керування закривають, ящик із ЗІП закріплюють на платформі і автодрабину здають на зберігання.

3.3.77 При зберіганні автодрабини необхідно:

- поставити раму шасі на підставки, звільнивши колеса і ресори від навантаження;
- захистити шини коліс від прямої дії сонячного проміння.

3.3.78 Для розконсервації автодрабини необхідно зняти із зовнішніх поверхонь кон-серваційне мастило гарячою водою з подальшим протиранням насухо.

3.3.79 Автодрабина, що перебуває на зберіганні, раз на рік підлягає переконсервації, яка полягає в заміні (шприцюванні) консистентних мастил у вузлах, змащування яких передбачене таблицею змащування.

3.3.80 Основні причини появи несправностей деталей та складальних одиниць - незадовільна якість виготовлення та порушення правил експлуатації автодрабин: перевантаження та деформація деталей під час пересування у транспортному положенні і роботі драбиною; недотримання періодичності та обсягів робіт технічних обслуговувань і ремонтів, внаслідок чого значно погіршуються умови роботи деталей, підвищується інтенсивність їх зносу, збільшуються зазори в сполученнях, зростають динамічні навантаження. Усе це призводить до передчасного виходу деталей з ладу і порушення працездатності автодрабини.

3.3.81 Ймовірні відмови складових частин та складальних одиниць автодрабин і несправності, зумовлені цим, наведені в (табл. 3.3.3).

Таблиця 3.3.3

Найменування	Ймовірна причина	Спосіб усунення
1.При ввімкненому гідронасосі й тумблері „РАБОТА" (педалі в АД-21) у гідросистемі не розвивається робочий тиск.	Несправний манометр. Заклинився в піднятому положенні золотник запобіжного клапана. Засмітився дросельний отвір у золотнику запобіжного клапана Попадання сторонніх часток під золотник. Відсутність або нестача робочої рідини в гідросистемі. Несправний гідронасос. Витік у трубопроводах. Ослаблення або поламка пружин у запобіжному клапані. Розрегулювався запобіжний клапан. Негерметичність всмоктувальної лінії (попадання в не повітря). Не працює електромагніт крана розвантаження насоса через: заклинювання золотника або осердя; відсутність живлення на обмотці електромагніта.	Замінити манометр. Перевірити стан золотника, розібравши запобіжний клапан. Розібрати клапан, вийняти золотник і прочистити дросельний отвір. Розібрати клапан, вийняти, промити золотник і клапан. Долити робочу рідину до необхідного рівня. Замінити гідронасос. Оглянути трубопроводи, їх з'єднання і усунути витікання. Замінити пружини. Відрегулювати запобіжний клапан. Перевірити по наявності патьоків всмоктувальну лінію від бака до гідронасоса, всі з'єднання підтягнути. Розібрати кран розвантаження насоса, усунути причини. Перевірити ланцюг живлення електромагніта.
2. Нерівномірне (з ривками), висування штоків гідроциліндрів.	Наявність повітря в гідроциліндрах та гідросистемі.	Перевірити і поповнити рівень робочої рідини в баку. Випустити повітря з

		гідроциліндрів, виконавши відповідні рухи по два рази, при необхідності відкривати сапуни
3. Сильне піноутворення в баку.	Низька якість робочої рідини, а також підвищена в'язкість за холодної погоди. Підсмоктування повітря у всмоктувальній магістралі. Недостатній рівень робочої рідини.	Замінити робочу рідину. Підтягти з'єднання у всмоктувальній лінії. Долити робочу рідину до необхідного рівня.
4. Надмірне нагрівання робочої рідини в гідросистемі.	Часто спрацьовує запобіжний клапан. Засмітився фільтр. Тривала робота гідронасоса під навантаженням (при робочому тиску) без виконання рухів драбиною.	Відрегулювати клапан на робочий тиск. Перевірити фільтр. При тривалих перервах у виконанні рухів гідронасос розвантажити.
5. Відсутність живлення в ланцюгу електрообладнання, розташованого на поворотній частині, при заряджених акумуляторах.	Замаслились або не змикаються контактні кільця струмопереходу.	Зняти кожух струмопереходу, прочистити контактні кільця, підтягти натискну пружину.
б. Штоки гідроциліндрів не утримуються в потрібному положенні	Витікання рідини у з'єднаннях між гідроциліндром і гідрозамком. Нещільності в гідрозамку	Підтягти з'єднання між гідроциліндром і гідрозамком. Розібрати гідрозамок і усунути нещільності.

3.3.82 Технічне обслуговування являє собою комплекс діагностичних і профілактично-відновлювальних робіт для підтримання справності і працездатності автодрабини під час її експлуатації, зберігання і транспортування.

3.3.83 Ремонт - це комплекс робіт для підтримання і відновлення справності чи працездатності автодрабини.

3.3.84 Комплекс заходів щодо організації і планового порядку проведення робіт з технічного обслуговування і ремонту автодрабин протягом усього терміну

служби називається системою планово-попереджувального технічного обслуговування і ремонту.

3.3.85 Мета планово-попереджувального технічного обслуговування і ремонту автодрабин - забезпечення постійної справності і готовності машин до роботи з високою продуктивністю протягом усього терміну служби; усунення причин, що викликають передчасний знос і поломки деталей і складальних одиниць автодрабин; подовження міжремонтних термінів і попередження аварійних ремонтів, а також досягнення мінімальних витрат палива, електроенергії та експлуатаційних матеріалів. Система дозволяє уникнути несподіваних зупинок у роботі через несправність машини, узгоджувати час роботи з планами проведення робіт, а також заздалегідь визначати потребу в робочій силі, обладнанні, матеріалах і запасних частинах для виконання чергового технічного обслуговування і ремонту.

3.3.86 Усі роботи, що входять до складу технічних обслуговувань, поділені на мийно-очисні, кріпильні, контрольно-регулювальні та заправно-мастильні.

3.3.87Залежно від періодичності та обсягу робіт у процесі використання автодрабин проводять такі види технічного обслуговування: щодня - ЩО, після кожного виїзду і роботи на пожежі - ПО; раз на місяць - ТО-1; раз на шість місяців - у середині літа і в середині зими - ТО-2; при зміні сезону (на початку весни і на початку осені) - СО.

3.3.88 ЩО виконують у період заступання зміни на чергування. Мета його - підтримання працездатності автодрабини протягом кожної чергової зміни. До складу ЩО входять контроль технічного стану автодрабини, заправлення пально-мастильними матеріалами, робочою і охолоджувальною рідинами.

3.3.89 ТО-1 і ТО-2 призначаються для зниження інтенсивності зносу складальних одиниць автодрабини шляхом своєчасного їх очищення від пилу та бруду, змащування і регулювання.

3.3.90 Гарнізони пожежної охорони планують технічне обслуговування шляхом складання планів-графіків проведення цих заходів по кожній автодрабині. Усунення всіх виявлених несправностей і відхилень від норми, а також усі види догляду повинні провадитися в стислі терміни, без розривів у часі між окремими операціями.Технічне обслуговування автомобіля провадиться згідно з інструкцією щодо експлуатації автомобіля.

3.3.91 Технічне обслуговування ЩО, ПО і ТО-1 для автодрабин провадиться в пожежній частині водійським і особовим складом чергових змін, закріпленим за пожежним автомобілем. ТО-2 провадиться в загоні (частині) технічної служби працівниками цих підрозділів разом з водіями автодрабини згідно з переліком робіт, викладеним в інструкції з експлуатації. Перелік робіт для проведення технічного обслуговування автодрабин включає в себе низку перевірок.

3.3.92 При щоденному технічному обслуговуванні перевіряють:

- рівень робочої рідини в баку гідросистеми. Визначається за верхньою міткою щупа;

- заправлення автомобіля пальним, мастилом, водою. Рівень мастила в картері двигуна до мітки „ПОЛНО". Рівень води не повинен сягати верхнього краю наливної горловини на 40 - 50 мм;

- ступінь зарядженості акумуляторів. Густість електроліту повинна бути 1.250 при температурі + 20° С;

- дію коробки передач, роздавальної коробки, коробки відбирання потужності. Повинна бути чітка фіксація положень важелів;

- швидкість заведення двигуна не більша ніж від дворазового вмикання стартера, з часом не більше 10-15 сек.;

- стан задніх ресор. Згідно з інструкцією експлуатації;

- загальний стан канатів і пакету колін. Кінці канатів повинні бути закріплені надійно, без розривів; коліна не повинні мати слідів деформації і пошкоджень;

- стан і роботу механізму бокового вирівнювання. Він повинен вмикатися автоматично при нахилі 1,5° і вирівнюватися з точністю до 1°, що перевіряється за висковим рівнем;

- стан ущільнення гідросистеми. Всі ущільнення повинні бути затягнуті, підтікань не повинно бути;

- стан кабеля і роботу переговорного пристрою. Кабель не повинен мати розривів жил, переломів, пошкоджень оболонки;

- комплектність і придатність зйомного обладнання. Стан його кріплення;

- рівень робочого тиску в гідросистемі. У АД-21 -10-12 МПа (100-120 кгс/см2).У АД-506 (506В) -16-17 МПа (160-170 кгс/см2);

- стан приладу блокування. При драбині, піднятій на кут 10° -12° висування повинно автоматично припинятися на довжині 18,6-19,2 м, а на пульті керування автодрабини АД-506 і АД-506В повинна засвітитися лампа „ОПАСНЫЙ ВЫЛЕТ" і спрацювати звуковий сигнал. При суміщенні щаблів на пульті повинна засвітитися лампа„СОВМЕЩЕНИЕ СТУПЕНЕЙ", а при їх несуміщенні - спрацювати звуковий сигнал;

- стан роботи кінцевих вимикачів, які захищають драбину від зустрічі з перешкодою („лобового удару"). Перевіряється шляхом почергового відгинання „вусів" вручну до вмикання звукового сигналу і скидання тиску в гідросистемі до нуля; в автодрабині АД-506 і АД-506В - вмиканням лампи „УПОР ВЕРШИНЬҐ на пульті керування;

- стан роботи запобіжника, який обмежує вантажопідйомність колін. Перевіряється шляхом його вмикання вручну до спрацювання лампи „ПЕРЕГРУЗКА" на пульті керування, вмикання звукового сигналу і скидання тиску в гідросистемі до нуля. В автодрабині АД-506 і АД-506В перевіряють запобіжник, що працює на 110%навантаження.

3.3.93 Після кожного виїзду і роботи на пожежі (навчанні) ПО проводять усі операції по ЩО і, крім того, перевіряють:

- чистоту зовнішніх поверхонь;

- ступінь натягу канатів. Канати не повинні провисати;

- стан різьбових з'єднань, наявність контрагайок і шплінтів;

- стан опор. Вони повинні легко висуватись і зсуватись. Не повинно бути просідання під час повороту комплекту колін;

стан механізму блокування ресор. Він повинен вмикатися при опусканні передніх опор;

- кріплення блоків і канатів. Не повинно бути зрушення втулок;

- ступінь нагрівання коробки передач, роздавальної коробки, коробки відбирання потужності. Вони не повинні нагріватися понад 50°-60°, що визначається на дотик злегка притуленою рукою;

- стан карданної передачі на гідронасос. Не повинно бути люфта, вм'ятин та прогинів;

- стан електропроводки.

3.3.94 При технічному обслуговуванні ТО-1 проводять всі операції обслуговування після кожного виїзду і роботи на пожежі. Перевіряють**:**

- стан замків, завісів і рукояток платформи;

- кріплення тарілок опор. Повинні хитатись у двох площинах;

- кріплення грязьового захисту штока механізму блокування ресор;

- ступінь зносу та обриву дротин канатів. Допустиме число обривів дротин на довжині одного кроку звивання каната не повинно перевищувати даних, наведених у (табл. 3.3.4)

Таблиця 3.3.4.

Знос зовнішніх дротин %	Допустиме число обривів для канатів.	
	АД-21	АД-506 і АД-506В
1	2	3
0	18	8/15*
1	2	3
10	15	7/13
15	13	6/11
20	12	5/10
25	11	5/9
30 і більше	9	4/7
У чисельнику дається величина для каната 6х19=114, у знаменнику – для каната 6х37= 222		

- товщину зуба черв'ячного колеса в основі (на торці колеса) автодрабини АД-506 (506В). Перевіряється штангенциркулем, товщина зуба не повинна бути меншою за 10 мм;

- стан зварних швів комплекту колін і тятив. Погнутості, викривлення колін і тятив, порушення цілісності швів не допускаються;

- роботу автодрабини при висуванні і зсуванні. Зсування повинно відбуватися під власною вагою при куті нахилу 30°;

- стан і щільність з'єднань усіх електроконтактів, кінцевих вимикачів, ртутних перемикачів, електричних запобіжників. Окислення не допускається;

- дію автоматики при підході вершини драбини до межі поля руху. За межі поля рух не допускається - визначається за рівнем;

- стан робочої рідини гідросистеми. Повинна бути без домішок;

- рівень мастила в картері приводів. У редукторі висування - не нижче 10-15 мм від нижнього краю оглядового лючка;

- змащення вузлів і деталей згідно з таблицею змащування;

- значення зазору А між тятивами і задніми опорними роликами рухомих колін. Заміряється щупом з обох боків, коли коліна підняті на 10°—15° і висунуті на 16-18 м. Зазор А не повинен перевищувати 2,5 мм.

3.3.95 При технічному обслуговуванні ТО-2 проводять ТО-1 у повному обсязі й перевіряють:

- стан і міцність розтяжних вірьовок. Перевіряється статичним навантаженням150 кгс протягом 5 хвилин;

- натягування ланцюгової передачі і відсутність люфтів у тязі механізму блокування. Ланцюг має бути натягнутий, стріла вигину не повинна перевищувати 5 мм.

- стан штоків циліндрів опор, піднімання і бокового вирівнювання. На робочих поверхнях штоків не повинно бути задирок, подряпин і слідів зносу;

- відповідність часу виконання маневрів на максимальній швидкості даним технічної характеристики та інші питання діагностування гідросистеми;

- вимірювання межі поля руху. Перевірку здійснюють з допомогою рулетки завдовжки 20 метрів. Виліт вершини колін повинен бути в межах поля руху;

- стан контактних кілець у струмопереході. Не повинно бути слідів окислення;

- стан фільтрувальних елементів та наявність відстою у фільтрі, який повинен бути видалений.

3.3.96 Під час сезонного обслуговування СО проводять роботи періодичного технічного обслуговування ТО-2 і виконують:

- заправлення мастилом усіх редукторів приводів;
- заміну робочої рідини гідросистеми;
- статичні випробування;
- відновлення лакофарбових покриттів зовнішніх поверхонь;
- роботу лафетним стволом.

3.3.97 Результати технічного обслуговування автодрабин заносяться в журнали ТО і експлуатаційні картки.

3.3.98 Не можна скорочувати або безпідставно змінювати періодичність технічного обслуговування. Важливим заходом щодо підвищення технічного рівня та ефективності системи технічного обслуговування є дотримання технології виконання робіт, що входять до складу кожного її виду, механізації процесу технічного обслуговування автодрабин.

3.3.99 Утримання автодрабини у чистому і охайному стані є однією з обов'язкових умов її експлуатації, тому будь-яке технічне обслуговування починають з очищення і миття машини. На чисто вимитій автодрабині легше виявити можливі несправності і якісно виконати змащування і регулювання механізмів. Очищають і миють автодрабини при температурі не нижчій за + 5° С.

3.3.100 Під час очищення і миття автодрабин не допускається зливання відпрацьованого мастила, робочих рідин та інших нафтопродуктів, а також миючих засобів на землю і у водоймища, спалювання використаних обтиральних матеріалів і нафтопродуктів. Відпрацьовані нафтопродукти збирають у тару для їх регенерації.

3.3.101Мити автодрабину починають зверху. Щоб добре очистити нижню і верхню поверхні ходового пристрою, застосовують відповідно компактний і розсіяний струмінь води. Частини автодрабини з відносно гладенькими поверхнями миють капроновими щітками, закріпленими на порожнистій рукоятці, до яких під тиском через гнучкий шланг подасться вода. Поверхні, очищені із застосуванням спеціальної миючої рідини, ополіскують водою. У зимовий час для миття використовують гарячу воду. Вузли і деталі очищають і миють у мийних

камерах з герметично зачиненими дверима. На поверхню металу миючу рідину подають підтиском із сопел душового пристрою.

3.3.102 Сталеві і чавунні деталі промивають розчином, до складу якого входять (г/л води): їдкий натр технічний - 5; кальцинована сода -12; тринатрійфосфат - 2,5; зелене мило - 0,5. Температура розчину повинна становити +70°-80° С. Деталі з алюмінійових та цинкових сплавів промивають у гасі, їх не можна промивати у лужних розчинах, оскільки алюміній і цинк у лугах розчиняються.

3.3.103 Деталі із шліфованими поверхнями під час промивання укладають так, щоб не пошкодити їх поверхні. Промиті і висушені поверхні покривають захисним мастилом. Підшипники качання промивають у бензині або дизельному паливі, обдувають стисненим повітрям і висушують. Складальні одиниці і деталі, які мають електричну ізоляцію, протирають чистою ганчіркою, трохи змоченою бензином, після чого витирають деталь насухо. Після очищення такі деталі просушують у сушильних шафах при температурі + 80°-100° С протягом 30-60 хвилин.

3.3.104 Працездатність автодрабин залежить від правильно дібраних сортів змащувальних матеріалів, робочих рідин, пального, суворого дотримання і своєчасної заміни мастил і робочих рідин.

3.3.105 Основне призначення змащувального матеріалу - зниження витрат потужності за рахунок зміни виду тертя деталей, що прилягають, і відведення від них теплоти, що виникає в процесі роботи, усунення заїдання поверхонь, що труться, захист поверхонь деталей від корозії, підвищення компресії і забезпечення певної амортизації при ударних навантаженнях за рахунок видавлювання мастила із зазорів між деталями.

3.3.106 Робочі рідини призначені для передачі енергії від насоса до гідроагрегатів робочих механізмів. За рахунок заповнення обсягів гідрообладнання робоча рідина одночасно виконує функції його змащування і охолодження.

3.3.107 В автодрабинах в основному застосовуються змащувальні матеріали мінерального походження, які проти інших видів мастила дешевші й мають кращі змащувальні якості. Основні показники змащувальних матеріалів - в'язкість, температура застигання, зольність, кислотність, вміст механічних домішків і води, а також температура спалаху. Змащувальні матеріали повинні відповідати таким основним вимогам: мати добру змащувальну здатність, не змінювати фізико-хімічних властивостей при нормальній роботі машини (не утворювати смол); захищати деталі від корозії навіть під час тривалої зупинки драбини; не застигати при низьких температурах; не містити води і механічних домішків; не змінювати властивостей при тривалому зберіганні.

3.3.108 Сорти змащувальних матеріалів і місця змащування автодрабин вказані у таблиці мастил, яка міститься в інструкції з експлуатації машини. Під час експлуатації автодрабин необхідно суворо виконувати приписи, що містяться в цих таблицях. Несвоєчасне змащування викликає швидкий знос вузлів і підвищену витрату енергії. Щедре змащування так само шкідливе, як і недостатнє. Нову автодрабину змащують щедріше, аніж ту, на якій вже працювали. Під час змащування дотримуються таких правил:

- ретельно зчищають бруд з маслянок і пробок;

- стежать, щоб у мастило не потрапила вода або бруд;

- заливають мастило в картери редукторів через заливну лійку з попередньо покладеною в неї чистою сіткою. Термін заміни мастила в редукторах приводів висування і повороту автодрабин становить 1000 годин;

- після зливання відпрацьованого мастила в картери редукторів заливають свіжепідігріте мастило і на холостому ходу прокручують механізми протягом 2-3 хвилин, після чого зливають це мастило і заливають свіже відразу ж після зупинки автодрабини (особливо взимку), поки деталі, що труться, нагріті; у холодну пору року мастило для пришвидшення заправляння нагрівають (але не на відкритому вогні);

- під час подачі мастила в складальні одиниці шприцом стежать за тим, щоб свіже мастило дійшло до поверхні тертя і витиснуло старе мастило;

3.3.109 Рідке мастило подають за допомогою шприца або маслянки, заливають у корпус редуктора або подають під тиском насосом; густе мастило подають під тиском шприцом, намащують на відкриті передачі або вручну набивають у корпуси підшипників лопаточками. Мастило в підшипники подають доти, доки крізь ущільнення не вийде все старе мастило і не з'явиться свіже (світліше).

3.3.110 Робочу рідину для заповнення гідрообладнання вибирають залежно від температури навколишнього повітря, тиску гідросистеми, будови рухомих частин гідрообладнання.

3.3.111 Як робочу рідину для заповнення гідрообладнання автодрабин застосовують мастила (табл. 3.3.5.):

всесезонне гідравлічне ВМГЗ, веретенне АУ, гідравлічне МГ-30, індустріальне И-ЗОА.

3.3.112 Експлуатаційні властивості робочої рідини визначаються в'язкістю, густістю і температурою застигання.

3.3.113 В'язкість характеризує сили внутрішнього тертя при роботі гідросистеми в усьому діапазоні робочих температур. З підвищенням температури в'язкість знижується і в результаті зменшується опір рухові елементів гідрообладнання, але водночас зростають внутрішні витікання робочої рідини. При низьких температурах в'язкість робочої рідини підвищується, що погіршує її прокачування. Робота гідрообладнання забезпечується при в'язкості робочої рідини 10-33 мм^2/с.

Таблиця 3.3.5.

Робоча рідина	В'язкість при t=50'С мм^2/с (сСт)	Густість при 1 = 20°С г/см3 не більше	Температурні межі застосування при роботі, 'С		Температура, 'С	
			тривалий	коротко-часній	застигання, не вище	мінімальна при запуску
Основна ВМГЗ (зимова)	10-11	0.865	-35 -+45	-40 -+65	-60	-45

ТУ38-101.479-86 Замінник АУ (зимова)	12-14	0.884-0.0894	-15-+45	-20 -+65	-45	-25
ОСТ3801412-86 Основна МГ-30 (літня)	30	0.885	0-+70	-5 -+75	-35	-10
ТУ38-1.О1.5О-7О Замінник И-ЗОА (літня) ГОСТ 20799-75	27-33	0.916	0-+70	-5 -+75	-15	-5

3.3.114 Показник густості робочої рідини характеризує її змащувальні властивості. При оптимальній густості в робочій рідині утворюється міцна масляна плівка, відсутні протизадирні і протизносні присадки, зменшується тертя між елементами гідрообладнання.

3.3.115 Серед показників експлуатаційних властивостей робочої рідини найважливішим є температура навколишнього повітря, при якій її застосовують.

3.3.116 Температура застигання робочої рідини - це температура, при якій рідина втрачає рухливість і загусає настільки, що при нахилі пробірки під кутом 45° рівень рідини в ній залишається незмінним протягом 1 хвилини.

3.3.117 Робочу рідину, призначену для заправляння гідросистеми, одержують у чистій опломбованій тарі й зберігають у закритому опалюваному приміщенні або перед заправлянням попередньо розігрівають трубчастими підігрівачами. Приймання робочої рідини на склад здійснюється на спеціальному зливальному майданчику, устаткування якого повинно забезпечувати зручність і швидкість роботи, пожежну безпеку, відсутність втрат.

3.3.118 Заповнення гідросистеми автодрабини робочою рідиною треба провадити тільки в чистому приміщенні при зачинених дверях і вікнах, щоб з вулиці не потрапляв пил. Заповнення бака для мастила слід провадити безпосередньо з тари, яка зовні повинна бути промита бензином і насухо витерта ганчіркою, яка б не залишала на поверхні волокон. Відкривати бак необхідно тільки перед заливанням мастила.

3.3.119 Лійка, через яку заливають мастило, а також проміжна тара повинні бути ретельно промиті бензином і насухо протерті серветкою.

3.3.120 Замінюють робочу рідину в автодрабинах перший раз через 100 годин від початку експлуатації автодрабини, надалі - через кожні 500 годин роботи. Позачергову зміну робочої рідини проводять тоді, коли в неї попадають пил, бруд, волога, коли вміст механічних домішків становить понад 0,015%, а також при нагріванні робочої рідини до температури понад +70° С і при зміні температурних умов експлуатації.

3.3.121 Перед зливанням відпрацьованої робочої рідини з гідросистеми потрібно на кілька хвилин увімкнути гідронасос і виконати всі рухи автодрабиною, щоб домішки в рідині були у зваженому стані. Робочу рідину зливають у тару з биркою „ВІДПРАЦЬОВАНЕ МАСТИЛО”. Для зливання мастила з бака відгвинчують спускну пробку відстійника, а для зливання з трубопроводів

роз'єднують лінії нагнітання і зливання в найнижчих точках гідросистеми. Зливають мастило з фільтра.

3.3.122 Робочу рідину заливають у масляний бак через заливний фільтр з допомогою заливної лійки, до якої вкладають два шари батисту. Автодрабину АД-506 заправляють ручним насосом. Шляхом послідовного ввімкнення окремих приводів заповнюють гідросистему робочою рідиною.

3.3.123 Під час заповнення видаляють з гідросистеми повітря, відгвинчуючи сапуни у найвищих точках заповнюваних ділянок. Після заповнення робочою рідиною всієї гідросистеми бак дозаправляють.

3.3.124 Як охолоджувальну рідину для силових механізмів автодрабин застосовують чисту і м'яку воду, що не містить механічних домішків і розчинних солей. Не містить великих домішків та забруднень і використовується для заправляння переварена вода, а також вода, що була в системі охолодження двигунів. Взимку замість води системи охолодження можна заправляти антифризом, що виготовляється з незамерзаючої технічної рідини етиленгліколю, розведеної наполовину водою. Антифриз отруйний, тому з ним треба поводитися вкрай обережно.

3.3.125 Необхідно боротися з витратами пального, робочої рідини і змащувальних матеріалів. Втратам пально-змащувальних матеріалів і робочої рідини можна запобігти шляхом заправляння баків з допомогою шланга, надійної герметизації ємностей, утримання в справному стані засобів перекачування, застосування спеціалізованого заправного обладнання, не допускання роботи двигуна вхолосту, вдосконалення керування роботою автодрабини.

3.3.126 Видані пально-змащувальні матеріали і робочу рідину необхідно заміряти і обліковувати відповідно до норм їх витрати, встановлених у гарнізонах для кожної моделі автодрабини.

3.3.127 У процесі роботи гідроприводу пожежних автодрабин у зв'язку зі спрацьовуванням сполучень і вузлів, порушенням герметичності ущільнень, засміченням фільтрів та іншими дефектами змінюються функціональні параметри основних складальних одиниць приводу: гідронасоса, гідророзподільників керування рухами, гідроциліндрів. У результаті змінюється технічний стан гідроприводу: продуктивність гідронасоса, тиск спрацьовування запобіжно-розвантажувального клапана, тиск робочої рідини перед фільтром, величина внутрішніх перетікань у гідророзподільниках керування рухами і осьовому колекторі, час маневрів драбини (висування і повороту колін, висування опор) і температура робочої рідини. Зміна цих параметрів понад допустимі рівні свідчить про несправність елементів гідроприводу.

3.3.128 Технічний стан гідроприводу значною мірою характеризують зовнішні витікання робочої рідини, тому одна з перших перевірок автодрабин - візуальний огляд арматури і трубопроводів на відсутність підтікань. Іншими загальними показниками є температура робочої рідини гідросистеми і швидкість її наростання за певних умов роботи і параметрів зовнішнього середовища.

3.3.129 Велику інформацію про загальний стан гідроприводу дає змогу одержати кількісний і якісний аналіз складу забруднень робочої рідини. Джерела забруднень різні: виробничі (залишені у робочих порожнинах системи окалина, металева стружка, ливарний пісок), експлуатаційні (попадання пилу крізь заливні

горловини, бруд, що надходить крізь ущільнення штоків, продукти спрацьовування деталей, які труться); технічні (руйнування фільтрувальних елементів, призначених для очищення рідини), технологічні (попадання бруду під час заміни чи доливання робочої рідини). Нерідко в рідинах міститься до 5-10% води, яка сприяє утворенню смол та інших продуктів окислення, що збільшують тертя. У зимову пору вода в робочій рідині викликає створення крижаних пробок, що є причиною відмови елементів гідроприводу. Приблизне співвідношення джерел забруднення (у %): виробничі -3, експлуатаційні -10, при заміні рідини - 37, внаслідок доливання рідини - 50. При цьому масова концентрація забруднень робочої рідини гідросистем різних машин знаходиться в межах 180-1180 мг/л.

3.3.130 Від якості робочої рідини, її кількості в баку і робочої температури великою мірою залежать діагностичні параметри гідросистеми. Тому перед діагностуванням автодрабини перевіряють стан рідини. Далі запускають двигун і при ввімкненому гідронасосі прогрівають робочу рідину до температури 45°-55° С.

3.3.131 Для діагностування гідросистеми пожежних драбин використовують спеціальні прилади КИ-1097-1 (рис. 84) або КИ-1097Б. Дроселі - витратоміри КИ-1097Б і КИ-1097-1 призначені для перевірки тиску до 16 МПа (160 кгс/см2) і витрат робочої рідини в гідросистемах у межах: 10-70 л/хв. для КИ-1097Б; 10-90 л/хв. для КИ-1097-1. Для оцінки стану фільтрів використовують пристосування для перевірки тиску КИ-4798 або КИ-13943.

3.3.132 На працездатність автодрабини впливають справність замикачів і стан канатів висування колін і блокування ресор. Нерівномірно натягнуті канати порушують нормальну роботу замикачів. У процесі діагностування довжину канатів регулюють з допомогою регулювального пристрою. Обрив і знос на довжині одного сплетення каната не повинні перевищувати значень, наведених у табл. 3.3.4.

3.3.133 Агрегати гідросистеми, встановлені на автодрабинах, приводяться в рух від двигуна шасі через коробку відбирання потужності. Ознаки порушення нормальної роботи коробки відбирання потужності: ускладнене ввімкнення або вимкнення, посилений шум під час роботи. Чіткість роботи коробки відбирання потужності перевіряють у такому порядку: запускають двигун, тиск у пневмосистемі доводять до 0,4 МПа (4 кгс/см2); перед запуском гідросистеми повністю вимикають зчеплення, при цьому шестерні коробки мають увійти в зачіпку безшумно. Якщо під час ввімкнення коробки відбирання потужності прослуховується сторонній шум, потрібно зняти коробку, знайти і усунути дефекти.

3.3.134 За своїм призначенням поточний ремонт спрямований на попередження і усунення відмов механізмів і агрегатів, що виникають у процесі експлуатації автодрабини. Потреба в поточному ремонті виявляється шляхом контролю стану працездатності автодрабини під час експлуатації і в результаті технічного обслуговування. За обсягом виконуваних робіт поточний ремонт передбачає відновлення і заміну несправних або зношених деталей, вузлів чи агрегатів, крім базових. До базових агрегатів і вузлів належать: опори; платформа; поворотна опора; підйомна і поворотна рами; комплект колін; пульт керування; механізм блокування. Перелічені вузли та агрегати у випадку їх зносу підлягають відновленню в процесі капітального ремонту.

3.3.135 Поточний ремонт шасі автомобіля і двигуна провадиться згідно з положенням про експлуатацію автомобіля ЗІЛ-131.

Перелік робіт з поточного ремонту складальних частин автодрабини може бути такий:

1)гідромашини і гідравлічна частина: заміна несправних трубопроводів і шлангів; ремонт трубопроводів та їх з'єднань; заміна гідророзподільників, клапанних механізмів; колектора;

2)вузли гідроприводу: заміна і ремонт гідроциліндрів; ремонт і заміна гідрозамків;

3)електрообладнання: виявлення несправностей і їх усунення.

3.3.136 Основні несправності трубопроводів і шлангів: негерметичність внаслідок утворення тріщин від утоми і протікання в штуцерно-ніпельних з'єднаннях через ослаблення затягування, утворення наклепувань на деталях, що стикаються; потрапляння сторонніх часток у зчленування. Поточний ремонт провадиться через 1500 годин роботи гідросистеми. Поточний ремонт необхідно провадити в спеціалізованих майстернях бригадою досвідчених слюсарів під керівництвом інженерно-технічних працівників. Приміщення і робочі дільниці, де провадиться поточний ремонт, повинні задовольняти вимоги промислових підприємств по складанню гідроагрегатів.

3.3.137 Зношені, поламані деталі, що втратили первісну форму, відновлюються механічною обробкою, зварюванням, виправлянням, наплавлюванням. Вибираючи спосіб, враховують будову і стан зношеної деталі, вид зносу, допустимість зносу проти інших деталей, а також наявність необхідного технологічного обладнання на ремонтному підприємстві.

3.3.138 Весь процес відновлення деталей автодрабин складається з трьох груп послідовно виконуваних операцій:

підготовчі - комплектування партій деталей за однотипністю дефектів, очищення і миття, дефектація, добір і наладка обладнання, установлення режимів обробляння, попереднє механічне оброблення;

усунення дефектів з допомогою оснащення і обладнання;

завершальна стадія - остаточне механічне оброблення, технічне оброблення, контролювання якості відновлених деталей.

3.3.139 Дефектацією визначають можливість подальшого використання деталей. Під час дефектації деталі сортують на придатні до подальшої роботи без ремонту, непридатні до роботи без відновлення і непридатні до відновлення. Придатними до встановлення на автодрабину без ремонту вважають деталі, розміри яких мають допустимі межі. На відновлення направляють деталі з розмірами в діапазоні між допустимими і граничними. Деталі, розміри яких виходять за граничні, вибраковують. Замість них на автодрабині встановлюють деталі з ремонтного фонду. Деталі кріплення канатів, наприклад, коуші, втулки, затискачі з будь-якими дефектами, відновленню не підлягають, їх замінюють на нові.

3.3.140 Дефектацію виконують на спеціальній дільниці, розташованій поряд з мийним відділенням. Деталі, що пройшли дефектацію, сортують в групи за схожістю способів відновлення: корпусні деталі і складальні одиниці, круглі

стержні, циліндри, кріпильні деталі, зубчасті передачі. На кожну групу таких деталей розробляють типові технологічні процеси відновлення.

3.3.141 Найпоширенішим і найпростішим способом відновлення деталей є електродугове наплавлення. Залежно від наявності технологічного оснащення і матеріалів, необхідних для ремонтних робіт, застосовують наплавлення під шаром флюсу, вібродугове, у середовищі вуглекислого газу, в струмені повітря і водяної пари та електроконтактне зварювання. Відновлювати зношені зуби зубчастих коліс редукторів автодрабин методом наплавлення не рекомендується. Для цього використовують механіче оброблення з прорізуванням існуючих зубів. Первісну форму складальних одиниць і деталей, які мають залишковий вигин і скручення, відновлюють виправленням. Таким способом ремонтують кільця опорно-поворотних механізмів, рами, балки виносних опор, опорні стойки.

3.3.142 Ремонт тятив колін може здійснюватися тільки за погодженням із заводом-виробником. Здійснювати ремонт (провадити зварювання, рихтування найбільш навантажених елементів колін (стойки, поручні, розкоси) - категорично забороняється**.**

3.3.143 Порожнисті деталі гідроциліндрів відновлюють осадкою, вставляючи в порожнисту частину стержень діаметром, який дорівнює внутрішньому розміру отвору.

3.3.144 Втулки відновлюють обтискуванням на пресі, обладнаному спеціальним пуансоном і матрицею.

3.3.145 Перспективним є спосіб відновлення деталей із застосуванням синтетичних матеріалів, для чого використовують різноманітні пластмаси і клеї.

3.3.146 До надійності і довговічності відновлених деталей і складальних одиниць ставлять ті ж вимоги, що й до нових, тому на всіх стадіях відновлення деталей перевіряють відповідність їх вимогам технологічних карт, технічних умов і стандартів.

3.3.147 Підготовка до роботи провадиться під час щоденного обслуговування і таким чином, щоб забезпечити постійну готовність до виїзду і роботи автодрабини на місці виклику. Для підтримання готовності автодрабина повинна зберігатися при температурі не нижчій за +5°С.

3.3.148 Комплект колін повинен повністю спиратися на передню стойку, опори повинні бути підняті, задні ресори розблоковані, вся автодрабина споряджена і заправлена, всі без винятку механізми, арматура і пристрої повинні бути справними. їдучи до місця виклику, необхідно дотримуватися Правил дорожнього руху. Під час руху шляхами загального призначення водій використовує світлові і звукові сигнали, вибирає швидкість руху відповідно до дорожньої обстановки, уникаючи створення аварійних ситуацій.

3.3.149 Прибувши на пожежу чи інше місце використання автодрабини, для її установлення необхідно знайти рівний майданчик або майданчик з ухилом не більшим 6°.

3.3.150 Установлення автодрабини можливе на грунті з твердим штучним покриттям або в крайньому разі без нього, але на добре утрамбованому майданчику, який не дасть осідання. Необхідно уникати встановлювати автодрабину на м'якому грунті.

3.3.151 Не можна встановлювати автодрабину на закриті ями, кришки колодязів і гідрантів, а також ближче за 2-2,5 метра від середини опорних тарілок і висунутих опор до країв траншей, круч, котлованів та канав.

3.3.152 Під'їзд до обслуговуваного об'єкта повинен бути обраний із розрахунку найзручнішого встановлення і роботи автодрабини.

3.3.153 Місце встановлення-шасі обирається з такого розрахунку, щоб точка, в якій повинна зупинитися вершина драбини, лежала всередині межі поля руху. Поле руху автодрабини АД-21 знаходиться в межах 18 м (у моделях АД-506 і АД-506В - 16 м) від середини поворотної опори до перпендикуляра, опущеного з вершини драбинних колін. Тому автодрабини повинні встановлюватися біля будівлі так, щоб вершина драбинних колін після розвертання діставала стіни або даху будівлі. Під час установлення автодрабин на обраному місці, здійснення піднімання і висування драбинних колін необхідно орієнтуватися на дані шкали пульта керування, а також на шкалу виска і покажчик поля руху, де позначається виліт при необхідному куті нахилу колін.

3.3.154 Автодрабини повинні бути поставлені тим ближче до стіни обслуговуваної будівлі, чим більше будуть висунуті коліна. Звичайно автодрабину встановлюють паралельно до стіни обслуговуваної будівлі і після піднімання комплекту колін не менше ніж на 10° повертають коліна на 90° навколо вертикальної осі машини.

3.3.155 Якщо місцеві умови не допускають під'їзд боковою стороною, можна встановити машину і перпендикулярно, але не далі від допустимих значень вильоту комплекту колін від осі поворотної опори до стіни.

3.3.156 У місцях із значним ухилом автодрабина установлюється з таким розрахунком, щоб необхідний кут повороту дорівнював приблизно 45°. Робиться це для зменшення кута нахилу автомобіля, оскільки механізм бокового вирівнювання приводить щаблі у горизонтальне положення при нахилах до 6°.

3.3.157 Робота автодрабини на майданчиках з великим ухилом забороняється.

3.3.158 Після установлення автодрабини на обраний майданчик необхідно затягти важіль ручного гальма, оскільки під час піднімання колін автомобіль повинен бути надійно загальмований.

3.3.159 Важіль увімкнення роздавальної коробки поставити в нейтральне положення, а важіль коробки перемикання передач - на четверту або третю передачу, далі ввімкнути коробку відбирання потужності.

3.3.160 В автодрабині АД-21 порядок установлення на висувні опори наступний:

- увімкнути в кабіні водія тумблер „ПИТАНИЕ БАШНИ", при цьому повинна загорітися розташована поряд контрольна лампа. На пульті керування ввімкнути тумблер „ПИТАНИЕ", над ним повинна загорітися контрольна лампа;

- натиснути рукою на педаль пульта керування і закріпити її в нижньому положенні фіксатором, число обертів двигуна при цьому повинно збільшитися, а манометр повинен показувати тиск 10-12 МПа (100-120 кгс/см2);

- відчинити бокові дверцята платформи і з допомогою рукояток кранів керування опорами опустити гідравлічні опори до упору в грунт. Спочатку потрібно опустити передні опори, потім задні. При цьому слід мати на увазі, що

опорами можна певною мірою вирівнювати боковий нахил шасі, якщо він ненабагато перевищує обумовлені 6°;

- одночасно з висуванням передньої пари опор автоматично провадиться блокування ресор. Внаслідок того, що розблокування ресор відбувається також автоматично під час руху передніх опор вгору, опускаючи опори, потрібно уникати навіть короткочасного руху їх назад угору.

3.3.161 В разі, якщо такого повернення уникнути неможливо (наприклад, опора була опущена надто низько), її треба підняти на певну висоту, щоб потім знову опустити до потрібної величини, тобто, останнім рухом повинно бути опускання передніх опор, тоді блокування ресор увімкнеться знову.

3.3.162 Після заблокування ресор під колеса необхідно підкласти гальмівні колодки.

3.3.163 Звільнити педаль пульта керування від фіксатора. Тиск у гідросистемі повинен знизитися до нуля.

3.3.164 В автодрабині АД-506 і АД-506В порядок установлення на опори після ввімкнення коробки відбирання потужності такий:

- встановити пакетний перемикач на пусковому ящику в положення„ВКЛ", а тумблер на пульті оператора - в положення „РАБОТА" (повинна загорітися контрольна лампа „ПИТАНИЕ");

- відчинити дверцята люка в задній частині платформи для доступу до рукояток блока керування опорами. Переміщуючи рукоятки блока керування, опустити опори до упору тарілок в грунт.

3.3.165 Спочатку необхідно опустити передні опори, висування починати з передньої лівої опори, далі опустити задні опори. Одночасно з опусканням передніх опор автоматично відбувається блокування ресор і роздавальної коробки, а під час піднімання - розблокування. Тому під час установлення автодрабини на опори останнім рухом для передніх опор повинно бути опускання.

3.3.166 Піднімання опор можна провадити тільки після укладення зсунутої драбини на опорну стойку. Останньою повинна бути піднята передня ліва опора, оскільки на ній встановлені кінцеві вимикачі системи блокування.

3.3.167 Після закінчення піднімання рукоятку необхідно утримувати в положенні „ПОДЬЕМ" протягом 2-3 секунд для розблокування роздавальної коробки.

3.3.168 Розгортання драбини з похідного положення в бойове здійснюється наступними рухами:

- підніманням колін від 0° до 75°;
- поворотом драбини на 90°;
- висуванням колін на необхідну довжину.

Усі ці рухи виконуються приводами, робота яких керується рукоятками з пульта керування.

3.3.169 Коли комплект колін лежить на передній опорі, то рукоятки ввімкнення висування і повороту в цей час заблоковані. За такого положення колін на автодрабині можна ввімкнути тільки один рух - піднімання колін.

3.3.170 Першим рухом автодрабини, незалежно від того, яке маневрування очікується, є піднімання комплекту колін. Піднімання і опускання здійснюються

лівою рукояткою пульта керування, напрям руху рукоятки показано табличкою. Починатися і припинятися рух повинен плавно, без ривків.

3.3.171 Піднімання драбини розраховане на 75°. Тому у випадку встановлення машини на похилому майданчику уздовж нахилу загальний кут піднімання драбини може перевищити максимальний на величину нахилу майданчика. Цього допускати не можна, і в таких випадках оператор повинен вимикати піднімання до того, як спрацює автоматика, орієнтуючись при цьому на дані виска, оскільки шкала в пульті керування показує тільки кут піднімання відносно рівня платформи.

3.3.172 Під час піднімання драбини на граничний кут 75" тиск у гідросистемі скидається до нуля, піднімання автоматично припиняється. При поверненні рукоятки в нейтральне положення тиск у гідросистемі відновлюється до робочого.

3.3.173 Опускання драбини здійснюється поворотом тієї ж рукоятки в протилежний бік.

3.3.174 При підході вершини драбини до межі поля руху (під час опускання висунутої драбини) тиск у гідросистемі скидається до нуля, опускання автоматично припиняється. В автодрабині АД-21 на світловому транспаранті загоряється жовта лампа, а в моделях АД-506 і АД-506В на пульті керування загоряється червона лампа „ОПАСНЫЙ ВЫЛЕТ" і лунає дзвоник. При поверненні рукоятки в нейтральне положення тиск у гідросистемі відновлюється до робочого.

3.3.175 Перед укладанням на передню опорну стойку коліна драбини треба зсунути до упору, а гак на четвертому коліні з'єднати з рискою на опорній стойці.

3.3.176 У момент укладання комплекту колін на опорну стойку гак четвертого коліна запирає весь комплект колін, тому рекомендується перед укладанням перевіряти його хід.

3.3.177 Робити поворот можна тільки після піднімання комплекту колін на кут не менший за 10°. Увімкнення повороту драбини праворуч чи ліворуч здійснюється середньою рукояткою на пульті керування.

3.3.178 Під час повороту праворуч оператор повинен бути особливо уважний, оскільки поле зору його в цей час частково загороджується комплектом колін. Автодрабина забезпечена запобіжниками від зустрічі з перешкодою ("лобового удару"), але вони розташовані на вершині першого коліна і не спрацьовують, якщо драбина зустрічає перешкоду поза зоною запобіжників.

3.3.179 Під час опускання драбини в похідне положення поворот її в зоні опорної стойки необхідно робити на мінімальній швидкості.

3.3.180 Поворот повністю піднятої і висунутої драбини повинен провадитись з дуже плавним прискоренням і уповільненням, щоб запобігти хитанню драбини.

3.3.181 Для автоматичної зупинки драбини над опорною стойкою в автодрабині АД-506 і АД-506В необхідно ввімкнути на пульті керування тумблер „ОСТАНОВ. ПОВОРОТА" в бік таблички. Поворот здійснюють на мінімальній швидкості. При суміщенні осі колін з віссю шасі поворот автоматично вимкнеться, загориться червона лампа .ОСТАНОВ. ПОБОРОТА", і лунає звуковий сигнал. Для повторення повороту необхідно названий тумблер установити в нейтральне положення.

Висування і зсування

3.3.182 Висування драбини - найвідповідальніший рух.

3.3.183 Керування висуванням і зсуванням здійснюється правою рукояткою пульта керування. Напрями руху рукоятки збігаються з рухом драбини.

3.3.184 Висування можливе тільки після піднімання драбини на 10°, у цей момент запірний гак вивільняє коліна драбини, на світловому транспаранті автодрабини АД-21 засвічується зелена лампа. Спроба висунути драбину при кутах піднімання менших за 10° призведе до скидання тиску в гідросистемі.

3.3.185 Повне висування драбини можливе при куті піднімання понад 50° в автодрабині АД-21,55° - в АД-506 і 57° - в АД-506В.

3.3.186 При підході вершини драбини до межі поля руху і при повній довжині висування тиск у гідросистемі падає і висування автоматично припиняється, а на пульті керування автодрабини АД-506 і АД-506В засвічується червона лампа „ОПАСНЫЙ ВЫЛЕТ". Коли рукоятка повертається в нейтральне положення, тиск у гідросистемі відновлюється.

3.3.187 Під час переміщення третього коліна відносно четвертого на один крок щаблів вершина першого коліна висувається на 0,9 м. Для опирання драбини вершина її повинна бути висунута вище даху, карнизу чи підвіконня на 1-1,5 м. Контроль за висуванням колін провадиться шляхом прямого спостереження за вершиною або за покажчиком довжини. Провадити вершину драбини до межі поля руху чи, особливо, до місця опирання необхідно на малій швидкості, зважаючи на загоряння жовтого ліхтаря в поєднанні з зеленим на світловому транспаранті в автодрабині АД-21, який попереджає про наближення до межі поля руху, або загоряння ламп „ОПАСНЫЙ ВЫЛЕТ" і „УПОР ВЕРШИНУ" на пульті керування автодрабини АД-506 і АД-506В.

3.3.188 Припиняючи висування, необхідно обов'язково посадити коліна автодрабини АД-21 на замикачі, для чого коліна зсуваються до зустрічі замикачів із щаблями.

3.3.189 При зсуванні драбини необхідно спочатку її настільки висунути, щоб зняти замикачі із щаблів, а далі перевести рукоятку на повільне зсування з подальшим прискоренням до потрібної швидкості.

3.3.190 Якщо при зсуванні деякі з колін не зсуваються, а канати починають провисати, це свідчить про те, що драбина була недостатньо висунута перед зсуванням і замикачі завислих колін не розрядились. У такому разі треба припинити зсування і знову висунути коліна до моменту заряджання усіх замикачів на посадку.

3.3.191 Після цього слід посадити всі коліна на замикачі й повторити маневр зняття колін, забезпечивши дещо більшу відстань замикачів від посадочних щаблів. При цьому треба пам'ятати, що зайве висування може довести замикачі до наступного щабля, який поставить їх знову на посадочне положення.

3.3.192 Наприкінці зсування, щоб уникнути удару, швидкість потрібно зменшити.

Робота з драбиною за допомогою розтяжних вірьовок

3.3.193 При швидкості вітру понад 10 м/с і висуванні драбини повинні застосовуватися розтяжні вірьовки, які в транспортному положенні драбини знаходяться на котушках, встановлених з обох боків четвертого коліна.

3.3.194 Перед підніманням драбини розтяжні вірьовки карабінами закріплюються за вушка, приварені до вершини другого коліна, і утримуються людьми, які стають по обидва боки драбини на відстані від неї 10-15 м. Поки драбина перебуває в розгорнутому стані, враховуючи періоди висування і зсування, необхідно стежити за її прямолінійністю в поздовжньому напрямку, регулюючи натяг вірьовок. Сила натягу вірьовок залежить від напрямку і швидкості вітру й повинна бути такою, щоб драбина не викривилась.

3.3.195 Старший, кому доручено працювати з автодрабиною, повинен перебувати в такому місці, звідки він міг би добре бачити вершину драбини, а також людей, які обслуговують драбину і вірьовки.

3.3.196 Для визначення швидкості вітру необхідно підняти драбину на кут 60 і висунуті на висоту 15-17 м. Далі один з пожежників піднімається на вершину драбини з анемометром, який є в комплекті ЗІПу, і вимірює швидкість вітру. Треба пам'ятати, що: висотою швидкість вітру збільшується. Швидкість вітру може бути визначена і за даними найближчої метеостанції.

Опускання драбини для приставляння

3.3.197 Опускання драбини для приставлення до опори провадиться на малій швидкості з одночасним спостереженням за наближенням межі безпечності поля руху Опирати драбину на додаткове коліно в автодрабині АД-21 забороняється. Якщо рух драбини вимкнувся до того, як вершина торкнулася опори, необхідно вивести драбину із зони дії автоматики підніманням або зсуванням, а далі повністю її зсунути, привести у похідний стан, під'їхати ближче до об'єкта і знову повторити увесь цикл рухів на приставлення драбини в потрібному місці.

3.3.198 Вершина драбини повинна підводитися до опори дуже обережно і лише торкатися її, не передаючи власної ваги, оскільки основне зусилля на опору повинно діяти лише під час завантаження колін.

3.3.199 При доторканні запобіжників від зустрічі з перешкодою ("лобового удару"), розташованих на вершині першого коліна, до перешкоди тиск у гідросистемі падає і всі рухи припиняються.

3.3.200 Для відновлення тиску в гідросистемі необхідно натиснути на пульті керування автодрабини АД-21 кнопку „ВОССТАНОВЛЕНИЕ ЦЕПИ", а в моделях АД-506 і АД-506В тумблер „ОБРАТНЫЙ ХОД" у бік таблички, після чого провадити необхідні рухи, дотримуючись безпеки.

3.3.201 Драбина, що була приставлена до будівлі, перед зсуванням повинна бути піднята настільки, щоб її вершина виявилася вільною.

Піднімання людей по драбині

3.3.202 Перед підніманням людей по драбині необхідно пересвідчитись, що драбина встановлена згідно з правилами і двигун заглушено. Встановити біля підніжжя четвертого коліна приставну драбинку і оперти її на грунт.

3.3.203 В автодрабині АД-21 по не приставленій драбині при куті нахилу до 50° дозволяється підніматися одній людині; при куті нахилу понад 50° допускається одночасне піднімання двох чоловік.

3.3.204 По приставленій драбині люди можуть пересуватися ланцюжком з інтервалом не менше 3 м, а якщо вони при цьому переносять вантажі масою до 100-120 кг, то інтервалом не менше 8 м. При цьому люди повинні ступати не в такт, щоб не виникло хитання драбини.

3.3.205 В автодрабині АД-506 і АД-506В по не приставленій драбині дозволяється переміщатися тільки одній людині. По приставленій драбині дозволяється переміщення одночасно чотирьох чоловік за умови перебування по одній особі на кожному коліні або по дві на двох несуміжних колінах. На цих типах автодрабин не можна працювати з ручним стволом, якщо вершина драбини не приставлена.

Робота з лафетним стволом

3.3.206 Посередині верхніх двох щаблів додаткового коліна автодрабини АД-21, так само як і на першому коліні всіх типів драбин, з допомогою уступу і чеки з кронштейном кріпиться лафетний ствол. Рухома частина ствола має важіль 15, до кінців якого під'єднують вірьовки 21. Цими вірьовками з землі можна управляти лафетним стволом, змінюючи напрямок подачі струменя у вертикальній площині на 130°.

3.3.207 Робота з лафетним стволом створює певні навантаження на драбину, тому з метою забезпечення безпеки потрібно дотримуватися таких правил:

- ствол повинен бути ретельно закріплений на вершині першого чи додаткового коліна, яке в свою чергу фіксується замикачами;
- драбина повинна бути висунута на довжину не більшу за 20 м;
- робота лафетного ствола на драбині, яка стоїть вільно, допускається тільки при кутах нахилу її в межах 55°-60° і при наявності розтяжних вірьовок;
- пожежний рукав, який прокладають по середині драбини, повинен бути прикріплений до щаблів рукавними тримачами;
- швидкі, різкі ввімкнення і вимкнення подачі води до ствола суворо забороняються;

3.3.208 Найбільший реактивний тиск струменя не повинен перевищувати 350 Н (35 кгс).

3.3.209 Згідно з цим тиск біля сприску ствола не повинен перевищувати:

для сприску d =32 мм - 0,5 МПа (5 кгс/см^2);для сприску d = 28 мм - 0,6 МПа (б кгс/см^2);

для сприску d = 25 мм - 0,6 МПа (6 кгс/см^2).

3.3.210 Транспортується лафетний ствол у задньому ящику платформи і встановлюється на вершині тільки в момент застосування. При цьому необхідно враховувати, що він виходить за сферу дії запобіжного пристрою, який захищає драбину від зустрічі з перешкодою ("лобового удару").

3.3.211 Керування лафетним стволом у вертикальній площині провадиться із землі, для чого від важеля ствола вниз опущена вірьовка, з допомогою якої ствол може змінювати кут піднімання. Зміна напряму ствола в горизонтальній площині здійснюється поворотом усієї драбини.

3.3.212 Додатково, крім лафетного ствола, на автодрабині АД-506 і АД-506В застосовується гребінка для кріплення двох піногенераторів. Використання гребінки полягає в наступному: прикріпити до першого коліна гребінку з двома піногенераторами, підняти драбину на потрібний кут, висунути не більше як на 20 м, повернути в напрямку подачі струменя піни і ввімкнути подачу до піногенераторів.

Використання рятувального рукава в автодрабині Д-506В

3.3.213 В автодрабині АД-506В для рятування людей з висоти передбачено рятувальний рукав. Для його кріплення на кінці першого коліна є спеціальний пристрій.

3.3.214 Пристрій складається з каркаса, до якого шарнірно кріпиться основа. Фіксація пристрою перед навішуванням рятувального рукава здійснюється важелем, який закріплено на пальці. Палець з допомогою пружини вводиться в отвір основи і фіксується.

3.3.215 Для закріплення пристрою після навішування на каркасі є фіксатор. Він являє собою гвинт з упором який після загвинчування виключає можливість зняття пристрою. з першого коліна. У транспортному стані пристрій для кріплення рукава міститься під четвертим коліном. Для закріплення пристрою після навішування на каркасі є фіксатор. Він являє собою гвинт.

3.3.216 Для спускання людей необхідно навісити рукав у такому порядку:

- підняти драбину на 10°, одвести її вбік (так, щоб була можливість опускання і розсування комплекту колін) і опустити драбину;
- розсунути комплект колін на 2-3 м;
- встановити пристрій на щаблі й закрутити фіксатор до упору в щабель;
- опустити рукав зверху в отвір пристрою і закріпити з допомогою кільця, підняти драбину на 25°-30°.

3.3.217 Для підведення рукава до об'єкта виконати необхідні операції щодо піднімання повороту і висування комплекту колін. При цьому необхідно постійно контролювати відсутність перекручень чи зачепів рукава за автодрабину або інші об'єкти.

3.3.218 Потім слід оперти пристрій на об'єкт (вікно, балкон). При цьому необхідно тільки торкнутися об'єкта основою і відразу припинити рух.

3.3.219 Під час спускання в рукаві повинна перебувати тільки одна особа.

Зміна місця роботи

3.3.220 Якщо під час роботи автодрабини виникає необхідність переставити тільки вершину драбини до іншого вікна чи на інший поверх будівлі, то перед виконанням відповідних рухів необхідно звільнити драбину від усіх людей, які перебувають на її колінах.

3.3.221 Категорично забороняється провадити будь-які рухи драбини, доки на ній перебуває хоча б одна особа.

3.3.222 Зміна місця дії, пов'язана з переміщенням автодрабини, провадиться тільки в її похідному положенні.

3.3.223 Для перестановки автодрабини з одного місця дії на інше коліна драбини повинні бути повністю зсунуті, опущені й укладені на передню опорну стойку. Крім того, усі висунуті опори повинні бути підняті, а задні ресори розблоковані.

3.3.224 Тільки після приведення автодрабини в похідне положення можна провадити перестановку автомобіля на нове місце використання. Необхідно твердо пам'ятати, що не можна переставляти автодрабину з піднятими колінами чи опущеними опорами, оскільки пересування автодрабини в такому положенні викличе пошкодження висувних опор і перекидання автодрабини.

Роботи ручним насосом автодрабини Л-21

3.3.225 При несправності основної гідросистеми драбина в похідне положення приводиться ручним насосом. Насос приводиться в дію спеціальною рукояткою, яка зберігається в задньому ящику платформи.

3.3.226 На передній стінці поворотної рами розташовані чотири крани перемикання. Під час роботи основного гідронасоса рукоятки всіх кранів повинні перебувати в положенні „МЕХАНИЧЕСКИЙ".

3.3.227 Для здійснення будь-якого руху від ручного насоса необхідно рукоятку відповідного крана повернути до упору в положення „РУЧНОЙ". Качанням рукоятки ручного насоса створити необхідний тиск. Після припинення руху для скидання тиску з агрегата і ручного насоса рукоятку цього крана і будь-якого сусіднього необхідно поставити в середнє положення, а через 1-2 секунди - в положення „МЕХАНИЧЕСКИЙ".

3.3.228 Поворот драбини здійснюється з допомогою спеціальної рукоятки, що одягається на вихідний кінець вала приводу повороту з правого боку поворотної рами. Керування підніманням і опусканням опор здійснюється кранами керування опорами, як і під час роботи основного гідронасоса.

3.3.229 Для здійснення бокового вирівнювання від ручного насоса необхідно ввімкнути відповідний електромагніт кнопкою на пульті керування або прямим натискуванням на кнопку електромагніта.

3.3.230 Зважаючи на низьку продуктивність насоса, час усіх рухів збільшується порівняно з даними технічної характеристики в декілька разів.

Робота аварійним приводом автодрабині АД-506 і АД-506В

3.3.231 При несправності основної гідросистеми або силової установки шасі приведення драбини в транспортне положення здійснюється аварійним приводом.

3.3.232 Для виконання будь-якого руху необхідно установкою пакетного вимикача, розташованого за кабіною водія, в положення „НАСОС АВАРИЙНЫЙ" ввімкнути аварійний привід і відповідною рукояткою виконати рух. Під час роботи аварійного приводу тиск у гідросистемі буде не більший за 12 МПа (12 кгс/см²).

3.3.233 Можливі порушення плавності рухів при зсуванні і опусканні колін драбини не є несправністю.

3.3.234 Під час роботи аварійним приводом тумблер увімкнення коробки відбору потужності повинен бути в положенні „ВКЛ", а двигун автомобіля вимкнений.

3.3.235 Увага: аварійний насос працює від додаткових акумуляторів**.**

Застосування драбини для піднімання вантажів

3.3.236 Для піднімання вантажів четверте коліно має дужку, через яку може бути пропущений вантажний канат чи можуть бути підвішені талі (у комплект зйомного обладнання не входять).

3.3.237 Перед підніманням вантажу опори повинні бути опущені і вперті в грунт. Підчас піднімання вантажів коліна драбини повинні перебувати у зсунутому положенні. Забороняється піднімати драбиною вантаж з відтяжкою його вбік, а також вантаж, завалений іншими предметами або примерзлий.

3.3.238 Піднімання і поворот вантажу, що піднімається, провадиться на малих швидкостях і з дотриманням підвищеної обережності.

Робота автодрабини при низьких температурах повітря

3.3.239 При температурі повітря нижчій за -10° пуск гідронасоса необхідно здійснювати плавними короткочасними звільненнями педалі муфти зчеплення. При стійких обертах двигуна педаль відпустити.

3.3.240 Відчинити одні з дверцят люків керування опорами. Періодично короткочасно, навантажуючи і розвантажуючи гідронасос, установленням однієї з рукояток опор у положення „ПОДЬЕМ" досягти стійкої роботи двигуна, чіткого скидання і підвищення тиску до робочого в гідросистемі.

3.3.241 Під час коротких перерв у роботі гідронасос і двигун залишити ввімкненими.

3.3.242. Під час експлуатації автодрабини ЗАБОРОНЯЄТЬСЯ:

- допускати до керування осіб, які не мають свідоцтва на право роботи з автодрабиною;
- працювати на пожежах, навчаннях та заняттях без касок (включаючи водіїв);
- встановлювати автодрабини на м’який грунт, кришки колодязів та люків, а також ближче 2 - 2,5 метра від середини опорної тарілки (диска) висунутої опори до краю обривів, котлованів, каналів тощо, а також на ділянках з нахилом більше 6 градусів;

- встановлювати і працювати на автодрабині на відстані ближче 30 м від крайнього проводу високовольтної лінії електропередач;

- працювати за швидкості вітру більше 10 м/с, а також у разі знаходження людей під піднятими колінами;

- проводити маневрування колінами автодрабини за наявності на них людей;

- допускати сторонніх осіб під час роботи автодрабини, залишати їх без нагляду;

- працювати з незаблокованими ресорами, з відключеною автоматикою бокового вирівнювання, у разі відмови системи блокування поля руху, без ввімкнених засобів освітлення в нічний час;

- виводити коліна за межі поля руху, продовжувати роботу в разі появи течі мастила в гідропроводі, деформацій конструктивних елементів і небезпечних коливань колін, а також у разі нагрівання робочої рідини в гідроприводі понад 70^0С;

- проводити регулювання запобіжного клапана за наявності робочого тиску в гідросистемі з метою підвищення швидкості проведення рухів автодрабиною.

3.4 Пожежні автопідйомники

3.4.1. До експлуатації автопідйомників допускаються водії, які пройшли курс початкової підготовки за відповідною програмою і отримали свідоцтво про право роботи на пожежному автопідйомнику. Самостійно виконувати обов’язки під час чергування може водій, який закріплений за автопідйомником наказом начальника частини та пройшов стажування протягом 5 чергувань під керівництвом начальника караулу.

3.4.2. Водії, що мають перерву у роботі на автопідйомнику більше року, перед призначенням на посаду складають залік на знання матеріальної частини, технічного обслуговування та практичної роботи на автопідйомнику.

3.4.3. Бойова готовність автопідйомників визначається зовнішнім оглядом та випробуваннями згідно з інструкцією з експлуатації завода-виробника. Зовнішній огляд проводиться щоденно під час прийому чергування та профілактичних оглядів. Усі виявлені несправності, що можуть впливати на безпечну роботу автопідйомника, мають негайно усуватися.

3.4.4. Автопідйомник має пройти технічний огляд перед введенням до експлуатації, після ремонту та у разі передачі новому власникові, а також 1 раз на рік. Складовою частиною техогляду автопідйомника є випробування. Результати техогляду записуються у формуляр пожежного автомобіля особою, яка проводила техогляд.

3.4.5. Під час експлуатації автопідйомник зберігається у зачиненому гаражі, де температура повітря не нижче $+5^0$С. Комплект колін має повністю спиратися на передню стійку, опори підняті, задні ресори розблоковано, автопідйомник повністю споряджений та заправлений - всі, без винятку, механізми, арматура та прилади перебувають у належному стані.

3.4.6. Після кожного виїзду на пожежу або навчання автопідйомники мають бути вичищені, протерті, змащені згідно з таблицею змащування, при цьому особливу увагу треба звертати на стан конструктивних елементів колін, наявність підтікання робочої рідини, рівень та якість мастила у гідросистемі, кріплення та

зношеність канатів, обертання блоків і роликів, стан контактів кінцевих вимикачів, електрокабелю колін, приладу блокування і засобів зв'язку.

3.4.7. Використання автопідйомника має проводитися на підставі інструкції з експлуатації заводу-виробника з дотримуванням таких вимог:

- майданчик, де встановлюється автопідйомник, повинен мати тверде покриття або накатаний грунт з нахилом не більше 6 градусів. Не допускається розташування колін у зоні дії повітряних електричних та радіотрансляційних мереж, що можуть впливати на роботу пожежного автомобіля;

- розміщення автопідйомника біля будівлі має бути на відстані, що забезпечує висування (піднімання) та можливість притулитися до заданого місця (покрівлі, вікна, балкона тощо) у межах допустимого кута нахилу та вильоту при заданій довжині;

- у разі зміни місця роботи, перед початком руху коліна автопідйомника складаються у звичайний для транспортування вид, опори піднімаються із розблокуванням ресор, коробка відбору потужності вимикається. Не дозволяється проводити маневри колінами з піднятими опорами;

- під час роботи автопідйомника як кран коліна мають бути складені. Максимальна вага вантажу з масою талей не повинна перевищувати рівень, встановлений заводом-виробником. Стропи, що використовуються під час роботи, мають бути випробувані і марковані;

- не допускати, особливо у зимовий час, проливання води (піни) на коліна.

3.4.8. Під час експлуатації автопідйомника ЗАБОРОНЯЄТЬСЯ:

- допускати до керування осіб, які не мають свідоцтва на право роботи з автопідйомником;

- працювати на пожежах, навчаннях та заняттях без касок (включаючи водіїв);

- встановлювати автопідйомники на м'який грунт, кришки колодязів та люків, а також ближче 2 - 2,5 метра від середини опорної тарілки (диска) висунутої опори до краю обривів, котлованів, каналів тощо, а також на ділянках з нахилом більше 6 градусів;

- встановлювати і працювати на автопідйомнику на відстані ближче 30 м від крайнього проводу високовольтної лінії електропередач;

- працювати за швидкості вітру більше 10 м/с, а також у разі знаходження людей під піднятими колінами та люлькою;

- допускати пересування та перевантаження люльки автопідйомника більше норми;

- допускати сторонніх осіб під час роботи автопідйомника, залишати їх без нагляду;

- працювати з незаблокованими ресорами, з відключеною автоматикою бокового вирівнювання, у разі відмови системи блокування поля руху, без ввімкнених засобів освітлення в нічний час;

- виводити коліна за межі поля руху, продовжувати роботу в разі появи течі мастила в гідропроводі, деформацій конструктивних елементів і небезпечних коливань колін, а також у разі нагрівання робочої рідини в гідроприводі понад 70^0С;

- проводити регулювання запобіжного клапана за наявності робочого тиску в гідросистемі з метою підвищення швидкості проведення рухів автопідйомником.

3.5. Пожежні автомобілі спеціального призначення

3.5.1.Технічний стан пожежних автомобілів спеціального призначення, схема розміщення та вузли кріплення пожежно-технічного озброєння мають відповідати вимогам Правил технічної експлуатації та інструкцій заводів-виробників.

3.5.2. Робота на спеціальному обладнанні виконується при суворому дотриманні правил експлуатації цього обладнання.

3.5.3. Правила безпеки під час експлуатації електроустановок (електрообладнання) які встановлюються на транспортних засобах (причепах) (додаток 10).

3.5.4.За несправності генератора електросилової установки або появи ознак, що вказують на вихід його з ладу, щит розподілення автомобіля підключають до зовнішньої електромережі.

3.5.5. Відстань від місця підключення до автомобіля не повинна перевищувати 50 м. Параметри струмоприймачів мають відповідати параметрам електромережі: напруга - 220/380 В, частота струму - 50 Гц.

3.5.6. Електронний захист електросилової установки автомобіля забезпечує миттєве вимкнення силового живлення у разі пробиття ізоляції електроінструменту або зниження її опору нижче допустимої величини.

3.5.7. Робота на обладнанні, що знаходиться під тиском та на вантажопідіймальних механізмах, регламентується спеціальними інструкціями заводів-виробників, нормами і правилами роботи на вантажопідйомних механізмах та на обладнанні, що знаходиться під тиском.

3.5.8. До роботи на пожежних автомобілях із спеціальним обладнанням допускаються особи, які пройшли навчання і допущені у встановленому порядку до роботи на усіх видах обладнання, що знаходиться на цьому автомобілі.

3.5.9. Як виняток до роботи можуть бути допущені особи, які пройшли навчання тільки щодо одного або декількох видів обладнання, що знаходиться на пожежному автомобілі. При цьому, за кожний вид обладнання призначається відповідальна особа.

3.5.10. Комплектація пожежним та аварійно-рятувальним обладнанням пожежних автомобілів першої допомоги, аварійно-рятувальних автомобілів проводиться індивідуально за замовленням головних управлінь (управлінь) МНС України в Автономній Республиці Крим, областях, містах Києві та Севастополі.

3.6. Пожежні димовисмоктувачі

3.6.1. Заходи безпеки під час експлуатації димовисмоктувачів мають відповідати вимогам Правил безпеки при експлуатації електроустановок пожежних автомобілів та причепів (додаток 10).

3.6.2. На корпусах димовисмоктувачів та вентиляторів з робочими органами, що обертаються, має бути вказаний стрілкою напрям обертання. Робочий орган повинен мати захисну огорожу.

3.6.3. Органи управління димовисмоктувачів та вентиляторів слід розташовувати в безпечній зоні. Форма та значення зусилля, що прикладається, мають відповідати діючим нормам.

3.7. Заходи безпеки при проведенні технічного обслуговування пожежних автомобілів

3.7.1. При діагностуванні технічного стану пожежних автомобілів

3.7.1.1. Для визначення необхідності обслуговування чи ремонту пожежного автомобіля, агрегату, механізму чи приладу застосовують нормативні значення діагностичних параметрів.

3.7.1.2. При діагностуванні виміряють фактичне значення параметра технічного стану автомобіля чи його агрегату, порівнюють з допустимими чи граничними значеннями цього параметра, виносять рішення щодо необхідності регулювання чи ремонту механізму. Регулювальні роботи, що не вимагають значних працевитрат, виконуються при діагностуванні.

3.7.1.3. Діагностування пожежних автомобілів і обладнання проводиться на посту технічного діагностування у виробничо-технічних центрах, загоні (частині) технічної служби, на постах ТО у пожежних частинах чи із застосуванням пересувних діагностичних лабораторій.

3.7.1.4. Підтримування порядку на посту технічного обслуговування і організація його роботи покладається на начальника (заст. начальника) частини і старшого техніка (старшого водія).

3.7.1.5. До роботи на діагностичних стендах з пристосуваннями і приладами допускаються оператори, які пройшли спеціальний інструктаж з безпеки праці і вивчили правила експлуатації діагностичного обладнання.

3.7.1.6. Пульти управління, апаратні шафи, блоки барабанів, роликів та інше електротехнічне обладнання поста діагностики мають бути надійно заземлені.

3.7.1.7. Забороняється працювати на стендах зі знятими кожухами, щитами, огорожами.

3.7.1.8. Перед ремонтом, технічним обслуговуванням чи монтажем вузлів з електрообладнанням зі стендів необхідно знімати (відключати) напругу. При підготовці до роботи необхідно перевірити кріплення усіх вузлів і деталей; наявність, справність і кріплення захисних огорож і заземляючих проводів; справність підйомних механізмів та інших пристосувань; достатність освітлення робочого місця і шляхів руху автомобіля.

3.7.1.9. Забороняється під час роботи стендів відкривати пульти управління, збільшувати частоту обертання ротора електричної машини вище припустимої.

3.7.1.10. Автомобіль установлює і закріплює на стенді тільки оператор. Закріплення автомобіля на стенді здійснюється фіксуючим пристроєм і башмаками, які підкладаються під обидва передні або обидва задні колеса. Під час роботи автомобіля на стенді відпрацьовані гази з глушителя автомобіля мають

примусово відводитися через місцевий відсмоктувач за допомогою накидного шлангу через газовідведення або безшланговим відсмоктувачем. Виїзд автомобіля зі стенду здійснюється оператором при піднятому пневмопідйомнику чи застопорених барабанах. При цьому датчики приладів мають бути відключені і зняті з агрегатів. Забірник відпрацьованих газів відводиться у бік.

3.7.1.11. Один раз на місяць необхідно відкривати люки, кришки електричних машин і продувати стисненим повітрям контактні кільця, щітки і щіткоутримувачі для очищення від мідграфітового пилу. У кінці зміни слід знеструмити стенд, перекрити крани паливних баків, паливовимірювачів, перекрити вентиль подачі стисненого повітря. У разі тривалих перерв у роботі необхідно злити пальне зі скляних витратомірів і гумових трубопроводів.

3.7.1.12. Виробниче приміщення має відповідати вимогам технічної естетики.

3.7.1.13. Переміщення пожежних автомобілів з поста на пост дозволяється тільки після вмикання сигналу (звукового, світлового), при цьому водію слід впевнитися у безпеці переміщення автомобіля (відсутності на шляху його прямування людей, сторонніх предметів та інших перешкод). Пости діагностики (техобслуговування) повинні мати сигнали аварійної зупинки.

3.7.1.14. При стендовому діагностуванні категорично забороняється:

- знаходитись у канаві для огляду і стояти на шляху руху автомобіля під час заїзду або виїзду зі стенду;
- працювати на стенді без повної фіксації автомобіля;
- перебувати стороннім особам у канаві для огляду, стояти на бігових барабанах (роликах);
- торкатись частин трансмісій автомобіля, які обертаються, а також гальмівної установки під час роботи стендів;
- відкривати задні стінки пультів управління та регулювати пристрої і прилади стенду при ввімкненому рубильнику електропостачання;
- проводити діагностування автомобілів при несправному електрообладнанні стенду;
- вмикати різноманітні з’єднувальні муфти до повної зупинки електрогальмівного стенду і бігових барабанів, та розливати чи розбризкувати бензин при підключенні приладу для вимірювання витрат палива;
- проводити контроль діагностичних параметрів трансмісій автомобіля без оператора за кермом автомобіля;
- проводити діагностування автомобіля при непідключеному заборнику відпрацьованих газів і вимкненій припливно-витяжній вентиляції.

3.7.1.15. При перевірці автомобіля система газовідведення повинна бути підключена до вихлопної системи автомобіля.

3.7.1.16. Приміщення діагностики (пост) обладнується вогнегасниками, аптечками першої допомоги, бачками (фонтанчиками) для питної води.

3.7.1.17. На постах діагностування вивішуються правила з охорони праці, а також плакати про безпечне проведення робіт.

3.7.2. При ТО-1, ТО-2, сезонному обслуговуванні

3.7.2.1. Загальна система заходів з безпеки праці при ремонті автомобілів має відповідати ГОСТ 12.4.009-83, ГОСТ 26938-95, ГОСТ 12.2.037-78, ГОСТ 12.2.003-91, ГОСТ 12.3.002-75.

3.7.2.2. Технічне обслуговування автомобілів проводиться у приміщеннях чи на постах, що забезпечені природною і примусовою вентиляцією. При цьому необхідно дотримуватись таких вимог:

- всі операції із закріплення та регулювання (ТО-1 і ТО-2) необхідно виконувати у послідовності, яка вказана у технологічних картах;
- послідовність виконання обов'язкового обсягу робіт має виключати можливість одночасної роботи зверху і знизу біля того чи іншого вузла (агрегату) автомобіля;
- після установки автомобіля на канаву для огляду на рульове колесо закріплюють табличку: "Двигун не запускати - працюють люди". Перед виїздом чи з'їздом з канави, естакади, підлогового підйомника необхідно переконатися у відсутності предметів чи людей на шляху руху автомобіля. При встановленні автомобіля на пост технічного обслуговування слід загальмувати його стоянковим гальмом, вимкнути запалювання, ввімкнути нижчу передачу в коробці передач, під колеса покласти не менше двох упорів (башмаків);
- забороняється виконувати роботу без спеціальних упорів (козлів), що запобігають самовільному опусканню автомобіля чи його окремих частин при роботах, які вимагають підняття автомобіля за допомогою домкратів, талей та інших підйомних механізмів;
- при піднятті (підвішуванні) одного колеса (осі) біля домкрата встановлюється упор (козел), а під колеса другого моста ставляться "башмаки". Перед початком обслуговування на механізмі управління підйомником вивішують табличку: "Не торкати - під автомобілем працюють люди". Забороняється піднімати або підвішувати автомобіль за буксирні крюки. Щоб уникнути його самовільного опускання під раму гідравлічного підйомника підставляють упори-штанги, що регулюються по висоті;
- забороняється виконувати технічне обслуговування автомобіля при працюючому двигуні, за винятком випадків перевірки регулювання двигуна і гальм. Недопустиме випробування гальмівних механізмів під час руху всередині приміщення. Для їх випробувань необхідний спеціально виділений майданчик або стенд;
- робота двигуна перевіряється при ввімкнених стоянкових гальмах і нейтральному положенні важеля переключення передач (при цьому вмикається вентиляція і використовуються газовідведення);
- операцію з регулювання зчеплення на автомобілях з карбюраторними двигунами мають виконувати дві особи. Один з них прокручує колінчатий вал за допомогою пускової ручки, при цьому мають бути вжиті запобіжні заходи проти запуску двигуна;
- важкодоступні місця на автомобілі необхідно змащувати за допомогою наконечників, що з’єднані з пістолетами за допомогою гнучких шлангів або наконечників із шарнірами;
- при перевірці рівня мастила в агрегатах для освітлення слід використовувати тільки переносні лампи. Використовувати для цієї мети відкритий вогонь забороняється;

- при технічному обслуговуванні дозволяється користуватись лише справним, спеціально призначеним інструментом;

- не можна нарощувати ключі іншими ключами чи трубками, використовувати прокладки між зевом ключа і гранями болтів та гайок, бити по ключу при відкручуванні чи закручуванні. Забороняється використовувати важелі або надставки для збільшення плеча гайкових ключів;

- при операціях кріплення необхідно користуватись переважно накидними або торцевими ключами, у важкодоступних місцях при обмеженому куті повороту доцільно користуватися ключами з тріскачками (храповим механізмом). Не слід повертати ключі по колу, тому що можливі їх зриви;

- шиномонтажні роботи проводяться тільки за допомогою спеціального зйомника у призначеному для цього місці. Забороняється вибивати диски кувалдою, демонтувати колеса шляхом наїзду на них автомобілів тощо. Накачування змонтованої шини дозволяється проводити в спеціальній огорожі або з використанням інших пристроїв, що запобігають вискакуванню замкового кільця і розриву покришки, що може нанести травму тому, хто працює;

- при роботі, що пов'язана з провертанням колінчатого і карданного валів, необхідно додатково перевірити вимкнення запалювання, важіль коробки передач встановити в нейтральне положення, визволити важіль стоянкового гальма, а після їх виконання затягнути стоянкове гальмо і знову ввімкнути нижчу передачу;

- забороняється обслуговування трансмісії під час роботи двигуна;

- на агрегатно-механічній дільниці для виконання монтажно-демонтажних робіт під час ремонту агрегатів використовують стенди, що відповідають своєму призначенню;

- корпуси електродвигунів, верстатів і обладнання, а також пульти управління надійно заземлюються. Забороняється працювати на верстатах і обладнанні без їх заземлення;

- паяльні лампи, електричний і пневматичний інструмент видаються тільки особам, які пройшли інструктаж і знають правила користування ним;

- забороняється користуватися електроінструментом з несправною ізоляцією струмопровідних частин або при відсутності у них пристрою заземлення;

- при зніманні і встановленні ресор необхідно попередньо розвантажити їх шляхом підняття рами й встановлення їх на козли;

- виконувати будь-які роботи на автомобілі, який вивішено тільки на одних підйомних механізмах (домкратах, талях і т.п.), забороняється. Не можна підкладати під вивішений автомобіль диски коліс, цеглу, каміння та інші сторонні предмети;

- підйомники і домкрати випробовуються один раз на 6 місяців (разом з проведенням робіт по ТО-2 пожежних автомобілів) статичним навантаженням, більшим за гранично допустиме за паспортом на 10% протягом 10 хв з вантажем у верхньому крайньому положенні. У гідравлічних домкратах падіння тиску рідини у кінці випробування має бути не більшим за 5%.

3.7.3. При заступанні на чергування, при проведенні навчань, занять, на пожежі, після роботи на пожежі пожежних автомобілів

3.7.3.1. Пожежний автомобіль перед постановкою на чергування має пройти щоденне технічне обслуговування (далі - ЩТО), яке виконується заступаючим і змінним водіями.

3.7.3.2. Виявивши несправність пожежного автомобіля, водій, який прийняв автомобіль, зобов'язаний негайно доповісти про це командиру відділення (начальнику караулу) і вжити заходів щодо усунення несправностей.

3.7.3.3. Прийнявши автомобіль, водій відповідає за технічний стан автомобіля, а також вживає заходів щодо усунення несправностей, що виявлені під час його чергування.

3.7.3.4. Відповідальність за утримання пожежно-технічного обладнання пожежних автомобілів у справності і чистоті покладається на командирів відділень, за якими закріплено автомобіль.

3.7.3.5. При зміні караулу пожежно-технічне обладнання приймається заступаючим на чергування командиром відділення і особовим складом бойового розрахунку обслуги згідно з табелем належності. У разі виявлення несправностей окремих видів обладнання командир відділення доповідає про це начальнику караулу і вживає невідкладних заходів щодо заміни його на справне.

3.7.3.6. Догляд за автомобілями, пожежно-технічним озброєнням виконується щоденно особовим складом бойового розрахунку чергового караулу в установлений розкладом дня час. Справність пожежно-технічного обладнання, яке призначене для роботи на висоті і рятування людей (драбини, рятувальні мотузки, пояси і карабіни), перевіряється при заступанні на чергування особисто командиром відділення.

3.7.3.7. При технічному обслуговуванні на пожежі (навчанні, занятті) необхідно:

- встановити пожежний автомобіль на відстані, безпечній від впливу вогню (теплового випромінювання) і не ближче 1,5-2,5 м від задньої осі до джерела води;
- всмоктувальні рукава не повинні мати різких перегинань, а всмоктувальна сітка має бути повністю занурена у воду і перебувати нижче від рівня води (не менш ніж на 200 мм);
- при роботі насоса через кожен час змащувати його підшипники і сальники (обертанням на 2-3 оберти кришок ковпачкових маслянок при відкритих краниках);
- перевіряти, чи не просочується вода через з'єднання і сальники насоса, вихідні вентилі, а також із системи охолодження двигуна (основної і додаткової);
- перевіряти, чи не просочується мастило з двигуна, коробки передач і коробки відбору потужності;
- перевіряти, чи не підтікає рідина з вузлів і систем гідравлічних приводів;
- слідкувати за тиском мастила в двигуні. При середніх обертах колінчастого вала двигуна тиск має бути не менше 0,2 МПа (2,0 кгс/см^2).

3.7.3.8. Технічне обслуговування автомобіля та пожежно-технічного озброєння після повернення з пожежі (навчання) проводиться водієм, за яким закріплено автомобіль, та особовим складом під керівництвом старшого водія на посту ТО пожежної частини згідно з Інструкцією по експлуатації.

3.7.3.9. Після закінчення роботи на пожежі чи навчанні необхідно:

- у разі подачі піни промити чистою водою всі внутрішні порожнини насоса і прохідні канали пінозмішувача;
- відкрити крани і випустити воду з робочої порожнини насоса, після чого крани закрити.

У холодну пору року напірні патрубки і зливні крани насоса тримати відкритими, закриваючи їх тільки при роботі насоса і перевірці його на вакуумну герметичність.

3.7.4. Під час заправки пально-мастильними матеріалами, вогнегасними речовинами

3.7.4.1. Заправка автомобілів ПММ повинна проводитися тільки за допомогою шлангів від бензоколонок і автобензозаправників. Заправка з каністр, відер та інших ємкостей забороняється. Заправка мастильними матеріалами має проводитись за допомогою насосів чи вимірювальної ємкості в спеціально відведених місцях, уникаючи розливання нафтопродуктів і їх підтікання. Всі розлиті нафтопродукти слід засипати піском, тирсою, хлорним вапном та негайно прибратися. При цьому можна застосовувати теплу воду.

Не допускається заправляти автомобілі:

- в приміщенні гаража;
- під час перебування особового складу в кабіні бойової обслуги;
- при працюючому двигуні.

Не допускається також використання поблизу місця заправки відкритого вогню і паління під час заправки.

Забороняється залишати порожню тару з-під пального та мастильних матеріалів у приміщеннях для обслуговування автомобілів.

3.7.4.2. Особливу обережність слід виявляти при роботі з етилованим бензином, який може призвести до тяжкого отруєння. Забороняється використовувати його для миття рук, деталей, чищення одягу; всмоктувати бензин та продувати трубопроводи і прилади системи живлення за допомогою рота. Перевозити і зберігати бензин слід тільки в закритій тарі з написом "Етилований бензин - отрута".

Ділянки шкірного покриву, на які попав етилований бензин, промивають гасом, а потім теплою водою з милом.

3.7.4.3. Під час заправки автомобіля піноутворювачем особовий склад має бути забезпечений засобами індивідуального захисту згідно з ГОСТ 12.4.011 та відповідно до розділу 2.15 цих Правил.

Заправка пожежних автомобілів порошком і піноутворювачем повинна бути механізована. При заправці автомобіля вручну необхідно застосовувати мірні ємності, знімні драбини чи спеціальні пересувні майданчики.

При цьому забороняється застосування джерел відкритого вогню, а також не допускається розливання чи підтікання піноутворювача.

Порядок заправки автомобіля порошком і завантаження цистерни за допомогою вакуумної установки і вручну визначається спеціальною інструкцією з експлуатації автомобіля.

3.7.4.4. Вакуумна установка має бути змонтована у провітрюваному приміщенні. При її використанні для заправки автомобіля порошком необхідно:

- перевірити кріплення електродвигуна, електропроводів і вакуумного насоса, стан напівмуфти;
- увімкнути вакуумну установку тільки після приєднання шланга для завантаження порошку до кришки люка цистерни.

3.7.4.5. Забороняється заправка порошків у приміщенні гаража, а також з'єднання вакуумної установки з комунікаціями автомобіля металевими трубами або шлангами з металевою спіраллю, тому що при порушенні ізоляції електродвигуна чи проводів працівники можуть бути уражені електричним струмом. При завантажуванні порошку в цистерну вручну особовий склад має працювати у респіраторах і захисних окулярах, а для підйому і спуску використовувати драбини або спеціальні пересувні майданчики.

4. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ДО ПОЖЕЖНОГО, АВАРІЙНО-РЯТУВАЛЬНОГО ОБЛАДНАННЯ ТА ОСНАЩЕННЯ, ПРИЛАДІВ, УСТАТКУВАННЯ, ПРИСТРОЇВ, ЗАСОБІВ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАХИСТУ

4.1. Загальні положення

4.1.1. Пожежне, аварійне-рятувальне обладнання та оснащення, прилади, устаткування, пристрої, засоби індивідуального захисту, що перебувають на озброєнні пожежної охорони, мають забезпечувати безпечну роботу, збереження здоров'я особового складу та відповідати вимогам спеціалізованих державних стандартів та технічних умов. Експлуатація їх у несправному стані забороняється. Технічний стан та придатність до використання визначаються під час проведення технічних обслуговувань, випробувань, або їх прийому караулом, що заступає на чергування.

4.1.2. Види, періодичність та переліки основних операцій, технічного обслуговування і випробування встановлені в технічних умовах та в інструкціях заводів-виробників на даний тип обладнання.

Технічне обслуговування пожежного, аварійно-рятувального обладнання проводиться з метою забезпечення його постійної технічної готовності, безпечної експлуатації, попередження виникнення несправностей, їх виявлення та своєчасного усунення.

Випробування пожежного, аварійно-рятувального обладнання та спорядження проводиться перед постановкою на бойове чергування та періодично в процесі експлуатації метрологічно повіреними засобами вимірювання. Результати випробувань реєструються в спеціальному журналі (додаток 11).

Стан та придатність до використання бойового одягу та спорядження визначаються зовнішнім оглядом, який проводиться пожежниками, командирами відділень та начальниками караулів при заступанні на чергування.

4.1.3. Відповідальність за своєчасне та якісне технічне обслуговування і випробування пожежного та аварійно-рятувального обладнання, спорядження та бойового одягу покладається на начальників пожежних частин.

Вони зобов'язані забезпечити проведення технічного обслуговування та випробування в установлені терміни.

4.1.4. Усі предмети пожежного, аварійно-рятувального обладнання, апарати, прилади та спорядження з часу їх надходження до пожежної частини (загону) підлягають обліку. Вони повинні маркуватися з вказівкою інвентарного номера, який у процесі експлуатації протягом усього періоду перебування в пожежній частині (загоні) не змінюється.

Пожежні карабіни таврованню не підлягають, а обліковуються за інвентарним номером пожежного пояса в комплекті.

4.1.5. Пожежне, аварійно-рятувальне обладнання, прилади та апарати розташовуються на пожежних автомобілях таким чином, щоб вони надійно закріплювались, легко знімались та виключали можливість нанесення травми при їх зніманні та складанні. Зміна встановленого порядку розташування пожежного, аварійно-рятувального обладнання та його кількості на автомобілях може бути допущена тільки з письмового дозволу начальника головних управлінь (управлінь) МНС України в Автономній Республиці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, після всебічного розгляду умов, що забезпечують безпечну експлуатацію автомобіля та обладнання в кожному конкретному випадку.

4.1.6. Навчання, перепідготовка, допуск при роботі з пневмо-, гідроінструментом, електроагрегатами, та двигунами внутрішнього згорання здійснюється через Навчально-методичні центри цивільного захисту та безпеки життєдіяльності в структурних підрозділах Міністерства (урядових органів державного управління, департаментів та самостійних структурних підрозділів центрального апарату МНС України, головних управлінь (управлінь) МНС України в Автономній Республиці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, науково-дослідних установ, навчальних закладів МНС України, аварійно-рятувальних загонів, підприємств тощо.

4.2. Силові установки пожежних, аварійно-рятувальних і автомобілів першої допомоги

4.2.1. Заходи безпеки при експлуатації електричних силових установок мають відповідати вимогам Правил безпеки під час експлуатації електроустановок пожежних автомобілів та причепів (додаток 10).

4.3. Підіймальні механізми пожежних рукавів

4.3.1. Механізми підйому пожежних рукавів (лебідки) виготовляються, експлуатуються, оглядаються та ремонтуються відповідно до вимог ГОСТ 12.3.009-76, ГОСТ 12.3.020-80, ДНАОП 0.00 - 1.03 - 93 Правила будови і безпечної експлуатації вантажо - підіймальних кранів.

4.3.2. Відповідальність за забезпечення справного стану та безпечної експлуатації електролебідок та ручних підйомників покладається наказом по

частині (загону) на осіб начальницького складу. В паспорті лебідки зазначається номер і дата наказу про призначення відповідальної особи, її посада, прізвище, ім'я та по батькові.

4.3.3. Поліспасти, блоки, що застосовуються при підйомі вантажу лебідкою, влаштовуються так, щоб самовільне спадання троса та заклинення його поміж блоками та обоймою було неможливе. На корпусі (кришці) редуктора лебідки вказується номер лебідки, її вантажопідйомність та дата останнього випробування. Діаметр вантажопідіймального троса має відповідати діаметру барабана та вазі вантажу, що піднімається, з коефіцієнтом запасу міцності не менше ніж 6.

4.3.4. Приміщення для сушіння та миття рукавів обладнуються лебідкою для підйому рукавів, пускова апаратура якої розташовується знизу та на верхньому майданчику сушильної башти (електроосвітлення - захисного виконання). Шахта сушильної башти відділяється від приміщення мийки екраном чи дверима.

4.3.5. Під час роботи механізму підйому рукавів забороняється:

- виправляти руками неправильне намотування каната на барабані;
- змінювати роботу лебідки з прямого ходу на зворотний без повної зупинки;
- працювати з несправними гальмами чи іншими несправностями у механізмах лебідки чи електропідйомника;
- працювати зі знятими кожухами огорожі;
- працювати на електричній лебідці без надійного її заземлення;
- застосовувати для підйому вантажу зрощені канати або ті, що мають механічні пошкодження;
- підіймати вантаж над людьми.

4.3.6. Лебідки перед запуском їх у роботу, а також періодично, через кожні 12 місяців, підлягають технічному огляду.

При цьому, в першу чергу, перевіряються в роботі механізми, прилади безпеки, гальма та органи управління.

Випробування вказаних механізмів проводиться згідно з відповідними інструкціями заводів-виробників і вимогами нормативних актів.

Результати оглядів і випробувань механізмів заносяться в паспорт.

4.4. Пневмо-, гідроінструмент

4.4.1. Пневмо-, гідроінструмент має відповідати вимогам ГОСТів і технічних умов підприємства-виробника.

4.4.2. Довговічність інструменту і безпека праці з ним забезпечуються справним утриманням, щоденним контролем за його станом і своєчасним технічним обслуговуванням. Справність інструменту визначається зовнішнім оглядом і випробуванням.

Робота з пневмо-, гідроінструментом має проводитись у спецодязі (комбінезоні), захисних рукавицях (крагах), касці і захисних окулярах.

4.4.3. Пневмо-, гідроінструмент повинен:

- мати значення параметрів вібрації, що не перевищують установлених вимог;

- мати параметри шуму, що не перевищують активні рівні звукової потужності, установлені в стандартах і технічних умовах на машини конкретного виду;

- автоматично відключатися при закінченні дії на органи управління;

- забезпечувати працездатність і безпеку в умовах зрошування водою.

4.4.4. Для обслуговування інструменту, регулювання і наладки допускається особовий склад, який пройшов спеціальне навчання і призначений наказом начальника частини.

4.4.5. При роботі з пневмо-, гідроінструментом необхідно:

- під час роботи з конструкціями і механізмами, що перебувають під напругою, провести їх знеструмлення;

- слідкувати за робочою магістраллю інструменту, не допускати її зламу, перегину та інших пошкоджень, здатних призвести до зупинки чи пошкодження механізму;

- уважно слідкувати за обстановкою у робочій зоні, знати і додержуватись безпечних прийомів роботи з інструментом залежно від виду матеріалу і особливості конструкції пристроїв, що знаходяться у безпосередньому контакті з інструментом;

- обережно і обачливо проводити прийоми роботи з інструментом при рятувальних роботах, здатних травмувати потерпілих.

4.4.6. Під час рятування людей і майна проводиться обсяг робіт, який включає різні види операцій, для виконання яких необхідний інструмент, використання якого потребує знання особливих заходів безпеки, які зобов'язаний знати працюючий з цим інструментом оператор.

4.5. Пневмокомпресори

4.5.1. Стаціонарні та пересувні компресорні установки мають експлуатуватися, ремонтуватися та випробовуватись згідно з діючими правилами для посудин, що працюють під тиском. Результати випробувань заносяться в паспорт, а на установці зазначається дата чергового випробування.

4.5.2. Компресори, що застосовуються для подачі повітря при технічному обслуговуванні та ремонті машин, монтуються в спеціальному, відведеному для цих цілей місці, з дотриманням вимог, що забезпечують їх безпечну роботу:

- у гаражах, де є стаціонарні або пересувні компресори, їх необхідно огородити металевою сіткою чи решіткою;

- частини компресора та приводів до нього, що обертаються, закриваються огорожею;

- електрична частина компресора має експлуатуватися відповідно до вимог ПУЭ;

- компресорні установки постачаються необхідною контрольно-вимірювальною апаратурою. Манометри та натяжні гайки пружинних запобіжних клапанів мають бути перевірені та опломбовані. Перевірка манометрів та їх опломбування проводяться щороку, а також після проведення ремонту установок:

- біля кожного компресора вивішується інструкція з безпеки праці під час роботи на ньому. За правильну та безпечну експлуатацію компресорної установки наказом начальника частини (загону) призначається відповідальний із осіб начальницького складу;

- робота компресора негайно припиняється при виявленні технічної несправності;

- при роботі на компресорній установці необхідно звертати особливу увагу на стан запобіжних клапанів;

- не рідше 1 разу за зміну робити їх продувку;

- у зимовий час видаляти конденсат із резервуару та масло-вологопоглинача після кожної зупинки компресора;

- до роботи на пневмокомпресорах, а також до їх обслуговування, регулювання і наладки допускається особовий склад, який пройшов спеціальне навчання, перевірку знань, отримав відповідне посвідчення і призначений наказом начальника частини.

4.6. Електрозахисні засоби

4.6.1. Придатність до роботи захисних ізольованих засобів визначається випробуванням та зовнішнім оглядом.

4.6.2. Випробування електрозахисних засобів проводяться спеціальними лабораторіями, які мають на це дозвіл органів Держенергонагляду. Результати випробувань оформляються актом, який зберігається до проведення наступного випробування. На рукавицях, ботах та килимках ставиться штамп із зазначенням терміну наступного випробування.

Термін проведення випробувань:

- рукавиці гумові діелектричні - один раз на 6 місяців;

- галоші гумові діелектричні - один раз на рік;

- ножиці для різки електропроводів з ізольованими ручками - один раз на рік;

- боти гумові діелектричні - один раз на три роки.

Придатність до роботи килимків діелектричних визначається тільки зовнішнім оглядом.

4.6.3. Зовнішній огляд електрозахисних засобів проводиться щодня при заступанні на чергування пожежником, за котрим вони закріплені.

4.6.4. Зовнішніми ознаками, які визначають непридатність засобів електричного захисту, є:

- для ножиць - пошкодження ізоляції на ручках та відсутність упорних кілець;

- для гумових рукавиць, галош (ботів), килимків - проколи, розриви, наявність отворів;

- для переносного заземлення - руйнування контактних сполучень, порушення механічної міцності мідних жил (обривання більше 10% мідних жил).

4.6.5. Усі засоби електричного захисту, які не пройшли в установлені терміни випробування, є непридатними для використання.

4.6.6. Електрозахисні засоби зберігаються на автомобілях окремо від іншого інструменту в зачохленому вигляді.

4.7. Електрифікований інструмент та прилади для освітлення

4.7.1. Забороняється використовувати електрифікований інструмент та прилади освітлення при:

- порушенні цілісності електричної ізоляції проводів, інструменту, приладів;

- слабкому закріпленні окремих частин інструменту та приладів чи їх деформації;

- інших несправностях інструменту та приладів, що не забезпечують безпеку роботи.

4.7.2. Експлуатація електрифікованого інструменту та приладів освітлення мають проводитись з дотриманням вимог, що зазначені в інструкціях заводів-виробників та діючих стандартах, а також у додатку 10. Усі інструкції та прилади повинні мати інвентарні номери. Корпуси виносних приймачів електроенергії повинні мати електрозв'язок з шасі автомобіля.

4.7.3. Випробування електроінструменту та приладів освітлення проводяться у строки та згідно з програмами, що викладені в технічних паспортах та відомчих технічних умовах на ці вироби.

4.7.4. Особовий склад, який працює з виносним електрообладнанням (прожекторами, електроінструментами, димососами та ін.) має пройти підготовку в обсязі першої кваліфікаційної групи щодо заходів безпеки - не менше 12 годин (додаток 15).

4.7.5. Технічне обслуговування і перевірка справності електрифікованого інструменту та приладів електроосвітлення, якими укомплектовані пожежні автомобілі, виконується кожен день при зміні караулу, після кожного застосування, ремонту, а також у терміни, що вказані в технічних паспортах чи інструкціях щодо їх експлуатації.

4.8. Пожежний ручний механізований інструмент

4.8.1. Технічне обслуговування та перевірку справності механізованого інструменту, яким укомплектовані пожежні автомобілі, проводять щодня при зміні караулів, після кожного застосування, ремонту, а також у строки, указані в технічних паспортах чи інструкціях щодо їх експлуатації.

4.8.2. Механізований інструмент має відповідати вимогам стандартів та мати:

- автоматичне відключення ріжучих частин деталей, що обертаються, при закінченні впливу на органи управління;
- захисний кожух, що закриває ріжучу частину абразивного круга не менше ніж на 170^0;
- вихід відпрацьованих газів, що направлені в бік від органів дихання оператора та не забруднює зону його дихання шкідливими домішками понад норму, встановлену ГОСТ 12.1.005-88.

4.8.3. До роботи з механізованим інструментом допускаються особи, призначені наказом начальника пожежної частини, після проходження спеціального навчання, перевірки знань та отримання посвідчення встановленого зразка.

4.9. Пожежний ручний інструмент та інвентар

4.9.1. Пожежний інструмент та інвентар (ломи, багри, крюки, лопати, сокири, пилки тощо) повинні мати форму та масу, що відповідають ергономічним вимогам і вимогам стандартів та технічних умов.

4.9.2. Металеві частини сокир та багрів мають бути надійно насаджені на ручки. Міцність насадки встановлюється в стандартах та технічних умовах на інструменти конкретного виду.

4.9.3. Дерев'яні ручки мають виготовлятися з міцних порід деревини, не мати ознак псування, сучків, тріщин та сколів.

4.9.4. Довговічність інструменту (інвентарю) та безпечна робота з ним забезпечуються утриманням його у справному стані, щоденним контролем за його станом та своєчасним технічним обслуговуванням. Придатність інструменту (інвентарю) визначається зовнішнім оглядом при зміні чергування. З метою запобігання нещасним випадкам при роботі з інструментом (інвентарем) при його огляді належить звертати увагу на якість насадки інструменту на ручки та чистоту робочої поверхні. Тріщини, сколи та інші дефекти не допускаються.

Сокири, пилки, ножиці для різки металевих решіток мають зберігатися в чохлах.

4.10. Газорізальні апарати

4.10.1. До роботи з газорізальними апаратами допускаються особи, які пройшли спеціальну підготовку та мають кваліфікаційне посвідчення на право проведення робіт і призначені наказом начальника частини.

4.10.2. Вимоги безпеки - за ГОСТ 12.2.008-75.

Перед тим, як заступити на чергування, газорізальник зобов'язаний:

- перевірити справність спеціального одягу та захисних окулярів;
- зовнішнім оглядом переконатися у справності та чистоті різака, шлангів, редукторів, приладів та надійному кріпленні балонів;
- перевірити тиск у балонах апарата, який має бути в ацетиленовому - не менше ніж 1 МПа (10 кгс/см^2), а в кисневому - не менше ніж 10 МПа (100 кгс/см^2).

4.10.3. Роботу з газорізальним апаратом необхідно проводити в суворій відповідності до вимог діючих правил безпеки праці при газополум'яновій обробці металу. Перенесення та перевезення балонів (порожніх та наповнених) допускається тільки за наявності ковпаків та заглушок на штуцерах вентилів. Забороняється знімати ковпаки балонів ударами молотка чи інших металевих предметів, які можуть викликати іскру. Не допускаються до експлуатації балони:

- які не мають установленого клейма;
- з несправними вентилями та зіпсованими (слабко насадженими) башмаками;
- з пошкодженими корпусами (вм'ятини, тріщини, корозія);
- з наявністю на штуцері жирів, мастил, бруду;
- при відсутності пофарбування та написів;
- при закінченні терміну переогляду.

4.10.4. Якщо балон неможливо використовувати через несправність вентиля, то на ньому робиться напис: "Обережно, повний" і він повертається на завод-виробник. Після кожного застосування на пожежі справність газорізальних апаратів перевіряється згідно з інструкцією з експлуатації. Герметичність з'єднань дозволяється перевіряти тільки мильним розчином. Переогляд балонів проводиться згідно з правилами, встановленими Держпромгірнаглядом.

4.10.5. Газорізальник зобов'язаний виконувати тільки ті роботи, які йому доручає керівник гасіння пожежі (чи його особистий начальник). При цьому газорізальник має особисто переконатися, що робота з різальним апаратом на вказаній дільниці не призведе до вибуху, пожежі чи аварії.

4.10.6. Випробування газорізальних апаратів проводяться у строки та згідно з програмами, що викладені в технічних паспортах та відомчих технічних умовах на ці вироби.

4.11. Рукавні затримки

4.11.1. Рукавна затримка - пристрій для закріплювання на висоті напірної рукавної лінії.

4.11.2. Випробування рукавних затримок на міцність проводиться один раз на рік. Для випробування затримка підвішується гаком на плоску поверхню балки (підвіконня). На застебнуту петлю підвішується вага 200 кг на 5 хв. Після зняття навантаження гак рукавної затримки не повинен мати деформації, а тасьма - розривів та пошкоджень.

4.12. Пожежно-рятувальні пристрої

4.12.1. Ручні пожежні драбини

4.12.1.1. До ручних пожежних драбин належать висувна триколінна, драбина-штурмівка, драбина-палиця. Конструкція, їх розміри і вага повинні відповідати стандартам.

4.12.1.2. Під час роботи з ручними пожежними драбинами на заняттях, навчаннях чи на пожежі необхідно:

- не допускати підйому та спуску більше одного чоловіка на драбину-палицю та драбину-штурмівку, а також на одне коліно висувної пожежної драбини;
- утримувати висувну пожежну драбину під час підйому чи спуску людей по ній, а також під час роботи на драбині зі стволом чи інструментом;
- при роботі на драбині зі стволом, шанцевим інструментом закріплюватися за східці за допомогою карабіна;
- при підйомі по висувній пожежній драбині з інструментом вжити заходів, щоб не допустити його падіння;

4.12.1.3. У разі підвішування драбини-штурмівки за підвіконня треба переконатися в надійності її зависання. При використанні драбини-штурмівки для пересування крутими скатами дахів гак драбини закріплюють за коньок даху, внутрішній кут якого не перевищує 90°.

4.12.1.4. При проведенні занять з вивчення пожежниками роботи з драбиною-штурмівкою та висувною пожежною драбиною на майданчиках поверхів навчальної башти виставляються пожежники для надання допомоги тим, хто навчається.

4.12.1.5. Навчання з підйому на поверхи навчальної башти за допомогою драбин-штурмівок можуть проводитися тільки після того, як керівник навчань особисто перевірить стан страхувального пристрою, запобіжної подушки навчальної башти та проінструктує людей, які виділені для страхування на поверхах.

4.12.1.6. Під час проходження пожежниками (курсантами) початкової підготовки їх робота з підйому на поверхи навчальної башти за допомогою драбини-штурмівки без застосування страхувального пристрою не допускається.

4.12.1.7. Під час встановлення висувної пожежної драбини необхідно:

- встановити драбину на відстані 2,5-2,8 м від стіни (кут нахилу до горизонту не повинен перевищувати 75°). Опорна площадка має виключати сковзання чи відхилення драбини від заданого положення;
- висувати коліна драбини рівномірно, без ривків, не допускаючи накручування мотузки (ланцюга) на руки;
- тримати драбину під час висування за тятиви нижнього коліна, не допускаючи обхвату пальцями внутрішньої сторони тятиви;
- підтримувати рівновагу драбини під час її висування;
- перевірити надійність фіксації колін драбини;
- встановлювати її в тих місцях, де вона у разі підйому, нахилу чи падіння не доторкнеться до ліній електричних чи радіомереж. Якщо така можливість відсутня, необхідно для встановлення та убирання драбини виділяти трьох

чоловік, один з яких повинен залишатися для страхування тих, хто піднімається, і висунутої драбини від падіння. Якщо лінії радіомережі підвішені на опорах електроліній, то у разі знеструмлення об'єкта слід спочатку обрізати радіопровід, а потім провід електроліній;

- встановлення драбин до металевої покрівлі об'єкта робити тільки після знеструмлення об'єкта (будівлі).

4.12.1.8. Підйом чи спуск по висувній пожежній драбині допускається після того, як драбина надійно притулена до будівлі (споруди) та підтримується за тятиву нижнього коліна пожежником.

4.12.1.9. У разі висування драбини не на повну довжину її встановлення має проводитися так, щоб верхній край драбини знаходився вище верхньої опорної поверхні на відстані не менше 1 м від неї.

4.12.1.10. Під час підйому (спуску) по драбині слід дивитися перед собою, охоплюючи щаблі пальцями.

Випробування ручних пожежних драбин

4.12.1.11. Драбини мають піддаватися випробуванням 1 раз на рік та після кожного ремонту. Перед використанням їх на змаганнях на них надаються акти. Забороняється використовувати драбини, що мають несправності, пошкодження основних частин або що не пройшли випробувань.

Під час проведення зовнішнього огляду всіх типів драбин перевіряється стан тятив та щаблів. На поверхнях драбин не має бути тріщин, забоїн, вм’ятин та слідів корозії.

Крім того, у драбини-штурмівки перевіряється стан гака та страхуючих тросів дерев’яної драбини. Гак не повинен бути викривленим та хитатися. Страхуючий трос має бути цілим і знаходитися у пазах тятив.

У висувної драбини додатково перевіряється стан кріплення арматури, троса та мотузки механізму висування та фіксації колін.

Під час перевірки розкладання-складання драбина-палиця має легко розкладатися, вільно та щільно складатися.

4.12.1.12. Під час випробування на міцність драбина-палиця розкладається і встановлюється на твердий грунт до стіни під кутом $(75\pm5)^0$ до горизонталі. До середини щабля в середині драбини прикладається навантаження:

- (1,2±0,05) кН ((120±5) кгс) - для дерев'яних драбин-палиць;

- (2,0±0,1) кН ((200±10) кгс) - для металевих драбин-палиць. Драбина витримується під дією вказаного навантаження протягом (130±10) с, після чого навантаження знімається.

4.12.1.13. Випробування на міцність драбини-штурмівки складається з двох частин: випробування тятив та гака.

Під час випробування на міцність тятив драбина-штурмівка підвішується на 2-3 зубах гака, розташованих ближче до тятив. До середини щабля в середині драбини прикладається навантаження (2,0±0,1) кН ((200±10) кгс). Драбина витримується під дією вказаного навантаження протягом (130±10) с, після чого навантаження знімається.

Під час випробування на міцність гака драбина-штурмівка підвішується за великий зуб гака. До обох тятив на висоті другого щабля знизу прикладається навантаження (1,6±0,05) кН ((160±5) кгс). Драбина витримується при вказаному навантаженні протягом (130±10) с, після чого навантаження знімається.

4.12.1.14. Випробування висувної пожежної драбини складається з двох частин: перевірка висування та фіксації колін і випробування на міцність.

Під час перевірки висування та фіксації колін висувної пожежної драбини має проходити плавно, рівномірно, без ривків та заїдань. Зсування колін драбин має проходити під дією власної маси. Фіксуючий пристрій повинен стопорити коліна драбини на будь-якій висоті, що кратна кроку щаблів. Обидва гаки фіксуючого пристрою мають входити до зачеплення зі щаблями коліна, що розташоване вище.

4.12.1.15. Під час випробування на міцність висувна пожежна драбина встановлюється на твердий грунт, висувається на повну довжину і притуляється до стіни під кутом (75±5) ^{0} до горизонталі (на відстані 2-3,5 м від стіни). До драбини послідовно прикладаються такі навантаження:

- (1,0±0,05) кН ((100±5) кгс) - одночасно на кожне коліно посередині його довжини, яке прикладене до середини щабля;
- (2,0±0,05) кН ((200±10) кгс) - на друге коліно посередині його довжини, яке прикладене до середини щабля.

Драбина витримується при кожному зазначеному навантаженні протягом (130±10) с, після чого навантаження знімається.

Мотузка драбини повинна витримати натяг у 200 кг без деформації і пошкоджень.

4.12.1.16. Після випробувань всі типи драбин не повинні мати залишкової деформації та пошкоджень деталей, що визначається візуально, драбина-палиця має легко розкладатися, вільно та щільно складатися, коліна висувної драбини вільно висуватися та зсуватися, драбина-штурмівка не повинна мати пошкоджень та тріщин гака.

Примітка: Під час випробування ручних пожежних драбин на міцність для створення навантаження можуть застосовуватись як вантажі, так і поліспаст та динамометр.

4.12.2. Мотузки пожежні рятувальні

4.12.2.1. Рятувальні мотузки, що перебувають на озброєнні, повинні відповідати вимогам технічної документації заводів-виробників, мати коуші, зберігатися в сумках-чохлах, змотаними у клубок. Один з кінців мотузки від обв'язки петлі обшивається білою тасьмою (2-3 см завширшки) з інвентарним номером. На чохлі кріпиться бирка із зазначенням дати останнього випробування та інвентарним номером.

4.12.2.2. Рятувальна мотузка перевіряється зовнішнім оглядом начальниками караулів при отриманні, перед використанням на занятті (навчанні) та командирами відділень не рідше одного разу на 10 днів. Мотузка не повинна

мати нерівностей, місцевих потовщень, зморшок шнура мотузки та підвищеної вологості.

4.12.2.3. Під керівництвом начальника караулу має проводитись практична перевірка міцності рятувальної мотузки:

- перед та після кожного використання на занятті (навчанні);
- після кожного використання на пожежі.

Для перевірки на розмотаній та закріпленій одним кінцем мотузці підтягуються та зависають на 1-2 с три чоловіки. Якщо після зняття навантаження подовження рятувальної мотузки збережеться, вона вважається не придатною для рятувальних робіт (занять) і з бойового розрахунку знімається.

4.12.2.4. Спуск по мотузці необхідно здійснювати плавно, без ривків та різких зупинок. У місті стикання мотузки з гострими предметами необхідно використовувати прокладку.

4.12.2.5. Перед постановкою на озброєння та один раз на 6 місяців перевіряється стійкість рятувальної мотузки до дії випробного статичного навантаження. Для випробування мотузку розмотують по всій довжині, один кінець закріплюють, а до другого її кінця прикладають статичне навантаження 400 кг на 3 хв. Після зняття навантаження на мотузці не має бути ніяких пошкоджень, розривів окремих ниток шнура мотузки, відносне залишкове подовження мотузки не повинно перевищувати 10 % початкової її довжини. Вимірювання залишкового подовження мотузок здійснюється через 20±1 хв після зняття навантаження.

4.12.2.6. Статичне навантаження можна створювати як за допомогою ваги, так і за допомогою пристроїв, що дозволяють створити навантаження та виміряти його.

4.12.2.7. Проведення випробовувань мотузок та їх перевірок після використання на пожежах, заняттях (навчаннях) має бути задокументовано.

4.12.2.8. Забороняється використання рятувальних мотузок не за призначенням.

4.12.3. Рятувальні рукава

4.12.3.1. Експлуатацію рукавів мають проводити особи, призначені наказом начальника частини і які повністю вивчили дію та принцип роботи згідно з паспортом виробу та пройшли перевірку знань.

4.12.3.2. Відповідальний за експлуатацію рукава призначається наказом начальника частини і його прізвище записується до відповідного розділу паспорта.

4.12.3.3. Під час перевірки працездатності рукава, тренувань і навчань людей, які опускаються, страхування слід здійснювати за допомогою мотузки, що пропускається через рукав.

4.12.3.4. Під час опускання осіб, яких евакуюють, не має бути гострих предметів, що можуть призвести до поранення людини або пошкодження рукава.

4.12.3.5. Під час експлуатації рукава потрібно враховувати можливість накопичення зарядів статичної електрики під час опускання, особливо в нижній частині рукава, що впливає на життя та здоров'я тих, кого рятують, та

страхувальників. З метою зниження дії статичної напруги електрики на людей потрібно вжити таких заходів:

- обробити рукав антистатичним засобом;
- під час опускання людей періодично зволожувати нижню частину рукава (за температури навколишнього середовища не нижче 0^0 С);

4.12.3.6. Забороняється експлуатувати рукав, який:

- відробив свій ресурс;
- не пройшов черговий технічний огляд;
- має наскрізні пошкодження, що не підлягають ремонту та використовується не за призначенням.

4.12.3.7. Рукава випробуються у порядку, що встановлений заводом-виробником.

4.13. Засоби індивідуального захисту пожежників

4.13.1. Бойовий та захисний одяг, спорядження

4.13.1.1. Бойовий та захисний одяг мають забезпечувати безпеку та зручність роботи пожежників за умов високих та низьких температур, а також захисту від впливу води та розчинів. Бойовий та захисний одяг, предмети теплого одягу (кожушки, куртки, шаровари, валянки, підшоломники тощо.), каска, рятувальні пояси та чоботи видаються особовому складу відповідно до їх розміру. Забороняється застосовувати на бойовому чергуванні пожежні каски без енергопоглинальних систем (тулій) та підборідних пасів із застібками, бойовий та захисний одяг, рукавиці, які мають розриви та інші пошкодження.

4.13.1.2. Усьому особовому складу пожежної охорони видається бойовий одяг і спорядження відповідно до норм належності, які мають відповідати зросту та статурі працівника. Бойовий одяг закріплюється індивідуально за кожним, забороняється його укорочення та пошкодження.

4.13.2. Пожежні пояси і пожежні карабіни

4.13.2.1. Перед тим, як заступити на чергування, пожежні пояси та пожежні карабіни підлягають ретельному огляду.

4.13.2.2. Пожежний пояс знімається з бойового чергування в разі:

- пошкодження поясної стрічки (надрив, поріз тощо);
- несправності (поломки, зігнутості) пряжки та шпильок пряжки;
- порушення цілісності заклепок та відсутності на них шайб;
- розриву заклепками чи блочками матеріалу поясної стрічки;
- відсутності хомутика для закладання кінця пояса;
- наявності тріщин та вм'ятин на поверхні блочків чи відсутності хоча б одного з них;
- наявності розривів шкіряного шару пояса.

4.13.2.3. Карабін знімається з бойового чергування, якщо:

- він деформований (затвор не відкривається чи не повністю закривається);

- пружина не забезпечує закриття замка карабіна, а також є виступи та шорсткості (нерівності) в замку затвора та в місці шарнірного кріплення затвора.

4.13.2.4. Пояси пожежні та карабіни пожежні рятувальні випробовуються на міцність один раз на рік. Для випробування пояс одягається на міцну консольну або балочну конструкцію діаметром не менше ніж 300 мм та застібається на пряжку. До карабіна, закріпленого на напівкільці пояса, прикладається статичне навантаження 400 кг та витримується протягом 5 хв. Навантаження можна створювати як за допомогою ваги, так і за допомогою пристроїв, що дозволяють створити навантаження та виміряти його. Після зняття навантаження на поясі не має бути ніяких розривів та інших пошкоджень поясної стрічки, пряжок, заклепок і т.ін. Карабін не повинен деформуватися та втрачати цілісність матеріалу. Затвор карабіна має відкриватися та щільно закриватися.

4.13.3. Ізолюючі протигази

4.13.3.2. Кожен газодимозахисник несе особисту відповідальність за справність протигаза, поставленого ним до бойового розрахунку.

4.13.3.3. Киснево-ізолюючі протигази є суворо особистими приладами і користування ними дозволяється тільки особам, які пройшли медичний огляд та навчання за програмою початкової підготовки. Протигазами на стисненому повітрі може користуватися весь особовий склад бойового розрахунку за наявності особистих масок. При отриманні протигазу зі складу, при передачі його іншій особі в постійне користування, після роботи в інфекційних зонах, а також при захворюванні власника протигаза інфекційною хворобою та при перевірці № 3 протигаз підлягає ретельній дезінфекції.

4.13.3.4. Контроль за справністю ізолюючих протигазів забезпечується своєчасними їх перевірками. Протигази з виявленими під час перевірок та роботи несправностями використовувати для роботи особового складу забороняється до усунення цих несправностей, про що робиться позначка у відповідному журналі.

4.13.3.5. Ізолюючі протигази, що знаходяться у бойовому розрахунку, зберігаються на пожежних автомобілях в оббитих амортизаційним матеріалом ящиках (гніздах), як правило, у вертикальному положенні. Запасні балони з киснем та регенеративні патрони повинні зберігатися та перевозитися на автомобілі в спеціальних гніздах в окремому ящику.

Протигази вільного від чергування особового складу, кисневі балони та регенеративні патрони, а також резервні протигази зберігаються на базах чи контрольних постах ГДЗС у гніздах спеціальних шаф чи стелажів. Кожне гніздо, в якому зберігаються протигази, забезпечується табличкою з вказівкою його номера караулу, номера протигазу та прізвища його власника.

4.13.4 Дихальні апарати на стисненому повітрі

4.13.4.1. До роботи в дихальних апаратах на стисненому повітрі допускаються особи, що придатні для служби в пожежній охороні, без додаткового медичного обстеження.

До роботи в апаратах допускаються особи, які пройшли відповідну підготовку (перепідготвку) та здали заліки. Результати підготовки (перепідготовки) та здачі заліків оформлюються актом учбового підрозділу.

На основі рішення кваліфікаційної комісії учбового підрозділу видається наказ керівника підрозділу про допуск до роботи в апаратах.

4.13.4.2. Апарати на стисненому повітрі являються груповими, вони не закріплюються за окремими посадовими особами, а передаються по зміні з обов'язковою перевіркою №1.

4.13.4.3. Надягання апарату та приведення його в бойове положення проводиться під час прямування або по прибуттю до місця пожежі, аварії по команді "Апарати - надіти".

4.13.4.4. Перед кожним включенням а апарати особовий склад ланки (відділення) по команді командира "Апарати – перевірити!" проводить бойову перевірку в суворій відповідності з вимогами заводської інструкції для кожного виду апарату.

4.13.4.5. Бойова перевірка повинна проводитись в суворій послідовності і займати не більше однієї хвилини.

Про справність апарату і готовність до включення газодимозахисник зобов'язаний доповісти командиру ланки.

Командир ланки особисто перевіряє показання манометрів апаратів газодимозахисників, запам'ятовує найменший тиск повітря в балоні і повідомляє його постовому на посту безпеки.

4.13.4.6. Забороняється включатися в апарат без проведення його бойової перевірки або при виявлені під час перевірки несправностей.

4.13.4.7. Під час роботи в апаратах газодимозахисники ланки повинні слідкувати за показаннями манометрів.

4.13.4.8. Кожний газодимозахисник зобов'язаний вміти виконувати розрахунок тривалості роботи в апараті.

4.13.4.9. Виключення особового складу з апаратів проводиться по команді командира ланки "З апаратів – виключись!". По цій команді газодимозахисники, знявши каску, знімають маску і закривають вентиль балону.

4.13.4.10. Споряджений та справний апарат при правильному включенні в нього забезпечує повну безпеку під час роботи. У випадку порушення нормальної роботи апарату газодимозахисник зобов'язаний доповісти про це командиру ланки та прийняти заходи, що забезпечують роботу апарату до виходу ланки на чисте повітря.

4.13.4.11. При виявленні несправності в апараті або з'явленні поганого самопочуття газодимозахисник зобов'язаний негайно доповісти про це командиру ланки і діяти пойого вказівці.

4.13.5 Пересувні (малогабаритні) електростанції

4.13.5.1. Пересувні (малогабаритні) електростанції повинні відповідати вимогам ПУЭ та ДНАОП 0.00-1.21-98 Правила безпечної експлуатації електроустановок споживачів.

4.13.6 Водолазне спорядження

4.13.6.1. Експлуатація, облік, зберігання, ремонт, перевірка водолазного спорядження, безпека праці та бойова робота в ньому здійснюються відповідно до вимог РД 31.84.01-90 Єдині правила безпеки праці на водолазних роботах: Частина 1- Правила водолазної служби, Частина 2 –Медичне забезпечення водолазів та РД 31.70.05-91 Типові інструкції з організації і охорони праці на водолазних роботах.

4.14. Засоби малої механізації, що використовуються на складах

4.14.1. Піднімати і переносити вантажі вручну дозволяється тільки в разі неможливості механізації процесів. На жінок, що працюють на складах, розповсюджуються граничні норми піднімання та переміщення важких речей згідно з наказом МОЗ України від 10.12.93 №241.

4.14.2. Підіймально-транспортне обладнання має відповідати вимогам ГОСТ 12.2.003-91, а також вимогам безпеки, що викладені в стандартах і технічних умовах на обладнання конкретного типу.

4.14.3. Установка, реєстрація і технічний огляд підіймально - транспортного обладнання та пристроїв для підйому вантажів мають бути виконані відповідно до Правил улаштування і безпечної експлуатації вантажних кранів та іншої нормативно-технічної документації.

4.14.4. Відповідно до вказаних документів керівники підрозділів зобов’язані тримати вантажні крани, знімальні вантажозахватні пристрої (стропи тощо) у справному стані, а також створювати безпечні умови під час їхньої роботи, організовувати правильну та своєчасну перевірку, ремонт та обслуговування.

4.14.5. З цією метою призначаються особи для нагляду за механізмами для підйому вантажів, безпечними методами проведення робіт.

4.14.6. Особи, які працюють на підіймально - транспортних пристроях і обслуговують їх, мають бути забезпечені інструкціями, що визначають порядок безпечного проведення робіт з урахуванням типу обладнання.

4.14.7. До виконання вантажно-розвантажувальних робіт допускаються особи, які пройшли курс навчання та перевірку знань з безпеки праці і надання першої долікарняної допомоги.

4.14.8. Дозволяється виготовлення засобів малої механізації власними силами у механічних майстернях загонів технічної служби, якщо ці засоби не належать до пристроїв підйому вантажу, роботи під тиском або до інших, що належать до пристроїв підвищеної небезпеки і не підлягають спеціальним видам випробувань у разі їх введення до експлуатації. На виготовлені засоби малої механізації має бути оформлений технічний паспорт, який затверджується начальником загону технічної служби (частини).

4.15 Вогнегасники

4.15.1 Вогнегасники повинні відповідати вимогам:

- НАПБ Б.01.008-2004 Правила експлуатації вогнегасників;
- ДНАОП 0.00-1.07-94 Правила будови та безпечної експлуатації посудин, що працюють під тиском;

- ДСТУ 3675-98 Пожежна техніка. Вогнегасники переносні. Загальні технічні вимоги та методи випробувань;

- ДСТУ 3734-98 (ГОСТ 30612-99) Пожежна техніка. Вогнегасники пересувні. Загальні технічні вимоги;

4.15.2. Застосування вогнегасників повинно здійснюватися згідно з паспортами підприємств-виробників та вказівками про порядок дій під час застосування вогнегасників, нанесених на їх етикетках.

4.15.3. Забороняється:

- експлуатувати вогнегасники з наявністю вм'ятин, здутостей або тріщин на корпусі, на запірно-пусковому пристрої, на накидній гайці, а також у разі порушення герметичності з'єднань вузлів вогнегасника та несправності індикатора тиску (для закачних вогнегасників);

- завдавати удари по вогнегаснику;

- розбирати і перезаряджати вогнегасники особам, які не мають права на проведення таких робіт;

- кидати вогнегасник у полум'я під час застосування за призначенням та вдаряти ним об землю для приведення його до дії;

- спрямовувати насадку вогнегасника (гнучкий рукав або розтруб) під час його експлуатації у бік людей;

використання вогнегасників для потреб, не пов'язаних з пожежогасінням.

4.15.4. Гасіння осередків пожежі, які виникли поза межами приміщень, потрібно здійснювати з навітряного боку.

4.15.5. Під час гасіння пожежі одночасно кількома вогнегасниками не дозволяється здійснювати гасіння струменями вогнегасної речовини, спрямованими назустріч один одному.

4.15.6. Вуглекислотні вогнегасники повинні застосовуватись у тих випадках, коли для ефективного гасіння пожежі необхідні вогнегасні речовини, які не пошкоджують обладнання та об'єкти (обчислювальні центри, радіоелектронна апаратура, музеї, архіви тощо).

4.15.7 Під час застосування вуглекислотного або порошкового вогнегасника для гасіння пожежі електрообладнання, що перебуває під напругою електричного струму до 1000 В, необхідно витримувати безпечну відстань (не менше 1 м) від розпилювальної насадки вогнегасника до струмопровідних частин електрообладнання.

4.15.8 Забороняється застосовувати водяні та водопінні вогнегасники для ліквідації пожеж обладнання, що перебуває під електричною напругою, а також для гасіння речовин, які вступають з водою в хімічну реакцію, що супроводжується інтенсивним виділенням тепла та розбризкуванням пального.

4.15.9. Застосування порошкових вогнегасників для захисту обладнання, яке може вийти з ладу в разі попадання в нього вогнегасного порошку (електронне обладнання, електронно-обчислювальні машини), дозволяється лише за відсутності газових вогнегасників.

4.15.10. Під час гасіння пожежі порошковими вогнегасниками необхідно брати до уваги утворення високої запиленості і як наслідок - зниження видимості в захищуваному приміщенні.

4.15.11. Під час гасіння пожежі вуглекислотними вогнегасниками необхідно враховувати можливість зниження концентрації кисню в повітрі захищуваного приміщення, особливо якщо воно невелике за об'ємом.

4.15.12. У приміщеннях, де застосування вуглекислотних вогнегасників може створити небезпечну для життя людини концентрацію газів у повітрі, а також у разі застосування пересувних вуглекислотних вогнегасників необхідно використовувати ізолювальні засоби індивідуального захисту органів дихання.

4.15.13. Перед застосуванням пересувних вуглекислотних вогнегасників слід обмежити кількість обслуговувального персоналу, який перебуває у приміщенні.

4.15.14. Вогнегасники слід встановлювати у легкодоступних та помітних місцях (коридорах, біля входів або виходів з приміщень тощо), а також у пожежонебезпечних місцях, де найбільш вірогідна поява осередків пожежі. При цьому необхідно забезпечити їх захист від попадання прямих сонячних променів та безпосередньої (без загороджувальних щитків) дії опалювальних та нагрівальних приладів.

4.15.15. Вогнегасники в місцях установлення не повинні створювати перешкоди під час евакуації.

4.15.16. Зарядження і перезарядження вогнегасників усіх типів повинні виконуватися відповідно до інструкції з експлуатації. Газові та закачні вогнегасники, в яких маса вогнегасного заряду або тиск середовища менше або більше номінальних значень на 5 % (за температури 20+2°С), підлягають дозарядженню (перезарядженню).

4.15.17. Використані вогнегасники, а також вогнегасники зі зірваними пломбами необхідно негайно направляти на перезарядження або перевірку.

4.15.18. Вогнегасники, встановлені за межами приміщень або в неопалюваних приміщеннях та не призначені для експлуатації за мінусових температур, повинні зніматися на холодний період. У таких випадках на пожежних щитах та стендах повинна уміщуватися інформація про місце розташування найближчого вогнегасника.

5. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПРАЦІ ПІД ЧАС НЕСЕННЯ СЛУЖБИ, ГАСІННЯ ПОЖЕЖ

5.1. Загальні вимоги

5.1.2. З метою забезпечення умов безпечної роботи особового складу під час несення служби, гасіння пожеж та надання допомоги в ліквідації наслідків аварій, катастроф і стихійного лиха (далі - аварій) керівний та начальницький склад Державної пожежної охорони, зобов’язаний:

- вживати заходів до максимального полегшення умов праці та механізації трудомістких процесів;
- забезпечувати інструктаж з правил роботи в складних умовах всього особового складу, який залучений до гасіння пожеж та надання допомоги в ліквідації аварій;

- вести безперервне спостереження особисто та через начальників бойових ділянок, начальників караулів та командирів відділень за діями особового складу, зміною обстановки на пожежі та вживати заходів, які запобігають нещасним випадкам;

- у разі затяжних пожеж своєчасно організовувати заміну працюючих, їх харчування, забезпечення питною водою та відпочинок;

- надавати негайну допомогу потерпілим.

5.2. Під час несення служби

5.2.1. Під час несення служби у внутрішньому наряді особовий склад повинен забезпечити:

- справне утримання обладнання, інвентарю та майна, освітлення (аварійне, чергове);

- дотримання правил безпеки праці та пожежної безпеки в приміщеннях і на прилеглих до частини територіях;

- вільними від сторонніх предметів, обладнання та інвентарю шляхи руху особового складу за сигналом тривоги;

- допуск до спеціального обладнання та технічних засобів лише осіб, які визначені наказом начальницького структурного підрозділу і мають відповідну підготовку та допуск.

У разі виявлення несправностей обладнання, інвентарю, систем опалення, енергопостачання та зв'язку вжити заходів до їх усунення та доповісти безпосередньому начальнику.

5.2.2. Під час несення служби на постах, у дозорах та під час проведення профілактичної роботи на об'єктах працівники пожежної охорони зобов’язані суворо дотримуватись загальнооб'єктових, а також цехових (у лабораторіях, на установках і т.ін.) правил безпеки та гігієни праці.

5.2.3. Особи чергового караулу, вперше направлені для несення служби на об’єкті, проходять інструктаж з безпеки і гігієни праці на ділянках постів і маршрутах дозорів. Інструктаж проводиться особисто начальником караулу, про що робиться запис у журналі реєстрації інструктажів.

5.2.4. Особовий склад, що несе караульну, постову, дозорну службу, має бути забезпечений плащ-накидкою, теплим одягом (валянки, кожух, рукавиці тощо) відповідно до погодних умов.

5.3. Під час несення караульної служби на складах

5.3.1. Організація охорони і оборони об’єктів покладається на керівників підрозділів і виконується постовими, озброєними штатною зброєю.

5.3.2. Постові несуть службу шляхом обходу за маршрутом згідно з розробленою для них інструкцією та схемами руху, які до неї додаються..

Інструкції для постових складаються начальником підрозділу з урахуванням характеру об'єкта і місцевих умов.

Для несення караульної служби складаються декілька графіків руху, які відрізняються за часом.

5.3.3. На маршрутах руху встановлюються технічні засоби зв'язку, які використовуються для доповіді черговому про хід патрулювання.

5.3.4. Удень патрульні можуть виконувати охорону оглядом із зручних місць або веж, що обладнані технічними засобами зв'язку.

5.3.5. Відправляючи патрульного для несення служби, черговий видає йому за встановленим порядком зброю і патрони, інструктує його, звертаючи особливу увагу на порядок застосування зброї, виводить на майданчик для заряджання і розряджання зброї та перевіряє правильність заряджання.

Після повернення з маршруту патрульний викликає чергового на майданчик для заряджання та розряджання зброї, доповідає йому про результати патрулювання, під його наглядом розряджає зброю, після чого здає черговому зброю і патрони.

5.4. Під час збору, виїзду, прямування на пожежу (аварію, стихійне лихо, заняття) і повернення до частини

5.4.1. Збір та виїзд чергових караулів за сигналом тривоги має виконуватись чітко і швидко. Особовому складу забороняється кидати на шляху руху до гаража одяг та інші предмети, зупинятися в проходах і створювати перепони на шляхах руху.

5.4.2. Під час користування спусковим стовпом не слід торкатися його поверхні незахищеними частинами тіла. Кожен має витримувати необхідний інтервал, слідкувати за тим, хто спускається попереду, і не торкатися його ногами (торкнувшись ногами мата біля основи спускового стовпа, необхідно злегка відштовхнутись від стовпа і швидко відійти в бік).

5.4.3. Порядок посадки особового складу чергових караулів у пожежні автомобілі згідно з табелем обов'язків бойового розрахунку (в гаражі чи поза ним) установлюється наказом начальника пожежної частини, виходячи з умов забезпечення безпеки і місцевих особливостей. Водій перед виїздом має упевнитись, що всі відсіки автомобіля зачинені і на шляху виїзду з гаража відсутні люди або сторонні предмети. Забороняється під час посадки пробігати перед автомобілями, що виїжджають.

Якщо посадка передбачена поза будівлею пожежного депо, вихід особового складу на майданчик допускається тільки після виїзду автомобіля з гаража. Посадка вважається закінченою тільки тоді, коли особовий склад бойового розрахунку займе свої місця в автомобілі і зачинить двері кабіни. Забороняється подавати команду про рух автомобіля до закінчення посадки особового складу.

5.4.4. Під час руху автомобіля особовому складу бойового розрахунку забороняється палити, висовуватися з вікон, відчиняти двері, стояти на підніжках, крім тих випадків, коли це визначено інструкцією з експлуатації автомобіля (прокладання рукавної лінії).

5.4.5. Начальник караулу або керівник підрозділу пожежної охорони, що виїхали на чолі караулу до місця виклику, зобов′язані забезпечувати виконання водієм Правил дорожнього руху. Відповідальність за безпеку руху пожежного автомобіля несе водій. Він зобов'язаний точно виконувати чинні Правила

дорожнього руху. Водночас водії пожежних автомобілів можуть відступати від деяких вимог Правил дорожнього руху (крім сигналів регулювальника), про які зазначено в цих Правилах під час прямування на пожежу (аварію чи інші надзвичайні обставини) з увімкненими спеціальними звуковим та світловим сигналами, за умови забезпечення безпеки руху, про які зазначено в цих Правилах. Забороняється користуватися спеціальним звуковим сигналом при прямуванні автомобіля не на оперативне завдання і при поверненні в частину.

5.4.6. Особовий склад караулу, що прибув до місця виклику, виходить з кабіни пожежного автомобіля тільки за розпорядженням командира відділення або старшої посадової особи, яка прибула на чолі караулу.

5.4.7. У нічний час стоянка пожежного автомобіля має позначатися приладами освітлення, при цьому повинна включатися аварійна світлова сигналізація.

5.4.8. За необхідності дозаправки автомобіля ПММ за межами розташування підрозділу бойовий розрахунок автомобіля виїжджає в повному складі.

5.4.9. Керівник підрозділу пожежної охорони, що брав участь у гасінні пожежі, після її ліквідації зобов’язаний перевірити наявність особового складу підрозділу, а також розміщення та кріплення ПТО на пожежних автомобілях.

5.5. Під час проведення розвідки пожежі

5.5.1. Під час проведення розвідки пожежі група розвідки зобов'язана:

- прямувати один за одним, оцінюючи стан будівельних конструкцій та можливість швидкого розповсюдження вогню, запам'ятовувати пройдений шлях;
- відчиняти двері з пересторогою, захищаючись ними від можливого викиду полум'я і розжарених продуктів горіння;
- рухатись у приміщенні, як правило, вздовж капітальних стін чи стін з вікнами;
- входити в приміщення, де є електроустановки високої напруги, апарати (посудини) під високим тиском, вибухонебезпечні, отруйні, бактеріологічні, радіоактивні речовини, тільки після узгодження з адміністрацією об'єкта, дотримуючись рекомендованих правил безпеки;
- негайно доповідати старшому групи про загрозу обвалення конструкцій, інтенсивне поширення горіння, а також у випадку погіршення самопочуття.

5.5.2. Забороняється входити у приміщення, де зберігаються ЛЗР і ГР або можуть утворюватись вибухонебезпечні суміші, з відкритим вогнем, вмикати освітлення, електроліхтарі.

5.6. Під час бойового розгортання

5.6.1. Перед віддаванням команди на бойове розгортання керівник гасіння пожежі зобов'язаний:

- вказати безпечні місця установки пожежної техніки; при цьому пожежні автомобілі встановлюють на безпечній відстані від будівель, споруд та інших

об’єктів, які можуть зруйнуватись (не менше висоти цих об’єктів), як правило, з навітряного боку;

- обрати та вказати особовому складу найбільш безпечні та короткі шляхи прокладання рукавних ліній, перенесення інструменту та інвентарю;

- постійно слідкувати за виконанням заходів щодо безпечного проведення робіт під час розгортання на транспортних магістралях: автомобілі та обладнання не повинні ускладнювати розстановку сил та засобів, що прибувають, їх зосередження на бойових ділянках і, за можливості, не перешкоджати нормальному дорожньому руху. За необхідності слід вжити заходів для зупинки всіх видів транспорту, а у разі прокладання рукавних ліній під залізничними коліями поставити пости безпеки з двох боків уздовж залізничного полотна для спостереження за рухом потягів та своєчасного сповіщення особового складу про їх наближення;

- встановити єдині сигнали для сповіщення про небезпеку та повідомити про них усьому особовому складу, який працює на пожежі (аварії і т.п.). У разі явної загрози вибуху, обвалювання, вскипання, викиду і т.ін. негайно подати відповідний сигнал та вивести особовий склад у безпечне місце.

5.6.2. Кришку колодязя пожежного гідранта треба відкривати за допомогою спеціального гака або лома, при цьому необхідно запобігати травмуванню рук та ніг.

5.6.3. Під час бойового розгортання забороняється:

- розпочинати його проведення до повної зупинки пожежного автомобіля;

- освітлювати колодязі пожежних гідрантів, газо- і теплокомунікацій відкритим вогнем;

- спускатися в колодязь водокомунікацій без ізолюючих протигазів та рятувальної мотузки;

- одягати на себе лямку приєднаного до рукавної лінії пожежного ствола під час підйому на висоту і роботи на висоті;

- перебувати під вантажем під час його підйому чи спускання на мотузках;

- переносити інструмент, повернений робочими поверхнями (ріжучими, колючими та ін.) за напрямком руху, а поперечні пилки та пилки-ножівки - без чохлів;

- подавати воду в незакріплені рукава до виходу ствольників на вихідні позиції або підйому на висоту (вертикальні рукавні лінії мають кріпитися із розрахунку не менше однієї рукавної затримки на кожний рукав);

- підіймати на висоту рукавну лінію, заповнену водою.

5.6.4. Під час подавання води в рукавні лінії підвищувати тиск треба поступово, щоб уникнути падіння ствольника і розриву рукавів. Подавання води дозволяється тільки за наказом безпосередніх начальників.

5.6.5. Пожежні драбини мають встановлюватись так, щоб вони не могли бути відрізані вогнем або не опинились в зоні горіння у разі розвитку пожежі.

У разі перестановки пожежних драбин слід попереджати про це тих осіб, що піднялися по них, вказати нове місце встановлення драбин та інші шляхи спуску.

5.6.6. За умови існування можливої загрози вибуху під час бойового розгортання прокладання рукавних ліній особовим складом необхідно здійснювати перебіжками, використовуючи наявні укриття (канави, стіни тощо).

5.6.7. Під час розгортання відділень на спеціальній техніці необхідно дотримуватись додаткових засобів безпеки, що визначаються особливостями техніки і викладені в інструкціях заводів-виробників.

5.7. Під час рятування людей і саморятування

5.7.1. Під час рятування людей на пожежі (аварії, стихійному лиху) керівник гасіння пожежі зобов'язаний визначити порядок і способи рятування людей залежно від обставин і стану людей, яким необхідно надати допомогу.

5.7.2. Для організації рятування людей з висоти використовуються стаціонарні та переносні ручні пожежні драбини, автодрабини і автопідйомники, рятувальні мотузки, рятувальні рукава та інші пристрої.

5.7.3. Рятувальні роботи проводяться швидко, але з дотриманням запобіжних заходів, щоб не заподіяти шкоди людям, яких рятують. Заходи безпеки при цьому регламентуються вимогами та цими Правилами.

5.7.4. Забороняється користуватися для рятування та саморятування мокрими та вологими рятувальними мотузками, а також тими, що не знаходяться у бойовому розрахунку.

5.7.5. Рятування та саморятування можна починати тільки переконавшись, що довжина мотузки забезпечує повний спуск на землю (балкон і т.ін.), рятувальна петля надійно закріплена на особі, яку рятують (при саморятуванні - за конструкцію споруди), а рятувальна мотузка правильно намотана на карабін. Саморятування і рятування проводиться особовим складом у рукавицях, щоб запобігти травм рук.

5.7.6. Вимоги щодо безпечного застосування пожежно - технічного озброєння, штатного інструменту, засобів індивідуального і групового захисту викладені у відповідних розділах цих Правил. У разі використання позаштатних технічних засобів необхідно керуватися рекомендаціями, які викладені в інструкціях з їх експлуатації.

5.8. Під час гасіння пожеж та перебування в зоні теплової дії

Загальні вимоги

5.8.1. Під час проведення бойових дій в непридатному для дихання середовищі особовий склад пожежної охорони має виконувати роботи в ізолюючих протигазах з дотримуванням вимог безпеки.

5.8.2. У разі недостатньої видимості слід застосовувати додаткове освітлення і засоби зв'язку.

5.8.3. Особовий склад пожежної охорони, члени пожежно-сторожової охорони (далі - ПСО), добровільних пожежних дружин (далі - ДПД) та інших протипожежних формувань не допускаються до організації і ведення бойових дій на пожежі (аварії, стихійному лихові) без бойового одягу та спорядження.

5.8.4. Під час гасіння пожеж кожен працівник зобов'язаний слідкувати за змінами обстановки, поведінкою будівельних конструкцій, станом технологічного обладнання і, у разі виникнення небезпеки, негайно шляхом подачі встановленого сигналу попередити всіх працюючих на небезпечній ділянці та керівника гасіння пожежі для забезпечення негайного відходу особового складу в безпечне місце.

5.8.5. При ліквідації горіння в будівлях і спорудах за необхідності перед гасінням вживаються заходи щодо:

- перекриття заглушок на газопроводі;
- відключення подачі електроенергії;
- зниження температури і видалення диму з приміщення;
- охолодження виявлених балонів з газом і їх евакуації під прикриттям водяного струму.

5.8.6. Забороняється під час гасіння пожежі використовувати вантажні та пасажирські ліфти для піднімання особового складу і пожежно-технічного обладнання. Допускається використання тільки ліфтів, спеціально передбачених для цих цілей у будівлях підвищеної поверховості.

5.8.7. За необхідності при визначенні позицій ствольників керівник гасіння пожежі (далі - КГП) повинен передбачити їх зрошування і вказати рубежі, на які слід відводити особовий склад у разі виникнення небезпеки.

5.8.8. При роботі на висоті слід застосовувати страхувальні пристосування, які виключають можливість падіння осіб, що працюють. При цьому:

- робота на драбині зі стволом (ножицями та ін.) дозволяється тільки після закріплення пожежника карабіном;
- під час перебування на покрівлі необхідно страхуватися рятувальною мотузкою;
- для роботи зі стволом має бути виділено не менше двох чоловік;
- забороняється залишати ствол без нагляду, навіть після припинення подачі води, а також знаходження особового складу на вкритій кригою покрівлі, на покриттях, що провисли, та на ділянках перекриттів з ознаками горіння;
- у зимовий час, рухаючись по даху, необхідно придержуватись за коньок (верхню частину даху) та інші стійкі предмети.

5.8.9. За умов низьких температур КГП має забезпечити безпечні умови праці людей для запобігання їх переохолодженню або обморожуванню, організацію своєчасної підміни особового складу і відпочинку в теплих приміщеннях, надання першої долікарняної допомоги, на затяжних пожежах - гаряче харчування і зміну спецодягу.

5.8.10. Щоб уникнути створення вибухонебезпечних концентрацій усередині будівлі не допускається гасіння полум'я газів або пари горючих і легкозаймистих рідин, що виходять (витікають) під тиском з апаратури і трубопроводів, без узгодження з адміністрацією об'єкта. У необхідних випадках і при безпосередньому контролі з боку адміністрації вживаються заходи для припинення витікання газів і пари (зачиняються засувки на лініях живлення, газ випускається на факел і т.п.) та забезпечується охолодження виробничого

обладнання і конструкцій будівель (споруд), які перебувають в зоні дії полум'я. Особи, які беруть участь у гасінні пожежі, зобов’язані знати види і типи речовин та матеріалів, під час гасіння яких небезпечно застосовувати воду чи інші вогнегасні речовини (додаток 12).

5.8.11. Для індивідуального захисту особового складу від значного теплового випромінювання необхідно використовувати теплозахисні пожежні костюми, захисні лицьові маски пожежних касок, ватяний одяг із зрошенням ствольника розпиленим струменем тощо.

5.8.12. Водіям (мотористам) при роботі на пожежі забороняється без команди керівника гасіння пожежі подавати воду (піну, вогнегасні суміші, електроенергію тощо) чи припиняти їх подачу, переміщувати автомобіль (мотопомпу), проводити будь-які пересування пожежних автодрабин і автопідйомників, а також залишати без нагляду автомобілі, мотопомпи та працюючі насоси.

5.8.13. У разі виходу з ладу будь-якого вимірювального приладу під час гасіння пожежі водій (моторист) має негайно доповісти про це безпосередньому начальнику і до заміни автомобіля (мотопомпи) забезпечити контроль за режимом роботи обладнання за іншими характерними ознаками нормальної роботи агрегату. Під час роботи в нічний час насосні відділення автонасосів і автоцистерн, а також вимірювальні прилади (щити керування) іншої пожежної техніки мають постійно освітлюватися.

5.8.14. Застосування брометилових вогнегасних установок (як переносних, так і стаціонарних) усередині приміщень допускається тільки в ізолюючих протигазах. Перед застосуванням вуглекислотного (брометилового, порошкового) вогнегасника розтруб (розпилювач) має бути спрямований у бік вогню. Забороняється братися незахищеною рукою за розтруб працюючого вуглекислотного вогнегасника.

5.8.15. Безпека праці під час гасіння пожеж в електроустановках під напругою визначається ДНАОП 0.00-1.21-98 Правила безпечної експлуатації електроустановок споживачів, затвердженого наказом Міністерства праці та соціальної політики України від 09.01.98 №4 та зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 10.02.1998 року за №93/2533.

5.8.16. Забороняється використання всіх видів піни для гасіння електричних приладів і обладнання, які перебувають під напругою, а також речовин і матеріалів, взаємодія яких з піною може призвести до закипання, викиду, вибуху, посилення горіння (додаток 12).

5.8.17. Під час роботи з електроінструментом, прожекторами і приладами необхідно:

- тримати і переносити інструменти і прилади тільки в гумових і прогумованих рукавицях;
- перед запуском електроінструменту одягнути захисні окуляри;
- встановити прожектори і прилади на міцну і стійку основу в тих місцях, де немає небезпеки попадання на них води (піни);
- вимикати струмоприймачі в разі попадання напруги на корпус електроінструменту або приладу, а також виявлення інших несправностей;

- вимикати електроінструмент під час перерви подавання струму і у разі переміщення на нове місце роботи.

Забороняється передавати електрифікований інструмент особам, які не мають допуску для роботи з ним.

5.8.18. Особовий склад на пожежі (під час аварії, стихійного лиха) зобов'язаний постійно слідкувати за появою обвислих (обірваних, обгорілих) електричних проводів у місцях роботи ствольників, при розбиранні конструкцій будівель, встановлюванні драбин і прокладанні рукавних ліній та своєчасно доповідати про них керівнику гасіння пожежі, а також негайно застерігати осіб, які працюють у небезпечній зоні. Доки не буде встановлено, що виявлені проводи знеструмлені, необхідно вважати їх під напругою і дотримуватись відповідних заходів безпеки.

5.8.19. Електричні мережі і установки під напругою вище 220 В відключають представники енергослужби (енергонагляду).

5.8.20. Відключення електрообладнання при фазній напрузі в мережі не вище 220 В може виконуватись особовим складом підрозділів пожежної охорони тільки за вказівкою керівника гасіння пожежі, керівника бойової ділянки. У разі неможливості застосовувати для цього відключаючі пристрої (рубильники, запобіжники тощо) електропроводи перерізають спеціальними ножицями.

5.8.21. Роботи, пов'язані з перерізанням електропроводів, мають виконуватись під контролем начальника караулу (командира відділення) тільки особами, які пройшли практичне навчання і споряджені ножицями для перерізання електропроводів, гумовими діелектричними рукавицями і калошами (ботами). При цьому необхідно:

- визначити ділянку мережі, де перерізання проводів найбільш доступне, безпечне і забезпечить знеструмлення на потрібній площі (будівля, секція, поверх і т.п.);

- обрізати живильні зовнішні проводи тільки біля ізоляторів з боку споживання електроенергії із розрахунком, щоб проводи, що падають або обвисають, не залишались під напругою. Перерізання проводів треба проводити, починаючи з нижнього ряду, і закінчувати верхнім;

- обрізати кожний провід (жилу) окремо від інших.

5.8.22. Забороняється обрізати багатожильні та одножильні проводи й кабелі, прокладені групами в ізолюючих трубах (оболонках) і металевих рукавах. За наявності на об’єкті прихованої електропроводки роботи необхідно проводити після знеструмлення всієї електромережі об'єкта.

5.8.23. Під час гасіння пожеж у приміщеннях з електроустановками, що перебувають під високою напругою, а також у підземних спорудах метрополітену особовому складу пожежної охорони забороняється самовільно проводити будь-які самостійні дії щодо знеструмлення електроліній, електроустановок і застосування засобів пожежогасіння до отримання у встановленому порядку письмового допуску на гасіння пожежі від адміністрації об'єкта.

Під час ліквідації пожежі в приміщенні з наявністю великої кількості кабелів і проводів у гумовій або пластмасовій ізоляції КГП зобов'язаний вжити необхідних заходів для попередження можливого отруєння людей газами, які виділяються в процесі горіння. Особовий склад зобов'язаний працювати в

ізолюючих протигазах КГП, не допускати скупчення у приміщеннях з електроустановками надмірної кількості особового складу.

Гасіння пожеж при наявності отруйних речовин

5.8.24. У приміщеннях (на ділянках), де застосовуються чи можуть виділятися сильнодіючі отруйні речовини, робота особового складу здійснюється тільки в спеціальних захисних комплектах (залежно від типу отруйних речовин), ізолюючих (фільтруючих, що застосовуються для робітників і службовців даного об'єкта) протигазах і спеціальному гумовому взутті. Для зниження концентрації пари необхідно зрошувати об’єм приміщень (ділянок) розпиленою водою.

5.8.25. Захист особового складу і техніки, що працюють на ділянках сильного теплового випромінювання, забезпечується водяними завісами (екранами), які створюються за допомогою стволів-розпилювачів.

5.8.26. Під час гасіння пожежі на складі отрутохімікатів (хімреактивів, мінеральних добрив) керівник гасіння пожежі зобов'язаний з'ясувати у адміністрації об'єкта властивості речовин (матеріалів), що зберігаються, і місця (секції) їх зберігання, намітити заходи щодо забезпечення безпеки особового складу, який залучено до роботи на пожежі. При цьому:

- всі працівники мають бути забезпечені індивідуальними засобами захисту органів дихання та зору;
- наступ на вогонь треба вести з навітряного боку;
- залучення членів СПК, ПСО, ДПД і громадян до розбирання і евакуації отрутохімікатів і добрив проводити тільки за узгодженням з адміністрацією об'єкта, яка зобов'язана забезпечити їх необхідними захисними засобами і проінструктувати про заходи безпеки під час проведення робіт.

5.8.27. При гасінні пожежі у будівлях і приміщеннях з наявністю хімічно активних речовин необхідно з’ясувати у адміністрації об'єкта їх властивості, при цьому забороняється використовувати вогнегасні речовини, які, вступаючи в реакцію з цими речовинами, викликають вибух, спалах тощо.

5.8.28. Після закінчення робіт особовий склад, який брав участь у бойових діях, має пройти санітарну обробку, здійснити дегазацію техніки і пройти профілактичний медичний огляд.

Гасіння пожеж у приміщеннях лікарень

5.8.29. Під час гасіння пожеж у інфекційних відділеннях лікарень необхідно виконувати рекомендації адміністрації об'єкта щодо захисту від можливого зараження. Після ліквідації пожежі весь особовий склад, який безпосередньо брав участь у гасінні, має пройти санітарну обробку і медичний огляд, керуючись вказівками медичного персоналу. Санітарній обробці підлягають також спорядження і пожежно-технічне озброєння.

Гасіння пожеж при наявності вибухових речовин та посудин під високим тиском

5.8.30. Порядок гасіння пожеж на об’єктах з наявністю вибухових речовин (ВР) заздалегідь має визначатися спеціально розробленою начальником гарнізону (загону) та адміністрацією об'єкта інструкцією взаємодії з урахуванням цих Правил і відомчих керівних документів.

5.8.31. Під час гасіння пожеж на складах та підприємствах з наявністю ВР керівник гасіння пожежі зобов'язаний:

- залучити адміністрацію об’єкта для визначення найменувань вибухових речовин, що зберігаються на складі, і безпечних шляхів евакуації;
- визначити вогнегасну речовину, яка не зможе ініціювати вибух;
- не допускати скупчення особового складу в небезпечних зонах;
- передбачити захист особового складу і пожежної техніки від можливого ураження ударною (вибуховою) хвилею. Використовувати сховища, а також військову техніку (танки, бронемашини тощо) для прокладання рукавних ліній і захисту позицій ствольників;
- забезпечити додержання особовим складом заходів безпеки під час евакуації, розбирання, розкриття конструкцій для запобігання можливому вибуху ВР від механічної дії;
- для гасіння використовувати розпилену воду або піну, запобігаючи використанню компактних струменів води;
- у ході розвідки пожежі та її гасіння підтримувати постійний зв'язок з інженерно-технічним персоналом об’єкта (цеху, будівлі), приймаючи рішення про прийоми і способи гасіння з урахуванням їх рекомендацій;
- вводити особовий склад у будівлю лише після консультації з адміністрацією об’єкта (цеху, будівлі);
- визначити сигнал відходу особового складу в разі загрози вибуху.

5.8.32. Гасіння матеріалів у штабелях, що знаходяться у вагоні, на рампі, складі, виробничому приміщенні і т. ін., не допускається.

При переході горіння на штабель з матеріалом або горінні штабелю необхідно негайно відійти на безпечну відстань або в укриття.

5.8.33. Гасіння безпосередньо самої спецпродукції у виробничих приміщеннях, на складах під час вантажно-розвантажувальних робіт і транспортуванні повинно здійснюватись тільки за допомогою систем автоматичного пожежогасіння.

Під час виникнення пожеж, не пов'язаних з початковим загоранням спецматеріалів, підрозділи пожежної охорони здійснюють гасіння пожеж, охолодження обладнання із спецпродукцією, зрошування відкритої спецпродукції із застосуванням первинних, стаціонарних і пересувних засобів гасіння тільки до спалахування спецпродукції.

5.8.34. Гасіння пожежі на об’єкті чи у будівлі, де знаходяться установки (посудини) під високим тиском, проводиться після отримання інформації від адміністрації об'єкта або мешканців будинку про види установок (посудин), їх вміст і заходи безпеки при гасінні. Під час гасіння таких пожеж необхідно:

- вжити заходів для запобігання нагріванню установок (посудин) до небезпечних меж, не допускаючи, при можливості, різкого охолодження стінок;
- зажадати від адміністрації об'єкта вжити, при можливості, заходів для зниження тиску в установках (посудинах) до безпечних меж.

Гасіння пожеж на об'єктах, де використовуються радіоактивні речовини

5.8.35. Під час гасіння пожежі на об’єкті, де використовуються радіоактивні речовини, особовий склад має дотримуватися вимог Закону України „Про аварійно-рятувальні служби” (зареєстрованого у комітетах Верховної Ради України 07.04.2006 за № 9279), Державних санітарних правил “Основні санітарні правила забезпечення радіаційної безпеки України”, затверджених наказом Міністерства охорони здоров’я України від 02.02.2005 року № 54, НРБУ-97/Д-2000 Норми радіаційної безпеки України та цих Правил.

5.8.36. Для забезпечення безпечного ведення робіт з гасіння пожежі на об’єкті, що зберігає чи використовує радіоактивні речовини, начальник гарнізону пожежної охорони зобов'язаний спільно з адміністрацією цього об'єкта заздалегідь розробити Інструкцію про порядок організації і проведення робіт з гасіння пожежі на підприємстві, яке має радіоактивні речовини. Зберігання і використання її визначається в установленому порядку. З керівним складом гарнізону проводяться заняття з вивчення цієї Інструкції. В Інструкції мають бути відображені такі основні питання:

- перелік радіоактивних речовин із зазначенням їх активності;
- порядок допуску особового складу пожежної охорони на об'єкт;
- можливість і умови проведення тих чи інших робіт з гасіння пожеж (евакуації майна та ін.) до прибуття адміністрації об'єкта;
- організація і засоби забезпечення дозиметричного контролю;
- заходи і порядок захисту особового складу пожежної охорони від можливого радіоактивного ураження;
- рівні підвищеного опромінення особового складу пожежної охорони, які плануються з урахуванням можливої зміни рівня радіації;
- допустимий час перебування особового складу в приміщеннях з радіоактивними речовинами за нормальних умов і з урахуванням можливих змін рівня радіації у разі пожежі чи аварії;
- засоби і способи ліквідації можливих пожеж в окремих приміщеннях та будівлях;
- порядок і засоби санітарної обробки особового складу та дезактивації техніки і одягу після гасіння пожежі.

5.8.37. Під час гасіння пожежі на об’єкті, де використовуються радіоактивні речовини, на адміністрацію об'єкта покладається забезпечення особового складу пожежної охорони засобами захисту від опромінення, приладами дозиметричного контролю і засобами індивідуальної санітарної обробки людей і дезактивації техніки.

5.8.38. Приступати до гасіння пожежі можна тільки після отримання особовим складом засобів захисту, інструктажу з боку адміністрації і наряду-допуску згідно з Нормами радіаційної безпеки України (далі - НРБУ-97).

5.8.39. Робота з гасіння пожежі на об’єкті, який використовує радіоактивні речовини, має виконуватись із залученням мінімально необхідної кількості працівників пожежної охорони (з урахуванням резерву для надання допомоги). Робота виконується тільки в ізолюючих протигазах з масками (використовувати

загубники забороняється). КГП зобов'язаний через адміністрацію об'єкта організувати інструктаж особового складу, який направляється на виконання робіт, а також забезпечити контроль за часом перебування його в небезпечній зоні і своєчасну заміну в установлені адміністрацією (дозиметричною службою) строки. Біля входу в небезпечну зону (приміщення, споруду) має бути виставлений пост безпеки, який очолює особа середнього або старшого начскладу.

Необхідно також враховувати вимоги безпеки, викладені в Інструкції особовому складу пожежної охорони щодо заходів радіаційної безпеки під час гасіння пожеж і проведення аварійно - рятувальних робіт.

5.8.40. У випадку роботи особового складу у легких захисних костюмах Л-1 або інших захисних костюмах, з метою уникнення теплових ударів, необхідно враховувати допустимі терміни перебування на об’єкті у цих костюмах залежно від температури оточуючого середовища.

5.8.41. Пожежна техніка, при можливості, має встановлюватися з боку непошкоджених стін або споруд, які можуть служити захисним екраном від іонізуючих випромінювань. Перегрупування сил і засобів виконується з урахуванням радіаційної обстановки. Пункти збору (розміщення) резервних сил і засобів не повинні знаходитись з підвітряного боку від джерел радіоактивного випромінювання.

5.8.42. Зняття ізолюючих протигазів особовим складом виконується тільки після зняття захисних костюмів.

5.8.43. На підставі довідок дозиметричних служб об'єкта у кожній пожежній частині має вестись суворий персональний облік випадків опромінення особового складу, в якому треба відображати: коли, хто і яку дозу опромінення отримав.

Допускається опромінення особового складу підрозділів пожежної охорони протягом визначеного нормативного часу і в межах, передбачених санітарними нормами і правилами.

5.8.44. Після ліквідації пожежі на об’єкті з наявністю радіоактивних речовин необхідно:

- всьому особовому складу, який брав участь у гасінні пожежі, пройти санітарну обробку, вихідний дозиметричний контроль та медичне обстеження в медичному закладі;
- провести дезактивацію та дозиметричний контроль техніки, протигазів, одягу, взуття, спорядження та майна на спеціальних обмивальних пунктах.

Гасіння пожеж у холодильниках

5.8.45. Під час гасіння пожеж у холодильниках за наявності в приміщеннях (холодильних камерах) задимлення необхідно всі роботи особового складу проводити в ізолюючих протигазах, а за наявності аміачного середовища крім того застосовувати захисні костюми згідно з Рекомендаціями із захисту особового складу під час гасіння пожеж, що пов’язані з наявністю аміаку.

Ці Рекомендації необхідно також враховувати в разі ліквідації пожеж (аварій) на інших об'єктах, що пов’язані з наявністю аміаку. При цьому КГП має право приймати рішення щодо проведення робіт з гасіння пожеж та надання

допомоги при ліквідації аварійної ситуації після отримання письмового дозволу від посадової особи, якій підпорядкований об'єкт.

5.8.46. КГП має вжити термінових заходів щодо спускання холодоагенту із системи охолодження до дренажного ресивера, виключаючи вихід аміаку до зони роботи пожежних підрозділів для запобігання можливому обмороженню особового складу.

Гасіння пожеж на складах лісоматеріалів

5.8.47. Під час гасіння пожежі на лісобіржі чи складі пиломатеріалів необхідно:

- слідкувати за поведінкою штабелів лісо- і пиломатеріалів ;
- позиції ствольників обирати з таким розрахунком, щоб у разі руйнування штабелів ствольники не потрапили до зони завалів;
- вживати заходів щодо забезпечення безпечної роботи пожежників, які управляють стаціонарними лафетними стволами з вишок;
- забезпечити захист особового складу від впливу теплової радіації (теплозахисні пожежні костюми, водяні завіси, екрани тощо).

Гасіння пожеж на транспорті

5.8.48. При гасінні пожежі рухомого складу на залізничному транспорті, товарних і сортувальних станціях КГП зобов'язаний:

- до початку гасіння в місцях проходження контактних електромереж запросити у диспетчера письмове підтвердження про зняття напруги;
- з урахуванням особливостей залізничного транспорту призначити осіб, відповідальних за забезпечення безпеки особового складу;
- вжити заходів щодо захисту особового складу від отруєння токсичними речовинами.

5.8.49. У разі пожежі рухомого складу на перегонах (на шляху слідування) запросити у відповідних служб залізниці вжиття заходів щодо незструмлення електромережі і зняття остаточної напруги з контактних проводів.

5.8.50. Під час гасіння пожеж на транспорті необхідно враховувати коди екстрених заходів при гасінні пожеж небезпечних вантажів (додаток 13) і знаки безпеки (додаток 14).

Гасіння пожеж у підземних спорудах метрополітену

5.8.51. Під час гасіння пожежі в підземних спорудах метрополітену КГП зобов'язаний, незалежно від розміру пожежі і кількості працюючих підрозділів, створити оперативний штаб пожежогасіння, до якого мають входити відповідальні працівники адміністрації об’єкта і чергового інженерно-технічного персоналу (усі рішення, що приймаються, необхідно узгоджувати з ними).

Особовий склад пожежної охорони має додержуватися вимог Інструкції про порядок взаємодії Державної пожежної охорони України та відомчої воєнізованої

охорони на залізничному транспорті з організації пожежного нагляду, гасіння пожеж і ліквідації наслідків аварій на об'єктах метрополітенів, Тимчасових рекомендацій з гасіння пожеж у підземних спорудах метрополітену.

Гасіння пожеж у саунах

5.8.52. Під час гасіння пожеж у саунах найбільш небезпечним є можливість вибуху продуктів термічного піролізу деревини обшивки парильних приміщень.

5.8.53. Пожежні автомобілі необхідно встановлювати біля "глухих" стін або на розі будівлі (забороняється встановлювати напроти дверних та віконних прорізів).

5.8.54. Під час гасіння пожеж у саунах необхідно вжити заходів щодо відімкнення електричних приладів та електричної мережі живлення у приміщеннях, видалення диму та продуктів піролізу з приміщень, охолодження внутрішнього об'єму розпиленими струменями води.

5.8.55. Керівник гасіння пожежі зобов'язаний не допускати скупчення особового складу в небезпечних зонах, а також передбачити його захист від можливих наслідків вибуху продуктів піролізу горючих матеріалів. Відчиняти двері у приміщення, де можливе утворення продуктів піролізу горючих матеріалів, слід обережно (при можливості із застосуванням мотузки) та відходячи у безпечне місце. За наявності в саунах стаціонарних сухотрубів для цілей пожежогасіння їх слід використовувати в першу чергу.

Особовий склад повинен працювати в ізолюючих протигазах, підкасниках, при необхідності використовувати теплозахисні пожежні костюми.

5.8.56. Керівник гасіння пожежі може допустити відступ від установлених вимог, викладених у пунктах цих Правил, тільки в тому випадку, коли їх безумовне виконання не дозволяє надати допомогу людям, які знаходяться у небезпеці, відвернути загрозу вибуху (обвалювання) чи поширення пожежі, яка набуває розмірів стихійного лиха.

5.8.57. Після ліквідації пожежі особовий склад, який брав участь у гасінні, має пройти санітарно-гігієнічну обробку та привести бойовий одяг в охайний стан, а за необхідності замінити його на резервний.

5.9. Під час розбирання будівельних конструкцій

5.9.1. Організація робіт з розкриття і розбирання будівельних конструкцій має проводитись під безпосереднім керівництвом осіб начальницького складу на підставі визначених КГП чи начальником БД мети, об'єму і меж розкриття, а також із зазначенням місця складання чи скидання демонтованих конструкцій. До початку їх проведення необхідно знеструмити електричні мережі і прилади (до 220 В), які знаходяться на ділянці, і підготувати засоби гасіння можливого (схованого) горіння. Під час проведення робіт належить уважно слідкувати за станом несучих конструкцій, не допускаючи їх послаблення і вживаючи відповідних заходів щодо запобігання можливому обвалюванню.

5.9.2. Роботи щодо розбирання покрівлі чи покриття проводяться групами у складі 2-3 чоловік. Пожежники зобов'язані страхуватися рятувальними мотузками

або пожежними карабінами, не допускається скупчення особового складу в одному місці.

5.9.3. Під час розбирання будівельних конструкцій слід запобігати падінню високих вертикальних споруд (труб, антенних пристроїв тощо), не можна допускати порушення їх кріплень (розтяжок, розпорок, опор тощо). За необхідності звалювання димових труб, обгорілих опор чи частин будівлі необхідно проводити під безпосереднім керівництвом КГП чи начальника БД і тільки після видалення з небезпечної зони всіх людей і техніки.

5.9.4. Забороняється скидати з поверхів і покрівель конструкції (предметів) без попереднього застереження осіб, що працюють біля будівлі. У разі скидання конструкцій (предметів) необхідно слідкувати, щоб вони не попадали на проводи, балкони, покрівлі сусідніх будівель, а також на людей, пожежну техніку і т.п. У місцях скидання конструкцій і матеріалів виставляється постовий, який не повинен пропускати будь-кого в цю зону до повного чи тимчасового припинення робіт. У нічний час ці місця мають освітлюватися.

Розібрані конструкції, евакуйоване обладнання, матеріали і т.п. слід складати гострими (колючими) сторонами донизу, не завалювати проходи і підходи до місця роботи.

5.9.5. До роботи з ланцюговими бензомоторними пилками, відбійними молотками і пожежними димососами допускаються особи, які пройшли спеціальне навчання і мають право працювати з ним. Під час роботи слід дотримуватись таких основних вимог:

- не працювати з несправним інструментом, не запускати двигун без приставки;
- перед запуском двигуна перевірити надійність кріплення рами, приставок, шини, відрізного круга, натягу ланцюга пилки;
- під час запуску двигуна ланцюг пилки і відрізний круг не повинні доторкатися до будь-яких предметів;
- під час запуску двигуна не намотувати трос стартера на руку;
- на холостому ходу, щоб уникнути розносу, двигун має працювати при відпущеному важелі управління газом;
- на холостих обертах двигуна не повинно вмикатися зчеплення;
- забороняється без навантаження виводити двигун на номінальні оберти;
- додаткова заправка пальним інструменту допускається тільки на холостих обертах двигуна;
- початок і кінець різання (виведення робочого інструменту) із пропилу мають виконуватись повільно, без ривків;
- переносити інструмент під час роботи двигуна допускається тільки при холостих обертах двигуна;
- у разі розриву або збігу ланцюга пилки, послаблення кріплення приставок, шини, відрізного круга, захисного кожуха та інших несправностей, які виявлено в процесі виконання роботи, необхідно негайно зменшити газ і зупинити двигун;
- забороняється під час роботи двигуна виконувати операції з регулювання на приставках і ліквідовувати несправності;
- забороняється зупиняти двигун шляхом зняття контакту проводу високої напруги зі свічки;

- забороняється працювати без захисних окулярів чи захисних лицьових масок, пожежних касок під час роботи з відбійним молотком або з абразивним кругом;

- при розкритті дерев'яних конструкцій пиляння слід починати тільки після того, як рама чи ручка бензопили упруться в конструкцію, інакше можливі небезпечні удари і ривки інструменту; не допускається затискання в пропилі верхньої частини ланцюга, внаслідок чого інструмент може відкидатися на оператора;

- роботу відрізним кругом допускається проводити тільки на закріпленій конструкції і так, щоб під час різання не відбувалося заклинювання відрізного круга у пропилі в результаті деформації чи перекосу фраґмента, що розрізується;

- при роботі з відбійним молотком режимом праці мотоприводу має керувати помічник оператора.

Крім зазначених пунктів правил, необхідно дотримуватись заходів безпеки, які викладено у відповідних розділах, що додаються до експлуатаційних документів.

5.10. При прокладанні, прибиранні, обслуговуванні та ремонті пожежних рукавів

5.10.1. При прокладанні рукавної лінії з рукавного автомобіля необхідно контролювати швидкість руху відповідно до інструкцій з експлуатації (як правило, не більше 10 км на годину), слідкувати за справністю світлової і звукової сигналізації, надійно фіксувати двері відсіків рукавного автомобіля. При намотуванні рукавів на рукавну котушку необхідно триматись за поручні барабана, не допускаючи пошкоджень рук, слідкувати за надійною фіксацією рукавної котушки.

5.10.2. При використанні пневмосистеми підйомного механізму укладання рукавів необхідно забезпечити тиск у системі гальмування не менше 0,55 МПа.

5.10.3. При навантажуванні скаток рукавів в автомобіль забороняється перевищувати межу вантажопідйомності (100 кг) підйомного механізму (не більше 2-х скаток рукавів).

5.10.4. При перевезенні використаних рукавів на даху рукавного автомобіля обмежуючі пристрої (дерев’яні трапи і поручні) мають бути надійно закріплені у піднятому положенні.

5.10.5. При ремонті і обслуговуванні пожежних рукавів необхідно:

- не торкатися нагрітої поверхні вулканізаційного апарата;

- при роботі з клеєм працювати під витяжним зонтом та періодично провітрювати приміщення.

5.10.6. Забороняється тримати клей у безпосередній близькості до нагрівальних приладів.

5.10.7. При укладанні рукавів на стелажі рукавної бази необхідно користуватися стрем’янкою чи майданчиком, який рухається. З’єднувальні головки рукавів кладуть униз скатки на лицьову частину стелажа. Випробування пожежних рукавів слід проводити згідно з Настановою по експлуатації пожежних рукавів.

6. БЕЗПЕКА ПРАЦІ ПІД ЧАС ЛІКВІДАЦІЇ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ ТЕХНОГЕННОГО ТА ПРИРОДНОГО ХАРАКТЕРУ

6.1. Загальні положення

6.1.1. У планах ліквідації аварії, катастрофи і стихійного лиха для кожного потенційно небезпечного об`єкта або території має бути передбачений порядок допуску та видачі дозволу для участі в роботі допоміжних служб, у тому числі підрозділів пожежної охорони МНС України.

6.1.2. Загальне керівництво та координацію дій різних служб, що беруть участь у ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій (далі - НС)∗, що не пов’язані з пожежами, здійснює особа, яка згідно з планами їх ліквідації є керівником аварійно-рятувальних робіт (далі - КАРР).

6.1.3. Керівництво діями підрозділів пожежної охорони здійснює старший начальник підрозділу пожежної охорони (далі - СНПО), що прибув на місце виклику. СНПО зобов'язаний діяти суворо в рамках завдань, що поставлені йому КАРР, і відповідно до вимог даних Правил.

6.1.4. У разі виникнення НС на об‘єкті, що не призвело до виникнення пожежі, керівником її ліквідації є представник об‘єкта.

У разі виникнення НС за межами об‘єкта, що не призвело до виникнення пожежі, керівником її ліквідації є представник органів державної виконавчої влади.

6.1.5. Відповідальність за виконання правил безпеки праці під час гасіння пожежі, що виникла в ході ліквідації наслідків НС, несуть КГП, начальники бойових ділянок та інші посадові особи.

6.1.6. Організація та ведення бойових дій під час надання допомоги у ліквідації наслідків НС проводяться з урахуванням плану ліквідації НС, вимог галузевих нормативних документів, розділу 5 цих Правил, порядку проведення робіт, визначеному на об'єкті (підприємстві), та інших нормативних і керівних документів.

6.1.7. Після прибуття підрозділів пожежної охорони до місця надзвичайної ситуації СНПО має з`ясувати в КАРР:

- місце, розміри і характер НС, найбільш небезпечних аварійних зон;
- які проводяться заходи;
- можливі наслідки, що можуть бути (вибух, пожежа, отруєння тощо)
- допомога, яка необхідна з боку пожежної охорони.

6.1.8. СНПО зобов'язаний:

- інформувати КАРР про всі зміни обстановки, що були виявлені, та про свої дії;

- підготувати сили та засоби для своєчасної ліквідації пожежі, що може виникнути внаслідок аварії;

∗ Надзвичайні ситуації – порушення нормальних умов життя і діяльності людей на об‘єкті або території, спричинене аварією, катастрофою, стихійним лихом чи іншою небезпечною подією, яка призвела (може призвести) до загибелі людей та (або) значних матеріальних витрат.

- не допускати надмірного скупчення і переміщення в небезпечних зонах особового складу, аварійної і пожежної техніки;

- провести інструктаж особового складу з безпеки праці.

6.1.9. СНПО має право приймати рішення щодо проведення робіт з ліквідації наслідків НС тільки після:

а) оцінки масштабів аварійної ситуації та прогнозування її розвитку;

б) отримання інструктажу про порядок проведення робіт від КАРР або від посадової особи, у віданні якої знаходиться об'єкт;

в) узгодження маршрутів руху, схеми зв'язку та оповіщення, визначення бойових позицій та порядку розгортання бойового розрахунку;

г) вимкнення електроустановок, що розташовані в зоні аварії;

д) уточнення характеристики пожежо- і вибухонебезпеки речовин та матеріалів, що знаходяться на місці НС, а також характеру їх взаємодії з водопінними засобами;

е) створення резерву сил та засобів, ланок ГДЗС, захисного одягу та приладів для контролю за станом зовнішнього середовища (враховуючи можливість його зміни);

ж) з`ясування наявності і місць розміщення апаратури під тиском та вжиття заходів щодо захисту особового складу;

и) отримання інформації щодо відсутності в зоні НС хімічного, бактеріологічного або радіаційного зараження місцевості, а при наявності такого зараження тільки після:

- отримання від КАРР спеціального інструктажу про порядок виконання робіт у такій зоні;

- визначення спільно зі спеціалістами об'єкта або спеціальною технічною групою, призначеною КАРР, виду, рівня, меж зараження та можливості їх зміни, допустимого часу роботи особового складу та необхідних засобів захисту і контролю;

- забезпечення особового складу необхідною кількістю спеціальних захисних засобів та приладів контролю величини зараженості місцевості або організації постійної взаємодії з особою, яка уповноважена здійснювати такий контроль;

- організації спільно з адміністрацією об'єкта або з КАРР пункту дезактивації, санітарної обробки та медичної допомоги особовому складу;

к) отримання інформації щодо відсутності в зоні аварії вибухонебезпечних речовин або обладнання, яке може вибухнути. У разі наявності вибухонебезпечних речовин або обладнання рішення приймається тільки після:

- організації відповідними службами розвідки та спостереження за будівлями і спорудами щодо можливості їх вибуху;

- оцінки можливості вибуху, місцезнаходження та кількості вибухових речовин, способів їх ліквідації або знешкодження, стану технологічного обладнання та установок пожежогасіння;

- передбачення захисту особового складу та техніки від можливого ураження вибуховою хвилею, осколками та уламками конструкцій, що розлітаються, з використанням обвалувань, капонірів, тунелів;

- організації постів із засобами гасіння для ліквідації загорань після вибуху (у разі організації таких постів треба прокладати рукавні лінії в напрямку кутів будинків та споруд, використовуючи, якщо можливо, військову техніку).

6.1.10. За наявності в зоні аварійної ситуації або в безпосередній близькості від неї радіаційного, хімічного, бактеріологічного зараження або вибухонебезпечних речовин та обладнання, що може вибухнути, СНПО має негайно після отримання цієї інформації вжити заходів щодо попередження загрози ураження особового складу. Всі роботи слід проводити згідно з правилами проведення робіт у такій зоні. Крім того, СНПО має оповістити про це весь особовий склад підрозділів, провести інструктаж щодо заходів безпеки під час дій у такій зоні та виставити біля входу до зони зараження пост під керуванням особи середнього або старшого начальницького складу.

6.1.11. Під час проникнення особового складу підрозділів пожежної охорони до потерпілих, які знаходяться у завалах, здійснюється зсування (зміщення), підйом будівельних конструкцій (уламків), що обвалені, перерубування (перерізання) оголеної арматури. У цих випадках використовується індивідуальний рятувальний інструмент (гідравлічні ножиці, сокири, плунжерні розпірки тощо) та механізований інструмент загального призначення (ручні електричні ножиці, дискові та ланцюгові пилки, рубильні та відбійні молотки, бетоноломи). Правила безпечного використання (користування штатним інструментом, засобами індивідуального та групового захисту) викладені у відповідних главах цих Правил. За умови використання позаштатних технічних засобів слід керуватися рекомендаціями, що викладені в інструкціях з експлуатації цих засобів.

6.1.12. Після виконання бойового завдання в зоні радіаційного, хімічного або бактеріологічного зараження місцевості СНПО повинен вжити заходів щодо проходження особовим складом санітарної обробки, вихідного дозиметричного контролю, проведення дезактивації, дегазації та контролю протигазів, одягу, взуття, приладів, техніки, обладнання і спорядження. Весь особовий склад, що брав участь у виконанні робіт у такій зоні, або проводив роботи із санітарної обробки, повинен пройти медичне обстеження, а за необхідності (за висновком лікаря) - профілактичне лікування.

6.2. Безпека праці для Державної гідрометеорологічної служби

Безпека праці для Державної гідрометеорологічної служби визначається Правилами охорони праці під час гідрометеорологічних спостережень і робіт, затверджених наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 21.06.2005 року № 215.

6.3. Безпека праці для Державної авіаційної пошуково-рятувальної служби

6.3.1. При роботі на авіаційній техниці особовий склад Державної авіаційної пошуково-рятувальної служби МНС України зобов’язаний знати і суворо дотримуватись вимог безпеки, які визначені Збірником вимог безпеки при експлуатації та військовому ремонті авіаційної техніки, введеним в дію

Технічним розпорядженням № 620 (0303) заступника Головнокомандуючого ВПС Збройних Сил України з озброєння-начальника озброєння від 11.06.2003 року, ДНАОП 5.1.30-1.06-98 Правила безпеки праці при технічному обслуговуванні та поточному ремонті авіаційної техніки, затвердженого наказом Держнаглядохоронпраці від 18.05.98 № 92, настановами з технічного забезпечення, Єдиними регламентами, інструкціями та іншими діючими нормативними документами.

6.3.2. Особовий склад Державної авіаційної пошуково-рятувальної служби, який зайнятий роботою на авіаційній техниці перед допуском до самостійного виконання робіт повинні пройти попередній медичний огляд, навчання, перевірку знань з питань охорони праці та інструктажі – вступний, первинний, повторний, позаплановий та цільовий.

При навчанні, інструктуванні, допуску особового складу до виконання робіт та при організації робіт необхідно керуватися вимогами Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці, затвердженого наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 26.01.2005 N 15, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 15.02.2005 за N 231/1051 (НПАОП 0.00-4.12-05), та інших чинних керівних документів.

6.3.3. Перед початком виконання робіт особовий склад повинен бути ознайомлений з характером, умовами виконання робіт і правилами безпеки праці.

Інструктаж проводить начальник, який безпосередньо керує виконанням даних робіт.

Забороняється допуск до роботи особового складу, який не ознайомлений з характером і особливостями виконуваних робіт, не засвоїв свою індивідуальну задачу і не проінструктований щодо дотримання правил безпеки праці.

6.4 Безпека праці під час проведення робіт у газоаналітичних (аналітичних) лабораторіях

6.4.1. Роботи у газоаналітичних (аналітичних) лабораторій (далі - лабораторії) проводять працівники підрозділів Державної спеціальної воєнізованої (аварійно-рятувальної) служби МНС України (далі - ДСВАРС).

6.4.2. Організація роботи з охорони праці в лабораторії покладається на завідувача газоаналітичної (аналітичної) лабораторії.

6.4.3. До виконання робіт в лабораторії допускаються особи, які:

- досягли 18-років;
- пройшли медичні огляди відповідно до встановленного порядку і не мають медичних протипоказань;
- пройшли навчання, відповідні інструктажі з питань охорони праці, в тому числі при виконанні робіт в газоаналітичних (аналітичних) лабораторіях, надання першої медичної допомоги потерпілим від нещасних випадків, вивчили правила поведінки при виникненні аварій.

6.4.4. Працівник, який приймається на роботу в лабораторію, до початку самостійної роботи, повинен вивчити:

- властивості хімічних речовин, які використовуються в лабораторії, їх токсичність, вогненебезпечність та вибухонебезпечність;
- небезпечні моменти при проведенні робіт у лабораторії та засоби їх попередження;
- шкідливі фактори робіт та методи боротьби з ними;
- засоби першої медичної допомоги при отруєннях, опіках, ураженнях електричним струмом або інших нещасних випадках, які можуть статися в лабораторії;
- інструкції користування протипожежними засобами.

6.4.5. Працівник лабораторії зобов'язаний;
- вміти користуватися засобами колективного та індивідуального захисту;
- дотримуватися вимог з охорони праці, передбачених законодавчими та нормативними документами з охорони праці, колективним договором, угодою, нормативними документами та правилами внутрішнього трудового розпорядку підрозділу.

6.4.6. На роботах із шкідливими і небезпечними умовами праці, а також роботах, пов'язаних із забрудненням, працівнику видається за встановленими нормами спеціальний одяг, спеціальне взуття та інші засоби індивідуального захисту у складі:
- халат бавовняний;
- окуляри захисні;
- рукавички гумові;
- фартух спеціальний;
- респіратор "Пелюстка".

6.4.7. При проведенні робіт в умовах можливого впливу на людину агресивних хімічних речовин (наприклад, кислот, лугів, та ін.), повинен застосовуватись спецодяг, виготовлений з матеріалів, що забезпечують захист від цих речовин.

6.4.8. Приміщення лабораторії повинні бути забезпечені природним освітленням, опаленням, водопроводом і каналізацією.

6.4.9. Приміщення лабораторії повинні бути оснащені припливно-витяжною вентиляцією.

6.4.10. Роботи, пов'язані із використанням шкідливих та отруйних речовин, повинні проводитися у витяжній шафі.

6.4.11. В лабораторіях, на визначеному для цього місці, повинні знаходитися:
- вогнегасник, кошма або ковдра;
- аптечка для надання першої медичної допомоги.

6.4.12. Забороняється сумісне зберігання речовин, які можуть у результаті хімічної взаємодії викликати пожежу або вибух.

6.4.13. Забороняється використання лабораторного посуду для особистого користування.

6.4.14. При виконанні своїх обов'язків працівник лабораторії зобов’язаний дотримуватися вимог санітарних норм та особистої гігієни:
- приступати до роботи тільки у засобах індивідуального захисту;
- приймати та утримувати протягом зміни робоче місце у чистоті й порядку;

- зберігати та приймати їжу тільки у відведених місцях;
- зберігати харчові продукти в холодильниках, які використовуються тільки з цією метою;
- після роботи вимити забруднені частини тіла, з використанням мила або інших миючих засобів.

Вимоги безпеки перед початком роботи

6.4.15. Перед початком роботи працівник лабораторії зобов'язаний перевірити справність припливно-витяжної вентиляції, справність та наявність засобів індивідуального захисту, одягнути спецодяг;

6.4.16. Працівник зобов'язаний перевірити справність приладів і обладнання та включити припливно-витяжну вентиляцію за 10-15 хвилин до початку роботи.

6.4.17. На робочому місці працівника повинні бути тільки необхідні для виконання конкретної роботи реактиви, прилади та обладнання.

6.4.18. При виявлених несправностях обладнання та засобів захисту необхідно сповістити завідуючого лабораторією та приступати до роботи тільки після усунення виявлених несправностей.

Вимоги безпеки під час виконання роботи

6.4.19. Всі операції, пов'язані із можливим утворенням і виділенням отруйних, їдких, вибухонебезпечних речовин або речовин, які мають запах, виконувати тільки у витяжній шафі при працюючій вентиляції із застосуванням засобів індивідуального захисту.

6.4.20. При збовтуванні розчину у колбах і пробірках закривати їх тільки пробками.

6.4.21. Змішування або розведення хімічних речовин, що супроводжуються виділенням тепла необхідно виконувати в термостійкому або порцеляновому посуді.

6.4.22. Не здійснювати відбір дрібних порцій речовин безпосередньо з великих бутлів, бочок.

6.4.23. Працівник лабораторії повинен:

- не залишати запалені пальники та інші нагрівальні прилади без нагляду;
- не зберігати будь-які речовини без напису і етикеток;
- зливати відпрацьовані відходи кислот, лугів та інших реактивів тільки у спеціальну тару.
- прибирати випадково пролиті вогненебезпечні рідини при включеній припливно-витяжній вентиляції.

Вимоги безпеки при роботі зі скляним посудом

6.4.24. При збиранні скляних приладів і з'єднанні окремих частин гумовими трубками необхідно захищати руки рушником.

6.4.25. Працівник лабораторії повинен застосовувати тільки термостійкі склянки і колби при нагріванні в них хімічних речовин на відкритому вогню або безпосередньо на електроплитці. Забороняється різко охолоджувати нагріті посудини, тому що це може призвести до їх руйнування.

6.4.26. Нагрівання рідин проводити у відкритих колбах або в приладах, що мають сполучення з атмосферою.

6.4.27. Переносити посудину з гарячою рідиною слід за допомогою рушника двома руками, однією підтримуючи дно.

6.4.28. При закриванні тонкостінної посудини пробкою слід тримати її за верхню частину горличка, руки при цьому повинні бути захищені рушником.

6.4.29. Забороняється використання скляного посуду, який має тріщини або биті краї.

Вимоги безпеки при роботі з їдкими та отруйними речовинами.

6.4.30. Луги, кислоти та інші їдкі і отруйні речовини, які використовуються в лабораторії, необхідно набирати у піпетку тільки за допомогою гумової груші. Неприпустимо засмоктувати їдкі і отруйні рідини у піпетку ротом.

6.4.31. Всі роботи з кислотами, лугами та іншими їдкими і отруйними речовинами необхідно виконувати у гумових рукавичках і фартуху та захисних окулярах.

6.4.32. Бутилі з кислотами слід утримувати в захисній металевій тарі, викладеній негорючим матеріалом, переносити і піднімати тільки вдвох.

6.4.33. Переливання кислот і лугів із бутлів у дрібну і іншу тару необхідно виконувати вдвох за допомогою сифона і тільки під місцевою витяжною вентиляцією.

6.4.34. Концентровані кислоти, які використовуються в лабораторії, повинні зберігатися у витяжній шафі в товстостінному скляному посуді місткістю не більше ніж 2 л.

6.4.35. Для приготування розчинів кислот, кислоти необхідно приливати у воду тонкою цівкою при безперервному перемішуванні, а не навпаки.

6.4.36. Розчиняти тверді луги слід шляхом повільного додавання їх невеликими шматочками до води при безперервному перемішуванні. Шматочки луги брати тільки щипцями.

6.4.37. У випадках припинення подачі електроенергії всі електроприлади повинні бути відключені.

Вимоги безпеки під час роботи у витяжній шафі

6.4.38. Перед початком роботи необхідно перевірити наявність тяги:

6.4.39. Зачинити всі відділення витяжної шафи створами, крім тієї, де буде проводитися робота, опустити створу нижче рівня обличчя, але не нижче 0,4 м.

6.4.40. В аналітичній лабораторії загальний запас легкозаймистих рідин, що водночас зберігається, не повинен перевищувати добової потреби.

Спільне зберігання реактивів здійснювати тільки відповідно до НАПБ А.01.001-2004 Правила пожежної безпеки в Україні.

Вимоги безпеки при роботі з балонами під тиском

6.4.41. Балони з газом, які встановлюються у приміщеннях лабораторій, повинні знаходитися на відстані не менше 1 м від радіаторів опалення та інших опалювальних приладів і не менше ніж 5 м від джерел тепла з відкритим вогнем.

6.4.42. Газ із балонів повинен випускатися через редуктор, призначений для даного газу. Балон повинен бути пофарбований у відповідний колір.

6.4.43. Відігрівати вентиль або редуктор у разі замерзання необхідно гарячою чистою водою, якою поливають тканину, що розташована на вентилі. Використання для підігріву відкритого вогню або пару заборонено.

6.4.44. У разі неможливості випустити на місці потреби газ із балонів, якщо несправний вентиль, балони повинні бути повернуті на наповнюючи станції.

6.4.45. Забороняється зберігання у одній металевій шафі балонів з киснем та горючими газами.

6.4.46. Переміщувати балони в пунктах потреби та зберігання дозволяється тільки на спеціально призначених для цього візках або ношах.

6.4.47. Вимоги безпеки при роботі з кисневими балонами під надлишковим тиском, що перевищує 0,07 МПа.

6.4.48. Балони з киснем необхідно зберігати у вертикальному положенні та захищати від сонячного проміння. Встановлювати кисневі балони необхідно в місцях де, виключається можливість попадання на них масел. Редуктор перед установкою необхідно ретельно очистити від жирових речовин.

6.4.49. Заборонено палити та запалювати вогонь в місцях зберігання балонів з киснем.

6.4.50. Забороняється допускати зіткнення балонів з електричними проводами.

6.4.51. Забороняється залишати кисневі балони у робочому стані без нагляду.

6.4.52. Балони з киснем слід утримувати від ударів гострих предметів, кисневий редуктор необхідно з’єднувати з балоном спеціальним ключем, який постійно знаходиться при балоні.

Порядок повідомлення керівництва про нещасний випадок:

6.4.53. Про кожний нещасний випадок свідок, працівник, який його виявив, або сам потерпілий повинен терміново повідомити безпосередньо керівника робіт або іншу посадову особу і вжити заходів щодо надання необхідної допомоги.

6.4.54. Свідок або працівник повинні зберегти до прибуття комісії з розслідування обстановку на робочому місці та устаткування у такому стані, в якому вони були на момент події (якщо це не загрожує життю та здоров’ю інших працівників і не призведе до більш тяжких наслідків), а також вжити заходів до недопущення подібних випадків.

Вимоги безпеки після закінчення роботи

6.4.55. Вимкнути обладнання, газові пальники, електроприлади, закрити газ, воду, вимкнути електроенергію.

6.4.56. Усунути вогненебезпечні речовини у сховище.

6.4.57. Перевірити та привести у відповідність своє робоче місце.

6.4.58. Зачинити приміщення лабораторії.

Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

6.4.59. У разі появи стороннього шуму, запаху гару, необхідно вимкнути електроживлення загальним рубильником.

6.4.60. У випадку розлиття будь якого продукту необхідно засипати піском зібрати і усунути у безпечне місце.

6.4.61. При виникненні іскріння (спалахування) струмоведучих частин електрообладнання, працівник зобов'язаний негайно їх знеживлити, повідомити про це керівництво підрозділу.

6.4.62. У випадку виникнення пожежі працівник зобов'язаний:

- припинити роботу;
- обезживлити електрообладнання;
- негайно розпочати гасіння наявними засобами пожежогасіння і повідомити керівництво підрозділу та пожежну охорону;
- доповісти про те, що трапилось завідувачу лабораторії або особі, яка його заміщає.
- винести з приміщення посудини з вогненебезпечними речовинами.

6.4.63. Працівник повинен вжити заходів щодо надання необхідної допомоги потерпілому при нещасних випадках до прибуття лікаря:

6.4.64. Послідовність надання першої допомоги:

- усунути вплив на організм небезпечних та шкідливих чинників, які загрожують здоров'ю та життю постраждалому (звільнити від впливу електричного струму, винести із зараженої атмосфери, погасити одяг, що горить, тощо):

- визначити характер та тяжкість травм, найбільшу загрозу для життя постраждалого та послідовність заходів щодо його рятування:

- виконати необхідні заходи щодо рятування постраждалого за порядком терміновості (відновити прохідність дихальних шляхів, провести штучне дихання, зовнішній масаж серця, зупинити кровотечу, іммобілізувати місце перелому, накласти пов'язку тощо):

- підтримувати основні життєві функції постраждалого до прибуття медичного працівника;

- викликати лікаря, або прийняти заходи для транспортування постраждалого у найближчий лікарський заклад.

Допомога постраждалому, яка надається не медичними працівниками, не повинна замінювати допомогу з боку медичного персоналу та повинна надаватися лише до прибуття лікаря.

6.4.65. Конкретні дії щодо надання першої допомоги постраждалому при різних ураженнях описані в інструкції з надання першої (долікарняної) медичної допомоги, яка вивчається працівником при проходженні первинного та послідуючих інструктажів з питань охорони праці.

6.4.66. Відповідно до Закону України "Про охорону праці" (стаття № 49) особи, які не виконують вимоги інструкції з охорони праці, залежно від характеру порушень притягуються до дисциплінарної, матеріальної, адміністративної та карної відповідальності.

6.5 Безпека праці під час проведення рятувальних робіт на водних об‘єктах

6.5.1. Рятувальні роботи на водних об’єктах здійснюються працівниками Державної спеціальної (воєнізованої) аварійно-рятувальної служби МНС України (далі – ДСВАРС), які виконують рятувальні роботи на водних об’єктах з використанням рятувального майна, маломірних плавзасобів і водолазного спорядження.

6.5.2. Рятувальні роботи на водних об’єктах – комплекс заходів, спрямованих на запобігання загибелі і рятування людей на водних об’єктах при виникненні надзвичайних ситуацій, у тому числі під час перевезення людей та вантажів на водоймищах, переправ через водні перешкоди, відпочинку людей на воді, промислової, спортивної та аматорської рибалки влітку і взимку.

6.5.3. До самостійної роботи рятувальником допускаються особи, які:

досягли 18 років і вміють плавати;

пройшли медичний огляд відповідно до встановленого порядку і не мають медичних протипоказань;

пройшли навчання та перевірку знань з тих видів рятувальних робіт, що будуть виконувати, і мають відповідні посвідчення (посвідчення водолаза, книжку рятувальника тощо);

атестовані на здатність до проведення аварійно-рятувальних робіт;

мають посвідчення на право керування маломірними плавзасобами, якщо це входить в їх обов’язки;

пройшли обов’язкове попереднє спеціальне навчання і перевірку знань з питань охорони праці щодо виконання конкретних рятувальних робіт, вступний і первинний інструктажі з охорони праці та навчання з надання долікарняної допомоги потерпілим від нещасних випадків на воді або підготовку за спеціальною програмою.

6.5.4. Під час проведення рятувальних робіт на водних об’єктах можуть мати місце такі основні небезпечні і шкідливі фактори:

зіткнення з плаваючими чи затопленими предметами чи плавзасобами;

тілесні ушкодження частинами плавзасобів, що рухаються (особливо небезпечним є гребний гвинт при працюючому двигуні);

непередбачені (несвідомі та інстинктивні) дії потерпілих (потопаючих) на воді (можуть чіплятися за рятувальника мертвою хваткою та тягнути його під воду);

низька температура води, сильні течії;

термічні фактори (сонячне опромінення, пожежі, вибухи при подачі палива в карбюратор двигуна плавзасобу самопливом, перевірці наявності палива в баці з використанням відкритого вогню);

великі хвилі води та висока швидкість повітря при штормовій погоді.

6.5.5. Рятувальник при виконанні рятувальних робіт на водних об’єктах зобов’язаний:

дбати під час надання допомоги людям, які потерпають лихо на воді, про їх безпеку і здоров'я, а також про особисту безпеку і здоров'я;

знати і виконувати вимоги Інструкції, правил поводження з рятувальним майном;

уміти користуватися індивідуальними та колективними рятувальними засобами і засобами колективного та індивідуального захисту.

6.5.6. Рятувальник, в залежності від виду рятувальних робіт (пошук та рятування на поверхні води, під водою), забезпечується засобами індивідуального захисту відповідно до табелю оснащення, затвердженого в установленому порядку.

6.5.7. Під час виконання своїх обов'язків рятувальник зобов'язаний дотримуватись вимог санітарних норм та особистої гігієни.

6.5.8. Особи, винні у порушенні вимог Інструкції, несуть дисциплінарну, адміністративну, матеріальну або кримінальну відповідальність згідно з чинним законодавством.

Вимоги безпеки перед початком чергування (роботи)

6.5.9 Перед початком чергування (роботи) рятувальники зобов'язані отримати від попередньої зміни повну інформацію про ті чи інші події, що сталися в їх зоні відповідальності, ознайомитись із записами в оперативному журналі (журналі передачі змін), перевірити наявність (укомплектованість), технічний стан, справність плавзасобів, технічних засобів рятування, рятувального майна, водолазного спорядження, засобів індивідуального захисту, буїв, огородження, знаків та написів небезпеки, аптечок медичної допомоги, засобів зв'язку та сигналізації, візуально вивчити обстановку в зоні відповідальності станції (поста).

Перевірку технічного стану плавзасобів, оснащених двигунами, необхідно проводити при непрацюючому двигуні. Справність двигуна перевіряється при виключеній передачі обертів на гребний гвинт, згідно з інструкцією з експлуатації.

Під час перевірки технічного стану аквалангів необхідно керуватись вказівками, викладеними у технічній документації на них.

При виявленні будь-яких несправностей водолазного спорядження під час робочої перевірки вони повинні бути усунуті до початку водолазних спусків і про них та заходи щодо їх усунення повинен бути зроблений запис у формулярі на конкретний виріб.

6.5.10. Використання несправних плавзасобів, водолазного спорядження, пошкодженого рятувального майна не допускається. Несправності повинні бути усунені або несправні засоби замінені на справні до початку роботи.

6.5.11. Про всі виявлені недоліки доповісти керівництву з метою їх усунення до початку чергування (роботи) та зробити відповідні записи у журналі передачі змін (журналі чергування).

Вимоги безпеки під час чергування (роботи)

6.5.12 Під час користування плавзасобами рятувальник повинен дотримуватись таких вимог безпеки:

не завантажувати плавзасоби понад визначену вантажопідйомність і пасажиромісткість;

не стояти у човні під час його руху, а також не сидіти на носі, кормі чи бортах човна, звісивши ноги за борт плавзасобу, не розгойдувати човен;

не брати на плавзасоби сторонніх осіб (які не мають прямого відношення до рятувальних робіт), окрім тих, кого рятують чи кому надають медичну допомогу;

не пірнати і не стрибати у воду із борта плавзасобу;

не переходити під час руху із плавзасобу на плавзасіб, із місця на місце у плавзасобі;

не використовувати плавзасоби не за призначенням.

Заходи безпеки під час спусків і перебування під водою

6.5.13. До водолазних робіт із рятування людей допускаються водолази усіх груп спеціалізації водолазних робіт, які володіють прийомами рятування і методами надання першої медичної допомоги потерпілим.

6.5.14. Надання допомоги людям, які потерпають лихо на воді, проведення пошукових робіт і підйом потерпілих водолазам рятувальних станцій і сезонних постів дозволяється здійснювати лише на внутрішніх водоймах і в прибережній морській смузі. Водолазам аварійно-рятувальних мобільних груп та інших підрозділів ДСВАРС дозволяється проводити роботи у відкритому морі та на водосховищах. Спуски під воду можуть проводитись із берега або із низькобортних плавзасобів, укомплектованих рятувальним обладнанням і спеціальними трапами. При спусках із плавзасобів, висота борта яких більше 2-х метрів, спуск і підйом водолаза здійснюється із спеціально обладнаної площадки (бесідки). Перед початком спусків на березі чи на плавзасобі повинні бути підняті попереджувальні сигнали:

на річках та озерах – білий прапор із синьою косинкою;

на морі – сигнал “А” (алфа) – “у мене спущений водолаз, тримайтесь подалі від мене”;

крім того, район водолазного пошуку має бути огороджений буями, про який сповіщається у попередженнях мореплавцям.

6.5.15. Водолазні рятувальні роботи повинні виконуватися у водолазному спорядженні, яке відповідає умовам проведення водолазних спусків, з урахуванням характеру рятувальних робіт і гідрометеорологічних умов. До використання допускаються апарати, попередньо перевірені у встановленому порядку.

6.5.16. У всіх випадках до екстрених спусків мають бути підготовлені не менше 2 комплектів спорядження № 2 (акваланг, маска, ласти) (один для того, хто спускається під воду, інший – для страхувальника). Плавці, які забезпечують безпеку спуску, повинні мати щонайменше комплект спорядження № 1 (дихальна трубка, маска, ласти). Безпеку спуску повинні забезпечувати не менше 3 осіб (працюючий, страхуючий та забезпечуючий спуск водолази). В екстрених

випадках може бути 2 водолази: працюючий та забезпечуючий (він же й страхуючий).

6.5.17. Глибина спуску не повинна перевищувати технічних характеристик водолазного спорядження, що застосовується.

6.5.18. Комплект спорядження, призначений для спуску водолаза, повинен бути підготовлений таким чином, щоб водолаз міг одягнути його і провести спуск за період не більше 5 хв.

6.5.19. Водолаз повинен знати напам'ять умовні сигнали, які передаються за допомогою сигнального кінця, а також візуальні сигнали.

6.5.20. Підйом водолаза на поверхню води повинен здійснюватись відповідно до режиму декомпресії.

6.5.21. Для запобігання нещасним випадкам спуски під воду забороняються:

із плавзасобів на ходу;

із високобортних суден, набережних, причалів та уривчастих берегів;

у районах руху суден;

у несправному та неперевіреному спорядженні;

без сигнального кінця та водолазного ножа;

без основного (розмовного кабельного або безкабельного) і дублюючого зв'язку з водолазом;

при медичних протипоказаннях (нездужання, ознаки перевтоми, хвороба тощо);

при хвилюванні моря (водойми) понад 2 бали;

при швидкості течії понад 0,5 метрів за секунду;

при температурі води нижче 10^0С без водолазної білизни та герметичних гідрокостюмів;

у нічний час.

Заходи безпеки під час надання допомоги потерпілим на льоду

Під час надання допомоги людині, яка потерпіла на льоду (провалилася під лід), необхідно дотримуватись таких вимог безпеки:

6.5.22. Без потреби не виходити на лід. Визначитись щодо можливості провести рятування самому, або покликати на допомогу ще кого-небудь. Якщо поряд нікого немає, діяти обдумано та обережно, щоб не погіршити становище.

6.5.23. Протягнути потерпілому довгу жердину, дошку чи інший предмет, кинути мотузку, зв'язані паски тощо. Якщо необхідно вийти на лід, то потрібно одягти рятувальний жилет, лягти на лід і повзти по поверхні, штовхаючи (кидаючи) рятувальний засіб (драбину, дерев'яний щит тощо) перед собою.

6.5.24. Необхідно триматись якомога далі від ополонки (краю крижини), протягнути (подати) потерпілому рятувальний засіб. Краще, якщо це мотузка достатньої довжини і закріплена на березі (за наявності рятувального круга прив'язати до неї рятувальний круг, або інший легкий плавучий предмет).

6.5.25. Витягаючи потерпілого, попросити його працювати ногами – так буде легше витягнути його з ополонки. Витягнувши потерпілого, не дозволяти йому підійматись на ноги, нехай він повзе вслід за рятувальником до берега.

6.5.26. Після того, як потерпілий буде у безпечному місці, викликати

медичну допомогу та надати йому першу допомогу, необхідну при охолодженні організму.

Заходи безпеки під час рятування на воді

6.5.27. При наданні допомоги потерпілому на воді слід пам'ятати, що потопаючий діє несвідомо та інстинктивно. Потопаючий може вчепитися в рятувальника мертвою хваткою й тягнути його під воду, тому, допомагаючи потопаючому, не слід підходити до нього близько спереду. Потрібно швидко оцінити ситуацію і прийняти рішення щодо надання допомоги потерпілому одним із наступних способів (методів) із дотриманням вимог безпеки.

Словесний метод

6.5.28. Якщо людина тримається на воді, але є признаки того, що вона може потонути (ознаки потопаючого: спроби плисти не призводять до просування вперед, на обличчі з'являється вираз відчаю, людина кличе на допомогу або махає руками, щоб привернути увагу, хвора або уражена людина однією рукою може триматися за уражену частину тіла, намагається приблизитися до човна і хватається за борт човна чи плоту, хаотично махає руками, намагаючись висунутись із води, щоб набрати повітря, та інші) необхідно ясно, чітко та коротко сказати потопаючому, що і як він повинен робити, підбадьорити його словами, намагатись заспокоїти, порадивши робити рятувальні рухи (працювати руками і ногами для утримання на плаву).

Метод дистанційної подачі рятувальних засобів і витягнення з води

6.5.29. При подачі потерпілому на воді рятувальних засобів необхідно робити це так, щоб потерпілий міг дотягнутись до рятувального засобу, але не міг дотягнутись до рятувальника. При можливості, до рятувального засобу прив'язати мотузку, пасок чи інший довгий предмет. При відсутності рятувального засобу потопаючому можна подати мотузку чи інший довгий предмет.

Витягувати потерпілого на берег, на мілину, до плавзасобу, тримаючись за мотузку чи інший предмет, за який він ухопився. Перед витягуванням рятувальник повинен стати так, щоб була надійна опора або триматись за плавзасіб чи береговий нерухомий предмет.

При рятуванні на мілководді

6.5.30. При рятуванні на мілководді і наближенні до потерпілого вбрід рятувальник повинен тримати рятувальний засіб так, щоб він був між ним та потерпілим. Потрібно міцно стояти ногами на дні, тримаючись однією рукою за яку-небудь опору (причал, кущ, гілку дерева тощо), та протягнути рятувальний засіб потерпілому. Якщо присутніх багато, можна утворити живий ланцюжок, міцно взявшись за руки.

При використанні маломірного плавзасобу (човна)

6.5.31. Наблизившись до потопаючого на човні, необхідно з корми або з носа човна подати йому жердину чи інший рятувальний засіб так, щоб при підтягуванні потопаючого човен не перекинувся. Витягувати потопаючого в човен потрібно через ніс або корму. При проведенні рятувальних робіт не стояти на човні на повний зріст.

При рятуванні уплав із застосуванням плаваючих предметів

6.5.32. Наближаючись до потопаючого уплав, слід тримати поперед себе будь-який плаваючий предмет (краще рятувальний круг), щоб потопаючий зміг вхопитися за нього, а не за рятувальника, і подавати рятувальний засіб на витягнутих руках, щоб потопаючий не зміг дотягнутись до рятувальника. Необхідно підтримувати з потерпілим постійний зоровий та голосовий контакт, підбадьорити потерпілого, намагаючись примусити його працювати ногами у той час, коли за допомогою плаваючого предмета рятувальник буде тягнути потерпілого до берега чи до найближчої мілини.

При рятуванні уплав без застосування плаваючих предметів

6.5.33. При проведенні рятування без використання плаваючих предметів рятувальник повинен бути готовим у будь-який момент ухилитися від спроб потопаючого вхопитися руками за рятувальника, за дихальні шланги водолазного апарату. Необхідно намагатись підпливти до потопаючого ззаду, коли це не вдається, спробувати розвернути потопаючого спиною до себе, схопивши його лівою рукою за ліву руку, якщо можливо, вище ліктя, і різким рухом розвернути його спиною до себе і захопити його зігнутою у лікті лівою рукою під підборіддя. Утримуючи потопаючого лежачим на спині, буксирувати до берега або найближчої мілини, одночасно умовляючи потерпілого працювати ногами, допомагаючи пливти.

Для звільнення від захвату спереду потерпілого потрібно відштовхнути руками в підборіддя або ногами в груди.

Від захватів за тулуб чи ноги, які можуть повністю позбавити рятувальника свободи руху, звільняються поворотом голови потерпілого.

Якщо рятувальник відчуває, що втрачає контроль над своїми рухами або потерпілий може схопитися за його руками, різко відштовхнувшись, тимчасово віддалитись від потерпілого, а відновивши координацію своїх дій та сили, спробувати знову надати допомогу потерпілому, дотримуючись згаданих заходів безпеки.

Вимоги безпеки після закінчення роботи

6.5.34. Після закінчення роботи провести обслуговування і поставити на місце стоянки плавзасоби, покласти водолазне спорядження, рятувальне обладнання та майно на місце зберігання, або передати їх іншій зміні.

6.5.35. Провести обслуговування водолазних дихальних апаратів: обмити чистою прісною водою, видалити з них бруд і масляні плями. Особливо ретельно повинні обмиватися апарати після занурення в морську воду.

6.5.36. Вимити руки і обличчя, по можливості прийняти душ.

6.5.37. Про всі події, які сталися у процесі роботи та недоліки, що були виявлені протягом зміни, повідомити свого керівника й зробити відповідні записи в журналі передачі змін (чергування) або у водолазному журналі.

Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

6.5.38. Порядок надання першої долікарської медичної допомоги у випадку травмування:

усунути вплив на організм шкідливих чинників, які загрожують здоров'ю та життю постраждалого (звільнити від дії електричного струму, винести із зараженої атмосфери, погасити одяг, що горить, тощо);

визначити характер та тяжкість травм, найбільшу загрозу для життя потерпілого та послідовність заходів щодо його рятування;

виконати необхідні заходи щодо врятування постраждалого у порядку терміновості (відновити прохідність дихальних шляхів, провести штучне дихання, зовнішній масаж серця (серцево-легеневу реанімацію), зупинити кровотечу, іммобілізувати місце перелому, накласти пов'язку, джгут тощо);

викликати лікаря, або прийняти заходи для транспортування потерпілого до найближчого медичного закладу;

підтримувати основні життєві функції постраждалого до прибуття медичного працівника.

6.5.39. Надання невідкладної медичної допомоги потерпілому на воді (серцево-легенева реанімація).

Витягши потерпілого із води, необхідно:

визначити стан потерпілого і швидко очистити верхні дихальні шляхи від піску, мулу та водоростей, для чого, ставши на праве коліно, покласти потерпілого вниз обличчям черевом на своє ліве стегно, лівим передпліччям натиснути на спину, щоб вивільнити від води та інших предметів дихальні шляхи, одночасно пальцями правої руки вичищати порожнину рота від мулу, піску та водоростей;

одночасно з очищенням ротової порожнини подразнювати корінь язика та глотку пальцями, щоб викликати спазми та блювання, які прискорять відновлення життєвих функцій;

покласти потерпілого на спину, щоб голова була відкинута назад, для розправлення дихальних шляхів, використавши валик з одежі, дитячий рятувальний круг тощо;

визначити наявність дихання, якщо воно відсутнє, робити штучне дихання;

визначити наявність пульсу на сонній артерії, за його відсутності водночас із штучним диханням виконується непрямий масаж серця (на одне вдування робиться від п'яти до п'ятнадцяти масажних поштовхів на грудну клітину);

разом із штучним диханням здійснюється нагрівання тіла розтиранням.

Одночасно із наданням допомоги необхідно викликати швидку медичну допомогу.

6.5.40. При гіпотермії (переохолодженні) необхідно:

викликати швидку медичну допомогу;

поступово відігрівати постраждалого, загорнувши його у ковдри або сухий теплий одяг, не намагатись зігріти потерпілого дуже швидко, не занурювати його у теплу воду. Швидке обігрівання може викликати серцеві перевантаження;

по можливості прикласти до тіла теплий предмет (гарячу грілку, пляшки із теплою водою);

дати тепле пиття, якщо потерпілий при свідомості.

Найкраще, якщо відігрівання буде відбуватись із середини тіла (тепле пиття) одночасно з підігріванням ззовні.

6.5.41. Водолазні роботи із рятування людей у період аварій, стихійного лиха, при наявності рухомої криги, швидкої течії (понад 1 м/с), засміченої поверхні води плаваючими предметами, а також у невивчених водоймах і в умовах обмеженої видимості повинні виконуватись найдосвідченішими водолазами із дотриманням заходів безпеки.

6.5.42. У всіх випадках про аварійні ситуації в обов'язковому порядку повідомляється керівництво.

6.6. Безпека праці під час проведення робіт з демеркурізації

6.6.1. Особовий склад, залучений для проведення демеркуризаційних робіт (з числа оперативного складу підрозділів ДСВАРС МНС України) повинен дотримуватись вимог наступних нормативних документів:

- "Інструкції з охорони праці при проведенні демеркуризації ртуті".
- "Інструкціі по проведенню демеркуризаційних заходів з використанням суміші газогенеруючого сірконаповненого (САС)"-ТУ-014-96;
- "Санітарних правил при роботі зі ртуттю, її сполуками і приладами з ртутним заповненням" № 5.05.01-800 від 25.07.89р.;
- ГОСТ "Повітря робочої зони. Загальні санітарно-гігієнічні вимоги" 12.1005-86;

6.6.2. Особовий склад, залучений для проведення демеркуризаційних робіт, повинен пройти спеціальну підготовку, отримати відповідне посвідчення та мати відповідні засоби захисту органів дихання та шкіри.

6.6.3. Проведення демеркуризації повинно здійснюватись за планом, який розроблений і затверджений командуванням підрозділу. У плані повинно бути передбачено:

- черговість робіт і обсяг заходів за групами приміщень, або окремим приміщенням;
- забезпечення особового складу засобами захисту та здійснення періодичного контролю за станом здоров'я;
- інструктаж із заходів безпеки з виконання демеркуризаційних робіт перед кожною зміною.

6.6.4. При встановленні черговості робіт необхідно враховувати:

- можливість ізоляції приміщення, в якому виконується демеркуризація від інших приміщень;
- першочергове виконання робіт у приміщеннях з більш високим рівнем забрудненості;
- одночасне проведення ідентичних робіт в суміжних приміщеннях.

6.6.5. З метою запобігання забруднення приміщень і територій у процесі демеркуризації, необхідно:

- звільнити наявне в приміщенні обладнання від залишків технологічних продуктів і, в залежності від характеру наступного використання обладнання, або демонтувати, або закрити забезпечивши гідро- і пилонепроникненість покриття;
- звільнити приміщення, де виконуються роботи, від меблів та провести

його демеркуризацію, як вказано вище;

- зволожити вилучений зі стін, стелі і підлоги матеріал;
- зволожити будівельне сміття і забезпечити вчасне (не пізніше 2-3 діб) звільнення від нього приміщення і вивезти до місця відведеного для поховання твердих відходів, спеціально виділеним для цього транспортом.

6.6.6. Утворені у процесі роботи відходи, що містять ртуть (уламки підлоги, стін та інші елементи будівель і споруд, футерівка та деталі технологічного обладнання тощо) при вмісті в них - 0,5% ртуті класифікуються і піддаються утилізації, як відходи класу "Г" відповідно до ГОСТ 1639-68 "Лом і відходи кольорових металів і сплавів. Загальні технічні умови". При більш низькому вмісті ртуті у відходах, вони класифікуються за токсичністю та небезпечністю та підлягають похованню відповідно до встановлених санітарних норм.

При проведенні робіт у зоні зараження ртуттю та її сполуками, особовий склад підрозділів ДСВАРС зобов'язаний:

- використовувати засоби захисту органів дихання, зору, шкіри;
- не перебувати без потреби та засобів захисту в приміщеннях і інших замкнутих середовищах, де можуть бути високі концентрації парів ртуті;
- не палити, не приймати їжу, не пити воду;
- при виході із зони, зараженої парами ртуті, провести демеркуризацію засобів захисту та зняти їх в чітко встановленому місці і порядку.

6.6.7. По закінченню робіт руки і обличчя необхідно ретельно вимити теплою водою з милом.

6.6.8. Перед їжею і після закінчення робіт необхідно полоскати ротову порожнину слабим розчином бертолетової солі або слабим розчином перманганату калію.

Перша медична допомога при отруєнні ртуттю та її сполуками

6.6.9. Допомога потерпілому у разі відсутності лікаря в складі відділення:

- потерпілого на ношах віднести на свіже повітря;
- зняти одяг ;
- промити шлунок великою кількістю води, в якій бажано розчинити один із нижченазваних компонентів:
  - сполуки сірки;
  - яєчний білок;
  - 0,02% розчин перманганату калію;
  - активоване вугілля (до 5 гр. одноразово);
- провести кисневу інгаляцію за допомогою апаратів штучної вентиляції легень ГС-10, ГС-11;
- терміново відправити до медичного закладу.

6.6.10. Якщо у складі відділення є лікар, то допомога потерпілому надається відповідно до розділу 7 п. 2 в повному обсязі:

- введення антидотів: унітінол натрій тіосульфат, сунцимер (по 0,5 г. через кожні 6 годин);
- внутрівенне вливання 40% розчину глюкози (20-40 мг) з vit C;

- внутрім'язово глюконат кальцію з vit B_1;B_5;B_{12};
- ноотропіл в/в; в/м;
- протисудомні препарати;
- транквілізатори;
- симптоматична терапія.

Засоби індивідуального захисту

6.6.11. Під час роботи в умовах забруднення ртуттю та її сполуками, необхідне обов'язкове використання засобів індивідуального захисту органів дихання, зору і шкіри.

Засоби індивідуального захисту органів дихання та зору

6.6.12. Фільтруючі протигази з коробкою марки "Г", "Г-8", "ГФ". Сорбційна ємність коробок забезпечує захист органів дихання та зору при концентрації парів ртуті у повітрі робочої зони, що перевищує ГДК в 1000 разів. Час захисної дії коробки марки "Г" - 100 годин, марки "Г-8"- 60 годин.

6.6.13. Протигазні респіратори РПГ-67 і газопилозахисні респіратори РУ-6О з патронами марки "Г". Сорбційна ємність забезпечує захист органів дихання при концентрації парів ртуті в повітрі робочої зони, що перевищує ГДК в 1000 разів. Час захисної дії фільтруючого патрону марки "Г" - 20 хвилин (для РПГ-67) і 15 хвилин (для РУ-60).

6.6.14. Для захисту від ртутних парів, особовий склад підрозділів може використовувати інші засоби індивідуального захисту, які є в наявності (ШС-7М та ШСС тощо з обов'язковим використанням засобів захисту органів зору).

6.6.15. Якщо вміст кисню в забрудненій атмосфері становить менше, ніж 18%, то для захисту органів дихання використовуються тільки ізолюючі дихальні апарати.

Засоби індивідуального захисту шкіри

6.6.16. Для індивідуального захисту шкіри використовуються:

Хімічні захисні костюми типу Л-1, ЗЗК, КІХ-4, пластикатовий захисний одяг.

6.6.17. Спецодяг для захисту від токсичних речовин, костюм для захисту від ядохімікатів і мінеральних добрив (з емблемою ЯТ), гумові рукавиці, гумове взуття, фартух.

6.6.18. Бавовняно-паперові костюми (без карманів), куртки (можливо з накидкою) і протигаз ГП-5 застосовуються під час роботи з газогенеруючими сіркоскладовими (САС).

Демеркуризація засобів індивідуального захисту, спеціального одягу та захисних апаратів

6.6.19. Після роботи в умовах забруднення ртуттю, засоби індивідуального захисту рятувальників піддаються спеціальній обробці в спеціально визначених зазначених для цього місцях.

6.6.20. Хімічні захисні костюми типу Л-1, ЗЗК, КІХ-4, пластикатовий захисний одяг, а також гумові рукавиці та протигазові маски обробляються мильно-содовим розчином.

6.6.21. Одяг з бавовняно-паперової тканини після робіт звільняється від пилу (витрушується) та протягом 30-ти хвилин промивається холодною проточною водою. Промитий одяг перуть 30 хвилин при температурі 70-80°С в мильно-содовому розчині. Далі спеціальний одяг полощуть протягом 30 хвилин в гарячій та холодній воді для виведення луги. Протягом 30-ти хвилин одяг обробляють 1-2% розчином соляної кислоти і проводять повторне прання в мильно-содовому розчині на протязі 20-ти хвилин, після чого промивають у холодній воді, висушують та прасують.

6.6.22. При пранні спеціального одягу з двократною обробкою в мильно-содовому розчині тканина звільняється від ртуті на 96-99%.

6.6.23. Забороняється прати спеціальний одяг в домашніх умовах.

6.7. Безпека праці під час проведення робіт з отрутохімікатами та пестицидами

6.7.1 Безпека праці під час проведення робіт з ядохімікатами та пестицидами визначається Законом України “Про пестициди і агрохімікати” від 2 березня 1995 року № 86/95-ВР.

6.7.2 Відповідно до статті 1 цього закону пестициди – це токсичні речовини, їх сполуки або суміші речовин хімічного чи біологічного походження, призначені для знищення, регуляції та припинення розвитку шкідливих організмів, внаслідок діяльності яких вражаються рослини, тварини, люди і завдається шкоди матеріальним цінностям, а також гризунів, бур'янів, деревної, чагарникової рослинності, засмічуючих видів риб.

Агрохімікати – це органічні, мінеральні і бактеріальні добрива, хімічні меліоранти, регулятори росту рослин та інші речовини, що застосовуються для підвищення родючості грунтів, урожайності сільськогосподарських культур і поліпшення якості рослинницької продукції.

Основними принципами державної політики у сфері діяльності, пов'язаної з пестицидами і агрохімікатами, є:

- пріоритетність збереження здоров'я людини і охорони навколишнього природного середовища по відношенню до економічного ефекту від застосування пестицидів і агрохімікатів;
- державна підконтрольність їх ввезення на митну територію України, реєстрації, виробництва, зберігання, транспортування, торгівлі і застосування; обгрунтованість їх застосування;
- мінімалізація використання пестицидів за рахунок впровадження біологічного землеробства та інших екологічно безпечних, нехімічних методів захисту рослин;

- безпечність для здоров'я людини та навколишнього природного середовища під час їх виробництва, випробування і застосування за умови дотримання вимог, встановлені державними стандартами, санітарними нормами, регламентами та іншими нормативними документами;

- єдність державної політики щодо діяльності, пов'язаної з пестицидами і агрохімікатами.

6.7.3 Пестициди і агрохімікати вітчизняного, а також іноземного виробництва, що завозяться для використання на територію України, повинні відповідати таким вимогам:

- висока біологічна ефективність щодо цільового призначення;

- безпечність для здоров'я людини та навколишнього природного середовища за умови дотримання регламентів їх застосування;

- відповідність державним стандартам, санітарним нормам та іншим нормативним документам.

6.7.4 Забороняються ввезення на митну територію України (крім дослідних партій, що використовуються для державних випробувань та наукових досліджень), виробництво (крім виробництва для експорту та виробництва дослідних партій, що використовуються для державних випробувань, науково-технологічних досліджень та випробувань), торгівля, застосування та рекламування пестицидів і агрохімікатів до їх державної реєстрації.

6.7.5 Державні випробування пестицидів і агрохімікатів проводяться у два етапи: польові і виробничі.

Метою польових випробувань є встановлення або підтвердження біологічної ефективності нових пестицидів і агрохімікатів порівняно з тими, що застосовуються, розроблення тимчасових регламентів їх застосування та поглиблене вивчення препаративних форм.

Сільськогосподарська продукція, отримана в результаті проведення польових випробувань пестицидів і агрохімікатів з новою діючою речовиною, підлягає знищенню з додержанням вимог санітарних правил щодо безпеки для здоров'я людини та охорони навколишнього природного середовища.

6.7.6 Виробничі випробування проводяться з метою підтвердження біологічної ефективності пестицидів і агрохімікатів у різних зонах України, уточнення та обґрунтування регламентів і способів їх застосування, санітарно-гігієнічних і екологічних нормативів, розроблення та модифікації методик визначення залишкових кількостей цих пестицидів і агрохімікатів та їх небезпечних метаболітів.

6.7.7 Пестициди і агрохімікати, що використовуються в Україні, затарюються (упаковуються) і маркуються відповідно до чинного законодавства.

6.7.8 Кожна товарна одиниця повинна супроводжуватися рекомендацією щодо її застосування із зазначенням культур та об'єктів, для оброблення яких призначено пестициди і агрохімікати, способів, норм і кратності використання, термінів вичікування (для пестицидів), заборони та обмеження на застосування, способів і засобів знешкодження пестицидів та агрохімікатів, а

також заходів безпеки під час роботи, заходів подання першої медичної допомоги у разі отруєння.

6.7.9 Розфасування пестицидів і агрохімікатів може здійснюватися лише за наявності дозволу його виробника або власника знака для товарів і послуг.

6.7.10 Пестициди і агрохімікати і тара іноземного виробництва, що ввозяться на територію України, повинні супроводжуватися даними про технологію їх знешкодження та утилізацію.

6.7.11 Транспортування, зберігання, застосування, утилізація, знищення та знешкодження пестицидів і агрохімікатів та торгівля ними здійснюються відповідно до вимог, встановлених чинним законодавством, санітарними правилами транспортування, зберігання і застосування пестицидів і агрохімікатів та іншими нормативними актами.

6.7.12 Особи, діяльність яких пов'язана з транспортуванням, зберіганням, застосуванням пестицидів і агрохімікатів та торгівлею ними, повинні мати допуск (посвідчення) на право роботи із зазначеними пестицидами і агрохімікатами. Порядок одержання такого допуску визначається Кабінетом Міністрів України.

6.7.13 При застосуванні пестицидів і агрохімікатів здійснюється комплекс заходів відповідно до регламентів, встановлених для певної грунтово-кліматичної зони, з урахуванням попереднього агрохімічного обстеження грунтів, даних агрохімічного паспорта земельної ділянки (поля) і стану посівів, діагностики мінерального живлення рослин, прогнозу розвитку шкідників і хвороб.

6.7.14 Застосування пестицидів і агрохімікатів на землях природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення здійснюється відповідно до законодавства.

6.7.15 На території, що зазнала радіоактивного забруднення, а також у зонах надзвичайних екологічних ситуацій застосування пестицидів і агрохімікатів обмежується в порядку, визначеному спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з питань аграрної політики.

6.8. Безпека праці під час проведення робіт при повенях

6.8.1 Основними причинами повеней є гідрологічні явища: паводки, затяжні дощі та зливи, швидке танення снігу, особливості зимового режиму рік, гідродинамічна взаємодія морів з ріками в дельтах та устях, зсуви і обвали в долинах рік. Повінь це щорічне, таке що повторюється в один і той же сезон відносно тривале збільшення водоносності рік з підвищенням рівня води в них. Паводок – також щорічний, але, як правило короткочасний підйом води в ріках, викликаний затяжними дощами. Різкий підйом рівня води викликає підвищення швидкості потоку, підвищується небезпека з боку усіх перешкод (природних та штучних),оскільки вони можуть знаходитися під дзеркалом води, змінюються лоції тощо.

6.8.2. До проведення пошукових, аварійно-рятувальних та відновних робіт в умовах повені допускаються особи не молодші 18 років, які:

– уміють плавати;
– пройшли періодичні медичні огляди;
– обов’язкову відповідну атестацію;
– застраховані на випадок захворювання, часткової або повної втрати працездатності, загибелі (смерті), спричинених виконанням обов’язків рятувальників, зазначених у контрактах;
– пройшли цільовий інструктаж з ведення аварійно-рятувальних робіт в умовах повені, про що зроблено відповідний запис у журналі реєстрації інструктажів.

6.8.3. Усі рятувальники при роботі в районах небезпечних з епідеміологічних захворювань підлягають обов’язковим запобіжним щепленням у порядку встановленому Міністерством охорони здоров’я України (далі – МОЗ України).

6.8.4. Вантажопідйомність плавзасобу та допустиму кількість людей, яка перевозиться одночасно, необхідно чітко позначати на його корпусі. Перевантажувати плавзасіб забороняється.

6.8.5. Човни, катери та інші плавзасоби, які використовуються під час ведення аварійно-рятувальних робіт, повинні бути зареєстровані у встановленому порядку. Необхідно, також, до початку сезону можливих повеней провести їх технічний огляд.

6.8.6. Кожний плавзасіб обладнується рятувальними засобами (рятувальні жилети круги, кулі, кінці).

6.8.7. Забороняється проведення будь-яких пошукових, аварійно-рятувальних та відновних робіт в умовах повені, крім тих, що пов’язані з рятуванням життя людей (за умови проведення цільового інструктажу), під час грози, зливи, сильного снігопаду, льодоходу, туману та при швидкості вітру у відкритих місцях більше 10 м/с.

6.8.8. Робота в охоронних зонах об’єктів підвищеної небезпеки (повітряні лінії електропередач, кабельні лінії, нафто- і газопроводи, залізниці тощо) узгоджуються з установами, що їх експлуатують.

6.8.9. Всі роботи слід провадити під час світлої частини доби. Як виняток, можна провадити роботи під час темної частини доби, за умови достатнього і безпечного штучного освітлення.

Вимоги безпеки перед початком роботи

6.8.10. Перед початком проведення аварійно-рятувальних робіт керівник робіт зобов’язаний:
– провести інструктаж рятувальників з охорони праці та методів безпечного ведення робіт, відповідно до ситуації, що склалася в цьому районі, до способів виконання робіт і технічних засобів, що застосовуються;
– заздалегідь визначити шляхи відходу особового складу у випадку інтенсивного підвищення рівня води;

– перевірити справність та укомплектованість плавзасобів, індивідуальних рятувальних засобів, індивідуальних аптечок, що не промокають та засобів зв'язку і сигналізації;

– оцінити обстановку і погодні умови в районі ведення робіт;

– визначити, на якому плавзасобі вести роботи, час початку робіт, порядок зв'язку і сигналізації, особливості робіт з урахуванням умов, що склалися та найнебезпечніші способи ведення робіт;

– визначити умови і порядок застосування засобів індивідуального захисту і рятувальних засобів;

– чітко і конкретно поставити завдання особовому складу на проведення пошукових, аварійно-рятувальних та відновних робіт;

– довести до рятувальників гідрометеорологічний та гідрологічний прогнози.

6.8.11. Для проживання рятувальників у польових умовах необхідно облаштувати тимчасові бази або табори. Місце для табору обирається командиром, або особою призначеною його наказом. Забороняється розташовувати табір:

– біля підніжжя крутих або стрімчастих схилів;

– на дні ущелин та сухих русел;

– на низьких, що легкозатоплюються, та стрімчастих, що легкорозмиваються, берегах;

– річкових косах, островах;

– під крутими незадернованими і такими, що осипаються схилами з великими деревами;

– на пасовищах і вигонах тварин;

– на закарстованих і зсувонебезпечних площах;

– в межах можливого падіння дерев;

– в межах можливого падіння опор та ліній електропередач.

Вимоги безпеки під час виконання роботи

6.8.12. Командир аварійно-рятувального підрозділу зобов'язаний:

– організувати облік часу праці особового складу;

– при виконанні робіт забезпечити постійний контроль виконання вимог безпеки;

– вживати заходи з попередження виникнення небезпечних ситуацій у випадках порушення вимог безпеки рятувальниками або різкої зміни умов ведення робіт;

– забезпечувати постійний зв'язок із плавзасобами та спостереження за водним простором;

– періодично перевіряти у особового складу стан спецодягу, рятувальних та спеціальних засобів, засобів індивідуального захисту.

6.8.13. Рятувальники зобов'язані:

- починати аварійно-рятувальні роботи тільки з дозволу керівника робіт;

– точно і беззаперечно виконувати усі вказівки командира;

– під час роботи бути уважним, не відвертати увагу, суворо виконувати вимоги охорони праці для даного виду робіт;

– під час роботи на воді знаходитися в застебнутому рятувальному жилеті;

– користуватися страхувальними пристроями;

– в разі отримання завдання на виконання визначеного виду робіт, якщо недостатньо відомі й зрозумілі способи його безпечного виконання, вимагати відповідного додаткового інструктажу;

– бути уважним до сигналів та команд, що подаються;

– при виконанні робіт на плавзасобах та з використанням гелікоптера – постійно підтримувати зв'язок із командним пунктом (командиром);

– не працювати з несправними рятувальними засобами та пристроями.

6.8.14. Рятувальникам забороняється:

– входити до зони повені без наказу та відмітки про час входу у командира;

– запливати за межі визначеної ділянки робіт;

– виконувати роботи без індивідуальних засобів рятування;

– запливати на плавзасобах, без явної необхідності рятування людей, на мілководдя та стромовину, а також у місця, що обмежують маневр плавзасобів;

– застосовувати не передбаченні способи рятування, крім як для відвернення прямої загрози життю людей;

– перевищувати безпечний час знаходження у воді при рятуванні вплав, а також порушувати встановлені нормативи експлуатації рятувальних засобів.

6.8.15. При проведенні робіт при низьких температурах необхідно влаштовувати місця обігрівання.

6.8.16. Якщо швидкість потоку перевищує 1,5 м/с якір повинен кріпитися до плавучого засобу канатом, який в разі необхідності можна швидко перерубати.

6.8.17. Усі роботи повинні виконуватися групами рятувальників у складі не менше двох чоловік, один із них призначається старшим, відповідальним за безпечне ведення робіт, розпорядження якого для усіх членів групи є обов'язковими.

6.8.18. При роботі на стрімчастих та крутих (більше 30°) схилах необхідно страхуватися запобіжним поясом, який повинен кріпитися до надійної опори, за умови її відсутності слід організувати взаємострахування.

6.8.19. При переносі важких предметів граничною є норма – 50 кг. По похилим трапам і сходам допускається підйом вантажу на висоту не більше 3 м по вертикалі. Для підйому і переміщення вантажів вагою понад 50 кг, а також довгомірних вантажів (рейки, балки, швелера тощо) необхідно застосовувати спеціальні механізми й пристосування.

6.8.20. Для евакуації людей з затоплених будівель, споруд, дерев з використанням плавзасобів необхідно:

– підійти до споруди (дерева) на малій швидкості проти течії, з безпечної сторони (за умови неможливості підходу до споруди упритул для посадки людей використовувати плотики і канати);

– заміряти глибину води на підході та безпосередньо у будови;
– переконатися у відсутності підводних перешкод;
– надійно закріпити плавзасіб;
– закріпити трос для страховки при посадці осіб, яких рятують;
– постраждалих піднімати на борт плавзасобу
– роз'яснити врятованим вимоги безпеки і підтримувати серед них дисципліну;
– вести пильне спостереження з метою попередження зіткнення із затопленими об'єктами, крижинами, деревами та недопущення пошкодження або перевертання плавзасобу.

6.8.21. Забороняється перевантажувати плавзасіб понад встановлену вантажопідйомність, сідати на борт, ходити та мінятися місцями під час руху. Розміщення врятованих здійснюється у суворій відповідності до вказівок старшого

6.8.22. Для усунення крижаних заторів, які є причиною виникнення повені, можуть застосовуватися вибухові роботи. Кожне підприємство (організація), що здійснює вибухові роботи, повинне мати дозвіл на право їх проведення, а підприємство, що зберігає вибухові матеріали (далі – ВМ), зобов'язане мати дозвіл органу внутрішніх справ на право їх зберігання на складах, на площадках, в сейфах, або в інших сховищах.

6.8.23. До проведення вибухових робіт допускаються особи, які здали екзамени кваліфікаційній комісії та мають "Єдину книжку підривника". Усі особи, зайняті на вибухових роботах, повинні бути проінструктовані керівником цих робіт про властивості та особливості ВМ, що застосовуються, заходи безпеки при поводженні з ними.

6.8.24. В період проведення вибухових робіт на встановлених проектом або паспортом межах небезпечної зони командиром виставляються на місцевості пости охорони. Охорона організується так, щоб усі шляхи (дороги, стежки, підходи) знаходилися під постійним наглядом. На земній поверхні кожен пост повинен бути позначений умовним знаком і знаходитися в полі зору суміжних з ним постів. Постові повинні знати та суворо дотримуватися встановлених вимог з охорони небезпечних зон та перепускного режиму.

6.8.25. При веденні аварійно-рятувальних робіт за допомогою гелікоптера розроблений конкретний план польоту повинен оформлятися у вигляді польотного завдання командира аварійно-рятувального підрозділу командиру екіпажу за установленою формою.

6.8.26. Від моменту запуску двигунів гелікоптера перед вильотом і до повної зупинки гвинтів після приземлення, включаючи час перебування в проміжних точках, усі особи, які беруть участь у польоті, підпорядковуються командиру повітряного судна, негайно і точно виконують усі його вказівки.

6.8.27. Під час зльоту і посадки :
– усі особи, які беруть участь у польоті, повинні знаходитися на відведених місцях, які вони не можуть залишати без вказівок командира повітряного судна;

– забороняється відволікати увагу екіпажу питаннями, що не стосуються зльоту (посадки).

Вимоги безпеки після закінчення роботи

6.8.28. Після закінчення роботи необхідно убрати й скласти в спеціально відведеному місці інструменти, пристосування тощо. Зняти засоби індивідуального захисту та спецодяг.

6.8.29. Відсутність із невідомих причин у місці проживання рятувальника або групи рятувальників повинна розглядатися як надзвичайна подія, що вимагає прийняття термінових мір для їх розшуку.

6.8.30. Про всі несправності й поломки обладнання і устаткування доповісти командиру підрозділу, або його заступнику.

6.8.31. Рятувальники зобов'язані дотримуватися правил особистої гігієни.

6.8.32. Про недоліки, виявлені підчас ведення аварійно-рятувальних робіт, рятувальник повинен доповісти керівнику робіт.

Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

6.8.33. Під аварійною ситуацією під час проведення, аварійно-рятувальних та відновних робіт в умовах повені слід розуміти ситуацію, під час якої виникає реальна загроза життю або здоров'ю особового складу.

6.8.34. Кожен рятувальник, який помітив небезпеку, що загрожує людям, спорудам та майну, зобов'язаний прийняти заходи для її усунення та негайно повідомити своєму безпосередньому керівникові. Керівник зобов'язаний прийняти заходи для усунення небезпеки; при неможливості усунення небезпеки – припинити роботи, вивести працюючих у безпечне місце і сповістити старшого командира.

6.8.35. Життя й здоров'я постраждалого від травми, під час ведення аварійно-рятувальних робіт в умовах повені, у більшості випадків залежать від уміння надавати першу допомогу, у тому числі самому собі. Задачами першої медичної допомоги при травмах є:

– проведення заходів із припинення дії факторів, які є причиною травми;

– відновлення порушеного дихання і серцевої діяльності (первинні реанімаційні дії);

– зупинення кровотечі;

– закриття ран стерильними пов'язками;

– усунення болю;

– унеможливлення рухомості травмованих ділянок тіла підручними засобами;

– надання постраждалому найзручнішого положення (функціональне укладання);

– забезпечення якнайшвидшої й дбайливої доставки постраждалого до лікувального закладу.

6.8.36. У важких випадках (артеріальна кровотеча, непритомність, ядуха, відсутність дихання та пульсу) першу допомогу слід надавати негайно, але таким чином, щоб поспіх не відбився на її якості.

6.8.37. Командир аварійно-рятувального підрозділу в аварійній ситуації зобов'язаний застосувати усі заходи для негайного надання необхідної медичної допомоги постраждалим, а в разі необхідності – направити їх до медичного закладу.

6.8.38. Дії в умовах несподіваного потрапляння до води:

– зробити глибокий вдих і намагатися прийняти вертикальне положення;

– у воді поводитися спокійно, не піддаватися паніці, не розтрачувати даремно сили;

- необхідно утримуватися на поверхні води і кликати на допомогу;

- при перевертанні човна, головне – не розгубитися, човен, що перевернувся добре тримається на воді, тому слід зберігати спокій і до прибуття допомоги триматися за нього, за можливістю, штовхаючи його до суходолу;

- у разі потрапляння під плавзасіб, не можна заплющувати очі і пливти треба у напрямку світла;

- при потраплянні до сильної течії варто не боротися з нею, виснажуючи сили, а плисти за течією, періодично відпочиваючи на спині, повільно наближаючись до суходолу;

- при потраплянні у вир слід набрати якнайбільше повітря, зануритися у воду і, зробивши сильний ривок убік за течією, спливти на поверхню;

- від переохолодження можливим є з'явлення судом, у цьому випадку слід діяти таким чином:

- при судомі гомілкового м'яза необхідно, підігнувшись, двома руками обхопити пальці постраждалої ноги та із силою піджати ногу в коліні поперед себе;

- при судомі стегна необхідно, підігнувшись, двома руками якнайсильніше прижати п'ятку у напрямку до сідничного м'яза;

- при судомі м'язів живота слід енергійно підтягнути до живота коліна.

- знаходячись у холодній воді слід прийняти вільну позу, за можливості зігнути ноги з піднятими колінами, прижати руки до боків і грудної клітини, час від часу виконувати нетривалі рухи, або напружувати поперемінно м'язи ніг, живота, рук та шиї;

- заплутавшись у водоростях, не слід робити різких рухів і ривків, інакше петлі з рослин затягнуться ще щільніше.

6.8.39. При утопленні необхідно як найшвидше витягти постраждалого з води, при цьому слід пам'ятати, що до потопаючого слід підпливати таким чином, щоб він не бачив рятівника та не став чіплятися за нього. До потопаючої людини підпливають ззаду, якщо це не можливо, то потрібно підпірнути під потерпілого, захопити лівою (правою) рукою під коліно його правої (лівої) ноги, а долонею правої (лівої) руки сильно штовхнути ліве (праве) коліно спереду і повернути потопаючого до себе спиною. В разі, якщо свідомість, пульс на сонних артеріях, наявні ознаки зупинки дихання відсутні, широкі зіниці, але нема трупних плям, задубіння тіла, необхідно якнайшвидше почати відновлення дихання та

кровообігу. На обстеження постраждалого, видалення рідини, очищення роту і глотки та підготовку до проведення штучної вентиляції легень і зовнішнього масажу серця є 4-5 хвилин, тому що потім відбудуться незворотні зміни в організмі.

6.8.40. У разі загального переохолодження необхідно провести заходи, які відвертають можливість подальшого переохолодження. Мокрий одяг знімають, а постраждалого загортають у ковдру і дають тепле питво. При виникненні локального переохолодження або відмороження невідкладна допомога полягає у відігріванні уражених холодом ділянок шкіри з метою відновлення кровообігу в цих зонах. Необхідно зігрівати уражені частини тіла у воду, підігріту до температури 30-40° С, на 15-20 хв. Після цього відморожену частину тіла слід висушити й накласти асептичну пов'язку. При неможливості зігрівання теплою водою, необхідно застосовувати розтирання уражених ділянок тіла спиртом етиловим або горілкою, запобігаючи механічному ушкодженню та інфікуванню.

6.8.41. Роздягання. Одяг слід знімати починаючи зі здорового боку тіла. Якщо одяг пристав до рани, то тканину не слід відривати, а варто обрізати навколо рани. За умови сильної кровотечі одяг слід швидко розрізати вздовж та, розвернувши, звільнити місце поранення. При важких травмах гомілки або стопи взуття слід розрізати по шву задника гострим ножем, після чого звільнити в першу чергу п'ятку. При зніманні одягу або взуття з травмованих кінцівок постраждалого їх треба обережно підтримувати.

6.8.42. Обробка рани. Найчастіше поверхневі рани сильно не кровоточать, перша допомога полягає у перев'язці рани. Краї рани змазують настоянкою йоду, слідкуючи, щоби йод не потрапив на неї. Якщо краї рани сильно розійшлися, перед бинтуванням їх треба зблизити (але не до змикання) і в такому положенні зафіксувати 2-3 смужками лейкопластиру. Рану не можна промивати водою, а також спиртом або йодною настоянкою. На рану не можна накладати мазь, а також безпосередньо вату. Якщо з рани виступають будь які тканини – мозок, кишечник, кістки тощо, їх прикривають стерильною марлею, але, ні в якому разі не вправляючи усередину.

6.8.43. Зупинення кровотечі. Венозна та капілярна кровотеча зупиняється пов'язкою, що давить. На ділянку, яка кровоточить, накладають стерильну марлю або частину бинта, поверх неї – складений у декілька разів бинт або марлю, на крайній випадок чисту носову хусточку. Застосовані у такий спосіб вони діють у якості фактора, що давить. При наступному притисненні бинтом до рани вони здавлюють просвіти судин і кровотеча зупиняється. При пораненні кінцівки цьому сприяє, також, її припідняте положення відносно тіла, після накладання пов'язки. Артеріальна кровотеча зупиняється за допомогою джгута-закрутки, який накладається завжди в зручному місці між серцем та раною (наприклад, на стегно – при пораненні гомілки, на плече – при пораненні передпліччя). Виняток – ніколи не накладається джгут безпосередньо на шию! Також слід пам'ятати, що джгутом можна здавлювати артерію не більше 60 хвилин, якщо цього терміну не вистачає для доставляння потерпілого до лікувального закладу, то через 30 хвилин після накладання, а потім через кожні 30 хвилин джгут розкручують на 5-10 хв., при цьому, притискуючи рану долонею через пов'язку.

6.8.44. При накладанні шини слід фіксувати не лише місце перелому, але й суглоби, які розташовані вище й нижче перелому. Накладати шини слід обережно, не завдаючи додаткових страждань постраждалому. Перед накладанням шин необхідно покласти шар вати або м'яку тканину.

6.9. Безпека праці під час проведення рятувальних робіт при дорожньо-транспортних пригодах

6.9.1 Безпека праці під час проведення рятувальних робіт при дорожньо-транспортних пригодах визначається Тимчасовим Положенням про службу безпеки дорожнього руху Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи, затвердженим наказом МНС України від 26.05.2006 року №322.

6.10. Безпека праці під час експлуатації посудин, що працюють під тиском

6.10.1. Безпека праці під час експлуатації посудин, що працюють під тиском визначається ДНАОП 0.00-1.07-94 Правила будови та безпечної експлуатації посудин, що працюють під тиском, затвердженим наказом Державного комітету України по нагляду за охороною праці від 18.10.94 № 104.

6.11 Безпека праці під час виконання задач з очистки місцевості від вибухових речовин, матеріалів, боєприпасів

6.11.1 Безпеку праці під час виконання задач з очистки місцевості від вибухонебезпечних предметів визначає Інструкція по очищенню місцевості від вибухонебезпечних предметів, введена в дію наказом Головнокомандуючим Сухопутними військами 1974 року №55.

6.11.2 Під час виконання задач очистки місцевості категорично забороняється:

- допускати скупчення особового складу під час виконання задач, відстань між ними повинна запобігати можливості групового підриву людей;
- піднімати, здвигати з місця, кидати та розбирати любі вибухонебезпечні предмети;
- знімати маскувальний шар грунту із знайдених мін, виймати міни з грунту та знешкоджувати їх шляхом видалення вибухового пристрою;
- знешкоджувати артилерійські снаряди, мінометні міни, гранати, авіабомби та інші вибухонебезпечні пристрої без спеціального на це дозволу;
- розпалювати вогнища на місцевості без попередньої перевірки її щупом та міношукачем;
- підпалювати вибухові речовини в снарядах та мінах, що не повністю розірвалися;
- використовувати вибухові речовини та засоби підривання для вибуху не за призначенням (глушити рибу тощо);

- віддалятися без дозволу командира з розташування частини, підрозділу та відвідувати місцевість, яка підлягає розвідці та очистці від вибухонебезпечних предметів;
- розташовувати людей для відпочинку поблизу складу вибухових речовин;
- приносити до місць знаходження особового складу любі вибухонебезпечні предмети;
- курити під час розвідки місцевості, пошуку та знищення вибухонебезпечних предметів;
- працювати з вибуховими речовинами, засобами підривання на складах вибухових речовин, в житлових приміщеннях та інших місцях, не призначених для цієї мети.

6.11.3 Особовий склад при виконанні задач з пошуку та знищенню вибухонебезпечних предметів зобов‘язаний:

- суворо дотримуватись встановленого порядку пошуку та знищення вибухонебезпечних предметів та мір застереження;
- уважно та акуратно виконувати прийоми та способи виконання задач; ясно позначати границі пророблених проходів та ділянок місцевості, на яких здійснюється пошук та знищення вибухонебезпечних предметів;
- знати причини можливих підривів під час знаходження на території колишніх бойових дій і під час пошуку та знищення вибухонебезпечних предметів, а також приймати міри до недопущення підривів.

6.11.4 Регулювати рух в районах пошуку та знищення вибухонебезпечних предметів, а при необхідності – припинити його, виставивши оточення і закривши всі шляхи, які ведуть в ці райони.

6.11.5 Перед виходом на виконання задач обов‘язково перевіряються знання особовим складом способів і прийомів пошуку та знищення вибухонебезпечних предметів, правил поведінки та мір застереження.

6.11.6 Знищення знайдених вибухонебезпечних предметів виконувати тільки у встановлений наказом час, суворо дотримуючись порядку та мір застереження, встановлені Інструкцією по очищенню місцевості від вибухонебезпечних предметів та Настановою для інженерних військ "Підривні роботи", видання 1969 р.

6.11.7. При наданні медичної допомоги постраждалому від підриву рухатись тільки по проходах або заздалегідь очищеній від вибухонебезпечних предметів місцевості. Прохід для виносу постраждалого додатково перевіряється міношукачем і щупом, для чого командиром відділення виділяються солдати. Перша допомога постраждалому надається на проході.

6.11.8. У випадку підриву когось, найближчий до нього невідкладно зупиняє пошук та дотримуючись мір застереження, підходить до потерпілого та надає йому можливу допомогу. Інші з особового складу, які знаходяться в районі місця пригоди, не залишають своїх місць, чекають вказівок свого командира.

6.11.9 Кожний випадок підриву ретельно аналізувати та негайно приймати міри щодо усунення причин, які викликали надзвичайну подію. Обставини і причини підривів доводити до кожного з особового складу і обговорювати на нарадах офіцерського складу.

6.11.10. Для забезпечення безпеки місцевого населення широко оповіщати його через місцеві органи влади, друк, радіо, телебачення про небезпеку відвідування ділянок місцевості, засорених вибухонебезпечними предметами. В районі проведення очистки місцевості проводити роз‘яснювальну роботу серед населення о мірах безпеки при знаходженні вибухонебезпечних предметів та при необхідності негайного оповіщення про це органам міліції або районний військовий комісаріат.

6.12 Безпека праці під час проведення підривних робіт

6.12.1 Під час проведення підривних робіт необхідно дотримуватися наступних загальних запобіжних заходів:

- під час проведення робіт необхідно дотримуватись суворого порядку;
- всі особи, призначені для проведення робіт, повинні знати вибухові речовини, засоби підривання, їх властивості й правила обігу з ними, а також правила й порядок виконання майбутніх робіт і необхідні запобіжні заходи ;
- на кожну окрему роботу в якості керівника (старшого) призначається офіцер, відповідальний за успіх вибуху й правильне ведення робіт;
- кожний підривник підрозділу (розрахунку), ведучого підривні роботи, повинен твердо знати, що йому потрібно робити й у якій послідовності;
- всі дії повинні виконуватись по командам і сигналам керівника робіт (старшого);
- сигнали повинні різко відрізнятися один від іншого, і весь особовий склад, що бере участь у підривних роботах, повинен добре їх знати;
- місце вибуху повинне бути оточене постами, які варто видаляти на безпечну відстань; оточення виставляється, і знімається спеціальним розводящим, підлеглим керівникові робіт (старшому);
- для відкрито розташованих людей безпечними є наступні відстані:

При вибуху зарядів до 10 кг без оболонок:

у повітрі	50 м
на ґрунті	100 м
При підриванні льоду підводними зарядами	100 м
При підриванні дерева	150 м
При підриванні цегли, каменю, бетону й залізобетону	350 м
При підриванні відкрито розташованих металевих конструкцій	500 м

- місця і відстані, на які потрібно відводити людей і виставляти оточення на час вибуху, вказуються керівником робіт (старшим);
- початок і припинення роботи визначаються відповідною усною командою або сигналом керівника робіт (старшого);
- сигнали подаються (за допомогою свистка, ріжка, сирени, ракет) в: наступному порядку:

а) перший сигнал "Приготуватися";

б) другий сигнал - "Вогонь";

в) третій сигнал - "Відходи";

г) четвертий сигнал "Відбій" (подається після огляду місць вибуху керівником робіт);

- особи не зайняті безпосередньо на даних роботах з вибуху, а також сторонні особи на місця робіт не допускаються.

- вибухові речовини, засоби підривання й готові заряди на місці проведення робіт охороняються вартовим;

- капсулі – детонатори, запальні трубки й електродетонатори зберігаються окремо від вибухових речовин і готових зарядів, осторонь від місця робіт;

- вибухові речовини й засоби підривання можуть видаватися з польового складу підривникам тільки за наказом керівника робіт (старшого);

- у зовнішні заряди капсулі-детонатори й електродетонатори вставляються після укріплення зарядів на підриваємих предметах і тільки безпосередньо перед проведенням вибуху;

- забороняється виконувати роботи із вибуховими речовинами і засобами підривання в житлових приміщеннях, курити, розводити вогонь і запалювати вогнища ближче 100 м від місця виконання робіт;

- при підриванні тих або інших предметів зовнішніми зарядами відходити на безпечні відстані в ту сторону, з якої розташовані заряди;

- під час проведення вибухів у тунелях, шахтах, котлованах тощо входити в них можна тільки після ретельного провітрювання або примусового продування;

- до зарядів, що відмовили (не вибухнули) підходити не більше ніж одній людині і тільки після закінчення певного проміжку часу, установленого пунктами 6.16.4-6.16.6;

- при уході з місця робіт всі невитрачені вибухові речовини і засоби підривання повинні бути здані на польовий склад; засоби, не придатні для подальшого використання знищуються на місці робіт.

6.12.2. При проведенні підривних робіт в умовах можливого застосування ядерної зброї повинні виконуватися наступні додаткові заходи обережності:

- польові склади вибухових речовин і засоби підривання повинні розташовуватися в лощинах, ярах, траншеях або щілинах;

- особовий склад підрозділів підривників повинен бути забезпечений укриттями та індивідуальними засобами захисту для робіт на радіоактивно зараженій місцевості;

- вибухові речовини і засоби підривання, ушкоджені або розкидані в результаті впливу ядерного вибуху, підлягають знищенню.

6.12.3 При виконанні підривних робіт на місцевості, зараженій радіоактивними або хімічними речовинами, необхідно:

- вести безперервну радіаційну розвідку і стежити за дозою опромінення особового складу підрозділів;

- всі роботи виконувати в індивідуальних засобах захисту;

- не сідати і не лягати на землю, не брати в руки сторонні предмети і не торкатися їх, не пити і не приймати їжу;

- не торкатися зараженими руками (захисними рукавичками) до оголених ділянок тіла;

- при відкопуванні колодязів (шурфів) спочатку знімати верхній заражений шар ґрунту і обережно, не розпилюючі, відкидати його в підвітряний бік; потім, за вказівкою керівника робіт, продовжувати відкопування звичайним порядком;

- склади вибухових речовин, засобів підривання та іншого майна по можливості розташовувати за межами зараженої зони.

6.12.4. При вогневому способі підривання необхідно:

- одержавши вогнепровідний шнур, переконатися в нормальній швидкості його горіння;

- час горіння запальних трубок заводського виготовлення (ЗТП) визначати по укріпленим на них муфточкам із цифрами;

- вести строгий облік запальних трубок і капсулів-детонаторів і видавати їх тільки перед установкою в заряди;

- вести облік зарядів, що вибухають, щоб перевірити, чи не було відмов;

- до зарядів, що відмовили, підходити не раніше чим через 15 хвилин з того моменту, коли за результатами розрахунку повинен був би відбутися вибух; при підході до зарядів, що відмовили, спостерігати, чи немає ознак горіння шнура або самих зарядів; При цьому мати на увазі: ЗТП-300, на відміну від ЗТП-50 і ЗТП-160, виготовляються з вогнепровідного шнура (блакитного або білого кольору) зі швидкістю горіння 0,33 см/сек.

- при підриванні зарядів запальними трубками кількість підривників для їхнього запалення визначати в залежності від відстаней між зарядами, дистанції відходу і часу горіння запальних трубок; одній людині запалювати більше п'яти трубок не дозволяється;

- перед запаленням запальних трубок подавати команду (сигнал) "Приготуватися", по якій підривники стають у зарядів і готуються до запалення;

- запалення робити по команді (сигналу) "Вогонь" або по особливих вказівках керівника робіт (старшого);

- відхід після запалення робити по команді (сигналу) "Відходи" (час горіння шнура повинен забезпечити відхід всіх підривників в укриття або на безпечну відстань); відходити по цій команді (сигналу) повинні всі підривники, у тому числі і ті, що не встигли запалити трубки;

- момент подачі команди (сигналу) "Відходи" керівник робіт визначає по годиннику або по закінченню горіння контрольного відрізка вогнепроводного шнура, який підпалюється ним одночасно з подачею команди (сигналу) "Вогонь"; контрольний відрізок вогнепроводного шнура робити коротше запальних трубок на стільки сантиметрів, скільки секунд потрібно для відходу підривників на безпечну відстань або в укриття;

- підривникам, які запалюють запальні трубки індивідуально (не в складі розрахунку), переконавшись, у горінні трубки, відходити самостійно; не очікуючи команди (сигналу);

- загасший (не догорівший до кінця) вогнепроводний шнур вдруге не підпалювати.

6.12.5 При роботі з детонуючим шнуром, повинні виконуватися наступні запобіжні заходи:

- під час підготовчих робіт шнур повинен перебувати в тіні;

- мережі детонуючого шнура, які піддаються тривалій дії сонячного випромінювання, не можуть використатися вдруге й підлягають знищенню;

- якщо заряди, з'єднані детонуючим шнуром, відмовили, підходити до них дозволяється тільки одній людині і не раніше чим через 15 хвилин; при підході до зарядів, що відмовили, необхідно перевіряти відсутність ознак горіння детонуючого шнура, і самих зарядів; при наявності таких ознак підходити до зарядів забороняється;

- при вибуханні груп зарядів, з'єднаних детонуючим шнуром, перевірку результатів вибуху робити тільки одній людині;

- прокладання мереж детонуючого шнура на об’єктах, що підривають, повинна виконуватись з урахуванням забезпечення захисту шнура від світлової дії ядерного вибуху.

6.12.6 При електричному способі підривання необхідно:

- електродетонатори у відкриті заряди вставляти тільки безпосередньо перед вибухом за наказом керівника робіт (старшого); при цьому осіб, не пов'язаних з виконанням зазначеної операції, від зарядів видаляти на безпечну відстань (в укриття);

- до закінчення робіт з установки електродетонаторів у заряди і відходу людей на безпечну відстань (в укриття) джерело струму до магістральних проводів не підключати;

- при влаштуванні електровибухових мереж передбачати міри захисту їх від дії грозових розрядів;

- перед грозою дільничні проводи від'єднувати від магістральних, кінці дільничних проводів розводити в сторони і ретельно ізолювати;

- не розташовувати проводи електровибухових мереж ближче 200 м від електричних станцій, підстанцій, високовольтних ліній електрифікованих залізниць і потужних радіостанцій;

- приводні ручки (ключі) від підривних машинок, а також джерела струму (підривні машинки, батареї тощо) утримувати під охороною вартового і видавати підривникам лише безпосередньо перед вибухом за наказом керівника робіт (старшого);

- перед підключенням омметра до мережі для перевірки останньої попередньо переконатися - у його справності;

- перевірку електровибухових мереж омметром робити тільки після видалення всіх людей від місць розташування зарядів;

- кінці магістральних проводів на станції тримати ізольованими з підв'язаними до них бирками, що означають, від якої групи зарядів ідуть ті або інші проводи;

- в умовах можливого застосування ядерної зброї магістральні проводи електровибухових мереж заривати в ґрунт на глибину не менше 15-20 см; дільничні проводи розташовувати за елементами споруджень, що підривають, і надійно кріпити їх до цих елементів;

- перед вибухом, після відводу всіх підривників на безпечну відстань або в укриття, подавати команду (сигнал) "Приготуватися"; по цій команді на підривній станції звільняються від ізоляції і приєднуються до підривної машинки (джерела

струму) кінці магістральних проводів; підривна машинка заряджається (заводиться);

- після перевірки виконання попередньої команди подавати команду (сигнал) "Вогонь", по якій натисканням кнопки "Вибух" (поворотом ключа, замиканням контакту) здійснюється вмикання підривної машинки (джерела струму) в електровибухову мережу;

- при виконанні групових вибухів електричним способом перевірку результатів вибуху робити одній людині:

- при відмові відключити кінці магістральних проводів від підривної машинки (джерела струму), ізолювати їх і розвести в сторони, здати під охорону ручку (ключ) від машинки й після цього з'ясувати причини відмови; підходити до зарядів, що відмовили, дозволяється не раніше чим через 5 хвилин;

- при виконанні робіт з електродетонаторами вповільненої дії до зарядів, що відмовили, можна підходити не раніше чим через 15 хвилин з моменту, коли за розрахунком повинен був би відбутися вибух.

6.12.7. При підриванні мостів необхідно:

- підривні станції обладнувати в укриттях або на безпечних відстанях від мостів;

- до закінчення всіх підготовчих робіт і до припинення руху по мосту електродетонатори в заряди не вставляти, а підв'язувати їх на відстані не менше 0,5 м від зарядів укрито за елементами моста;

- вставляти електродетонатори в заряди тільки за особистим наказом командира, що керує підготовкою моста до підривання (керівника робіт);

- мережі детонуючого шнура прокладати таким чином, щоб у випадку артилерійського обстрілу або бомбардування з повітря вибух шнура не спричинив підриву моста; з цією метою капсулі-детонатори, натягнуті на кінці відрізків детонуючого шнура, в заряди завчасно не вставляти; детонуючий шнур підв'язувати не ближче 0,5 м від зарядів укрито за елементами моста;

- при підготовці мостів до підривання в умовах застосування ядерної зброї електродетонатори і капсулі-детонатори до того, як вставляти їх у заряди, поміщати в захисні дерев'яні колодочки із гніздами діаметром 10 мм.

6.12.8. При підриванні ґрунтів і скельних порід необхідно:

- магістральні проводи підводити до груп зарядів з необхідною слабиною щоб уникнути висмикування електродетонаторів при приєднанні дільничних проводів;

- при засипанні колодязів (шурфів) спочатку кидати м'який ґрунт на стінку колодязя, найбільш видалену від заряду, до тих пір, поки заряд не покриється природньо сповзаючим ґрунтом на 20-30 см; лише після цього робити утрамбовку ґрунту і подальше засипання колодязя за всім перерізом; при великій глибині колодязів початкове засипання зарядів м'яким ґрунтом виконується за допомогою воротів, журавлів тощо;

- місця покладених у ґрунт і засипаних зарядів позначати на місцевості якими-небудь знаками, значення, яких повинне бути відомо всьому особовому складу, що бере участь у підривних роботах;

- враховувати, що при сильному вітрі дальність розльоту комків ґрунту в напрямку вітру збільшується;

- не займати відразу після вибухів воронки, що утворилися, тому що в них протягом деякого часу звичайно втримуються отрутні гази;

- при заряджанні шпурів і скважин робити їхнє ретельне прочищення, до того як уводити в них заряди;

- заряди досилати в шпури і скважини дерев'яними прибойниками (на кінці прибойника допускається мідний або алюмінієвий насадок) або опускати їх за допомогою шпагату, дроту тощо; підвішувати заряди на вогнепровідному шнурі або на проводах електродетонаторів забороняється;

- заряджання котлових шпурів робити не раніше чим через 30 хвилин після їхнього прострілу; огляд котлових шпурів і шпурів, утворених вибухом кумулятивних зарядів, можна робити через 5 хвилин після вибуху (прострілу); при огляді застосовувати підсвічування шпурів відкритим вогнем забороняється.

6.12.9. При знищенні або при вилученні зарядів, що не вибухнули, закладених у шпурах, скважинах, колодязях, камерах, необхідно:

- заряди, розташовані в шпурах або скважинах, підривати зарядами, розташовуваними в інших шпурах, зроблених поруч, на відстані 20-30 см, або вимивати водою (при порошкоподібних вибухових речовинах, розміщених у шпури без оболонок); робити вибурювання або вилучення зарядів зі шпурів (скважин), витягати з них електродетонатори і запальні трубки забороняється;

- заряди, розташовані в камерах і колодязях, витягати шляхом підходу до них уздовж стінок, протилежних тим, по яких прокладені проводи електродетонаторів або детонуючий і вогнепровідний шнури; при видаленні забивання (ґрунту, кладки тощо) вибирати її обережно, тонкими шарами, стежачи за тим, щоб інструмент не міг ударити по заряду, і особливо по капсулю-детонатору або електродетонатору; при розбиранні виймати вибухові речовини окремими шашками, проводи електродетонаторів при цьому не натягувати.

6.12.10. При підриванні споруджень і устаткування електростанцій (підстанцій) необхідно дотримуватись наступних запобіжних заходів, що виключають можливість ураження підривників електричним струмом:

- все устаткування, яке готується до підривання відключати (якщо дозволяє обстановка) від живильної мережі;

- при виробленні зарядних пристроїв у будівельних конструкціях або в ґрунті, не допускати їхнього збігу з місцями розташування схованих кабельних ліній;

- весь особовий склад підрозділів повинен працювати в гумових чоботах і рукавичках;

- весь застосовуваний для виконання робіт інструмент повинен мати ізольовані рукоятки;

- у всіх випадках, коли це можливо, залучати для консультації і виконання окремих робіт фахівців з обслуговуючого персоналу.

6.12.11. При підриванні боєприпасів дотримуватись наступних запобіжних заходів:

- роботи зі знищення боєприпасів, що не вибухнули, робити в суворо встановлений час, сповіщаючи про це розташовані поблизу військові частини й місцеве населення;

- по закінченні робіт виконувати ретельний огляд місць підриву з метою виявлення боєприпасів або їх елементів, вміщуючих вибухові речовини, які не вибухнули (не повністю вибухнули);

- запалювати вибухові речовини у боєприпасах, що не повністю вибухнули або робити виплавку вибухових речовин з них забороняється.

6.12.12. При підриванні льоду необхідно:

- для запобігання вспливання зарядів з-під льоду прив'язувати до них вантажі (камені, мішки з піском, тощо);

- застосовувані для підривання льоду в заторах укорочені запальні трубки коротше 15 см не робити;

- враховувати, що при сильному вітрі дальність розльоту осколків льоду в напрямку вітра збільшується в порівнянні із зазначеної в пункті 6.16.1 на 40-50%.

6.13. Безпека праці під час проведення рятувальних робіт в зонах радіаційного та хімічного забруднення

6.13.1. Під час проведення рятувальних робіт в зонах радіаційного забруднення необхідно керуватися наступними нормативними документами:

- Державні санітарні правила “Основні санітарні правила забезпечення радіаційної безпеки України”, затверджені наказом Міністерства охорони здоров’я України від 02.02.2005 року № 54;

- НРБУ-97/Д-2000 Норми радіаційної безпеки України.

6.13.2. Під час проведення рятувальних робіт в зонах хімічного забруднення необхідно керуватися документами:

- ПВХ-93 Правила безпеки при виробництві, зберіганні та транспортуванні хлору, затверджені наказом Держнаглядохоронпраці від 29.10.93 року № 105;

- Правила устройства и безопасной эксплуатации аммиачных холодильных установок, 1990 г.

7. БЕЗПЕКА ПРАЦІ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ВІДЕОЗЙОМОК НА ПОЖЕЖАХ

7.1. До відеозйомки можна приступати тільки після узгодження з КГП, який, у свою чергу, зазначає безпечні місця (ділянки) проведення зйомки.

7.2. Оператор при зйомці на пожежі, для забезпечення своєї безпеки, повинен бути з помічником, який має слідкувати за розвитком подій на пожежі та коригувати рух оператора.

7.3. Оператор з помічником не повинні заважати роботі пожежних підрозділів.

7.4. Знімальній групі забороняється перебувати на пожежі без засобів захисту та бойового одягу.

8. БЕЗПЕКА ПРАЦІ ПРИ ДОСЛІДЖЕННІ МІСЦЯ ПОЖЕЖ

8.1. До дослідження місця пожежі допускаються особи, які:

- ознайомлені з правилами безпеки праці під час дослідження пожеж;
- пройшли інструктаж з безпечних методів роботи під час дослідження місця пожежі, про що має бути відповідна відмітка в журналі.

8.2. Відповідальність за виконання правил безпеки праці під час дослідження пожеж покладається на старшого начальника із бригади по дослідженню пожежі, на виконавця робіт і на його безпосереднього начальника структурного підрозділу.

8.3. Основними шкідливими та небезпечними факторами при дослідженні місця пожежі є:

- можливість обвалення конструкційних та декоративних елементів будівель та споруд;
- можливість впливу теплових потоків, вогню та розжарених поверхонь;
- небезпека ураження електричним струмом;
- небезпека отруєння токсичними речовинами;
- небезпека хімічного і радіоактивного впливу;
- небезпека контакту з нагрітими до високих температур поверхнями;
- небезпека травмування колючими та ріжучими предметами та уламками скла. Під час дослідження місця пожежі необхідно застосовувати заходи безпеки для уникнення впливу перерахованих факторів.

Усі роботи на місці пожежі необхідно виконувати точно, ретельно, без метушні.

8.4. В учасників дослідження мають знаходитись тільки необхідні для виконання конкретної роботи прилади, обладнання та речовини, а у разі необхідності - індивідуальні засоби захисту.

8.5. Учасники дослідження мають бути забезпечені такими засобами індивідуального захисту: плащ брезентовий, чоботи вологостійкі на твердій підошві, яка запобігає травмуванню гострими предметами, каска, гумові рукавиці.

8.6. В учасників дослідження має бути одна аптечка з медикаментами, необхідними для надання першої долікарняної допомоги.

8.7. Учасники дослідження мають вміти надавати першу долікарняну допомогу в разі отримання травм і пошкоджень, найбільш імовірних при дослідженні пожежі (додаток 8).

8.8. Перед початком огляду місця пожежі і проведенням дослідження необхідно:

- перевірити наявність та справність засобів індивідуального захисту та комплектність медичної аптечки;
- перевірити справність і готовність до роботи приладів і обладнання, наявність необхідних реактивів;

- ознайомитись з планом об’єкта, схемою прокладених ліній електропередач, зв'язку, трубопроводів, вентиляції та іншими особливостями об'єкта;

- перевірити зовнішнім оглядом стан конструкцій об'єкта. Перебування людей під пошкодженими перекриттями забороняється;

- на початку дослідження місця пожежі переконатись, що електромережа знеструмлена та відсутні отруйні, їдкі, радіоактивні речовини. Намітити безпечні шляхи пересування місцем пожежі;

- у разі необхідності виставити спостерігачів, котрі сигналізували б про виникнення небезпеки.

8.9. У разі виникнення небезпеки зрушень, обвалів, ураження електричним струмом негайно закінчити виконання роботи, вийти із зони можливого ураження і не починати роботу до усунення небезпечних факторів.

8.10. Усі дослідні роботи, виміри, відбір проб виконувати згідно з встановленою методикою дослідження пожежі.

8.11. Під час огляду місця пожежі уникати контакту з невідомими речовинами і реактивами, які знаходяться на місці пожежі. Відбір проб і роботи з речовинами виконувати, переконавшись, що робота з ними не є небезпечною.

8.12. За наявності отруйних і дратуючих органи дихання сильнодіючих речовин та у разі сильного запилення необхідно працювати з використанням відповідних засобів індивідуального захисту.

8.13. Забороняється:

- на місці дослідження пожежі проводити роботи, не пов’язані з виконанням поставлених завдань;

- доторкатися до технологічного та освітлювального обладнання незахищеними руками;

- доторкатися та нахилятися до поверхні, на якій знаходяться залишки невідомих рідин, реактивів, можливе випадкове винесення високої напруги чи утворення інтенсивних теплових потоків;

- підходити до краю даху, перекриттів, майданчиків, ліфтових шахт та інших технологічних отворів, де відсутні огорожі. За необхідності слід використовувати страхувальні пояси та мотузки.

8.14. Після закінчення роботи необхідно:

- відімкнути електроприлади від бортової мережі автомобіля, вимкнути живлення у приладів з автономним джерелом живлення;

- закоркувати реактиви і хімікати, які використовувались під час роботи на місці пожежі;

- з приладів і обладнання вилучити залишки речовин і реактивів;

- привести у порядок захисний одяг та інші засоби індивідуального захисту.

9. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПРАЦІ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ЗАНЯТЬ, НАВЧАНЬ, СПОРТИВНИХ ЗАХОДІВ

9.1. Кожному практичному заняттю з тактичної підготовки, відпрацюванню вправ з пожежно-стройової підготовки має передувати ретельна підготовка керівника занять до їх проведення.

9.2. У план-конспектах, методичних розробках обов'язково мають бути відображені питання забезпечення безпеки особового складу, в тому числі і проведення інструктажу із забезпечення безпеки особового складу. Також мають бути враховані пора року, час доби, погодні умови тощо.

9.3. До проведення занять з пожежно-стройової підготовки, особливо у тих випадках, коли відпрацьовуються вправи на висотах, слід ретельно інструктувати страхувальників і передбачити їх розстановку у найбільш небезпечних місцях. У разі необхідності при виконанні вправ з драбиною-штурмівкою керівник занять повинен передбачити використання страхувального пристрою. Необхідно також проводити зовнішній огляд страхуючих пристроїв, організувати розпушування верхнього шару запобіжної подушки навчальної башти.

9.4. Пожежне обладнання, яке використовується під час проведення занять, навчань, спортивних змагань має бути випробуване та відповідати правилам безпеки.

9.5. Заняття з фізичної підготовки з особовим складом та прийом нормативів проводяться інспекторами-методистами фізичної підготовки та спорту.

У підрозділах, де немає штатних спеціалістів з фізичної підготовки, цю роботу виконують призначені наказом начальника позаштатні інструктори з числа начальницького складу, які пройшли навчання на учбово-методичних зборах по підготовці інструкторів фізичної підготовки.

9.6. Фізична підготовка рядового і начальницького складу проводиться при постійному медичному нагляді.

Щорічно має проводитися медичний огляд та розподіл працівників на медично-вікові групи з урахування віку та стану здоров'я для занять з фізичної підготовки.

9.7. Працівники, які не допущені за станом здоров'я до занять з фізичної підготовки, займаються у групах лікувальної фізичної культури під керівництвом спеціалістів медичної служби або працівників, які пройшли підготовку на спеціальних курсах.

9.8. Для забезпечення заходів безпеки під час проведення занять з вогневої підготовки необхідно керуватись Курсом стрільб.

9.9. Для участі у спортивних змаганнях подається заявка. Заявка повинна мати візу лікаря про допущення учасників до змагань.

Підрозділ, що заявляє учасника на змагання, заявкою гарантує страхування його від нещасного випадку на тренуванні або змаганні і несе за це відповідальність.

9.10. Кожна команда, що бере участь у змаганнях, повинна мати свого представника, на якого покладається проведення інструктажу із забезпечення безпеки учасників змагань.

10. БЕЗПЕКА ПРАЦІ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ МОНТАЖНО - ПРОФІЛАКТИЧНИХ РОБІТ З АНТЕННО-ФІДЕРНИМИ ПРИСТРОЯМИ НА ВИСОТІ

10.1. Виконання робіт на висоті проводиться спеціально підготовленими особами, які мають дозвіл на їх здійснення.

10.2. Під час робіт, що виконуються на висотах, а також при роботах, що потребують підйому на устаткування, будівельні конструкції, частини будинків та споруд, мають бути вжиті заходи, що запобігають можливості падіння працівників з висоти та наближенню їх до струмопровідних частин, які перебувають під напругою.

10.3. Робота з тимчасових монтажних пристосувань або безпосередньо з елементів конструкцій, обладнання, машин і механізмів на висоті більше 5 метрів від поверхні грунту, перекриттів, робочих настилів належать до розряду робіт, що виконуються верхолазами.

10.4. Стан здоров'я осіб, що допускаються до таких робіт, має відповідати медичним вимогам, які встановлені для працівників, що задіяні на цих роботах. Про дозвіл на виконання подібних робіт має бути записано в їхніх посвідченнях про перевірку знань у таблиці "Свідоцтво на право проведення спеціальних робіт". Засобами, що запобігають падінню з висоти, є запобіжний пояс та страхувальні канати.

10.5. За необхідності роботи з проводами, що знаходяться вище тих, що залишилися під напругою, можуть бути дозволені з розробкою в кожному окремому випадку необхідних заходів безпеки.

10.6. На призначеній для роботи ділянці ланцюга має бути накладено додаткове заземлення.

10.7. У разі заміни проводів на перехрестях мають бути вжиті заходи, що виключають можливість підхльостування нижніх проводів до вищих, що перебувають під напругою або наближення до них на небезпечну відстань.

10.8. Одним із заходів у разі заміни проводів під тими, що перебувають під напругою, є перекидання мотузок з обох боків перехрещуваної лінії через провід, що натягується, до його підйому. Кінці мотузок заводяться за якір або інший стійкий предмет і в процесі підйому проводу повільно опускаються.

10.9. У разі робіт, які виконуються з траверсу конструкцій вище рівня проводів, що перебувають під напругою, треба вжити заходів щодо запобігання падінню ремонтних пристосувань та інструменту, що використовується (їх прив'язка). Запобіжні пояси повинні мати стропи зі шкіряного ременя, бавовняної мотузки, капронового шнура тощо.

10.10. Під час виконання роботи на портальних конструкціях і обладнанні забороняється підкидання будь-яких деталей або пристосувань для подачі особам, які працюють зверху.

Подача деталей і пристосувань має проводитись за допомогою мотузки або "безконечного" каната. Другий кінець мотузки або каната має знаходитись в руках працівника, що стоїть унизу і утримує предмети, які підіймаються, від розгойдування та від наближення їх, а також мотузки або каната до частин, що проводять електричний струм і перебувають під напругою.

11. БЕЗПЕКА ПРАЦІ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ПОЖЕЖНО-ТЕХНІЧНИХ ОБСТЕЖЕНЬ ОБ'ЄКТІВ

11.1. Перед початком проведення пожежно-технічного обстеження (далі - ПТО) об'єкта працівники державного пожежного нагляду вивчають заходи безпеки, що встановлені на цьому об’єкті, і при обстеженні мають суворо дотримуватись їх.

11.2. При проведенні ПТО:

- спеціальних виробництв, лабораторій, науково-дослідних інститутів (далі - НДІ) і т.п., в яких мають місце перевищення допустимих рівнів теплового випромінювання, шуму, вібрації, а також застосовуються (чи зберігаються) радіоактивні, вибухові речовини, токсичні гази і пари, використовується вибухонебезпечне обладнання, посудини, що працюють під високим тиском, легкозаймисті і горючі рідини, а також ведуться роботи, які особливо небезпечні для здоров'я людини, необхідно дотримуватись усіх застережних заходів, що викладені у правилах, інструкціях, положеннях та інших документах з безпеки праці, які розроблені для цих підприємств і виробництв;
- об'єктів, що мають небезпечні виробництва, на будівельних майданчиках і т.п. слід застосовувати засоби індивідуального захисту, що передбачені відповідними інструкціями з безпеки праці на цих об'єктах (виробництвах);
- тваринницьких комплексів, цирків, зоопарків і т.п. потрібно дотримуватись особливої обережності при наявності поблизу великої рогатої худоби, коней, хижих звірів і т.п.;
- висотних споруд і будівель не можна підходити до краю покрівлі, перекриттів, майданчиків, де відсутня огорожа. Слід використовувати в необхідних випадках рятувальні мотузки, дотримуватись обережності під час пересування поблизу технологічних та інших отворів;
- у лікувально-оздоровчих закладах необхідно отримати від адміністрації потрібну інформацію про правила поведінки і виконувати їх. Дотримуватись особливої обережності при зустрічі з особами, у яких розладнана психіка, а також з інфекційними хворими. Проводити обстеження тільки в супроводі адміністрації і медичного персоналу закладу.

11.3. Припинення експлуатації об’єктів, відключення агрегату, технологічного апарата та установки здійснюється тільки в присутності спеціалістів виробництва (адміністрації об'єкта) після вжиття ними необхідних заходів щодо запобігання вибуху, обвалюванню чи іншій аварійній ситуації, що можуть виникнути після зупинки чи відключення обладнання.

12. БЕЗПЕКА ПРАЦІ ПРИ РОБОТІ НА ПОЖЕЖНИХ СУДНАХ (КОРАБЛЯХ, КАТЕРАХ)

12.1. При призначенні співробітників на пожежний корабель або катер (далі - судно) чи при пересуванні їх за посадами командир пожежного судна зобов'язаний ознайомити їх з особливостями судна, обов'язками за тривогами та іншими судновими розкладами внутрішнього розпорядку, рятувальними засобами та пристроями, аварійним майном та інвентарем, правилами безпеки праці.

12.2. З осіб керівного складу пожежного судна призначається особа, яка відповідає за виконання правил безпеки праці на судні.

12.3. Для придбання сталих навичок використання суднових технічних засобів, засобів індивідуального захисту та дотримання необхідних заходів безпеки під час проведення навчальних тривог і виконання суднових робіт з особовим складом пожежного судна мають проводитись регулярні практичні заняття.

12.4. Командир пожежного судна або особа, яка відповідає за безпеку праці, зобов’язані:

- знати конструкцію технічних засобів, що використовуються, принцип їх дії, а також технологію, організацію і безпечні методи виконання суднових робіт та робіт з технічного обслуговування;
- здійснювати розстановку працівників з урахуванням їх кваліфікації та досвіду роботи;
- проводити інструктаж осіб, які беруть участь у суднових роботах щодо питань технології та безпеки їх виконання, правильного використання засобів індивідуального захисту;
- здійснювати перед початком роботи заміри складу повітряного середовища в замкнутих об'ємах, у приміщеннях, де є небезпека для здоров'я людей (подвійне дно, коридори трубопроводів, форпик, ахтерпик, кофердами, вигородка вібраторів, шахти лагів, вантажні трюми, цистерни для палива та мастил, цистерни з питною водою та ін.);
- забезпечувати встановлення тимчасових огорож і знаків безпеки на робочих місцях;
- вживати заходів щодо запобігання випадкам травматизму;
- усувати від роботи осіб, які порушують правила безпеки праці. Командир пожежного судна або особа, яка відповідає за безпеку праці, мають слідкувати за тим, щоб:
- пристрої, системи, обладнання, механізми і пристосування оглядались, перевірялись та випробувались у строки, що встановлені Регістром і Правилами технічної експлуатації суднових технічних засобів;
- всі елементи обладнання, що рухаються, а також відчинені отвори в обладнанні, через які в процесі експлуатації можуть виділятися полум'я, горючі гази, пил, променисте тепло і т.п., були надійно захищені;

- всі отвори на палубах і робочі місця на висоті, що не мають постійних огорож, на яких виконуються будь-які суднові роботи, мали надійні тимчасові леєрні огорожі.

12.5 Під час пересування штормтрапами та вертикальними трапами необхідно дотримуватись правила трьох опор.

12.6. Поручні, східці трапів, настили сходів, палуби проходів і робочих місць мають бути завжди очищені від мастил, води, снігу, льоду та будь-чого іншого, що може призвести до ковзання.

12.7. Усі проходи до робочих місць повинні бути вільними від сторонніх предметів. Плити настилів мають бути укладені на місце і закріплені. Грати, прутки, стійки і поручні закріплюються на штатному місці.

12.8. Під час виконання суднових робіт особовий склад пожежного судна зобов'язаний користуватися спецодягом, спецвзуттям та іншими засобами індивідуального захисту.

12.9. Особовому складу пожежного судна забороняється:

- проводити ремонтні, профілактичні або налагоджувальні роботи, що пов’язані з тимчасовим виведенням з ладу будь-яких технічних засобів без дозволу вахтового помічника командира пожежного судна;

- перебувати за леєрною огорожею або фальшбортом, а також перехилятися через них.

12.10. Роботи з технічного обслуговування електрообладнання здійснюються, за умови повного або часткового зняття напруги, судновим електромеханіком та особами, які мають відповідні документи на право обслуговування електрообладнання.

12.11. Для підготовки робочого місця під час роботи з частковим або повним зняттям напруги потрібно:

- провести необхідні вимкнення на головному розподільному щиті (далі ГРЩ) і вжити заходів щоб напруга не подавалась до місця роботи через помилкове або самовільне ввімкнення комутаційної апаратури;

- вивісити попереджувальні знаки та встановити огорожі;

- використовувати електрозахисні засоби - діелектричні рукавиці, килимки тощо, переконатися у справності приладів та перевірити відсутність напруги на елементі установки, що призначена для роботи.

12.12. У разі часткового зняття напруги вимкнені струмопровідні частини, які доступні випадковому доторканню, мають бути огороджені тимчасовими огорожами.

12.13. Під час роботи в акумуляторних приміщеннях слід виконувати вимоги правил безпеки праці, що викладені у пунктах 2.9.1 та 2.9.2 цих Правил.

12.14. Обладнання для електрозварювання з метою використання його на судні повинні бути відповідного типу і сумісним із системою постійного або змінного електричного струму, що встановлена на пожежному судні або акумуляторними батареями.

12.15. У разі використання зварювання змінним струмом напруга холостого ходу (напруга між електродом і землею перед запалюванням дуги) має бути обмежена 25В за допомогою відповідного пристрою, що знижує напругу. Електротримачі мають забезпечувати повну ізоляцію.

12.16. Для відімкнення обладнання від електричного струму в найбільш стислі строки мають бути передбачені засоби, за допомогою яких можна швидко відключити електричний струм від зварювального електрода.

12.17. Електрозварювальні роботи виконуються особами, які:

- спеціально були навчені та проінструктовані щодо правил роботи з обладнанням, яке використовується;
- повністю одягнені в спеціальний одяг;
- захищені рукавицями, фартухом, маскою зварника або щитком та діелектричними гумовими ботами.

12.18. Зварювання не повинно проводитись, коли зварник стоїть у воді або коли будь-яка частина його тіла занурена у воду.

12.19. Зазвичай зварювання має проводитися тільки при постійній присутності старшого помічника командира пожежного судна.

12.20. Інші заходи щодо забезпечення безпеки праці на пожежних суднах виконуються згідно з діючими нормативними документами з цього питання Державного департаменту морського і річкового транспорту України.

13. БЕЗПЕКА ПРАЦІ ПІД ЧАС РОБОТИ НА СКЛАДАХ, НА ГАРАЖ - СТОЯНКАХ

13.1 Під час розвантаження коліс техніки, що зберігається на складах

13.1.1. Розвантаження коліс і підвіски автотехніки забезпечується за допомогою розвантажувальних підставок, виготовлених згідно з вимогами інструкції з тривалого зберігання техніки.

Розвантажувальні підставки встановлюються в суворо визначених місцях. Ці місця на рамі і мостах позначаються знаком у вигляді зафарбованого світлою емаллю рівнобедреного трикутника, верхній кут якого направлено в бік підставки. Всі роботи мають виконуватись із суворим дотриманням інструкції до цих робіт.

13.1.2. Під час зберігання кожен автомобіль встановлюють на металеві або дерев’яні підставки так, щоб колеса були підняті від землі на 8-10 см. На м'якому грунті під розвантажувальні підставки підкладають дошки.

13.1.3. При розвантаженні коліс передньої осі (моста) двовісних і тривісних автомобілів необхідно підкладати упори спереду і ззаду коліс заднього моста, а під час розвантаження коліс заднього (середнього) моста - підкладати упори спереду і ззаду коліс переднього моста.

13.1.4. При розвантаженні всіх коліс автомобіля спочатку необхідно розвантажити колеса переднього, а потім середнього (середніх) і заднього мостів.

13.1.5. Під домкрат необхідно встановити підкладку з трьох дощок розміром 1600х110х70мм перпендикулярно до осі автомобіля так, щоб центральна дошка настилу знаходилась суворо під точкою встановлення домкрата.

13.1.6. Після розвантаження коліс автомобіля і встановлення його на підставки необхідно під лонжерони в середній частині рами встановити на торець, з опорою на міцні підкладки, бруски перерізом 150х150 мм. Висота брусків залежить від профілю майданчика, на який встановлено автомобіль і має

забезпечувати надійний механічний контакт між лонжероном і грунтом, для чого між лонжероном і брусом дозволяється встановити дерев'яний клин.

13.1.7. Тиск повітря в шинах необхідно знизити до 50% норми.

13.2. Під час підготовки техніки до використання при знятті її зі зберігання

13.2.1. Зняття машин зі зберігання здійснюється водіями (механіками-водіями) за участю екіпажів (бойової обслуги) під керівництвом командирів підрозділів і посадових осіб загонів (частин) технічної служби.

13.2.2. На видному місці в кабінах машин, що знаходяться на тривалому зберіганні, має бути розміщена карта з переліком і послідовністю виконання робіт при зніманні машин із зберігання. У цій карті наводяться також порядок доставки акумуляторних батарей і схема їх приєднання, доставки запасних частин і приладдя, місця забирання і засоби доставки охолоджувальної рідини, порядок заправки пальним. Перелік цих робіт має враховувати реальні умови зберігання машини і вимоги безпеки праці при виконанні зазначених робіт.

13.2.3. Для доставки до машин води необхідно використовувати водо-маслонагрівачі, постійні чи тимчасово створені водопроводи з водороздавальними кранами та інші регламентовані засоби. В кабіні кожної машини, яка зберігається із незаповненою системою охолодження, повинно бути відро для доставки води.

13.2.4. Заправка паливних баків машин із використанням пальнозаправників (автоцистерн) має проводитись зовні гараж-стоянки. Буксирування машин із гараж-стоянки проводиться машинами першого ряду, а також спеціально виділеними тягачами, які мають бути у постійній готовності до використання і, крім того, забезпечувати доставку до машин пального в каністрах, охолоджувальної рідини і акумуляторних батарей.

13.3. Під час приведення до робочого стану стартерних акумуляторів, що зберігаються на складах

13.3.1. Роботи з приведення до робочого стану стартерних акумуляторів, які зберігаються на складах, виконуються відповідно до інструкції для роботи зі стартерними акумуляторними батареями і підрозділу 2.9 цих Правил.

13.3.2. Акумуляторні батареї, які зберігаються на складах, приводяться до робочого стану одночасно із заходами підготовки машин до використання після зберігання на підставі наказу начальника підрозділу. У наказі має бути вказано особу, відповідальну за організацію робіт і порядок їх проведення.

13.3.3. Режим форсованого введення в дію акумуляторів може бути застосований у виняткових випадках тільки за наказом начальника підрозділу. При цьому необхідно провести додатковий інструктаж про заходи безпеки праці, в якому слід зазначити небезпеку зруйнування корпусу акумулятора, закипання і розбризкування електроліту при форсованому заряджанні.

13.3.4. Забороняється приводити до робочого стану акумуляторні батареї, гарантійний термін зберігання яких минув, а також акумуляторні батареї з явними ознаками порушення цілісності корпусу.

13.3.5. Для доставки акумуляторних батарей до машин необхідно використовувати колісні тягачі, спеціально обладнані автопричепи, візки, які разом із розміщеними на них батареями утримуються в сховищах (акумуляторних).

13.4. Під час консервації та переконсервації техніки, засобів зв'язку, пожежно - технічного обладнання, що зберігаються на складах

13.4.1. Консервація та переконсервація техніки, засобів зв'язку, пожежно-технічного озброєння та обладнання, що зберігаються на складах має виконуватися згідно з порядком, встановленим відповідними наказами МНС України.

13.4.2. Усі роботи мають проводитись силами підготовленого для цієї мети особового складу із залученням спеціалістів ремонтних підрозділів і за участю водіїв машин. За умови масової постановки машин на зберігання, роботи з консервації необхідно виконувати спеціалізованими бригадами. Для допоміжних робіт спеціалізовані бригади можуть залучати особовий склад підрозділів.

13.4.3. Про початок проведення робіт віддається наказ начальником ГУМНС, УМНС, у якому вказується порядок підготовки до роботи особового складу, вид зберігання, марки і номери машин, строки виконання робіт з технічного обслуговування і консервації машин, порядок улаштування місць зберігання і матеріального забезпечення, відповідальні особи за проведення робіт і безпеку праці, порядок контролю якості виконаних робіт, склад і завдання комісії з перевірки.

13.4.4. Відповідальність за стан техніки та обладнання під час зберігання покладається на керівника, командирів підрозділів. Їх заступники з технічної частини (начальники автомобільної служби, техніки, начальники складів) організовують виконання робіт, перевіряють якість і обсяг виконання робіт.

Роботи з консервації мають виконуватись теплої, сухої погоди. За температури повітря нижче 5°С підготовка машин до зберігання організовується так, щоб основні роботи виконувались в опалювальних приміщеннях, а переміщення підготовлених до зберігання машин на стоянку проводилось за допомогою буксира.

Перед початком робіт з консервації машин на місцях зберігання проводять такі заходи:

- створюється необхідний запас закріплювальних деталей, запасних частин (електричних лампочок, хомутів, шлангів, штуцерів, трубок і т.п.), консервуючих матеріалів (протикорозійних насадок, мастил, розчинника, лакофарбувальних матеріалів і т.п.);
- розігріваються консервуючі мастила.

13.4.5. Роботи з пофарбування поверхонь мають виконуватися в опалювальному приміщенні, яке обладнане вентиляцією. В суху, теплу погоду допускається проведення робіт на відкритому майданчику.

13.4.6. Підготовка до зберігання озброєння і спеціального обладнання, змонтованого на машинах, здійснюється відповідно до нормативно-технічної документації.

13.4.7. У процесі очищення пофарбованих поверхонь не допускається протирання їх пальним чи мастилом.

13.4.8. Під час розміщення машин у гараж-стоянках відстань між боковими бортами машин, а також між бортами машин і стінами має бути не менше 0,8 м, між задніми бортами машин і стіною чи огородженням - не менше 1м. При багаторядному розміщенні машини другого і наступних рядів мають бути зчеплені буксирними тросами з попередніми машинами.

13.4.9. Стан паливних баків машин, що заповнені пальним, має перевірятись у встановлений термін.

13.4.10. Усі засоби зв'язку перед закладенням на тривале зберігання мають пройти технічне обслуговування.

13.4.11. Під час проведення робіт необхідно користуватися справним інструментом. У разі роботи з гайковими ключами забороняється використовувати підкладки, нарощувати ключ іншим ключем або трубою, викручувати гайки за допомогою зубила і т.п.

13.4.12. Забороняється виконувати обслуговування автомобіля під час роботи двигуна.

13.4.13. Шиномонтажні роботи, що пов’язані з небезпекою травмування працівника замковим кільцем, треба проводити лише у спеціально передбачених місцях. Змонтовані шини дозволяється накачувати тільки у спеціальній огорожі або з використанням пристроїв, що запобігають вискакуванню замкового кільця або розриву покришки. Підкачування шин без їх зняття дозволяється лише в тому випадку, якщо тиск у них знизився не більше ніж на 40% від номінального; при цьому слід переконатись, що це не пов'язано з порушенням цілісності шин.

13.4.14. У разі використання етилованого бензину мають виконуватись вимоги відповідних документів щодо правил його зберігання, перевезення й застосування.

Забороняється мити руки етилованим бензином, засмоктувати його ротом. У приміщенні гаража забороняється заправляти бензином паливні баки.

ЗМІСТ

1.	ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	8
1.1.	Галузь застосування	8
1.2.	Загальні вимоги з охорони праці	8
1.3.	Інструктажі з питань охорони праці	10
1.4.	Порядок проведення адміністративно-громадського контролю в підрозділах оперативно-рятувальної служби цивільного захисту, відомчої, місцевої та добровільної пожежної охорони	14
2.	ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПРАЦІ ДО СЛУЖБОВИХ	16

ПРИМІЩЕНЬ І СПОРУД
2.1. Пожежні депо 16
2.2. Караульне приміщення 19
2.3. Приміщення для розташування керівного (командного) складу 19
2.4. Гараж 20
2.5. Пост технічного обслуговування пожежних автомобілів 22
2.6. Пункт зв'язку пожежної частини (окремого поста), центральний пункт пожежного зв'язку гарнізону пожежної охорони. Загальні вимоги 23
2.7. Кросове та стативне приміщення 24
2.8. Приміщення для ремонту засобів радіозв’язку та дротяного зв'язку 24
2.9. Акумуляторна та приміщення для ремонту та обслуговування акумуляторів 25
2.9.1. Акумуляторна 25
2.9.2. Цех (майстерня, дільниця) для ремонту та обслуговування акумуляторів у загонах (частинах) технічної служби 27
2.10. Навчальні башти 28
2.11. База (пост) газодимозахисної служби 30
2.12. Теплодимокамера 32
2.13. Пожежні полігони, вогневі смуги психологічної підготовки та 100-метрові смуги з перешкодами 33
2.14. Рукавна база 34
2.15. Склади пально-мастильних матеріалів, піноутворювача і порошку 34
2.16. Приміщення актових залів, навчальних класів, спортзалів, кімнат психологічного розвантаження, оздоровчо-відновлювальних комплексів 36
2.17. Приміщення для репортажного та монтажного обладнання центрів громадських зв’язків та заходи безпеки під час роботи на монтажному обладнанні 36
2.18. Лабораторні приміщення науково-дослідних інститутів, випробувальних пожежних лабораторій та вищих навчальних закладів МНС України 37
2.19. Приміщення для зберігання майна та техніки 40
2.20. Караульні приміщення для вахти з охорони складів 42
2.21. Приміщення для приготування та приймання їжі 43
2.22. Приміщення з ЕОМ та ПК 43
3. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ДО ОПЕРАТИВНОГО АВТОТРАНСПОРТУ 45
3.1. Загальні положення 45
3.2. Пожежні автомобілі та мотопомпи 46
3.3. Пожежні автодрабини 46
3.4. Пожежні автопідйомники 80
3.5. Пожежні автомобілі спеціального призначення 82

3.6.	Пожежні димовисмоктувачі	82
3.7.	Заходи безпеки при проведенні технічного обслуговування пожежних автомобілів	83
3.7.1.	При діагностуванні технічного стану пожежних автомобілів	83
3.7.2.	При ТО-1, ТО-2, сезонному обслуговуванні	85
3.7.3.	При заступанні на чергування, при проведенні навчань, занять, на пожежі, після роботи на пожежі пожежних автомобілів	87
3.7.4.	Під час заправки пально-мастильними матеріалами, вогнегасними речовинами	88
4.	ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ДО ПОЖЕЖНОГО, АВАРІЙНО-РЯТУВАЛЬНОГО ОБЛАДНАННЯ ТА ОСНАЩЕННЯ, ПРИЛАДІВ, УСТАТКУВАННЯ, ПРИСТРОЇВ, ЗАСОБІВ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАХИСТУ	89
4.1.	Загальні положення	89
4.2.	Силові установки пожежних, аварійно-рятувальних і автомобілів першої допомоги	91
4.3.	Підіймальні механізми пожежних рукавів	91
4.4.	Пневмо-, гідроінструмент	92
4.5.	Пневмокомпресори	93
4.6.	Електрозахисні засоби	93
4.7.	Електрифікований інструмент та прилади для освітлення	94
4.8.	Пожежний ручний механізований інструмент	95
4.9.	Пожежний ручний інструмент та інвентар	95
4.10.	Газорізальні апарати	96
4.11.	Рукавні затримки	97
4.12.	Пожежно-рятувальні пристрої	97
4.12.1.	Ручні пожежні драбини	97
4.12.2.	Мотузки пожежні рятувальні	100
4.12.3.	Рятувальні рукава	101
4.13.	Засоби індивідуального захисту пожежників	102
4.13.1.	Бойовий та захисний одяг, спорядження	102
4.13.2.	Пожежні пояси і пожежні карабіни	102
4.13.3.	Ізолюючі протигази	103
4.13.4.	Дихальні апарати на стисненому повітрі	103
4.13.5.	Пересувні (малогабаритні) електростанції	104
4.13.6.	Водолазне спорядження	104
4.14.	Засоби малої механізації, що використовуються на складах	105
4.15.	Вогнегасники	105
5.	ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПРАЦІ ПІД ЧАС НЕСЕННЯ СЛУЖБИ, ГАСІННЯ ПОЖЕЖ	107
5.1.	Загальні вимоги	107
5.2.	Під час несення служби	108
5.3.	Під час несення караульної служби на складах	108
5.4.	Під час збору, виїзду, прямування на пожежу (аварію, стихійне лихо, заняття) і повернення до частини	109

5.5.	Під час проведення розвідки пожежі	110
5.6.	Під час бойового розгортання	110
5.7.	Під час рятування людей і саморятування	112
5.8.	Під час гасіння пожеж та перебування в зоні теплової дії	112
5.9.	Під час розбирання будівельних конструкцій	122
5.10.	При прокладанні, прибиранні, обслуговуванні та ремонті пожежних рукавів	124
6.	БЕЗПЕКА ПРАЦІ ПІД ЧАС ЛІКВІДАЦІЇ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ ТЕХНОГЕННОГО ТА ПРИРОДНОГО ХАРАКТЕРУ	124
6.1	Загальні положення	124
6.2	Безпека праці для Державної гідрометеорологічної служби	127
6.3	Безпека праці для Державної авіаційної пошуково-рятувальної служби	127
6.4	Безпека праці під час проведення робіт у газоаналітичних (аналітичних) лабораторіях	128
6.5	Безпека праці під час проведення рятувальних робіт на водних об’єктах	134
6.6	Безпека праці під час проведення робіт з демеркурізації	141
6.7	Безпека праці під час проведення робіт з отрутохімікатами та пестицидами	145
6.8	Безпека праці під час проведення робіт при повенях	147
6.9	Безпека праці під час проведення рятувальних робіт при дорожньо-транспортних пригодах	154
6.10	Безпека праці під час експлуатації посудин, що працюють під тиском	155
6.11	Безпека праці під час виконання задач з очистки місцевості від вибухових речовин, матеріалів, боєприпасів	155
6.12	Безпека праці під час проведення підривних робіт	157
6.13	Безпека праці під час проведення рятувальних робіт в зонах радіаційного та хімічного забруднення	163
7.	БЕЗПЕКА ПРАЦІ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ВІДЕОЗЙОМОК НА ПОЖЕЖАХ	163
8.	БЕЗПЕКА ПРАЦІ ПРИ ДОСЛІДЖЕННІ МІСЦЯ ПОЖЕЖ	164
9.	ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПРАЦІ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ЗАЙНЯТЬ, НАВЧАНЬ, СПОРТИВНИХ ЗАХОДІВ	166
10.	БЕЗПЕКА ПРАЦІ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ МОНТАЖНО-ПРОФІЛАКТИЧНИХ РОБІТ З АНТЕННО-ФІДЕРНИМИ ПРИСТРОЯМИ НА ВИСОТІ	167
11.	БЕЗПЕКА ПРАЦІ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ПОЖЕЖНО-ТЕХНІЧНИХ ОБСТЕЖЕНЬ ОБ'ЄКТІВ	168
12.	БЕЗПЕКА ПРАЦІ ПРИ РОБОТІ НА ПОЖЕЖНИХ СУДНАХ (КОРАБЛЯХ, КАТЕРАХ)	169
13.	БЕЗПЕКА ПРАЦІ ПІД ЧАС РОБОТИ НА СКЛАДАХ, НА ГАРАЖ-СТОЯНКАХ	171
13.1.	Під час розвантаження коліс техніки, що зберігається	171

на складах
13.2. Під час підготовки техніки до використання при знятті її зі зберігання 172
13.3. Під час приведення до робочого стану стартерних акумуляторів, що зберігаються на складах 172
13.4. Під час консервації та переконсервації техніки, засобів зв'язку, пожежно-технічного обладнання, що зберігаються на складах 173
ДОДАТОК 1. ЖУРНАЛ РЕЄСТРАЦІЇ ВСТУПНОГО ІНСТРУКТАЖУ З ПИТАНЬ ОХОРОНИ ПРАЦІ 175
ДОДАТОК 2. ЖУРНАЛ РЕЄСТРАЦІЇ ІНСТРУКТАЖІВ З ПИТАНЬ ОХОРОНИ ПРАЦІ НА РОБОЧОМУ МІСЦІ 176
ДОДАТОК 3. ПРОТОКОЛ ЗАСІДАННЯ КОМІСІЇ З ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ З ПИТАНЬ ОХОРОНИ ПРАЦІ 178
ДОДАТОК 4. ПОСВІДЧЕННЯ ПРО ПЕРЕВІРКУ ЗНАНЬ З ПИТАНЬ ОХОРОНИ ПРАЦІ 179
ДОДАТОК 5.УКЛАДКА МЕДИКАМЕНТІВ І МЕДИЧНОГО ОБЛАДНАННЯ ДЛЯ ПОЖЕЖНИХ, АВАРІЙНО-РЯТУВАЛЬНИХ ТА АВТОМОБІЛІВ ПЕРШОЇ ДОПОМОГИ 181
ДОДАТОК 6. УКЛАДКА МЕДИКАМЕНТІВ І МЕДИЧНОГО ОБЛАДНАННЯ ДЛЯ ОСНАЩЕННЯ ПІДРОЗДІЛІВ 182
ДОДАТОК 7. ЖУРНАЛ РЕЄСТРАЦІЇ ПОТЕРПІЛИХ ВІД НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ 183
ДОДАТОК 8. ПЕРША ДОЛІКАРНЯНА ДОПОМОГА ПОТЕРПІЛИМ НА ПОЖЕЖАХ І ПРИ АВАРІЯХ 184
ДОДАТОК 9. ЖУРНАЛ АДМІНІСТРАТИВНО-ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ 199
ДОДАТОК 10. ПРАВИЛА БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС ЕКСПЛУАТАЦІЇ ЕЛЕКТРОУСТАНОВОК (ЕЛЕКТРООБЛАДНАННЯ) ЯКІ ВСТАНОВЛЮЮТЬСЯ НА ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБАХ (ПРИЧЕПАХ) 200
ДОДАТОК 11. ЖУРНАЛ ВИПРОБУВАНЬ АВАРІЙНО-РЯТУВАЛЬНОГО ОСНАЩЕННЯ, ПОЖЕЖНО-ТЕХНІЧНОГО ОЗБРОЄННЯ 210
ДОДАТОК 12. РЕЧОВИНИ І МАТЕРІАЛИ, ПІД ЧАС ГАСІННЯ ЯКИХ НЕБЕЗПЕЧНО ВИКОРИСТОВУВАТИ ВОДУ ТА ІНШІ ВОГНЕГАСНІ ЗАСОБИ НА ОСНОВІ ВОДИ 211
ДОДАТОК 13. ЗАСТОСУВАННЯ КОДУ ЕКСТРЕНИХ ЗАХОДІВ ПРИ ГАСІННІ ПОЖЕЖ НЕБЕЗПЕЧНИХ ВАНТАЖІВ 213
ДОДАТОК 14. ЗНАКИ БЕЗПЕКИ 214
ДОДАТОК 15. КВАЛІФІКАЦІЙНІ ГРУПИ З БЕЗПЕКИ ПРИ ЕКСПЛУАТАЦІЇ ЕЛЕКТРОУСТАТКУВАННЯ 220

ДОДАТОК 1

до пункту 1.3.7 Правил безпеки праці
в органах і підрозділах МНС України

_____
(управління, заклад, установа)

ЖУРНАЛ
РЕЄСТРАЦІЇ ВСТУПНОГО ІНСТРУКТАЖУ
З ПИТАНЬ ОХОРОНИ ПРАЦІ

_____
(відділ, підрозділ, служба)

Розпочато "____"_____ _____ р.
Закінчено "____"_____ _____ р.

№ п/п	Дата проведення інструктажу	Прізвище, ім'я та по батькові особи, яку інструктують	Професія, посада особи, яку інструктують	Назва підрозділу, до якого надсилається особа, яку інструктують	Прізвище, ініціали, посада особи, яка інструктує	Підпис	
						особи, яку інструктують	особи, яка інструктує
1	2	3	4	5	6	7	8

ДОДАТОК 2
до пункту 1.3.18 Правил безпеки праці
в органах і підрозділах МНС України

_____
(управління, заклад, установа)

ЖУРНАЛ
РЕЄСТРАЦІЇ ІНСТРУКТАЖІВ
З ПИТАНЬ ОХОРОНИ ПРАЦІ НА РОБОЧОМУ МІСЦІ

_____
(відділ, підрозділ, служба)

Розпочато “_____”_____ р.

Закінчено “_____”_____ р.

Продовження ДОДАТКА 2
до пункту 1.3.18 Правил безпеки праці
в органах і підрозділах МНС України

ЖУРНАЛ РЕЄСТРАЦІЇ ІНСТРУКТАЖІВ З ПИТАНЬ ОХОРОНИ ПРАЦІ НА РОБОЧОМУ МІСЦІ

№ п/п	Дата	Прізвище, ініціали особи, яку інструктують	Професія, посада особи, яку інструктують	Вид інструктажу (первинний, повторний, позаплановий, цільовий), номер або назва інструкції (вказівки)	Причина проведення позапланового, цільового інструктажу	Прізвище, ініціали особи, яка інструктує	Підпис	
							особи, яку інструктують	особи, яка інструктує
1	2	3	4	5	6	7	8	9

ДОДАТОК 3
до пункту 1.3.32 Правил безпеки праці
в органах і підрозділах МНС України

_____
(управління, заклад, установа, підрозділ)

ПРОТОКОЛ №
ЗАСІДАННЯ КОМІСІЇ З ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ
З ПИТАНЬ ОХОРОНИ ПРАЦІ

"____" _____ р.

Комісія у складі:
голови _____
(прізвище, ініціали, посада)

і членів комісії _____
(прізвище, ініціали, посада)
_____

_____

на підставі наказу від "____"_____ р. №_____
перевірила знання _____
(найменування нормативних актів
_____
про охорону праці, за якими проводилася перевірка)
_____

_____

№ п/п	Дата	Прізвище, ім'я та по батькові працівників	Посада, профе-сія	Група елект-робезпеки (при наявності)	Назва підроз-ділу	Знає, не знає	Примітка
1	2	3	4	5	6	7	8

Голова комісії _____(підпис)

Члени комісії_____(підпис)

ДОДАТОК 4
до пункту 1.3.32 Правил безпеки праці
в органах і підрозділах МНС України

ПОСВІДЧЕННЯ ПРО ПЕРЕВІРКУ ЗНАНЬ З ПИТАНЬ ОХОРОНИ ПРАЦІ*

_____
Підрозділ_____

ПОСВІДЧЕННЯ

Видано _____
(прізвище, ім'я та по батькові)
Посада (фах)_____
Місце роботи_____
В тому, що він (вона) показав необхідні знання
_____
(найменування нормативних актів про охорону
_____
праці, за якими проводилася перевірка)
_____
_____

Підстава: протокол від "____"_____ р. № _____

М.П.

Голова комісії _____ (прізвище)
(підпис)

_____
*У даному посвідченні можуть бути додаткові вкладки про обов'язкові медичні огляди працівника, право виконання ним спеціальних робіт та інше.

Продовження ДОДАТКА 4
до пункту 1.3.32 Правил безпеки праці
в органах і підрозділах МНС України

ВІДОМОСТІ ПРО ПОВТОРНУ ПЕРЕВІРКУ ЗНАНЬ

Посада (фах)_____

показав необхідні знання_____
найменування нормативних
_____
актів про охорону праці, за якими проводилася перевірка)
_____

Підстава: протокол від "___"_____ р. №_____

М.П.

Голова комісії _____ (прізвище)
(підпис)

Посада (фах)_____

показав необхідні знання_____
(найменування нормативних
_____
актів про охорону праці, за якими проводилася перевірка)
_____

Підстава: протокол від "___"_____ р. №_____

М.П.

Голова комісії _____ (прізвище)
(підпис)

ДОДАТОК 5
до пункту 1.3.37 Правил безпеки праці
в органах і підрозділах МНС України

УКЛАДКА
медикаментів і медичного обладнання для пожежних, аварійно-рятувальних та автомобілів першої допомоги

№ п/п	Найменування медичних засобів	Одиниці вимірювання	Кількість
1	Ножиці хірургічні, прямі, 14 см	шт.	1
2	Повітропровід “рот-у-рот”	шт.	1
3	Язикотримач	шт.	1
4	Роторозширювач	шт.	1
5	Джгут гемостатичний	шт.	4
6	Шини Крамера прямі різного розміру	шт.	4
7	Інд. перев’язувальні пакети	шт.	10
8	Ватно-марлеві пов’язки	шт.	5
9	Вата хірургічна, 250 г.	упак.	1
10	Бинти стерильні		
	5х10	шт.	5
	7х14	шт.	3
11	Серветки стерильні 33х45	упак.	1
12	Серветки стерильні малі	упак.	2
13	Лейкопластир	кор.	1
14	Лейкопластир бактерицидний	упак.	3
15	Розчин аміаку 10% -1,0	амп.	10
16	Валідол табл. №10	упак.	5
17	Настоянка валеріани 25 мл.	фл.	1
18	Анальгін 0,5 табл. №10	упак.	5
19	Бесалол табл. №6	упак.	2
20	Вугілля активоване 0,5 №10	упак.	5
21	Настоянка йоду 5% - 30 мл.	фл.	1
22	Брильянт зелений 1% -10 мл.	фл.	1
23	Шприц-тюбик “Трамал” 50 мг.	шт.	3
24	Гипозоль	фл.	3
25	Пакет протиопіковий	шт.	2

Узгоджено з Управлінням охорони здоров’я МНС України

ДОДАТОК 6

до пункту 1.3.37 Правил безпеки праці
в органах і підрозділах МНС України

УКЛАДКА
медикаментів і медичного обладнання для оснащення підрозділів

№ п/п	Найменування медичних засобів	Одиниця вимірювання	Кількість
1	Ножиці тупокінцеві, прямі, 14 см	шт.	1
2	Термометр медичний	шт.	1
3	Ножиці з одним гострим кінцем	шт.	1
4	Повітропровід “рот-у-рот”	шт.	1
5	Язикотримач	шт.	1
6	Роторозширювач	шт.	1
7	Джгут гемостатичний	шт.	4
8	Шини Крамера прямі різного розміру	шт.	4
9	Носилки	шт.	2
10	Інд. перев’язувальні пакети	шт.	20
11	Ватно-марлеві пов’язки	шт.	5
12	Вата хірургічна, 250 г.	упак.	5
13	Бинти стерильні		
	5х10	шт.	2
	7х14	шт.	3
14	Лейкопластир	кор.	1
15	Лейкопластир бактерицидний	упак.	3
16	Розчин аміаку 10% - 1,0	амп.	10
17	Валідол табл. №10	упак.	5
18	Настойка валеріани 25 мл.	фл.	1
19	Анальгін 0,5 табл. №10	упак.	5
20	Бесалол табл. №6	упак.	2
21	Вугілля активоване 0,5 №10	упак.	5
22	Настоянка йоду 55-30,0	фл.	2
23	Брильянт зелений 1% -10 мл.	фл.	1
24	Шприц-тюбик “Трамал” 50 мг.	шт.	10
25	Гипозоль	фл.	10
26	Пакет протиопіковий	шт.	10
27	Серветки стерильні 33х45	упак.	1
28	Серветки стерильні малі	упак.	2

Примітка 1. Мазі від опіків і емульсії у разі надання першої долікарняної допомоги потерпілому застосовувати не рекомендується, тому що вони різко ускладнюють лікарю визначення глибини і площі опіку, заважають правильно призначити лікування.

Примітка 2. Залежно від місцевих умов (характеру речовин і матеріалів на об’єкті, особливостей служби і т.п.) перелік засобів може доповнюватись за рішенням начальника частини (загону) у разі отримання письмової згоди з місцевими органами охорони здоров'я.

Примітка 3. В аптечці має зберігатися опис медикаментів, що підлягають періодичному оновленню, із зазначенням дати їх отримання.

Узгоджено з Управлінням охорони здоров’я МНС України

ДОДАТОК 7
Правил безпеки праці
в органах і підрозділах МНС України

ЖУРНАЛ
РЕЄСТРАЦІЇ ПОТЕРПІЛИХ ВІД НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ

_____
(управління (відділ), заклад, установа)

Розпочато “____”_____ р.
Закінчено “_____”_____ р.

№ п/п	Дата, час нещасного випадку	Прізвище, ім’я та по батькові потерпілого, рік народження, стаж роботи у пожежній охороні	Посада, підрозділ, звання	Місце нещасного випадку	Стислий опис обставин і причин нещасного випадку	Дата складання і № акта за формою Н-1 або затвердження висновку розслідування	Діагноз та наслідки нещасного випадку	Примітка
1	2	3	4	5	6	7	8	9

ДОДАТОК 9
до пункту 1.4.4.2 Правил безпеки праці
в органах і підрозділах МНС України

_____
(управління, відділ)

Журнал адміністративно-громадського контролю

_____
(частина, окремий пост)

Розпочато “____”_____р.
Закінчено “____”_____р.

Дата проведення контролю	Прізвище, ім’я та по батькові осіб, які проводили перевірку	Виявлені недоліки та порушення з охорони праці	Заходи щодо усунення недоліків і порушень	Відповідальний за виконання	Термін виконання	Відмітки про виконання (дата, підпис відповідальної за виконання особи)
1	2	3	4	5	6	7

ДОДАТОК 10
до п. 3.5.3, 4.2.1 Правил безпеки праці
в органах і підрозділах МНС України

ПРАВИЛА БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС ЕКСПЛУАТАЦІЇ ЕЛЕКТРОУСТАНОВОК (ЕЛЕКТРООБЛАДНАННЯ) ЯКІ ВСТАНОВЛЮЮТЬСЯ НА ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБАХ (ПРИЧЕПАХ)

Призначення та галузь застосування Правил

Чинні Правила поширюються на електроустановки пожежних автомобілів та причепів, що розробляються та модернізуються, а також на особовий склад, який обслуговує і організовує експлуатацію електроустановок.

Вимоги цих Правил обов'язкові для всіх підрозділів пожежної охорони та вищих навчальних закладів МНС України, а також для організацій, що займаються розробкою та виготовленням електроустановок пожежних автомобілів та причепів. Порушення Правил не допускається.

Електроустановками пожежних автомобілів та причепів називаються електроустановки, що змонтовані на пожежних автомобілях або причепах і служать для виробництва, перетворення та споживання електроенергії стаціонарним та переносним електрообладнанням.

Під час проведення в електроустановках монтажних, налагоджувальних, ремонтних робіт та випробувань, що не зазначені в Правилах, посадових та експлуатаційних інструкціях, слід керуватися ПУЭ, Правилами технічної експлуатації електроустановок споживачів (далі - ПТЕ), Правилами безпечної експлуатації електроустановок споживачів (далі - ПБЕ).

Вимоги до особового складу, який обслуговує електроустановки

До обслуговування електроустановок допускається особовий склад, який пройшов підготовку в спеціальному закладі освіти чи у спеціалістів відповідної групи допуску, які мають ліцензію на проведення цих занять щодо устрою та безпечної експлуатації електроустановок та задовольняє за станом здоров'я встановлені вимоги.

Особовий склад, який обслуговує електроустановки та проводить на них роботи, має пройти інструктаж з правил безпеки.

Особовий склад, який обслуговує електроустановки, повинен знати чинні Правила, керівництва з устрою та експлуатації електроустановок, посадові та експлуатаційні інструкції, що стосуються осіб, які займають посаду і виконують роботу, а також способи вивільнення потерпілого від електричного струму та правила надання першої допомоги потерпілому.

Продовження ДОДАТКА 10
до п.п. 3.5.3, 4.2.1. Правил безпеки праці
в органах і підрозділах МНС України

Порядок підготовки та допуску особового складу до експлуатації електроустановок.

До призначення на самостійну роботу або під час переведення на іншу посаду, що пов'язана з обслуговуванням електроустановок, а також, якщо була перерва у роботі більше ніж 6 місяців, особовий склад зобов'язаний пройти підготовку з питань будови та безпечної експлуатації електроустановок. У процесі підготовки особовий склад має вивчити:

- чинні Правила;
- ПУЭ та ПТЕ у необхідному обсязі для даної посади;
- посібник з будови та експлуатації даної електроустановки;
- посадові та експлуатаційні інструкції;
- правила першої долікарняної допомоги потерпілим на пожежах, аваріях (додаток 8).

До придбання практичних навичок особовий склад у процесі підготовки має працювати на електроустановці під керівництвом та наглядом досвідченого фахівця (який навчає). Учень може проводити ввімкнення, перемикання, оглядати електроустановки тільки під наглядом того, хто навчає. Відповідальність за правильність дій того, хто навчається, та дотримання ним чинних Правил несуть особа, яка навчає, та особа, яка сама навчається.

Командири відділень та водії, які обслуговують електроустановки, мають пройти підготовку в обсязі другої кваліфікаційної групи щодо заходів безпеки під час експлуатації електроустановок і не менше 24 годин. Особовий склад, який працює з виносним електрообладнанням (прожекторами, електроінструментами, димососами та ін.) має пройти підготовку в обсязі першої кваліфікаційної групи щодо заходів безпеки - не менше 12 годин.

Після закінчення теоретичної підготовки та практичного навчання проводиться перевірка знань особового складу.

Перевірка знань повинна проводитися кваліфікаційною комісією, призначеною начальником головних управлінь (управлінь) МНС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, науково-дослідних установах, в складі не менше трьох чоловік: представника ГУ МНС (голова комісії), начальника або заступника начальника пожежної частини, загону та відповідального за експлуатацію пожежної техніки з електроустановками.

Перевірка знань кожного, хто навчається, має проводитись особисто. Результати перевірки знань особового складу занотовуються до журналу встановленої форми.

Після перевірки знань кожний, хто навчається, має пройти стажування (дублювання) не менше 10 днів (трьох чергувань) під керівництвом спеціаліста, після чого він може допускатися до самостійної роботи з електроустановками

та комплектуючими електрообладнання. Допуск до стажування та самостійної роботи оформлюється наказом начальника пожежної частини та загону.

За характером та часом проведення інструктаж особового складу щодо правил безпеки поділяється на:

- вступний;
- первинний на робочому місці;
- повторний;
- понадплановий;
- поточний.

Первинній перевірці знань підлягає особовий склад, що призначається для роботи з електроустановками, та начальницький склад підрозділів, на озброєнні яких знаходиться пожежна техніка з електроустановками.

Періодичній перевірці один раз на рік підлягає особовий склад, що займається експлуатацією електроустановок, а також начальницький склад, що організовує їх експлуатацію.

Позачерговій перевірці знань підлягають особи, які:

- допустили порушення чинних Правил та експлуатаційних інструкцій;
- мають перерву в роботі на даній електроустановці більше 6 місяців;
- переводяться на нову електроустановку;
- за вказівкою інспекторської перевірки.

У разі незадовільної оцінки знань Правил повторні перевірки можуть бути проведені не раніше ніж за 2 тижні. Особи, які показали незадовільні знання під час третьої перевірки, до роботи на електроустановках не допускаються.

Відповідальність та контроль за виконанням Правил

Відповідальність за безпечну експлуатацію електроустановок лягає на начальників пожежних підрозділів (за їх рівнем).

У кожній частині чи загоні призначається відповідальний за організацію експлуатації пожежної техніки з електроустановками та виконання чинних Правил.

Він повинен пройти відповідну підготовку і мати не менше 4 кваліфікаційної групи з безпеки експлуатації електроустаткування щодо будови електроустановок і Правил експлуатації. Спільно з посадовими особами, у відомстві яких знаходиться пожежна техніка з електроустановками, він зобов'язаний забезпечити:

- надійну та безпечну роботу електроустановок;
- своєчасне проведення технічного обслуговування, випробувань та ремонтів електрообладнання, апаратури і кабеля;
- наявність і своєчасну перевірку захисних засобів;

- організацію навчання, інструктаж та періодичну перевірку знань особового складу, обслуговування електроустановки;
- вірне ведення облікової документації.

Особовий склад, що пройшов перевірку знань і допущений наказом до експлуатації електроустановок, несе відповідальність за виконання чинних Правил.

Особовий склад, що експлуатує електроустановки та який виявив порушення вимог чинних Правил, або несправність, що є небезпечною для людей чи загрожує аварією, зобов'язаний дотримуватись правил безпеки, вжити заходів для усунення вказаних недоліків та доповісти своєму безпосередньому начальнику, а у разі його відсутності - начальнику вищого рівня про несправність та вжиті заходи.

Кожний нещасний випадок, який стався в результаті порушень правил безпеки, має бути розглянутий, а також виявлені причини його виникнення та вжиті заходи щодо запобігання подібним випадкам.

Контроль за правильною експлуатацією електроустановок, за виконанням чинних Правил здійснюється відповідальними посадовими особами вищих підрозділів.

Вимоги щодо забезпечення електробезпеки

Небезпечним режимом для персоналу, що обслуговує електроустановки, вважається такий режим роботи електроустановки, при якому напруга під час замикання на корпус перевищує 24 В в установках змінного струму і 50 В в установках постійного струму.

Робоча напруга електроустановки має бути не більше ніж 230 В.

У пересувних електроустановках нейтраль джерела живлення заземлювати забороняється. Нейтралі генераторів пересувних електроустановок і переносних електроагрегатів живлення мають бути заземлені ізольовано від корпусу електроустановки і землі. Нейтраль генератора забороняється виводити з його клемної коробки.

Усі вимоги до розділу чинних Правил з технічних заходів для забезпечення безпеки особового складу, який обслуговує електроустановки, стосується пересувних електроустановок з ізольованою нейтраллю.

У пересувних електроустановках з ізольованою нейтраллю не допускається зв'язок фазних проводів з корпусом джерела електроенергії чи землі.

Для забезпечення безпеки особового складу всі пересувні електроустановки напругою від 36 В та вище повинні мати на джерелі електроенергії пристрій постійного контролю опору ізоляції, а на приймачах електроенергії - захисні

пристрої для відключення. Система забезпечення електробезпеки, що складається з пристроїв постійного контролю опору ізоляції та захисних відключаючих пристроїв, є основною системою забезпечення безпеки під час експлуатації пересувних електроустановок пожежних автомобілів та причепів.

Усі металеві корпуси обладнання пересувних електроустановок, що знаходяться на транспортному засобі, повинні мати металевий зв'язок між собою та рамою даного транспортного засобу.

Застосування пристроїв постійного контролю за ізоляцією

Пристрій постійного контролю ізоляції (далі - ПКІ) має контролювати опір ізоляції відносно землі (корпусу) усієї електроустановки, що знаходиться під робочою напругою в цілому: пересувних джерел електроенергії, приймачів електроенергії, що живляться від цих джерел, розподільчих пристроїв та переносних кабелів мереж.

ПКІ має забезпечувати оцінку величини опору ізоляції, а за необхідності також забезпечувати світлову або звукову сигналізацію, що діє в разі зниження рівня ізоляції нижче за встановлену величину. У пересувних електроустановках забороняється здійснювати контроль ізоляції за допомогою трьох вольтметрів або інших пристроїв, що працюють за принципом використання напруги нульової послідовності чи асиметрії напруги фаз (полюсів) відносно землі та тих, що не дають показників величини опору ізоляції.

ПКІ в електроустановці має встановлюватись на джерелі електроенергії до головного комутаційного апарата з боку генератора. В колі приєднання ПКІ до електроустановки не допускається встановлення апаратів, які можуть розірвати це коло.

Перед ввімкненням головного комутаційного апарата та перед поданням напруги до приймачів електроенергії необхідно провести експлуатаційну перевірку ПКІ (згідно з інструкцією з експлуатації) та впевнитись у надійності з’єднання ПКІ з корпусом електроустановки.

Для забезпечення безпеки роботи особового складу опір ізоляції відносно землі усієї робочої (що знаходиться під напругою) електроустановки в цілому, виміряний за допомогою ПКІ, має бути не менший за значення, що наведені у таблиці 1. Після сигналу про зниження опору ізоляції нижче за допустимий рівень необхідно за допомогою послідовного короткочасного вимкнення магістральних ліній, які відходять від розподільчого пристрою електроустановки, виявити аварійну ділянку. Короткочасне відключення ділянок має здійснюватись за допомогою комутаційної апаратури, розподільчого пристрою. Несправний елемент слід відключити від мережі живлення.

Продовження ДОДАТКА 10
до п.п. 3.5.3, 4.2.1. Правил безпеки праці
в органах і підрозділах МНС України

Таблиця 1

Струм	Напруга, В	Частота струму, Гц	Мінімальний допустимий опір ізоляції електроустановки відносно землі (корпусу) кОм
Змінний	230	50	10,0
	230	200	25,0
	230	400	50,0
Постійний	115	-	2,5
	230	-	5,0

Електроустановки та приймачі електроенергії, кабелі, що мають опір нижчий за допустимий рівень, використовувати забороняється. В особливих випадках, коли перерва в подачі електроенергії недопустима, дозволяється робота електроустановки після надходження сигналу про несправність ізоляції. При цьому необхідно дотримуватись особливих застережливих заходів та використовувати захисні засоби (діелектричні рукавиці, діелектричні килимки, ізолюючі підставки тощо).

Застосування захисних пристроїв для вимкнення

Захисні пристрої для вимкнення (далі - ЗПВ), як правило, мають встановлюватись у розподільчих пристроях електроустановок і забезпечувати одночасне відключення фазних проводів до введення в розетки розподільчого пристрою.

Для забезпечення безпечної роботи особового складу ЗПВ мають знеструмлювати аварійні ділянки в разі струмів витоку не більше від значень, наведених у таблиці 2.

Таблиця 2

Параметри	Частота струму, Гц		
	50	200	400
Струми витоку (чутливість захисту), А, не більше	0,05	0,015	0,015
Тривалість відключення, С, не більше	0,05	0,05	0,05

Введення напруги від інших пересувних джерел електроенергії в розподільчих пристроях електроустановки має проводитись тільки через ЗПВ.

Продовження ДОДАТКА 10
до п.п. 3.5.3, 4.2.1. Правил безпеки праці
в органах і підрозділах МНС України

Вимоги до розподільчих пристроїв та коробок розгалуження

Розподільчі пристрої електроустановок з контрольними приладами та апаратами комунікації на різну частоту струму мають бути зроблені у вигляді окремих блоків або частин загальної розподільчої панелі.

Корпуси розподільчих пристроїв, коробок розгалуження приймачів електроенергії, кабельних котушок на різну частоту струму та напруги повинні мати розпізнавальне забарвлення, а штепсельні з'єднання (розетки та вилки) конструктивно відрізнятися так, щоб виключити можливість помилки при вмиканні приймачів електроенергії.

На розподільчих пристроях має бути передбачена світлова сигналізація про включення апаратів комунікації.

Розподільчі коробки для підключення групи виносних приймачів електроенергії рекомендується обладнувати системами зняття напруги з розеток при підключенні приймачів електроенергії. Вони повинні мати світлову сигналізацію про наявність напруги на розетках.

Розетки розподільчих пристроїв коробок розгалуження повинні мати заглушки для захисту від попадання вологи та бруду.

Забороняється використовувати фазну напругу електроустановок для роботи приймачів електроенергії та світлову сигналізацію про наявність напруги. Нейтраль генератора забороняється виводити з його клемної коробки.

Правила безпеки під час роботи з переносними приймачами електроенергії

До переносних приймачів електроенергії електроустановок належать:

- прилади освітлення (прожектори, маяки тощо);
- електроінструменти (дискові та ланцюгові пилки, відбійні молотки, бетоноломи, перфоратори, електроножиці тощо);
- димовисмоктувачі та вентилятори провітрювання;
- генератори високократної повітряно-механічної піни;
- електронасоси, компресори.

До роботи з переносними приймачами електроенергії, не пов'язаної з обслуговуванням їх електричних частин, допускаються особи, які мають першу кваліфікаційну групу, навчені безпечним методам роботи, а також пройшли перевірку знань і періодичний інструктаж.

Переносні приймачі електроенергії мають задовольняти таким основним вимогам:

- бути безпечними в роботі і мати недоступні для доторкування струмопровідні частини;

- швидко вмикатися та вимикатися від електромережі;
- самовільне відключення від електромережі не допускається.

Робоча напруга виносних приймачів електроенергії має бути не більше 220 В. Вони повинні підключатися до електроустановок за допомогою приладів захисного відключення.

Приєднання переносних приймачів електроенергії до розподільчого пристрою електроустановок здійснюється за допомогою кабелів. Забороняється приєднання переносних приймачів електроенергії до мережі живлення за допомогою кабеля без напівмуфти - вилки.

Штепсельні з'єднання мають бути з недоступними струмопровідними частинами та мати спеціальний контакт для жили кабелю, що з'єднує корпус приймача електроенергії з ЗПВ.

З'єднання корпусу приймача електроенергії з ЗПВ має здійснюватись за допомогою спеціальної жили переносного кабелю, який не повинен одночасно бути провідником робочого струменя. Ця жила повинна бути в загальній оболонці з фазними.

Контроль за справністю переносних приймачів електроенергії здійснюється особою, яка спеціально уповноважена для цього.

Перевірка переносних приймачів електроенергії на відсутність замикання на корпус, стан ізоляційних проводів та відсутність обриву проводиться за допомогою мегометра не рідше ніж один раз на три місяці особою з кваліфікаційною групою не нижче третьої.

Перед початком проведення робіт з електроінструментом слід перевірити:

- кріплення вузлів електроінструменту і стан кабелю, цілісність ізоляції, відсутність зламу жил зовнішнім оглядом;
- справність редуктора за допомогою обертання круга або пильного ланцюга до включення електроінструменту в мережу;
- працездатність ЗПВ за допомогою кнопки самоконтролю.

У разі виявлення будь-яких несправностей робота з переносними приймачами електроенергії негайно припиняється. Аварійна ділянка кабелю чи приймача електроенергії має бути замінена на справний.

У разі зникнення напруги під час роботи, перерви у роботі, зміни місця роботи приймача електроенергії, останній має бути відключений від електромережі.

Особам, за якими закріплені переносні приймачі електроенергії, забороняється:

- передавати його іншим особам, які не пройшли підготовку, розбирати та проводити самому будь-який ремонт (як самого приймача електроенергії, так і кабелю, штепсельних з'єднань тощо);

- тримати за кабель приймач електроенергії та торкатися обертальної і різальної частин.

Кабелі електроустановок не повинні мати пошкоджень (тріщин, зламів, зрізів тощо), видимих без застосування збільшувальних приладів.

Під час прокладання кабелю в місцях, де рухається транспорт, необхідно вжити заходів, що запобігають механічному пошкодженню кабелю.

Забороняється проводити згортання та розгортання кабелю з котушок під напругою.

Порядок введення електроустановок в експлуатацію

Електросилові установки пожежних автомобілів та причепів мають пройти на заводі-виробнику (у частинах технічної служби) приймально-здавальні випробування та перевірку на відповідність вимогам технічних умов, ГОСТ, правил безпеки праці та впорядкування електроустановок. Свідоцтво про приймання оформлюється у формулярі (паспорті) пожежного автомобіля, причепа чи переносного електроагрегату.

У разі надходження пожежного автомобіля (причепа) з електро- установкою на озброєння для приймання наказом керівника головних управлінь (управлінь) МНС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, науково-дослідних установах призначається комісія за участю в ній особи, відповідальної за експлуатацію спеціальних пожежних автомобілів. Приймання електроустановок оформлюється актом технічного стану, про результати прийому робиться відмітка у формулярі (паспорті) із зазначенням строку наступного огляду.

Контроль за експлуатацією електроустановок

Контроль за експлуатацією електроустановок здійснюється з метою підтримання їх в технічно справному стані. При цьому перевіряються:

- стан елементів електроустановок та наявність комплектуючого обладнання;
- відповідність стану електроустановок вимогам безпеки, періодичність перевірки захисних засобів, контрольно-вимірювальних приладів та стан ізоляції струмопровідних частин;
- працездатність електроустановки (збудженість, стійкість роботи під час холостого ходу та під навантаженням, межа регулювання напруги, функціонування апаратури управління та приладів);
- якість та своєчасне технічне обслуговування;
- дотримання особовим складом правил безпеки та інші питання.

Перевірка електроустановок здійснюється не рідше ніж один раз на рік.

Продовження ДОДАТКА 10
до п.п. 3.5.3, 4.2.1. Правил безпеки праці
в органах і підрозділах МНС України

Електроустановки не допускаються до експлуатації у таких випадках:

- послаблення кріплення або відсутність деталей кріплення основного обладнання;
- стукіт та шум у генераторі, що не обумовлений нормальною роботою електроустановки;
- відхилення температурного режиму електроустановки або окремих вузлів вище за допустимі норми;
- некомплектність або несправність пристроїв забезпечення безпеки та захисних засобів (приладів контролю ізоляції, захисних відмикаючих пристроїв, діелектричних рукавиць, килимків);
- несправність контрольно-вимірювальних приладів;
- порушення ізоляції струмопровідних частин і кабельної мережі та зниження її опору понад допустиму норму;
- відхилення понад допустиме значення величини струму, напруги та частоти;
- порушення вимог Правил упорядкування електроустановок.

Результати перевірки оформлюються актом.

Вимірювання опору ізоляції переносним мегомметром

Вимірювання опору ізоляції на пересувних електроустановках проводиться:

- після ремонту;
- під час сезонних технічних обслуговувань;
- під час технічних оглядів.

Перевірку величини опору електроагрегату проводять особи, які мають кваліфікаційну групу не нижче третьої.

Опір ізоляції окремих елементів установки має бути не менше 0,5 МОм.

Виміряти опір ізоляції необхідно на окремих ділянках (джерела електроенергії, кабельні мережі) після того, як ця ділянка буде повністю відключена.

Перед вимірюванням ізоляції попередньо відключається провід ПКІ, що з’єднує прилад з корпусом електроустановки.

Проводи, що служать для підключення мегомметра, повинні бути справними і окільцьованими надійними наконечниками. Переріз мідних проводів має бути не менше 1,55 мм ^{2}.

Відповідальність за наявність, придатність, правильне зберігання та використання захисних засобів несе особовий склад, який обслуговує електроустановку. При виявленні непридатних або з простроченим строком випробувань захисних засобів необхідно негайно вилучити їх.

ДОДАТОК 11
до пункту 4.1.2 Правил безпеки праці
в органах і підрозділах МНС України

ЖУРНАЛ
випробувань аварійно-рятувального оснащення, пожежно-технічного озброєння

№ п/п	Дата випро-бування ПТО	Найменування предмету озброєння	Інвен-тарний номер	Величина випробуваль ного наван-таження	Результат випробу-вань	Підпис особи, яка проводила випробування
1	2	3	4	5	6	7

ДОДАТОК 12
до п.п. 5.8.10, 5.8.16 Правил безпеки праці в органах і підрозділах МНС України

РЕЧОВИНИ І МАТЕРІАЛИ, ПІД ЧАС ГАСІННЯ ЯКИХ НЕБЕЗПЕЧНО ВИКОРИСТОВУВАТИ ВОДУ ТА ІНШІ ВОГНЕГАСНІ ЗАСОБИ НА ОСНОВІ ВОДИ

Речовини чи матеріал	Реакція на воду
Азид свинцю нестійкий,	Вибухає в разі збільшення вологості до 30%
Алюміній металевий	При горінні взаємодіє з водою з виділенням водню
Бітум	Подача компактних струменів води веде до закипання і підсилення горіння
Кальцій металевий	Реагує з водою, виділяючи водень, можливий вибух
Гідриди лужних металів	Реагують з водою, виділяючи водень, можливий вибух
Карбід алюмінію Карбід барію Карбід кальцію	У разі контакту з водою виділяються горючі гази та велика кількість тепла
Карбіди лужних металів Магній і його сплави	У разі контакту з водою вибухають, при горінні розкладають воду з утворенням водню, що вибухає
Силани	У разі контакту з водою виділяється водень, можливий вибух
Гідрид натрію натрій металевий	При реакції з водою виділяється водень, який з повітрям утворює вибухову суміш
Гідросульфіт натрію	Дуже розігрівається, може викликати займання горючих матеріалів
Негашене вапно	Реагує з водою, виділяючи велику

кількість тепла

Продовження ДОДАТКА 12
до Правил безпеки праці
в органах і підрозділах МНС України

Пероксид натрію, пероксид калію	Легко спалахує при попаданні води, можливий вибух
Нітрогліцерин	Вибухає від удару струменя води
Петролатум	Подача компактних струменів води може призвести до викидання і посилення горіння
Селітра (калієва, натрієва, алюмінієва)	Сприяє самоспалахуванню горючих матеріалів
Сірка	У присутності вологи та окислювачів займається
Гідроксиди лужних металів	За високих температур сильно діють на скляний і фарфоровий посуд та на платину, можливий викид у разі контакту з водою, слід побоюватись хімічних опіків
Терміт Титан чотирихлористий Титан і його сплави	Реагують з водою з вибухом, виділяючи велику кількість тепла
Хлорсульфонова кислота	У разі контакту з водою можливий вибух
Цезій металевий	Реагує з водою, виділяючи водень, що вибухає
Цинковий пил	Схильний до хімічного самозаймання у вологому стані
Сплав "Електрон"	Реагує з водою, виділяючи водень, що вибухає
Феросиліцій	У разі взаємодії з водою виділяються гази, що самоспалахують на повітрі
Лужні або лужноземельні метали (натрій, калій, літій	Реакція з водою супроводжується вибухом

тощо)

ДОДАТОК 15
до п. 4.7.4. Правил безпеки праці
в органах і підрозділах МНС України

КВАЛІФІКАЦІЙНІ ГРУПИ З БЕЗПЕКИ ПРИ ЕКСПЛУАТАЦІЇ ЕЛЕКТРОУСТАТКУВАННЯ

Група	Професія, посада	Стаж роботи з електроуста-новками	Характеристика
1	2	3	4
1	Особовий склад, який має електротехнічну спеціальність та який пройшов перевірку знань з цих Правил.	Не нормується	Особи, які не мають спеціальної електротехнічної підготовки, але мають елементарне уявлення про небезпеку електричного струму і заходи безпеки під час робіт із закріпленим електрообладнанням. Особи I групи мають бути практично ознайомлені з правилами надання першої долікарняної допомоги.
II	Електромонтери, електрослюсарі, електрозварники, машиністи кранів і електротранспорту. Водії пожежних автомобілів з електроустановками, старші пожежники і командири відділень, що обслуговують електроустановки пожежних автомобілів і причепів.	Не менше 1 міс. на даному обладнанні Не нормуються	Особи з II групою повинні: - мати елементарні поняття про будову електроустановок; - чітко уявляти небезпеку електричного струму і наближення до струмоведучих частин; - знати основні запобіжні заходи під час робіт з електроустановками; - бути практично ознайомленним з правилами надання першої долікарняної допомоги
III	Оперативний, оперативно- ремонтний і ремонтний склад електроустановок. Начальники пожежних підрозділів, у веденні	Загальний стаж не менше 4 місяців. Для осіб з освітою 8 класів і	Особи з III групою повинні: - мати елементарні знання з електротехніки; - чітко уявляти небезпеку під час роботи з електроустановками;

	яких знаходяться електроустановки; електромонтери, електрослюсарі, зв'язківці, що обслуговують системи зв'язку по ЛЕП. водії-електрики, електромеханіки, акумуляторники, особовий склад електротехнічних лабораторій.	вище, що пройшли спеціальне навчання і для осіб, що закін-чили вищі та середні учбові заклади, стаж роботи не менше 2 місяців.	- знати ці Правила і правила допуску до робіт з електроустановками; - знати правила надання першої долікарняної допомоги та вміти її практично надати; - знати будову обладнання і правила його експлуатації

Продовження ДОДАТКА 15
до пункту 4.7.4. Правил безпеки праці
в органах і підрозділах МНС України

Продовження таблиці

1	2	3	4
IV	Категорії особового складу, що перелічені в попередній групі (крім акумуляторників), енергетики частин і загонів технічної служби. Інспектори енергонагляду, інженери з безпеки праці	Загальний стаж не менше 6 місяців у попередній групі. Для осіб з освітою 8 класів і вище, що пройшли спец. навчання, а також для осіб, що закінчили вищі і середні учбові заклади з електротехнічної спеціальності стаж роботи не менше 4 міс. у попередній групі Загальний виробничий стаж роботи не менше 1 року	Особи з IV групи повинні: - мати чіткі знання основ електротехніки; - знати ці Правила у повному обсязі; - мати повне уявлення про небезпеку під час робіт з електроустановками; - знати будову установки, щоб вільно розбиратися, які елементи мають бути вимкнені для виконання робіт, знаходити всі ці елементи і перевіряти виконання необхідних заходів безпеки; - вміти організувати безпечне проведення робіт і вести нагляд за роботами з електроустановками з напругою до 1000 В; - знати правила надання першої долікарняної допомоги і вміти її практично надавати
V	Старші електрики, начальники електроустановок, техніки і інженери-практики. Техніки-електрики, головні енергетики, інспектори енергонагляду, особи начальницького і	Практичний стаж роботи з електроустановками не менше 2 років Стаж роботи у попередній групі не менше 6 міс. (вік не	Особи з V групою повинні: - знати схему та обладнання своєї дільниці; - знати ці Правила у повному обсязі; - чітко уявляти, чим викликано вимогу того чи іншого пункту;

	інженерно- технічного складу, які відповідають за експлуатацію електроустановок (із закінченою середньою чи вищою освітою).	менше 23 років)	- вміти організувати безпечне проведення робіт і вести нагляд за роботами з електроустановками будь - якої напруги; - знати правила надання першої допомоги і вміти практично надавати першу допомогу потерпілому; - вміти навчити персонал інших груп правилам безпеки праці під час експлуатації електроустановок.

Продовження ДОДАТКА 15
до пункту 4.7.4 Правил безпеки праці
в органах і підрозділах МНС України

Примітка 1. Для осіб, які допущені до роботи з електроустановками з напругою більше 1000В, враховується стаж роботи тільки з цими електроустановками (за посвідченнями про перевірку знань).

Примітка 2. У загальний стаж входять час спеціальної підготовки (навчання) і стажування, а також роботи з електроустановками інших міністерств і відомств (за наявності посвідчення).

ДОДАТОК 8

до п. 1.3.38. Правил безпеки праці
в органах і підрозділах МНС України

ПЕРША ДОЛІКАРНЯНА ДОПОМОГА ПОТЕРПІЛИМ НА ПОЖЕЖАХ І ПРИ АВАРІЯХ

Загальні положення

Загальними умовами успіху при наданні першої долікарняної допомоги потерпілим під час нещасних випадків є швидкість дій, винахідливість і вміння того, хто надає допомогу. Цих якостей можна досягти за допомогою відповідних тренуваль-них вправ для придбання навичок.

Перша допомога потерпілому, яка надається особовим складом, не повинна заміняти собою допомогу медичного персоналу і має надаватись до прибуття лікаря; ця допомога має обмежуватись суворо визначеними видами (тимчасова зупинка кровотечі, перев'язування рани та опіку, іммобілізація перелому - фіксуюча пов'язка, оживляючі заходи, перенесення і перевезення потерпілого).

Основні правила, які є обов'язковими при проведенні штучного дихання

Штучне дихання необхідно проводити тільки в тому разі, коли потерпілий не дихає або дихає дуже погано (рідко, судомно, мовби схлипуючи, як помираючий), а також якщо дихання потерпілого постійно погіршується.

Під час проведення штучного дихання необхідно уважно спостерігати за обличчям потерпілого. Якщо він поворухне губами чи повіками або зробить ковтальні рухи гортанню (кадиком), треба перевірити, чи не зробить він самостійного вдиху. Якщо після декількох миттєвостей чекання виявиться, що потерпілий не дихає, виконання штучного дихання необхідно негайно відновити. Проводити штучне дихання після того, як потерпілий почне дихати самостійно і рівномірно, не слід, тому що продовження

штучного дихання може завдати йому тільки шкоди.

Перш ніж почати робити штучне дихання необхідно:

- потерпілого покласти спиною на тверду поверхню;
- швидко, не гаючи ні секунди, звільнити потерпілого від одягу, який перешкоджає диханню, розв'язати краватку або шарф, зняти ремінь, розстебнути штани і т.п.;
- так само швидко розкрити рот потерпілого і звільнити його від сторонніх предметів та слизу (хусткою чи кінцем сорочки). Якщо в глотці знаходиться стороннє тіло, потерпілого необхідно покласти на бік і постукати кулаком або долонею між лопатками, після чого витягнути стороннє тіло з рота. Після цього необхідно повернути потерпілого на спину і знову закинути голову максимально назад. Ці маніпуляції слід виконати за декілька секунд;
- якщо рот потерпілого міцно стиснутий, розімкнути його шляхом відтягнення вперед нижньої щелепи: для цього необхідно чотири пальці обох рук поставити позаду кутів нижньої щелепи і, упираючись великими пальцями в її край, висувати нижню щелепу так, щоб зуби нижньої щелепи були попереду верхніх.

Продовження ДОДАТКА 8

до Правил безпеки праці
в органах і підрозділах МНС України

Якщо таким чином розкрити рот потерпілого не вдасться, необхідно в кут рота, між задніми корінними зубами (але не передніми), обережно, щоб не зламати зуби, вставити дощечку, металеву пластинку, ручку ложки чи інший подібний предмет та з його допомогою розтулити зуби.

При цьому необхідно слідкувати, щоб язик потерпілого не западав і не закривав дихальні шляхи. Щоб запобігти западанню язика, нижня щелепа потерпілого має бути висунута трохи вперед.

Для розкриття гортані необхідно закинути голову потерпілого назад, підклавши під потилицю одну руку, а другою рукою надавити на чоло потерпілого так, щоб підборіддя опинилося на одній лінії з шиєю. При такому положенні голови просвіт глотки і верхніх дихальних шляхів значно розширюється і забезпечується повна прохідність, що є головною умовою успіху штучного дихання.

Найбільш ефективним способом штучного дихання є спосіб "з рота до рота".

Спосіб штучного дихання "з рота до рота" полягає в тому, що особа, яка надає допомогу, виконує видих зі своїх легенів до легень потерпілого безпосередньо через рот чи ніс потерпілого.

Особа, що надає допомогу, робить глибокий вдих і з силою видихає до рота потерпілого. При вдуванні повітря, особа, яка надає допомогу, щільно притискає свій рот до обличчя потерпілого так, щоб, за можливості, охопити своїм ротом увесь рот потерпілого, а великим і вказівним пальцями кисті руки затиснути йому ніс. У цей період грудна клітина потерпілого опускається і він довільно робить пасивний видих. Якщо потерпілий дорослий, видихати слід сильніше, а якщо дитина - слабше. У хвилину кількість вдувань дорослому дорівнює 12-16, а дитині - 18-20. Вдування повторюють 2 рази.

Вдування повітря до рота чи носа треба виконувати через марлю, серветку чи носову хустку, слідкуючи за тим, щоб при кожному вдуванні відбувалося достатнє розширення грудної клітини потерпілого. При кожному вдуванні грудна клітина потерпілого має розширюватися та самостійно опускатися. Для

забезпечення більш глибокого видиху можна легким натисканням на грудну клітину допомогти виходу повітря з легень потерпілого.

У разі неможливості повного охоплення рота потерпілого вдувати повітря в його легені слід через ніс, щільно закриваючи при цьому рот потерпілого. Якщо щелепи міцно стиснуті, то штучне дихання теж проводять “ з рота до носа”.

За наявності апарата штучного дихання, після проведення сеансу штучного дихання способом "з рота до рота" чи "з рота до носа" можна перейти на штучне дихання за допомогою апарата.

Під час проведення штучного дихання не можна також допускати охолодження потерпілого (не залишати його на сирій землі, кам’яній, бетонній чи металевій підлозі). Під потерпілого слід підстелити щось тепле, а зверху його накрити.

Продовження ДОДАТКА 8

до Правил безпеки праці
в органах і підрозділах МНС України

Особа, що надає допомогу, після 3-5 вдувань повітря у легені потерпілого визначає наявність пульсу на сонній артерії. За наявності пульсу продовжують проведення штучного дихання до відновлення самостійного дихання. Якщо пульсу немає, то для відновлення кровообігу слід почати проведення зовнішнього масажу серця та продовжувати процедуру штучного дихання.

При цьому слід мати на увазі, що без правильної і своєчасної попередньої допомоги потерпілому до прибуття лікаря медична допомога може виявитись запізнілою і неефективною.

Правила проведення зовнішнього (непрямого) масажу серця

Зовнішній (непрямий) масаж проводиться шляхом ритмічних стискань серця через передню стінку грудної клітини при надавлюванні на відносно рухливу нижню частину грудини, за якою знаходиться серце. При цьому, серце притискається до хребта і кров з його порожнин видавлюється у кровоносні судини. Повторюючи натискання з частотою 60-70 разів на хвилину, можна забезпечити достатній кровообіг в організмі в разі припинення роботи серця.

Можливість такої імітації роботи серця з'являється в результаті глибокої втрати м'язового тонусу (напруги) у вмираючого, внаслідок чого його грудна клітина стає більш рухливою і піддатливою, ніж у здорового чоловіка.

У разі проведення зовнішнього масажу серця потерпілого необхідно покласти спиною на тверду поверхню (низький стіл, лавку або підлогу), оголити у нього грудну клітину, зняти ремінь, підтяжки та інші предмети одягу, що заважають диханню. Особа, яка надає допомогу, має стати з правої чи з лівої сторони потерпілого і зайняти таке положення, при якому можливий найбільш значний нахил над потерпілим. Якщо потерпілого поклали на стіл, то особа, яка надає допомогу, має стати на низький стілець, а при знаходженні потерпілого на підлозі, особа, що надає допомогу, має стати на коліна поруч з потерпілим. Визначивши положення нижньої третини грудини, особа, яка надає допомогу, має покласти на

неї верхній край долоні, що розігнута повністю, а потім поверх руки покласти другу руку і натискати на грудну клітину потерпілого, злегка допомагаючи при цьому нахилами свого корпусу. Натискання слід проводити швидким поштовхом у такт, щоб продвинути нижню частину грудини вниз у бік хребта на 3-4 см, а у повних людей на 5-6 см. Зусилля при натисканні слід концентрувати на нижню частину грудини, яка завдяки прикріпленню її до хрящових кінцівок нижніх ребер є рухомою. Верхня частина грудини прикріплена нерухомо до кісткових ребер і при натисканні на неї може зламатись. Слід уникати також натискання на кінцівки нижніх ребер, оскільки це може призвести до їхнього зламу. Ні в якому разі не можна натискати нижче краю грудної клітини (на м'які тканини), оскільки можна пошкодити розташовані тут органи, перш за все печінку.

Натискання на грудину слід повторювати приблизно 1 раз на секунду.

Продовження ДОДАТКА 8

до Правил безпеки праці
в органах і підрозділах МНС України

Після швидкого поштовху руки слід залишати у досягнутому положенні приблизно одну третину секунди. Потім руки зняти, визволивши грудну клітину від тиску для того, щоб дати їй можливість розправитися. Це сприяє припливу крові з великих вен до серця і його наповненню кров'ю.

Для забезпечення організму достатньою кількістю кисню, при зупиненні роботи серця, слід одночасно з масажем серця, проводити штучне дихання способом вдування повітря до легенів потерпілого.

Оскільки натискання на грудну клітину утруднює її розширення під час вдиху, вдування слід проводити в інтервалах між натисканнями або під час спеціальної паузи, передбаченої через кожні 4-6 натискань на грудну клітину.

У разі, якщо особа, яка надає допомогу, не має помічника і змушена проводити штучне дихання і зовнішній масаж серця одна, слід чергувати проведення вказаних операцій у такій послідовності: після 2 глибоких вдувань до рота або носа потерпілого, особа, яка надає допомогу, робить 15 натискань на грудну клітину, потім знову робить 2 глибоких вдування і знову повторює 15 натискань з метою масажу серця і т.д.

За наявності помічника один із тих, хто надає допомогу, менш досвідчений у цьому питанні, має проводити штучне дихання шляхом вдування повітря, як менш складну процедуру, а другий, більш досвідчений, - проводить зовнішній масаж серця. При цьому вдування повітря слід проводити до часу припинення натискання на грудну клітину або перериваючи на час вдування (приблизно на 1с) масаж серця.

При однаковій кваліфікації осіб, які надають допомогу, є сенс кожному з них проводити штучне дихання і зовнішній масаж серця по черзі, змінюючи один одного через кожні 5 хв.

Таке чергування буде менш стомлюючим, ніж безперервне проведення однієї й тієї ж процедури, особливо масажу серця.

Ефективність зовнішнього масажу серця проявляється, в першу чергу, в тому, що кожне натискання на грудну клітину призводить до появи у потерпілого таких ознак оживлення:

1) покращання кольору обличчя, яке набуває рожевого відтінку замість сіро-земляного з синюватим відтінком, який був у потерпілого до надання допомоги;

2) відновлення пульсу на магістральних судинах (сонні артерії);

3) з'явлення самостійних дихальних рухів, які стають все більш рівномірними по мірі продовження заходів з надання допомоги (оживлення);

4) звуження зіниць.

Ступінь звуження зіниць може служити найбільш чітким показником ефективності надавання допомоги. Вузькі зіниці у потерпілого вказують на достатнє забезпечення мозку киснем, і навпаки, початок розширення зіниць свідчить про погіршення забезпечення мозку кров'ю і необхідність прийняття більш ефективних заходів оживлення потерпілого. У цьому може допомогти підіймання ніг потерпілого приблизно на 0,5 м від підлоги і залишення їх у піднятому положенні протягом усього часу зовнішнього масажу серця. Таке положення ніг потерпілого сприяє кращому припливу крові до серця з вен нижньої частини тіла. Для підтримання ніг у піднятому положенні під них необхідно щось підкласти.

Продовження ДОДАТКА 8
до Правил безпеки праці
в органах і підрозділах МНС України

Штучне дихання і зовнішній масаж серця слід проводити до появи самостійного дихання і роботи серця, але поява слабких подихів (при наявності пульсу), не дає підстави для закінчення штучного дихання. У цьому випадку, як вказувалось вище, вдування повітря необхідно проводити до моменту початку власного вдиху потерпілого.

Про відновлення діяльності серця в потерпілого судять за появою у нього власного, не підтримуваного масажем регулярного пульсу. Для перевірки пульсу переривають масаж на 2-3 с, і якщо пульс зберігається, то це вказує на самостійну роботу серця. За відсутності пульсу під час перерви необхідно негайно відновити масаж.

Довга відсутність пульсу при самостійному диханні і вузьких зіницях вказує на фібриляцію серця. У цьому випадку необхідне продовження заходів щодо оживлення потерпілого до прибуття лікаря або до доставки потерпілого у лікувальний заклад при безперервному продовженні заходів оживлення в машині.

Слід пам'ятати, що передчасне закінчення заходів щодо оживлення (1 хв. і менше) може призвести до непоправних наслідків. Після появи перших ознак оживлення зовнішній масаж серця і штучне дихання слід продовжити протягом 5-10 хв, проводячи вдування в момент власного вдиху.

Ураження електричним струмом

Врятування потерпілого, ураженого електричним струмом, у більшості випадків залежить від швидкості вивільнення його від впливу струму, а також від швидкості і правильності надання першої допомоги. Гаяння часу і тривала підготовка можуть призвести до загибелі потерпілого.

Ніколи не слід відмовлятися від надання допомоги потерпілому і вважати його померлим через відсутність дихання, серцебиття, пульсу. У разі враження електричним струмом часто виявляється, що вирішити питання про доцільність чи недоцільність подальших дій з оживлення потерпілого і винесення висновку про його смерть може тільки лікар.

Особовий склад, що обслуговує електроустановки, має періодично проходити інструктаж щодо небезпеки враження електричним струмом і способам надання першої допомоги потерпілим, а також практичне навчання прийомам вивільнення від впливу електричного струму, способам проведення штучного дихання, зовнішнього (непрямого) масажу серця. Заняття мають

проводити компетентні особи медичного персоналу разом з технічним персоналом. Організація навчання має покладатись на відповідних осіб з числа начальницького складу, які несуть відповідальність за правильну експлуатацію пожежної техніки з електроустановками.

В усіх пожежних частинах, на кожному пожежному автомобілі з електроустановкою мають бути набори (аптечки) необхідних пристосувань і засобів для надання першої долікарняної допомоги.

Продовження ДОДАТКА 8
до Правил безпеки праці
в органах і підрозділах МНС України

Вивільнення від електричного струму

Доторкання до частин, що проводять електричний струм і знаходяться під напругою, викликають у більшості випадків довільне судорожне скорочення м’язів. Внаслідок цього пальці, якщо потерпілий тримає провід руками, можуть так сильно стиснутись, що визволити провід з його рук стає неможливим.

Якщо потерпілий продовжує торкатись частин, що проводять електричний струм, необхідно перш за все швидко звільнити його від дії електричного струму. При цьому треба мати на увазі, що торкатись до людини, яка знаходиться під впливом струму без застосування належних заходів запобігання небезпечно для життя людини, яка надає допомогу. Тому першою дією особи, яка надає допомогу, має бути швидке вимикання тієї частини установки, якої торкається потерпілий.

При цьому необхідно враховувати :

- у разі знаходження потерпілого на висоті, вимикання установки і вивільнення потерпілого від електричного струму можуть призвести до падіння потерпілого з висоти; у цьому випадку мають бути вжиті заходи, що забезпечують безпеку потерпілого;
- при вимиканні установки може одночасно відімкнутися також і електричне освітлення. У зв'язку з цим необхідно забезпечити освітлення від іншого джерела (ліхтар, факел, свічка, аварійне освітлення, акумуляторні ліхтарі і т.п.), не затримуючи відмикання і надання допомоги потерпілому.

Якщо відмикання установки не може бути проведено достатньо швидко, то необхідно вжити заходів до відокремлення потерпілого від струмопровідних частин, до яких він доторкається.

При напрузі до 1000 В

Для відокремлення потерпілого від струмопровідних частин або проводу необхідно використовувати сухий одяг, канат, палицю, дошку або будь-який інший сухий предмет, який не проводить електричний струм. Використання для цих цілей металевих чи вогких предметів не допускається. Для відокремлення потерпілого від струмопровідних частин також можна взятися за його одяг (якщо він сухий і відстає від тіла потерпілого), наприклад, за поли кітеля або шинелі, уникаючи при цьому доторкання до металевих предметів і частин тіла, які не прикриті одягом. Відтягуючи потерпілого за ноги, не слід торкатися його взуття

або одягу без надійної ізоляції рук, оскільки взуття і одяг можуть бути вогкими і перетворитися на провідники електричного струму.

Для ізоляції рук особи, яка надає допомогу, особливо якщо необхідно торкатись тіла потерпілого, не прикритого одягом, необхідно одягти діелектричні рукавиці або обмотати собі руки шарфом, опустити на руки рукав кітеля,

використовувати прогумовану матерію (плащ) або звичайну суху матерію. Можна також ізолювати себе, ставши на суху дошку або на будь-яку іншу, що не проводить електричний струм, підстилку, пакунок одягу і т.п.

При відокремленні потерпілого від частин, що проводять електричний струм, рекомендується діяти, за можливістю, однією рукою.

При ускладненні щодо відокремлення потерпілого від струмопровідних частин необхідно перерубати або перерізати провід сокирою із сухою дерев'яною ручкою або іншим відповідним інструментом.

Виконувати це необхідно з належною обережністю (не торкаючись проводів, перерізуючи кожний провід окремо, одягнувши діелектричні рукавиці і калоші або боти).

При напрузі вище 1000 В

Для відокремлення потерпілого від землі або частин, які проводять електричний струм і знаходяться під високою напругою, необхідно одягти діелектричні рукавиці і боти та діяти штангою або кліщами, що розраховані на напругу лінії електромережі.

На лініях електромережі, коли вивільнити потерпілого від струму одним із вказаних вище способів достатньо швидко і безпечно неможливо, необхідно вдатися до короткого замикання (накид і т.ін.) всіх проводів лінії і до надійного їх попереднього заземлення (згідно із загальними правилами безпеки праці); при цьому мають бути вжиті запобіжні заходи для того, щоб провід, що накидається, не торкнувся тіла рятувальника і потерпілого.

Крім того, необхідно мати на увазі :

- якщо потерпілий знаходиться на висоті, необхідно запобігти його падінню або зробити його безпечним;
- якщо потерпілий торкався одного проводу, то часто є достатнім заземлення тільки одного проводу;
- провід, що застосовується для заземлення і закорочування, необхідно спочатку з'єднати з землею, а потім накинути на лінійні проводи, які підлягають заземленню.

Необхідно також знати, що і після вимикання лінії, на ній, у разі великої її ємності, може зберегтись заряд, небезпечний для життя, і убезпечити лінію може лише надійне її заземлення.

Заходи першої допомоги потерпілому від електричного струму

Заходи першої допомоги залежать від стану потерпілого після визволення його від електричного струму.

Для визначення цього стану необхідно негайно вжити таких заходів:

- покласти потерпілого спиною на тверду поверхню;

- перевірити наявність у потерпілого дихання (визначається за підйомом грудної клітини чи будь-яким іншим способом);

Продовження ДОДАТКА 8

до Правил безпеки праці
в органах і підрозділах МНС України

- перевірити наявність у потерпілого пульсу на сонній артерії на передньобоковій поверхні шиї;

- з'ясувати стан зіниці (вузька чи широка); широка зіниця вказує на різке погіршення кровопостачання мозку.

У всіх випадках ураження електричним струмом виклик лікаря є обов'язковим незалежно від стану потерпілого.

Якщо потерпілий знаходиться при свідомості, але до цього був у стані запаморочення, його треба покласти у зручне положення (на підстилку і накрити зверху будь-чим з одягу) і до прибуття лікаря забезпечити повний спокій, обов'язково спостерігаючи за диханням і пульсом. Ні в якому разі не можна дозволяти потерпілому рухатись, а тим більше продовжувати роботу, оскільки відсутність тяжких симптомів після ураження електричним струмом не виключає можливості подальшого погіршення стану потерпілого. Якщо лікаря швидко викликати не можна, необхідно терміново доставити потерпілого у медичний пункт, забезпечивши необхідними транспортними засобами або ношами.

Якщо потерпілий знаходиться у непритомному стані, але у нього зберігається дихання і пульс, його необхідно покласти, розстебнути одяг, забезпечити приплив свіжого повітря, дати понюхати нашатирний спирт, бризнути на нього водою і забезпечити повний спокій. У той же час потрібно викликати лікаря. Якщо потерпілий дихає дуже погано, рідко і судомно, (як помираючий), йому необхідно робити штучне дихання і непрямий масаж серця.

У разі відсутності в потерпілого ознак життя (дихання і пульсу) не можна вважати його померлим, тому що смерть часто є уявною. Якщо в такому стані потерпілому не буде надано негайну першу допомогу у вигляді штучного дихання і зовнішнього (непрямого) масажу серця, то дійсно настане смерть. Оживлення організму, ураженого електричним струмом, може бути проведено кількома способами. Всі вони базуються на штучному диханні. Починати штучне дихання слід негайно після вивільнення потерпілого від електричного струму і проводити безперервно до досягнення позитивного результату чи появи незаперечних ознак дійсної смерті (великих плям чи трупного заклякнення). Штучне дихання необхідно робити безперервно, як до, так і після прибуття лікаря. Питання про доцільність чи недоцільність подальшого проведення штучного дихання вирішується лікарем.

У разі надання допомоги уявно померлому, дорогою є кожна секунда, тому першу допомогу необхідно надавати негайно, і за можливості, на місці пригоди. Переносити потерпілого до іншого місця треба тільки в тих випадках, коли йому, чи особі, яка надає допомогу, продовжує загрожувати небезпека або коли надання допомоги на місці неможливе.

Ураженого електричним струмом можна визнати померлим тільки за

наявності видимих тяжких зовнішніх ушкоджень: роздроблення черепа у разі падіння чи обпалення всього тіла. В інших випадках констатувати смерть має право тільки лікар.

Продовження ДОДАТКА 8
до Правил безпеки праці
в органах і підрозділах МНС України

Перша допомога в разі кровотечі

При перших ознаках кровотечі слід вжити заходів, що спрямовані на її зупинку.

Зупинка капілярної кровотечі

Капілярна кровотеча зупиняється швидко, якщо рану накрити чистим бинтом, зверху якого покласти шар вати, і рану перев'язати. Може бути використаний перев'язувальний пакет.

Зупинка венозної кровотечі

Небезпечними моментами венозної кровотечі є не тільки втрата значної кількості крові, але й імовірність всмоктування повітря в судини через пошкоджені місця.

Венозну кровотечу краще за все зупинити стисною пов'язкою. На рану накладають чисту марлю, поверх неї нерозгорнутий бинт чи складену в кілька разів марлю або чисту носову хустинку і туго перев'язують. У випадку, коли відсутній перев'язувальний матеріал, треба негайно натиснути пальцями нижче місця поранення. У разі кровотечі з вени руки іноді достатньо просто підняти її догори. Але в будь-якому випадку після цього на рану слід накласти стисну пов'язку.

Зупинка артеріальної кровотечі

Це найбільш небезпечний вид кровотечі. При кровотечах із сонної, стегнової або пахвової артерій людина може загинути через 2-3 хв. Слід негайно натиснути на артерію пальцем вище місця поранення. Натиснення здійснюють до тих пір, поки не накладуть стисну пов'язку. При кровотечі зі стегнової артерії однієї стисної пов'язки недостатньо. У таких випадках необхідно накласти джгут. Якщо під рукою немає джгута, то використовують носову хустинку, ремінь або краватку. Джгут накладають не більш ніж на 1 годину взимку та не більш ніж на 2 години влітку. Джгут накладають на кінцівки вище місця кровотечі. Спочатку на місце накладання джгута кладуть шар марлі або бинта. Під джгут підкладають записку із зазначенням часу накладання джгута або пишуть на лобі. Якщо транспортування пораненого до медичного закладу з тих чи інших причин не здійснено, то після 0,5 години джгут на 3-5 хв слід трохи ослабити для відновлення кровообігу. У разі будь-якої кровотечі, особливо, якщо постраждали кінцівки, треба слідкувати за тим, щоб поранена частина тіла перебувала в піднятому стані, та забезпечити її спокій.

При кровотечах з носової порожнини

Потерпілого кладуть на спину, піднімають голову і на перенісся кладуть холодні компреси або лід. Потерпілий стискає пальцями крила носа. При носовій кровотечі не можна промивати та спорожнювати ніс.

Кровотеча з легень

Кровотеча з легень може виникнути в разі сильних ударів грудної клітини, переломів ребер та в інших випадках. Потерпілий відкашлює яскраво-червону кров з піною та тяжко дихає.

Потерпілого кладуть у напівсидяче положення, під спину підкладають валик, на який він спирається, розстібають комір. Потерпілому забороняється рухатись і говорити. Якщо хворий опритомнів, його слід покласти на спину з трохи опущеною головою, руки і ноги трохи підняти, що сприяє кровонаповненню мозку і підтримує його діяльність.

У всіх випадках потерпілих необхідно терміново відправити до лікувального закладу.

Перша долікарняна допомога в разі опіків

Розрізняють такі ступені опіків;

1 - почервоніння шкіри;

2 - відшарування епідермісу (зовнішнього шару шкіри) з утворенням пухирів, що наповнені рідиною (плазмою крові);

3 - пошкодження всіх шарів шкіри з утворенням струпа - змертвіння тканин;

4 - обвуглювання тканин чи змертвіння шкіри, кісток, м’язів та сухожиль.

У разі опіків 2-4 ступенів і площі пошкодження більше за 10-15 % поверхні тіла розвивається шок; пульс і дихання стають частішими, шкірні покриви бліднішають, з'являється холодний липкий піт. Потерпілий скаржиться на нудоту, головний біль, спрагу та загальну слабкість, виникає серйозна небезпека для його життя.

Перша долікарняна допомога в разі термічних опіків

Потерпілого необхідно вивести із зони високої температури, загасити на ньому одяг. На потерпілого треба відразу накинути кошму, брезент, ковдру або збити полум'я водою. Не можна відривати одяг від обгорілої шкіри, не рекомендується роздягати потерпілого. Оброблення місць опіку на тілі потерпілого проводиться за стерильних умов. Рот і ніс людини, що надає допомогу, а також потерпілого мають бути по можливості закриті марлею чи

чистою носовою хусточкою, щоб під час розмови чи дихання з рота або носа на місця опіку не попадали бактерії, що можуть викликати зараження.

До обпечених місць не можна торкатися руками, відривати частини одягу, що прилипли до місця опіку.

Місця опіку слід накрити чистою марлею, але не змащувати ніякими мазями. Для пов'язки використовують стерильний бинт чи індивідуальний перев'язувальний пакет, що запобігають проникненню мікробів на рани. У разі великих площ опіку можна використовувати чисті простирадла. Для зменшення болю можна змочити пов'язку спиртом чи одеколоном. Ці речовини дезінфікують і вгамовують біль. Якщо з'явилися ознаки шоку, необхідно негайно викликати швидку допомогу, а до її приїзду треба дати потерпілому заспокійливе (настойку валеріани 30-40 крапель) і серцевий засіб (таблетку валідолу під язик).

Перша долікарняна допомога в разі хімічних опіків

Необхідно знати, яка саме речовина спричинила хімічний опік. Під впливом кислот на шкірі виникає сухий темно-коричневий чи чорний чітко окреслений струп. Луги викликають утворення сіро-брудних струпів, що нечітко окреслені.

Спочатку з потерпілого знімають одяг і білизну. Якщо опік викликаний кислотою, місце опіку обливають сильним струменем води на протязі 15-20 хвилин.

У разі опіків лужними розчинами місце опіку слід промивати водою на протязі не менше 15 хв. (**категорично забороняється промивати водою опіки від негашеного вапна**). Потім ці місця закривають чистою марлею, бинтом. Потерпілих необхідно доставити до лікувального закладу.

Перша допомога в разі отруєння чадним газом (оксидом вуглецю СО)

На пожежах при горінні різних речовин і матеріалів виділяються гази, дим, до складу яких входять токсичні речовини - продукти повного і неповного згоряння. Концентрація кисню в повітрі при цьому знижується, відтак вміст вуглекислого газу і оксиду вуглецю збільшується, а це призводить до того, що кров людини не збагачується киснем і вона відчуває в ньому гострий дефіцит.

Вдихання повітря , що має 0,5 % оксиду вуглецю, протягом декількох хвилин призводить до отруєння, а через 20-30 хв. настає смерть. Симптоми отруєння оксидом вуглецю - головний біль, слабкість, шум у вухах, нудота, блювання, втрата свідомості.

Потерпілого слід негайно винести на свіже повітря, розстібнути одяг, дати понюхати нашатирний спирт і подихати киснем. У разі слабкого дихання чи його відсутності слід зробити штучне дихання. Після отруєння допомагає також розтирання тіла, зігрівання ніг. Потерпілого необхідно доставити до лікувального закладу.

Продовження ДОДАТКА 8
до Правил безпеки праці
в органах і підрозділах МНС України

Перша допомога в разі теплового удару

У разі теплового удару головний біль, нудота, блювання, спрага виникають швидше, ніж у разі сонячного удару. Часто виникає носова кровотеча і потерпілий може втратити свідомість.

Перша долікарняна допомога має бути надана негайно. Потерпілого слід перенести в прохолодне місце, звільнити від одягу, що здавлює шию і груди, покласти під голову валик зі згорнутого одягу, а на голову - холодний компрес. У тяжких випадках хворого обливають холодною водою прямо в одязі, крім того дають понюхати нашатирний спирт. Якщо потерпілий не втратив свідомість, його слід напоїти холодним напоєм. Якщо потерпілий втратив свідомість чи перестав дихати, необхідно зробити штучне дихання. У всіх випадках потерпілого слід відправити до лікарні.

Перша допомога в разі відмороження

За характером ураження розрізнюють чотири ступеня відмороження:

1 - найлегший, після зігрівання на ураженому місці з'являється набряк, шкіра стає синюшною;

2 - на шкірі з'являються пухирі, що наповнені прозорою рідиною;

3 - тяжкий, на шкірі утворюються пухирі, а через декілька діб на їх місці утворюються зони змертвіння;

4 - дуже тяжкий, уражена не тільки шкіра, але й м’які тканини і навіть кістка.

Головне завдання першої допомоги - швидке відновлення кровообігу. У разі відмороження першого ступеня рекомендується чистими руками робити легкий масаж (розтирання) обморожених місць на тілі для їх зігрівання. Відморожені місця не можна розтирати снігом, тому що в процесі розтирання може бути пошкоджено шкіру. Після розігрівання на ушкоджені місця накладають пов'язку з борним вазеліном.

У разі відмороження другого і третього ступенів ушкоджені місця на тілі миють водою кімнатної температури, потім на них накладають марлю, що змочена у воді, яку поступово нагрівають. Одночасно потерпілий має рухатися.

Після відновлення кровообігу ушкоджені місця покривають чистою марлею і перев'язують. Потерпілому дають пити теплі напої. Потім слід відправити його до лікувального закладу.

Перша допомога в разі переломів

Переломи виникають унаслідок удару, перенавантаження, прямого тиску, падіння чи попадання в кістку тяжким предметом.

Переломи черепа, хребта, грудної клітини, таза можливі в разі падіння зі значної висоти, внаслідок стискання і т.п. Розрізняють закритий перелом - без ушкодження шкіри і відкритий, коли шкіра ушкоджена внаслідок травмування яким-небудь

предметом чи гострим уламком кістки. У цьому випадку рана кровоточить і може бути інфікована. Типовою ознакою закритого перелому є припухлість, у деяких випадках - зміна зовнішнього вигляду ушкодженої частини тіла, її скривлення, які особливо характерні для переломів кінцівок. Перелом кістки - тяжке поранення, що потребує негайного надання першої допомоги. У разі переломів великих кісток у потерпілого може виникнути шок, якщо негайно не надати першу допомогу.

Відкритий перелом спочатку треба обробити як рану, а вже потім зафіксувати накладенням шин чи іншими способами.

Відкритий перелом фіксують накладанням шин чи іншими способами. При цьому необхідно пам'ятати, що фіксації підлягають два сусідніх суглоби, які розміщуються вище і нижче перелому. Якщо травмовано руку, то її слід підвісити за допомогою бинтів чи хустки на перев’язі, що зав'язується на шиї. У разі переломів гомілки стегна шини накладаються з внутрішнього і зовнішнього боків пораненої кінцівки.

Пораненого з переломом грудного відділу хребта кладуть спиною на дошку та прив'язують до неї. За відсутності останньої потерпілого достатньо покласти на носилки і прив'язати таким чином, щоб під час перенесення його тіло залишалось нерухомим. Якщо поранений непритомний, його кладуть на живіт, повертають голову набік, підкладають під верхній відділ грудної клітини і голову валики для попередження задухи западаючим язиком або через вдихання блювотної маси. У такому ж положенні транспортують потерпілого в разі переломів поперекового відділу хребта.

У разі переломів таза пораненого кладуть на дошку чи прямо на носилки із зігнутими в колінах ногами, під коліна підкладають валик. У разі переломів ребер грудну клітину туго перев'язують бинтами чи рушниками.

У разі ударів, здавлювання, падіння з висоти можуть виникнути ушкодження черепа і мозку. Симптоми: запаморочення, головний біль, нудота і блювання, втрата свідомості, уповільнення пульсу. При цьому необхідна негайна госпіталізація.

У разі падіння з висоти, завалювання, прямого і сильного удару в спину можуть виникнути переломи хребта. Симптомом може бути біль у спині навіть при дуже незначному порусі. Для попередження ускладнень хворого не можна піднімати за руки, ставити на ноги. Необхідно обережно покласти потерпілого на тверду поверхню (щит, дошки), терміново викликати швидку допомогу.

Інші травми

Садно - це механічне пошкодження зовнішнього шару шкіри чи слизової оболонки. Його необхідно змастити розчином йоду або накласти стерильну ватно-марлеву пов'язку, потім укріпити її пластирем або бинтом.

Забиття - механічне ушкодження м'яких тканин, що не порушує їх цілісності, в результаті удару, зіткнення чи падіння на тупий предмет.

Зовнішні ознаки цих травм - біль і припухлість на місці пошкодження. Негайно після цієї травми слід прикласти до ушкодженого місця холодний компрес

або примочку, накласти тугу пов'язку і забезпечити потерпілому органу абсолютний спокій. При сильному забитті, особливо голови, грудної клітини, живота, що супроводжуються сильними болями, нудотою, блюванням і при наявності інших насторожуючих симптомів потерпілого терміново слід показати лікарю.

Розтягнення зв'язок належить до найбільш поширених травм. Частіше всього страждають колінний та голінковий суглоби. У цих випадках у суглобі надриваються зв'язки і розриваються судини. Область суглоба опухає і набуває синього кольору, але, не зважаючи на це, потерпілий може пересуватись. Поранений суглоб слід зафіксувати, для цього застосовують еластичний чи звичайний бинт. У будь-якому випадку слід звернутися за допомогою до лікаря, тому що при цьому ушкодженні не виключено утворення тріщини чи перелому.

Вивих виникає в разі падіння, удару, при цьому зміщуються суглобні поверхні кісток, їх кінці не торкаються один одного, зв'язки і суглобна сумка розриваються, а одна з кісток висунута з суглоба. Вивихнута кінцівка вимагає дуже обережного ставлення. Її фіксують у тому положенні, яке вона прийняла після травми. Не можна робити ніяких спроб самостійно вправити вивихнуту кінцівку, тому що будь-який рух може спричинити сильний біль і немає гарантії, що відсутній перелом кістки, необхідна консультація лікаря.

Перша долікарняна допомога в разі шоку

Шок - це загальна реакція організму на поранення чи травму, що протікає в тяжкій формі і становить найбільшу небезпеку для життя потерпілого, тому що характеризується розладом життєво необхідних функцій нервової та ендокринної систем, а також систем кровообігу, дихання і обміну речовин. Шок виникає зразу чи через 2-4 години і більше після травми внаслідок ослаблення захисних сил організму в боротьбі з наслідками травми.

Потерпілий, який перебуває в стані шоку, не сприймає оточення, чоло покривається холодним потом, зіниці розширені, дихання і пульс частішають, а кров'яний тиск падає. У тяжкому шоку спостерігається блювання, значна спрага, колір обличчя стає попелястим, губи, мочки вух і кінчики пальців синіють. Цей стан іноді супроводжується нетриманням сечі та калу, а також втратою свідомості, може закінчитись смертю потерпілого, якщо негайно не втрутитись і не надати допомогу.

Якщо в потерпілого вже розвинувся шок, йому необхідно надати допомогу відповідно до виду поранення (зупинити кровотечу, накласти джгут, стисну пов'язку і тощо). Потім потерпілого накривають ковдрою, кладуть у горизонтальному положенні з трохи опущеною головою. Якщо поранений хоче пити і при цьому немає підозри на ушкодження брюшної порожнини, йому дають пити. Потерпілого в шоковому стані необхідно після надання першої допомоги негайно відправити до лікарні, краще за все, у спеціальній реанімаційній машині.

Продовження ДОДАТКА 8
до Правил безпеки праці
в органах і підрозділах МНС України

Перша долікарняна допомога в разі непритомності

Непритомність - короткочасна втрата свідомості внаслідок недостатнього кровообігу мозку. Спочатку можуть виникнути слабкість, головокружіння, шум у вухах, потемніння в очах і т.п. Зазвичай цим напад і обмежується, тобто втрати свідомості не виникає. Перші ознаки непритомності - позіхання, зблідненння шкіри, холодний піт на чолі, часте дихання. Іноді втрата свідомості настає зразу без попередніх ознак: у потерпілого слабкий і частий пульс, зіниці розширені, поверхневе дихання, іноді виникають судоми. Непритомність може тривати короткий час, але необхідно надати першу допомогу. Потерпілого виносять на свіже повітря, кладуть на спину з опущеною головою і піднятими догори ногами, комір і ремінь розстібають, дають понюхати нашатирний спирт, одеколон або оцет. Після повернення до хворого свідомості його слід напоїти гарячим чаєм або кавою. Якщо хворий починає дихати з хрипом чи взагалі перестає дихати, то слід перевірити, чи немає западання язика. При цьому голова має бути піднятою. Якщо у потерпілого спостерігаються судоми, то в цій ситуації необхідно підняти голову та слідкувати за тим, щоб язик не западав. Можлива відсутність дихання і пульсу, що може бути симптомом тяжкого стану серця і мозку. У такому разі необхідно вжити заходів щодо оживлення потерпілого, тобто провести зовнішній масаж серця та зробити йому штучне дихання до прибуття швидкої допомоги (реанімаційної бригади). У разі непритомності, що супроводжується судомами та тривалою відсутністю свідомості, слід звернутися за допомогою до лікаря.